

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek

5/2021 ročník LXXIII

NEJVYŠŠÍ SOUD

Z OBSAHU:

Rozhodnutí ve věcech trestních

č. 25–29 str. 673

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

č. 39–47 str. 733

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek

NEJVYŠŠÍ SOUD

5/2021

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazování rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda:	JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.
Místopředseda:	JUDr. Petr Šuk
Členové:	JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Václav Duda, JUDr. Roman Fiala, JUDr. František Púry, Ph.D., JUDr. Zdeněk Krčmář
Adresa redakce:	Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493 e-mail: podatelna@nsoud.cz

Ročník LXXIII, Index 47 301

Číslo 3/2021 vychází 15. 8. 2021

ISSN 0036-522X, EMK 1 200

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. Plsn 1/2015 (uveřejněné pod č. 1/2017 Sb. rozh. st.)
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);
nebo
- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

Vážená odborná i laická veřejnosti, milí čtenáři,

jsem rád, že se s Vámi mohu už nyní podělit o následující pozitivní zprávu, týkající se obou sbírek soudních rozhodnutí, aktuálně vydávaných Nejvyšším soudem ve spolupráci s nakladatelstvím Wolters Kluwer ČR, a. s. Nejvyšší soud začne od ledna 2022 vydávat Sbírku soudních rozhodnutí a stanovisek, známou jako „zelená sbírka“, a spolu s ní i Výběr rozhodnutí ESLP pro justiční praxi, „modrou sbírku“, už jen výhradně v elektronické podobě a co je nejdůležitější, zcela zdarma pro všechny zájemce. Končíme tak s vydáváním tištěných verzí, na jejichž nákup odběratelé ročně vynakládali tisíce korun.

Doba se zrychlila, a to především díky vyspělé elektronické komunikaci. Právě proto přistupujeme k této historické změně, i když jsme původně zamýšleli vydávat obě sbírky v tištěné podobě nejméně do roku 2025. Rozhodli jsme se tak i s vědomím, že někteří čtenáři, kteří by snad tak trochu staromilsky, chtěli i nadále jednotlivá tištěná vydání zakládat do svých knihoven, nebudou rádi. Zájem o tištěnou sbírku, pravděpodobně i kvůli nákladům na jejich pořízení, však v konkurenci s elektronickými verzemi rychle upadá. Požadavky veřejnosti na rychlý elektronický přístup, kvalitní vyhledávání na základě klíčových slov a hesel, pohodlné kopírování delších pasáží vybraných judikátů či jejich případné elektronické třídění, vnímáme jako úkoly, které musíme splnit v první řadě – a dříve, než jsme původně předpokládali. Nakladatelství Wolters Kluwer ČR, a. s., od kterého na úvod roku 2022 převzeme bez změny webových adres kompletní správu dnes už zaběhnutých elektronických verzí sbírek, děkujeme za mnohaletou úspěšnou spolupráci. Tato spolupráce vrcholí právě nyní, v případě elektronických verzí sbírek při předávání veškerých elektronických dat a know-how výhradně do správy Nejvyššího soudu a současně též při přípravě tisku posledních tištěných sbírkových sešitů. Vydavatelství Wolters Kluwer ČR, a. s. se i v tomto čase ukazuje jako spolehlivý a velkorysý partner.

Do začátku roku 2022 zbývá poměrně dost času, přál jsem si však informovat Vás všechny o takto radikální změně co nejdříve. Pro pravidelné návštěvníky elektronických verzí našich sbírek se vlastně nic nemění. – I když ano, už za sbírky, respektive přístupy do nich, nebudou nic platit. No a doufám, že zavedení tohoto bezplatného servisu pro všechny, určitě přispěje nejen k větší spokojenosti čtenářů, ale především k vyššímu právnímu povědomí v celé naší společnosti. A to je jeden z cílů, o které Nejvyšší soud vedle své zákony určené rozhodovací činnosti také každodenně usiluje.

*JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.,
předseda Nejvyššího soudu*

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech trestních

Evropský zatýkáací rozkaz	č. 27
Nahrazení vazby peněžitou zárukou	č. 25
Porušení důležité povinnosti	č. 29
Provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence	č. 28
Trestná činnost v dopravě	č. 29
Úmysl	č. 28
Usmrcení z nedbalosti	č. 29
Vojenský materiál	č. 28
Vyloučení soudce	č. 26
Zabrání věci	č. 28
Zavinění	č. 28
Zúčastněná osoba	č. 28

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Běžný účet	č. 42
Datové schránky	č. 39
Náhrada škody	č. 40
Náhrada škody	č. 45
Nekalá soutěž	č. 46
Ochrana osobnosti	č. 41
Odpovědnost státu za škodu	č. 41
Odpovědnost státu za škodu [Odpovědnost státu za újmu]	č. 45
Předběžné opatření	č. 40
Předkupní právo	č. 43
Reorganizace	č. 47
Společenství vlastníků jednotek	č. 39
Společné jmění manželů	č. 44
Spoluvlastnictví	č. 43
Správa (správce) společné věci (o. z.)	č. 42
Zápis do veřejného rejstříku	
[Veřejný rejstřík (zápis & výmaz) (o. z.)]	č. 39
Zastoupení	č. 42

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH TRESTNÍCH

Č. 25

č. 25

Nahrazení vazby peněžitou zárukou

§ 73a odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 5 tr. ř.

K rozhodnutí podle § 73a odst. 1 tr. ř., že složená peněžitá záruka, jejíž přijetí bylo podle § 73a odst. 2 písm. a) tr. ř. státním zástupcem shledáno přípustným, se nepřijímá a obviněný se nepropouští z vazby na svobodu, protože v mezichase vyšly najevo nové skutečnosti odůvodňující např. rozšíření vazebních důvodů o koluzní vazbu podle § 67 písm. b) tr. ř., je v přípravném řízení příslušný soud (soudce).

Státní zástupce v takovém případě ani nemůže rozhodnout podle § 73a odst. 5 tr. ř. o zrušení již složené peněžitě záruky, neboť vydání takového rozhodnutí předpokládá, že obviněný se nenachází ve vazbě.

(Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 12. 2018, sp. zn. 7 To 139/2018, ECLI:CZ:VSPH:2018:7.TO.139.2018.1)

Vrchní soud v Praze ke stížnosti obviněného zrušil usnesení státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 9. 11. 2018, sp. zn. VZV 34/2018.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Napadeným usnesením státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze bylo rozhodnuto podle § 73a odst. 5 tr. ř. tak, že se ruší peněžitá záruka, jejíž přijetí bylo u obviněného T. H. shledáno podle § 73a odst. 2 písm. a) tr. ř. přípustným při existenci důvodu vazby podle § 67 písm. c) tr. ř. usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 11. 2018, sp. zn. 7 To 103/2018, a jejíž výše byla tímž usnesením stanovena na částku 10 000 000 Kč, neboť pominuly důvody, které k jejímu přijetí vedly.

2. V odůvodnění usnesení státní zástupce rekapituluje dosavadní trestní řízení a popisuje důvody svého rozhodnutí. Dne 8. 11. 2018 obviněný složil částku 10 000 000 Kč na předepsaný účet, což bylo státnímu zástupci prokázáno dne 9. 11. 2018. Téhož dne provedl státní zástupce zevrubnou prověrku spisu a zjistil, že obviněný působil ve dnech 7. a 8. 11. 2018 na dosud nevyslechnutého svědka a jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání. Proto podle

státního zástupce pominuly důvody, které vedly k přijetí peněžitě záruky, neboť podle § 73a odst. 1 tr. ř. *a contrario* nelze přijmout složenou peněžitou záruku, je-li dán důvod vazby uvedený v § 67 písm. b) tr. ř. Vše se odvíjí od zjištění, že obviněný používal a do dnešního dne používá ke komunikaci z vazby telefonní přístroj, který mu nebyl Vězeňskou službou České republiky povolen.

3. Obviněnému byla na jeho žádost povolena možnost telefonního kontaktu s osobami blízkými a s obhájci. Obviněný si byl vědom toho, že telefonáty s obhájci nelze odposlouchávat, a proto se uchýlil k podvodu – jako druhý kontakt na svou obhájkyni JUDr. K. R. (partnerku advokátní kanceláře Teryngel & partneři) uvedl dne 1. 10. 2018 telefonní číslo, které ve skutečnosti užívala a užívá jeho sestra B. H. Ta poté podle přání obviněného předávala svůj telefonní přístroj dalším osobám (G. K., M. R., J. Š., Z. H.) a sama zprostředkovávala kontakt obviněného s dalšími osobami, kterým tlumočila pokyny obviněného (P. J., J. Z., V. Ř.).

4. Vedle samotné skutečnosti, že obviněný používá nepovolený telefon, aby zmařil omezení plynoucí z výkonu vazby, považuje státní zástupce za nejpodstatnější zjištění, že obviněný v telefonátech ze dnů 7. 11. 2018 a 8. 11. 2018 ovlivňoval svědkyni G. K. (účetní mnoha jeho společností), aby u výsledku dne 9. 11. 2018 nevypovídala. Obavu, že obviněný bude působit na dosud nevyslechnuté svědky, dále dokreslují i další podstatná zjištění, jež státní zástupce zmiňuje ve vztahu k již jmenovaným osobám P. J., J. Z. a V. Ř. Státní zástupce má na základě těchto zjištění (v kombinaci s dřívějšími zjištěními, že obviněný i v době trvání koluzní vazby vynášel přes své obhájce písemné pokyny svým zaměstnancům) důvodnou obavu, že obviněný bude ovlivňovat dosud nevyslechnuté svědky a obviněné, aby nevypovídali v jeho neprospěch, a bude jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, jak to již v této věci učinil, tudíž u něj shledává důvody vazby uvedené v § 67 písm. b) tr. ř. [za použití § 72a odst. 3 a § 68 odst. 3 písm. d) tr. ř.]. Z tohoto důvodu současně provedl potřebné úkony ve smyslu § 73a odst. 5 tr. ř. *in fine*.

II.

Stížnost

5. Proti citovanému usnesení státního zástupce podal obviněný řádně a včas stížnost, kterou podrobně odůvodnil jeho obhájce a posléze ji ještě obsáhleji doplnil.

6. Obviněný nepopírá skutečnost, že používal ke komunikaci z vazby telefon, který mu nebyl Vězeňskou službou České republiky povolen, nicméně poukazuje na to, že tato skutečnost byla nepochybně státnímu zástupci známa již dříve, než Vrchní soud v Praze rozhodl o snížení výše peněžitě záruky, a státní zástupce fakticky nikdy neměl v úmyslu obviněného z vazby propustit. Místo toho, aby stát-

ní zástupce ohledně nedovolených telefonátů zasáhl, podlehl touze získat další usvědčující materiál. Obviněnému tak bylo účelově umožněno užívat nedovolený telefon, přičemž je víc než pravděpodobné, že testem, zda jsou telefony ostatních obhájců povolené, prošly i jejich telefonáty s obviněným, čímž se důvěrné informace týkající se obhajoby staly orgánům činným v trestním řízení dostupnými.

7. V další části stížnosti se stěžovatel věnuje přípravě vazebního zasedání u Obvodního soudu pro Prahu 5, které proběhlo dne 16. 11. 2018, přičemž obhajobě nebylo umožněno se před jeho konáním řádně seznámit s celým spisovým materiálem, když části spisu mu byly zatajovány, a došlo tak k zásahu do práva na řádnou obhajobu. Stěžovatel žádá, aby Vrchní soud v Praze k této otázce zaujal stanovisko. Účelově je vyvozováno i proklamované nebezpečí maření vyšetřování. Povaha stíhaných skutků prakticky vylučuje úspěšné použití jiných důkazů než odposlechů a důkazů listinných, které zpětně ovlivnit nelze. Státní zástupce ztotožňuje jednání, které je přestupkem podle § 22 zákona č. 293/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, s nedovoleným ovlivňováním svědků nebo mařením vyšetřování, a k materiálům takto pokoutně opatřeným by soud neměl přihlížet.

8. Existenci vazebního důvodu ve smyslu § 67 písm. b) tr. ř. obviněný zpochybňuje i poukazem na nález Ústavního soudu ve věci vedené pod sp. zn. I. ÚS 470/05, z něhož obsáhle cituje a na jehož základě uzavírá, že nebezpečí maření trestního stíhání musí vyplývat z konkrétních skutečností, přičemž tyto je třeba označit, což se v dané věci nestalo.

9. V doplnění stížnosti obhájce předně kritizuje postup dozorujícího státního zástupce poté, co bylo vrchním soudem pravomocně rozhodnuto o výši peněžité záruky a tato byla vzápětí obviněným poukázána na příslušný účet. Státní zástupce podle jeho přesvědčení neprodleně nerozhodl ve smyslu § 73a odst. 1 tr. ř. o propuštění obviněného z vazby (případně o zrušení peněžité záruky), čímž zasáhl do ústavních práv obviněného na *fair proces* a od 8. 11. 2018 přinejmenším do 12. 11. 2018 byl obviněný držen ve vazbě nezákonně. Dne 12. 11. 2018 bylo totiž ve skutečnosti vydáno, vyhotoveno a doručeno napadené rozhodnutí, což je patrné z vlastností dokumentu a jeho certifikátu, které obhajoba předkládá. Obdobně obhajoba napadá i další procesní postupy státního zástupce a opakuje a upřesňuje původní stížnostní námitky:

- a) v napadeném usnesení jsou jako důvody zrušení peněžité záruky uváděny skutečnosti známé státnímu zástupci již v době předchozího rozhodnutí o vazbě,
- b) napadené rozhodnutí vytýká obviněnému jednání, které bylo vyprovokované a monitorované, přičemž státní zástupce záměrně nekonal,
- c) napadené rozhodnutí je nezákonné s ohledem na zlou vůli, již byl státní zástupce při jeho vydání veden – jeho smyslem je snaha nerespektovat a obejít pravomocné rozhodnutí vrchního soudu ze dne 6. 11. 2018,

- d) jednání státního zástupce je úskočné, neboť ten nikdy neměl v úmyslu vazbu obviněného nahradit peněžitou zárukou,
- e) tvrzené důvody pro zrušení peněžité záruky jsou zástupné a nepravdivé.

č. 25

10. Na podporu uváděných argumentů následně stěžovatel popisuje průběh výpovědi svědkyně G. K. a státním zástupcem tvrzených „pokynů“, které v žádném případě nemohly výpověď svědkyně ovlivnit. Upozorňuje, že státní zástupce nerespektuje právní názor vyslovený vrchním soudem v usnesení ze dne 6. 11. 2018 ohledně majetkových poměrů obviněného ve vztahu k rozhodování o dalším trvání vazby a vyšetřování je nadále neodůvodněně směřováno k těmto otázkám, ačkoliv stíhaných skutků se nijak nedotýkají. Rozebírá podrobně jednotlivé telefonní hovory, upřesňuje jejich pravý smysl a zdůrazňuje, že se týkaly hlavně soukromého účetnictví obviněného, provozních a dalších záležitostí nesouvisejících s jeho trestní věcí, respektive související s ní pouze natolik, že se obviněný tímto způsobem snažil vysvětlit a rozptýlit pochybnosti nad svými majetkovými poměry a nad peněžními úschovami u JUDr. K. R., což ovšem byla snaha marná, neboť státní zástupce jej z vazby nehodlá propustit nikdy.

11. Řada hovorů se týkala i provozních záležitostí obchodních společností obviněného, které mají své zaměstnance, závazky a provozně-technické problémy, na něž obviněný ani ve vazbě nemůže rezignovat, a státnímu zástupci případně nic nebránilo ve smyslu § 73 odst. 1 písm. d) tr. ř. zakázat další činnost společností. V této souvislosti se obviněný nemůže smířit s tím a důrazně protestuje, že státní zástupce stále dává rovnítko mezi vyšetřované skutky a z nich dovozovanou trestnou činností na straně jedné a každodenní chod těchto společností na straně druhé.

12. Obviněný dále vysvětluje svou motivaci k porušení předpisů o výkonu vazby – nikoliv však trestního řádu v částech, které upravují vlastní důvody vazby. Předmětné telefonní číslo bylo do systému vloženo až po uplynutí koluzní vazby a obviněný tímto nedovoleným způsobem na radu „spoluvězně“ mohl bez časového limitu 20 minut denně dlouze hovořit se svou sestrou, daňovým poradcem, účetní apod., mohl takto žádat podklady pro obhajobu přímo, žádat zápůjčky na peněžité záruky, řešit hrozbu insolvence, požadavky bank atd. Tuto chybu uznává, ale zároveň dokládá, že stejně tak jako v případě písemných pokynů zaslaných ekonomce a manažerům přes obhájce nikoho neovlivňoval. Podstatným je také fakt, že přepisy telefonních hovorů mezi obviněným a jeho sestrou jsou doplňovány a upravovány záměrně tak, aby svědčily v jeho neprospěch, což následně konkretizuje.

13. I v další části stížnosti obviněný dokumentuje na konkrétních telefonních rozhovorech účelová a vykonstruovaná tvrzení státního zástupce a opakuje, že namítanými telefonáty v žádném případě neovlivňoval svědky a nemařil průběh vyšetřování. Naopak se snažil pod tlakem státního zástupce vyvracet jeho pochybnosti a námitky.

14. Ze všech shora uvedených důvodů se navrhuje, aby Vrchní soud v Praze napadené rozhodnutí státního zástupce jako nezákonné zrušil.

III.

Důvodnost stížnosti

č. 25

15. Obviněný T. H. je stíhán pro zločiny přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1, odst. 2, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku, pokus zločinu vydírání podle § 21 odst. 1 a § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, zločiny zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), c) tr. zákoníku dílem dokonané, dílem nedokonané ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku.

16. Do vazby byl obviněný vzat usnesením soudkyně Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 30. 6. 2018, sp. zn. 37 Nt 1622/2018, z důvodů podle § 67 písm. b), c) tr. ř., o jeho vazbě bylo dále mj. rozhodováno usnesením soudce Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 30. 10. 2018, sp. zn. 37 Nt 2541/2018, jímž bylo podle § 72 odst. 1 tr. ř. rozhodnuto o ponechání obviněného ve vazbě z důvodu podle § 67 písm. c) tr. ř. Usnesením ze dne 8. 10. 2018 pod sp. zn. VZV 34/2018 rozhodl státní zástupce podle § 73a odst. 2 písm. a) tr. ř. tak, že na návrh obviněného T. H. je přijetí peněžité záruky za jeho vazbu přípustné a její výše se určuje částkou 30 000 000 Kč. Na základě stížnosti obviněného rozhodl usnesením ze dne 6. 11. 2018, sp. zn. 7 To 103/2018, Vrchní soud v Praze tak, že napadené usnesení zrušil a sám určil výši peněžité záruky částkou 10 000 000 Kč. Následovalo obviněným nyní napadené usnesení státního zástupce ze dne 9. 11. 2018.

17. Již v předchozím usnesení ze dne 6. 11. 2018 vrchní soud upozornil, že v dané věci probíhají paralelně dvě řízení o dalším trvání vazby obviněného. Šlo především o shora zmíněné vazební zasedání konané dne 30. 10. 2018 u Obvodního soudu pro Prahu 5, na základě něhož byl obviněný ponechán ve vazbě z důvodu podle § 67 písm. c) tr. ř. Na návrh státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 9. 11. 2018 pak soudce Obvodního soudu pro Prahu 5 rozhodl usnesením ze dne 16. 11. 2018, sp. zn. 37 Nt 5901/2018, tak, že se podle § 72a odst. 3 věta třetí tr. ř. *per analogiam* za použití § 73b odst. 4 tr. ř. a § 73d odst. 3 písm. c) tr. ř. vazební důvody u obviněného T. H. mění tak, že vedle stávajícího vazebního důvodu podle § 67 písm. c) tr. ř. se obviněný nadále nachází ve vazbě znovu i z důvodu podle § 67 písm. b) tr. ř. Toto rozhodnutí dosud nenabylo právní moci a o stížnosti proti němu bude rozhodovat Městský soud v Praze. Lze tak konstatovat, že v současné fázi řízení se obviněný T. H. nachází ve vazbě i z důvodu podle § 67 písm. b) tr. ř., neboť stížnost proti právě zmíněnému usnesení nemá odkladný účinek.

18. Vrchní soud v Praze v neveřejném zasedání přezkoumal podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost napadeného usnesení i řízení jemu předcházející a dospěl k závě-

ru, že stížnost je důvodná, byť z jiných, než v jejím odůvodnění uváděných důvodů.

č. 25

19. Podle § 73a odst. 1 tr. ř. je-li dán důvod vazby uvedený v § 67 písm. a) nebo c) tr. ř., může orgán rozhodující o vazbě ponechat obviněného na svobodě nebo ho propustit na svobodu též tehdy, jestliže přijme složenou peněžitou záruku, jejíž výši určil.

20. Podle § 73a odst. 2 písm. a) tr. ř. orgán rozhodující o vazbě na návrh obviněného nebo osoby, která nabízí složení peněžitě záruky, rozhodne, že přijetí peněžitě záruky je přípustné, a zároveň s přihlédnutím k osobě a k majetkovým poměrům obviněného nebo toho, kdo za něho složení peněžitě záruky nabízí, k povaze a závažnosti trestného činu, pro který je obviněný stíhán, a závažnosti důvodů vazby určí výši peněžitě záruky v odpovídající hodnotě od 10 000 Kč výše a způsob jejího složení.

21. Z uvedených zákonných citací je zřejmé, že zákon předpokládá zásadně dvoufázové rozhodování, a to nejprve podle § 73a odst. 2 tr. ř. rozhodnutí o přípustnosti peněžitě záruky, včetně případného určení její výše a způsobu jejího složení, a teprve poté podle § 73a odst. 1 tr. ř. rozhodnutí o ponechání obviněného na svobodě nebo o jeho propuštění na svobodu za současného přijetí složené peněžitě záruky, jejíž výše a způsob složení byla určena předchozím rozhodnutím. V případě obviněného T. H. ovšem zůstalo rozhodování ve věci peněžitě záruky pouze v první fázi, během níž bylo pravomocně rozhodnuto o přípustnosti peněžitě záruky a její výši, a po složení příslušného peněžního obnosu bylo v pravomoci státního zástupce rozhodnout podle § 73a odst. 1 tr. ř. tak, že se složená peněžitá záruka přijímá a obviněný se propouští z vazby na svobodu, nebo v pravomoci soudu, že se peněžitá záruka nepřijímá a obviněný ve vazbě zůstává. K tomu však již ze shora popsanych důvodů nedošlo, nicméně samotné rozhodnutí v tomto ohledu a v tomto stadiu řízení musí být opřeno o ustanovení § 73a odst. 1 tr. ř., nikoli o ustanovení § 73a odst. 5 tr. ř.

22. Na tomto místě považuje stížnostní soud za nezbytné připomenout ustanovení § 73b tr. ř. upravující rozdělení pravomocí orgánů činných v trestním řízení k rozhodování o dalším trvání vazby mezi soud a v přípravném řízení soudce a státního zástupce. Napadené rozhodnutí je totiž v rozporu s principem výlučné pravomoci soudu rozhodovat o vzetí obviněného do vazby a o jejím dalším trvání, který se do tohoto zákonného ustanovení promítá. Podle § 73b odst. 2 tr. ř. smí státní zástupce rozhodnout v přípravném řízení o žádosti obviněného o propuštění z vazby na svobodu pouze kladně a není oprávněn učinit negativní rozhodnutí. Jestliže nehodlá vyhovět žádosti obviněného, je povinen ji i se svým stanoviskem předložit k rozhodnutí soudu příslušnému podle § 26 tr. ř. V projednávané věci přitom fakticky jde stále o jedno a totéž rozhodnutí o žádosti obviněného ze dne 1. 10. 2018 o propuštění z vazby na svobodu za současného přijetí peněžitě záruky a napadeným usnesením státní zástupce *de facto* tuto žádost zamítá,

a obviněného tak ponechává ve vazbě. Navíc reviduje již pravomocné rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 11. 2018, jímž bylo rozhodnuto, že přijetí peněžitě záruky je přípustné a byla určena její výše. To ale státnímu zástupci nepřísluší s ohledem na již shora zmíněný princip výlučné pravomoci soudu rozhodovat o dalším trvání vazby, a podle názoru vrchního soudu tak rozhodl, co se týká napadeného usnesení, ve věci nepříslušný orgán. Obviněný T. H. je nadále omezen na svobodě vazbou a negativní rozhodnutí podle § 73a odst. 1 tr. ř. v tom smyslu, že se i přes již složenou peněžitou záruku tato nepřijímá a obviněný se nepropouští z vazby na svobodu, neboť v mezích vyšly najevo skutečnosti odůvodňující rozšíření vazebních důvodů o koluzní vazbu podle § 67 písm. b) tr. ř., spadá do výlučné pravomoci soudu, jemuž měl státní zástupce věc k rozhodnutí předložit.

23. Pro úplnost je namístě uvést, že ustanovení § 73a odst. 5 tr. ř., o které státní zástupce vydání napadeného usnesení o vazbě s použitím analogie opírá, se vztahuje, jak již bylo naznačeno, na rozhodování o zrušení nebo změně výše již přijaté peněžitě záruky jako náhrady za vazbu. Jinak řečeno zákon v tomto ustanovení předpokládá, že je rozhodováno v době, kdy je obviněný na svobodě a účel vazby nahrazuje peněžitá záruka. Pouze za tohoto stavu věci je umožněno rozhodovat soudu negativně i pozitivně a státnímu zástupci v přípravném řízení pozitivně (*de facto* ve prospěch obviněného) o zrušení přijaté vazební náhrady s tím, že obviněný má právo podat proti takovému rozhodnutí stížnost.

24. S ohledem na vše výše uvedené Vrchní soud v Praze bez dalšího zrušil podle § 149 odst. 1 tr. ř. napadené usnesení, neboť bylo vydáno k tomu neoprávněným orgánem činným v trestní řízení.

Č. 26

č. 26

Vyloučení soudce

§ 30, § 31 tr. ř.

Jestliže soud již rozhodl o opravném prostředku obviněného (např. o stížnosti proti usnesení soudu prvního stupně o jeho vzetí do vazby), bylo tímto rozhodnutím řízení ve věci opravného prostředku ukončeno.

Pokud obviněný poté podá námitku podjatosti vůči soudcům, kteří o tomto opravném prostředku rozhodovali, soud o této námitce nerozhoduje postupem podle § 31 tr. ř., ale obviněného jen vyrozumí, že námitku podjatosti podle § 30 tr. ř. nelze vznést proti soudcům (soudci), kteří ve věci již rozhodli.

(Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 5. 2020, sp. zn. 3 To 35/2020, EC-LI:CZ:VSPH:2020:3.TO.35.2020.1)

Vrchní soud v Praze ke stížnosti obviněného zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. 4. 2020, sp. zn. 61 To 3/2020.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 23. 4. 2020, sp. zn. 61 To 3/2020, bylo v dané trestní věci rozhodnuto podle § 31 odst. 1 tr. ř. z důvodů uvedených v § 30 odst. 1 tr. ř., že senát 61 To Městského soudu v Praze ve složení předseda senátu JUDr. J. P. a soudci JUDr. P. B. a JUDr. M. S. není vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení ve věci obviněného V. G., vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 61 To 3/2020. Toto rozhodnutí učinil senát 61 To poté, co dne 16. 4. 2020 znovu rozhodl o zamítnutí stížnosti obviněného proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 4. 12. 2019, sp. zn. 43 Nt 108/2019, jímž tento soud rozhodl o vzetí obviněného do vazby.

2. Městský soud v Praze v souladu s platnou judikaturou, ač rozhodoval jako soud stížnostní v dané věci, učinil toto rozhodnutí ve smyslu § 31 odst. 1 tr. ř. jako soud prvního stupně, přičemž přiznal obviněnému V. G. správně i právo stížnosti proti citovanému rozhodnutí. V odůvodnění tohoto svého rozhodnutí v zásadě Městský soud v Praze konstatoval, že dne 4. 12. 2019 Obvodní soud pro Prahu 1 rozhodl pod sp. zn. 43 Nt 108/2019 o vzetí obviněného V. G. do vaz-

by podle § 73b odst. 1 tr. ř. a § 68 odst. 1 tr. ř. z důvodů podle § 67 písm. a), c) tr. ř. a počátek vazby byl stanoven na den 2. 12. 2019 v 11:25 hodin, přičemž proti tomuto rozhodnutí podal obviněný stížnost, která byla předložena Městskému soudu v Praze dne 2. 1. 2020, věc byla přidělena k rozhodnutí senátu 61 To pod sp. zn. 61 To 3/2020 a senát 61 To rozhodl o podané stížnosti obviněného dne 7. 1. 2020, přičemž stížnost jako nedůvodnou zamítl. Nálezem Ústavního soudu ze dne 3. 3. 2020, sp. zn. III. ÚS 329/20, bylo toto usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 1. 2020, sp. zn. 61 To 3/2020, zrušeno z důvodu porušení stěžovatelova práva na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1, 4 Listiny základních práv a svobod a práva na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, proto o stížnosti obviněného V. G. proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 4. 12. 2019, sp. zn. 43 Nt 108/2019, rozhodoval senát 61 To znovu usnesením ze dne 16. 4. 2020 pod sp. zn. 61 To 3/2020, jímž jeho stížnost podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl. Dne 20. 4. 2020 bylo senátu 61 To Městského soudu v Praze doručeno podání obhájce obviněného JUDr. K. H., v němž obviněný V. G. namítá, že se stížnostní soud nevypořádal v původním rozhodnutí jednotlivě s každým z jeho argumentů uplatněných ve stížnosti, proto podal nejenom ústavní stížnost, ale i podnět ke kárnému řízení se soudci, kteří v minulosti o jeho vazbě rozhodovali, i vůči státnímu zástupci. Z tohoto důvodu má stěžovatel soudce Městského soudu v Praze, jejichž všechna jména ani nezná, za podjaté z důvodu podle § 30 tr. ř. a stěžovatel žádá, aby tyto osoby o jeho stížnosti nerozhodovaly, s výjimkou učinění rozhodnutí podle § 31 odst. 1 tr. ř. Městský soud v Praze pak konstatuje obsah ustanovení § 30 tr. ř., okolnosti za nichž dochází k vyloučení orgánů činných v trestním řízení, a zdůrazňuje, že důvody pro vyloučení členů senátu 61 To v projednávané trestní věci nejsou dány, neboť nemají vztah k osobám, kterých se řízení týká, ani k projednávané věci, v níž rozhodovali, nic jim tedy nebrání nestranně ve věci rozhodovat. Senát 61 To Městského soudu v Praze tedy dospěl k závěru, že nejsou dány důvody pro vyloučení senátu, tj. předsedy senátu JUDr. J. P. a soudců JUDr. P. B. a JUDr. M. S., z vykonávání úkonů trestního řízení ve věci obviněného V. G. vedené pod sp. zn. 61 To 3/2020.

3. Jak je patrné z obsahu spisu i z usnesení napadeného stížností, po vydání usnesení Městským soudem v Praze dne 16. 4. 2020, sp. zn. 61 To 3/2020, podal dne 17. 4. 2020 obviněný prostřednictvím svého obhájce JUDr. K. H. námitku podjatosti vůči členům senátu 61 To, kteří rozhodovali ve věci usnesením ze dne 7. 1. 2020, sp. zn. 61 To 3/2020, přičemž obviněný v uplatněné námitce podjatosti podrobně rozebírá dosavadní průběh trestního řízení, které je proti němu vedeno, pochybení, jichž se dopustily orgány činné v tomto jeho trestním řízení, která vedla ke zkrácení jeho práv na obhajobu i na přístup k soudu, jak je ve výše zmíněném nálezu konstatoval i Ústavní soud, domáhá se svého propuštění na svobodu, v souvislosti s nímž se vzdává svého práva na překlad usnesení o vzetí do vazby do jazyka rumunského, přičemž se tohoto práva nevzdává dobrovolně,

ale ve snaze docílit toho, aby důvody jeho vzetí do vazby byly přezkoumány a on se mohl vrátit k rodině a uchránit své zaměstnance. Obviněný pak konstatuje i pochybení stížnostního soudu v rámci rozhodování o jeho stížnosti proti usnesení o vzetí do vazby, nevypovídání se s jeho argumentací uplatněnou ve stížnosti v plné šíři a rozsahu, kde zdůrazňuje, že právě tato pochybení stížnostního soudu, jak je podrobně rozvádí ve svém podání, byla důvodem nejenom pro podání ústavní stížnosti, ale i podnětu ke kárnému řízení se soudci, kteří o jeho vazbě rozhodovali i vůči státní zástupkyni, která jeho vazbu navrhla, přičemž z těchto důvodů obviněný považuje členy stížnostního senátu 61 To za vyloučené z rozhodování ve smyslu § 30 tr. ř. a domáhá se, aby v jeho věci nerozhodovali nad rámec rozhodnutí podle § 31 odst. 1 tr. ř. Právě na podkladě takto uplatněné námitky podjatosti vůči členům senátu 61 To tedy bylo vydáno rozhodnutí ze dne 23. 4. 2020, sp. zn. 61 To 3/2020, jímž bylo rozhodnuto podle § 31 odst. 1 tr. ř., a toto usnesení je napadeno stížností obviněného. Toto rozhodnutí bylo doručeno obviněnému dne 30. 4. 2020 a obhájci obviněného dne 24. 4. 2020.

II. Stížnost

4. Stížnost proti tomuto rozhodnutí byla obhájcem obviněného podána dne 27. 4. 2020, tedy ve lhůtě předpokládané ustanovením § 143 odst. 1 tr. ř., nic tedy nebrání meritornímu projednání podané stížnosti. V podané stížnosti v zásadě stěžovatel opakuje argumenty uplatněné již v návrhu na vyloučení členů odvolacího senátu 61 To Městského soudu v Praze z rozhodování v trestní věci obviněného V. G. a poukazuje na skutečnost, že tito soudci se v novém rozhodnutí o vazbě obviněného dopustili stejných pochybení, jež jim vytkl ve svém nálezu Ústavní soud, ale i dalších pochybení, přičemž dovozuje, že takto jednali pro podjatost ve vztahu k obviněnému, který si na ně stěžoval. Namítá, že rozhodnutí vydal stížnostní soud předčasně, nevypovídali se s těžištěm stížnostní argumentace, nerespektovali judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, byť si je obviněný vědom, že zrušení tohoto rozhodnutí je možné jen z podnětu další ústavní stížnosti, či podnětu ke stížnosti pro porušení zákona, nicméně i v souvislosti s nyní podanou stížností opakuje, v čem stížnostní soud pochybil, a to v zájmu toho, aby v jeho trestní věci v budoucnu rozhodovali nepodjatí soudci. Stěžovatel podrobně i z pohledu judikatury Evropského soudu pro lidská práva rozebírá možné důvody vyloučení soudců z rozhodování s tím, že i formalistický přístup ke stížnosti stěžovatele může být důvodem pro vzbuzení pochybností o nepodjatosti soudce, a v této souvislosti poukazuje i na judikaturu Ústavního soudu. Stěžovatel znovu podrobně rozebírá dosavadní průběh svého vazebního řízení, konstatuje pochybení, jichž se s vědomím nálezu Ústavního soudu dopustil soud prvního stupně

i stížnostní soud a stížnostní soud opakoval i ve svém usnesení ze dne 16. 4. 2020, sp. zn. 61 To 3/2020, chyby, které mu vytkl Ústavní soud v citovaném nálezu.

5. Nově pak vytýká stížnostnímu soudu, že se svým rozhodnutím o meritu věci měl vyčkat až do doručení obviněnému překladu usnesení o vzetí do vazby do rumunského jazyka, přičemž až po uplynutí lhůty k podání stížnosti u obviněného mělo být rozhodnuto o stížnosti, tudíž usnesení ze dne 16. 4. 2020 bylo vydáno podle stěžovatele předčasně, stejně jako původní rozhodnutí zrušené nálezem Ústavního soudu. Stěžovatel dále vytýká stížnostnímu soudu nejen nerespektování lhůty, v níž měl rozhodnout, ale i skutečnost, že důsledně nezkoumal důvodnost zahájeného trestního stíhání z hlediska naplnění jak objektivní, tak i subjektivní stránky stíhaného zločinu. Dále stěžovatel argumentuje i průtahy v jeho řízení, které zpochybňují zákonnost dalšího trvání vazby, stejně jako běh času, což jsou faktory, které stížnostní soud podle něj ve svém usnesení ze dne 16. 4. 2020 v rozporu s judikaturou Ústavního soudu nevzal v úvahu.

6. Obviněný pak zpochybňuje existenci vazebních důvodů, pro které byl do vazby vzat a je i v současné době ve vazbě ponecháván, a to i ve vztahu k tvrzené trestné činnosti, na které se měl podílet podle policejního orgánu, přičemž opět se v této souvislosti dovolává judikatury Evropského i Ústavního soudu a závěrem své stížnosti navrhuje, aby stížnostní soud usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. 4. 2020, sp. zn. 61 To 3/2020, “o nepodjatosti soudců” Městského soudu v Praze zrušil a sám rozhodl o jejich vyloučení z dalšího rozhodování ve věci stěžovatele.

III.

Důvodnost stížnosti

7. Vrchní soud v Praze z podnětu podané stížnosti přezkoumal napadené usnesení, jakož i řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí, a to z hlediska správnosti výroku rozhodnutí napadeného stížností i správnosti postupu řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí, a dospěl k závěru, že podaná stížnost je částečně důvodná, byť z důvodů jiných, než stěžovatel uvádí, a to s ohledem na následující skutečnosti.

8. Není pochyb o tom, že usnesení, kterým se rozhoduje o námitce podjatosti, tedy o vyloučení konkrétního soudce či soudců z rozhodování, i když jde o rozhodování soudu stížnostního či odvolacího, je svým obsahem rozhodnutím soudu prvního stupně, proti němuž je nutno přiznat právo stížnosti. Toto rozhodnutí je svým obsahem rozhodnutím o samostatném skutkovém základu, tedy o tom, zda konkrétní soudce či soudci jsou z projednávání věci vyloučení z některého z důvodů, který předpokládá ustanovení § 30 tr. ř., přičemž správnost takového rozhodnutí je nutno podrobit přezkumu v rámci stížnostního řízení soudem nadřízeným soudu, který rozhoduje o vyloučení ve smyslu § 31 odst. 1 tr. ř., jak ostatně vyplývá z ustanovení § 31 odst. 2 a 3 tr. ř. Z ustanovení § 30 i § 31 tr. ř. je

č. 26

však rovněž jednoznačně patrné, že námitku podjatosti či důvody pro vyloučení soudců lze uplatnit jen ve vztahu k soudci či soudcům, kteří se na projednávání a rozhodování konkrétní věci podílí, nelze tedy namítat podjatost či důvody pro vyloučení blíže neurčeného počtu soudců jen proto, že rozhodují u konkrétního soudu, který by měl ve věci rozhodovat, přičemž stejně tak nelze uplatňovat ani námitku podjatosti zpětně, tedy až poté, co příslušný soudce rozhodl, či v případě stížnostního či odvolacího řízení poté, co se podílel na rozhodnutí, které již bylo vydáno. Nelze tedy rozhodovat o podjatosti ve smyslu § 31 odst. 1 tr. ř. zpětně poté, co již konkrétní řízení, na kterém se podílel určitý soudce či soudci, bylo skončeno a ve věci bylo meritorně rozhodnuto. Okolnost, že ve věci již bylo rozhodnuto, tedy že soudce či soudci, jejichž podjatost je namítána, již žádné řízení v konkrétní věci nevedou, brání uplatnění námitky podjatosti, přičemž obecně v případě rozhodnutí vyloučeným soudcem či soudci, pokud o podjatosti či důvodech vyloučení není pochyb, může být uplatněn stranou řízení mimořádný opravný prostředek nebo podnět ke stížnosti pro porušení zákona. Jde-li o rozhodnutí, proti nimž lze podat dovolání, může být podán tento mimořádný opravný prostředek, avšak pouze při splnění podmínek ustanovení § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř., tedy pokud ve věci rozhodl vyloučený orgán; tento důvod dovolání nelze použít, jestliže tato okolnost byla tomu, kdo podává dovolání, již v původním řízení známa a nebyla jím před rozhodnutím orgánu druhého stupně namítuta. Nelze vyloučit ani podání ústavní stížnosti za situace, kdy ve věci rozhodl zjevně vyloučený soudce.

9. Vrchnímu soudu v rámci řešení stížnosti obviněného V. G. proti usnesení senátu Městského soudu v Praze ze dne 23. 4. 2020, sp. zn. 61 To 3/2020, kterým bylo rozhodnuto podle § 31 odst. 1 tr. ř., že nejsou dány důvody ve smyslu § 30 odst. 1 tr. ř. pro vyloučení soudců senátu 61 To městského soudu, a to JUDr. J. P., JUDr. P. B. a JUDr. M. S. z vykonávání úkonů trestního řízení ve věci obviněného V. G., nepřísluší zabývat se otázkou správnosti rozhodnutí o zamítnutí stížnosti tohoto obviněného proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 4. 12. 2019, sp. zn. 43 Nt 108/2019, které Městský soud v Praze učinil dne 16. 4. 2020, neboť vrchní soud není orgánem, jemuž by přezkum tohoto rozhodnutí příslušel. Z hlediska zákonnosti a ústavnosti tohoto rozhodnutí přísluší přezkum tohoto rozhodnutí pouze Ústavnímu soudu, případně, pokud by proti němu byla podána stížnost pro porušení zákona Nejvyššímu soudu.

10. V nyní posuzované trestní věci, jak je již výše rozvedeno, stížnostní soud, v daném případě Městský soud v Praze, rozhodl o stížnosti obviněného proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 4. 12. 2019, sp. zn. 43 Nt 108/2019, svým usnesením ze dne 16. 4. 2020, sp. zn. 61 To 3/2020, a tímto rozhodnutím bylo řízení před Městským soudem v Praze skončeno a je v tomto směru nerozhodné, že nadále trvá omezení osobní svobody stěžovatele. Podstatné je, že řízení o stížnosti proti rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby bylo tímto usne-

sením stížnostního soudu skončeno, a to i s vědomím, že stěžovatel má právo kdykoli ve smyslu § 71a tr. ř. žádat o propuštění z vazby. Pokud stěžovatel podal námitku podjatosti členů senátu 61 To Městského soudu v Praze JUDr. J. P., JUDr. P. B. a JUDr. M. S. až dne 17. 4. 2020, podal ji za situace, kdy již před Městským soudem v Praze, konkrétně před senátem 61 To, žádné řízení ve vztahu k němu vedeno není, a s vědomím této situace nemělo být o uplatnění námitky podjatosti vůbec rozhodováno z důvodu, že takto uplatněnou námitku lze vznést jen ve vztahu k soudci či konkrétním soudcům či orgánu činnému v trestním řízení, který rozhoduje nebo bude rozhodovat ve věci osoby, která tuto námitku vyloučení soudce či jiného orgánu činného v trestním řízení vedeném proti ní uplatňuje.

11. Stěžovatel tedy měl být upozorněn, že v době podání námitky podjatosti nemůže být již o této rozhodnuto ze shora popsanych důvodů, nicméně v případě opětovného rozhodování senátu 61 To, musí být tato uplatněná námitka podjatosti řešena, tedy až za situace, že by tento senát měl znovu rozhodovat ve věci obviněného V. G. Pokud stěžovatel má za to, že ve věci rozhodl vyloučený soudce či soudci, může v současné době uplatnit jen podnět k mimořádnému opravnému prostředku, a to ke stížnosti pro porušení zákona, případně podat ústavní stížnost z tohoto důvodu. Je jen věci stěžovatele, zda uplatní ústavní stížnost i z důvodů nezákonného, resp. protiústavního omezení jeho osobní svobody, jak to ostatně učinil i v minulosti, nicméně s vědomím výše konstatované překážky skončeného řízení před Městským soudem v Praze nemohl vrchní soud věcně přezkoumávat důvody uplatněné v jeho stížnosti a posoudit, zda případná pochybení soudců Městského soudu v Praze při rozhodování o jeho stížnosti proti usnesení o jeho vzetí do vazby, jak je ve stížnosti uplatňuje, potvrzují závěr o důvodnosti jejich vyloučení z dalšího rozhodování ve věci obviněného, či nikoli.

12. S vědomím skutečností výše uvedených proto stížnostní soud napadené usnesení Městského soudu v Praze zrušil, neboť nebyl dán zákonný důvod pro vydání napadeného rozhodnutí senátu 61 To Městského soudu v Praze, a to aniž by mohl věcně přezkoumat, zda důvody pro vyloučení soudců senátu 61 To Městského soudu v Praze, jak je stěžovatel uvádí, jsou dány, či nikoli. Rozhodovat lze jen o námitce podjatosti soudce, který má ve věci rozhodnout a před nímž je řízení vedeno, nikoli soudce, který již ve věci v minulosti rozhodl, neboť v opačném případě by se stěžovatelům a odvolatelům fakticky přiznávalo právo na další přezkum v již skončeném řízení z toho hlediska, zda nerozhodl či nespolutrochoval podjatý soudce, což nemá oporu v žádném ustanovení trestního řádu, protože právě s vědomím možného zpochybňování již pravomocných rozhodnutí zákonodárce nepřipustil možnost podání námitky podjatosti po meritorním rozhodnutí ve věci, tedy po skončení konkrétního vedeného řízení.

Č. 27

č. 27

Evropský zatýkací rozkaz

§ 205 odst. 2 zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních

Překážkou, pro kterou nelze rozhodnout o předání na základě evropského zatýkacího rozkazu podle § 205 odst. 2 z. m. j. s., nemůže být skutečnost, že orgány vyžadujícího státu činné v trestním řízení dosud neučinily žádný pokus o kontakt s vyžádaným.

(Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 6. 2020, sp. zn. 14 To 60/2020, ECLI:CZ:VSPH:2020:14.TO.60.2020.1)

Vrchní soud v Praze zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. 5. 2020, sp. zn. Nt 2051/2019, a tomuto soudu uložil, aby o věc znovu jednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 5. 5. 2020, sp. zn. Nt 2015/2019, bylo výrokem pod bodem I. rozhodnuto, že podle § 205 odst. 1 z. m. j. s. se M. P. nepředává k trestnímu stíhání do Spolkové republiky Německo k trestnímu stíhání pro skutek uvedený v evropském zatýkacím rozkazu vydaném Okresním soudem v Erlangenu ze dne 21. 8. 2019, sp. zn. 9 Gs 368/19, a spočívající v tom, že jako člen uskupení, ke kterému patří přinejmenším odděleně trestně stíhaný N. D. D. a jehož členové s cílem generování zisků prodávají různým odběratelům omamné látky, zejména metamfetamin, M. P. spolu s odděleně stíhaným N. D. v blíže neurčené době mezi 10. až 31. 1. 2019 prodali a předali v XY odděleně stíhanému N. 600 gramů metamfetaminu v ceně 10 000 euro a dále v blíže neurčené době v noci z 25. na 26. 4. 2019 M. P. prodal a předal odděleně stíhanému T. D. B. N. v pokoji č. XY hotelu XY, na adrese XY, Spolková republika Německo, celkem 580 gramů metamfetaminu do komisního prodeje, přičemž 550 gramů z celkového množství se podařilo zajistit v bytě N. na adrese XY a zbytek množství pak u odděleně stíhaného H.; uvedené omamné látky přitom měly dobrou českou kvalitu a obsahovaly minimálně 60 % účinné látky metamfetaminové báze a M. P. si byl vědom, že nevlastní povolení k zacházení s omamnými látkami.

2. Výrokem shora uvedeného usnesení pod bodem II. bylo pak rozhodnuto, že podle § 206 odst. 1 z. m. j. s. *a contrario* se M. P. nebere do předávací vazby.

3. Podle odůvodnění citovaného usnesení Městský soud v Praze rozhodoval o návrhu státní zástupkyně na předání vyžádaného M. P. k trestnímu stíhání do Spolkové republiky Německo na základě evropského zatýkacího rozkazu Okresního soudu v Erlangu pro shora uvedený skutek, kvalifikovaný jako nedovolené obchodování s omamnými látkami v množství větším než malém podle § 1 odst. 1 věty 1 č. 1, ve spojení s přílohou II k zákonu Spolkové republiky Německo o omamných látkách, dále podle § 3 odst. 2. č. 1, § 29a odst. 1 č. 2 téhož zákona a podle § 25 odst. 2, § 53 německého trestního zákoníku, a to ve dvou případech. Za spáchání tohoto trestného činu hrozí trest odnětí svobody až na 15 let. Městský soud v Praze poukázal na odmítavé stanovisko vyžádaného k předání do vyžadujícího státu, odůvodněné jeho námitkou, že se uvedeného trestného činu nedopustil. Jeho obhájce k tomu dodal, že ve vztahu k osobě vyžádaného v souvislosti s jeho trestním stíháním ve Spolkové republice Německo nebyly učiněny žádné kroky, vyžádaný nebyl vyrozuměn o žádném z úkonů trestního řízení a nebyl předvolán k žádnému výsledku. Přitom je připraven se úkonům trestního řízení ve Spolkové republice Německo podrobit. Městský soud v Praze si vyžádáním dodatečné informace od Státního zastupitelství v Norimberku-Fürthu ověřil, že tamní orgány dosud vyžádaného nepředvolaly k výsledku či k jiným úkonům a disponují adresou jeho trvalého bydliště.

4. Městský soud v Praze neshledal, že by byly splněny podmínky pro předání vyžádaného do vyžadujícího státu a pro rozhodnutí o jeho vzetí do předávací vazby. Poukázal na obsah § 193 odst. 1 z. m. j. s. s tím, že je třeba vycházet z účelu uvedeného zákona, v němž se kromě jiného uvádí, že zapracovává příslušné předpisy Evropské unie. Vzhledem k tomu, že orgány vyžadujícího státu činné v trestním řízení dosud neučinily žádný pokus o kontakt s vyžádaným a ve Spolkové republice Německo nebyl patrně ani vydán příkaz k jeho zadržení, má Městský soud v Praze za to, že nejsou splněny podmínky pro omezení osobní svobody vyžádaného na základě evropského zatýkacího rozkazu, když není zřejmé, že by se jakkoliv trestnímu stíhání ve Spolkové republice Německo vyhýbal. Z těchto důvodů zamítl návrh státní zástupkyně.

II. Stížnost

5. Proti shora uvedenému usnesení Městského soudu v Praze podala ihned po jeho vyhlášení státní zástupkyně stížnost, kterou následně písemně odůvodnila tak, že ustanoveními hlavy II. části páté z. m. j. s. bylo do právního řádu implementováno rámcové rozhodnutí Rady (EU) ze dne 13. 6. 2002 č. 2002/584/SVV, o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy

č. 27

Evropské unie. Tímto rámcovým rozhodnutím byly členské státy Evropské unie zavázány k tomu, aby na základě uvedeného právního předpisu vytvořily právní úpravu, která by byla jednotně aplikovatelná tak, aby postup na jejím základě byl jednotný, rychlý, předvídatelný a transparentní. V řízení o předávání osob mezi členskými státy Evropské unie se mají zkoumat pouze důvody pro nepředání stanovené ať již jako obligatorní, nebo fakultativní v tomto rámcovém rozhodnutí.

6. Pro postup rozhodování soudu o návrhu státního zástupce o tom, zda se vyžádaná osoba předá do státu, který vydal evropský zatýkací rozkaz, jsou rozhodující taxativní důvody uvedené v § 205 odst. 2 z. m. j. s. a obsahující všechny překážky pro nepředání, uváděné v citovaném rámcovém rozhodnutí, ať již ve formě obligatorní, nebo fakultativní. Pro úplnost státní zástupkyně dodává, že v dané věci nejsou splněny ani důvody nepředání podle § 5 odst. 1 z. m. j. s. Názor, že toto ustanovení nemůže rozšířit důvody nepředání osoby nad rámec jeho dikce, je potvrzován i Ústavním soudem (nález ze dne 3. 5. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 66/04). Tento zákon nepředpokládá, že druhá strana by přezkoumávala důvodnost vedení trestního stíhání ve státě, který vydal evropský zatýkací rozkaz. Pokud Městský soud v Praze své usnesení odůvodnil odkazem na nedostatky v trestním řízení ve Spolkové republice Německo, je podle státní zástupkyně takové usnesení a závěr v něm uvedený v rozporu se zákonem. Soudu po podání návrhu státního zástupce na rozhodnutí o předání zásadně nepřisluší zkoumat, zda trestní řízení bylo ve Spolkové republice Německo vedeno při respektování procesního práva tohoto státu, včetně toho, zda vyžádaný byl řádně předvoláván do svého bydliště v České republice. Institut evropského zatýkacího rozkazu vychází z principu vzájemné důvěry členských států Evropské unie, přičemž aplikace postupů za účelem vydání evropského zatýkacího rozkazu, včetně vydání vnitrostátního příkazu k omezení osobní svobody vyžádaného, jsou plně v kompetenci konkrétního státu, který vydal evropský zatýkací rozkaz, a jeho právního řádu.

7. Státní zástupkyně v odůvodnění své stížnosti dále poukazuje na to, že v dané věci vnitrostátní příkaz k omezení osobní svobody byl vydán; v evropském zatýkacím rozkazu se odkazuje na příkaz k zadržení vydaný Okresním soudem v Erlangu ze dne 25. 7. 2019, sp. zn. Gs 368/19. Jestliže Městský soud v Praze požaduje, aby v řízení o předání bylo zkoumáno a potvrzeno, že vyžádaný se trestnímu stíhání vedenému ve Spolkové republice Německo vyhýbal, překračuje zákonné limity.

8. Pokud Městský soud v Praze v odůvodnění napadeného usnesení uvádí, že důvod předávací vazby není dán, protože vyžádaný se nevyhýbá ani předávacímu řízení, ani trestnímu stíhání, které se vede ve Spolkové republice Německo, pak státní zástupkyně k tomu namítá, že předávací vazba je obligatorní, pokud soud rozhodne o předání; skutečnost, zda se vyžádaný vyhýbá trestnímu řízení, zde nehraje žádnou roli.

9. S ohledem na shora uvedené státní zástupkyně v odůvodnění své stížnosti navrhla, aby Vrchní soud v Praze zrušil napadené usnesení a znovu rozhodl tak, že vyžádaný se předává v souladu s jejím návrhem adresovaným Městskému soudu v Praze za současného přijetí ujištění Státního zastupitelství v Norimberku ohledně jeho návratu do České republiky k výkonu případně uloženého trestu odnětí svobody.

10. K odůvodnění své stížnosti dále státní zástupkyně přiložila kopii přípisu Státního zastupitelství v Norimberku-Fürthu ze dne 20. 5. 2020, sp. zn. 402 AR 2782, jehož přílohu tvoří vyjádření T. T. T. D., která je samostatně stíhána ve věci související s trestním stíháním M. P. Podle státní zástupkyně je tímto vyjádřením podezření ze spáchání trestného činu posíleno.

III.

Důvodnost stížnosti

11. Vrchní soud v Praze na podkladě podané stížnosti podle § 147 odst. 1 tr. ř. přezkoumal výroky napadeného usnesení i řízení, které jeho vyhlášení předcházelo, a s ohledem na dále uvedené shledal stížnost důvodnou.

12. Jak již v odůvodnění své stížnosti uvádí státní zástupkyně, ke sjednocení praxe při vydávání mezinárodního zatýkacího rozkazu a jeho aplikaci přijala Evropská unie rámcové rozhodnutí Rady (EU) ze dne 13. 6. 2002 č. 2002/584/SVV, o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy Evropské unie, které není přímo aplikovatelným právním předpisem, ale předpokládá implementaci do jednotlivých právních řádů členských států. Zmíněné rámcové rozhodnutí upravuje některé otázky detailně (např. překážky vyhovění evropskému zatýkacímu rozkazu, ať již jsou koncipovány jako obligatorní, nebo fakultativní), některé naopak upravuje jen velmi stručně a jejich případné doplnění ponechává na členských státech (např. důvody vydání evropského zatýkacího rozkazu) a některé neupravuje vůbec a ponechává je vnitrostátní právní úpravě každého z členských států (např. důvody vazby v předávacím řízení). Smysl a podmínky vydání evropského zatýkacího rozkazu vyjadřuje uvedené rámcové rozhodnutí poměrně lakonicky (srov. jeho čl. 1 odst. 1).

13. Vydání evropského zatýkacího rozkazu není podmíněno předchozím marným pátráním po vyžádaném, bezvýsledným předvoláváním k úkonům trestního řízení ani neznalostí jeho přesné adresy ve vykonávajícím státě. Z připojeného formuláře evropského zatýkacího rozkazu pak lze dovodit, že k jeho vydání by se mělo přistoupit na základě zatýkacího rozkazu nebo soudního rozhodnutí se stejným účinkem, nebo vykonatelného rozsudku [viz rubriku pod písm. b) formuláře evropského zatýkacího rozkazu, tvořícího přílohu zmíněného rámcového rozhodnutí]. K tomu je třeba uvést, že v dané věci byl zatýkací rozkaz zřejmě vydán; vyplývá to jednak ze samotného evropského zatýkacího rozkazu vydaného v této

č. 27

věci [viz odkaz v rubrice pod písm. b) v č. 1. na zatýkačí rozkaz ze dne 25. 7. 2019], jednak z kopie zatýkačího rozkazu ve spise. I když Městský soud v Praze ve veřejném zasedání konaném dne 21. 11. 2019 provedl důkaz vydaným evropským zatýkačím rozkazem, přesto v odůvodnění napadeného usnesení vyjadřuje pochybnosti, zda vydání evropského zatýkačího rozkazu předcházet zatýkačí rozkaz s vnitrostátní působností a ke zmíněnému provedenímu důkazu se blíže nevyjadřuje.

14. Městský soud v Praze, jak je shora uvedeno, dále poukazuje na obsah § 193 z. m. j. s. upravujícího postup soudu a státního zástupce při vydání evropského zatýkačího rozkazu, kterým se soud v České republice domáhá předání vyžádané osoby z jiného členského státu Evropské unie a dovozuje, že když zmíněný zákon zapracovává příslušné předpisy Evropské unie, měly by takto postupovat i příslušné orgány Spolkové republiky Německo, činné v trestním řízení. Jak již bylo shora uvedeno, úkony, které mají vydání evropského zatýkačího rozkazu předcházet [s výjimkou uvedenou v rubrice pod písm. b) jeho formuláře], ponechává rámcové rozhodnutí bez povšimnutí a je plně na jednotlivých členských státech, jaký proces má vydání evropského zatýkačího rozkazu předcházet. Pokud se tedy německé straně vyčítá, že vydání evropského zatýkačího rozkazu na vyžádaného nepředcházelo jeho předvolání k úkonům trestního řízení ve vyžadujícím státě, pak není zřejmé, o co se zmíněná výtku opírá. Konečně, ani česká právní úprava obsažená v § 193 a dalších ustanoveních z. m. j. s. bezpodmínečně nevyžaduje předchozí marné úkony v podobě doručování nebo právní pomoci ve vykonávajícím státě (viz stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. Tpjn 301/2017, publikované pod č. 2/2018 Sb. rozh. st.).

15. S ohledem na shora uvedené je třeba závěr Městského soudu v Praze, že nelze rozhodnout o předání na základě zmíněného evropského zatýkačího rozkazu proto, že mu nepředcházely úkony, jejichž provedení tento soud považuje za obligatorní, označit jako nesprávný a konečně učiněný na základě nedostatečně zhodnoceného skutkového stavu a v důsledku toho dospívajícího k vadnému právnímu posouzení. Z těchto důvodů je třeba stížnost státní zástupkyně považovat za důvodnou, Vrchní soud v Praze jí vyhověl a napadené usnesení v celém rozsahu podle § 149 odst. 1 písm. b) tr. ř. zrušil a Městskému soudu v Praze uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

16. Není zřejmé, v čem Městský soud v Praze shledává právní překážku rozhodnutí o předání, spočívající v tom, že vyžádaný nebyl nejprve kontaktován a nebyl ani učiněn pokus o jeho výslech cestou dožádání, a o jaké porušení německého práva dožadující stranou se tento závěr opírá za situace, kdy to nevyžaduje zmíněné rámcové rozhodnutí, jež měly členské státy Evropské unie implementovat. K otázce případného přezkumu správnosti postupu státního zástupce nebo soudu v dané věci podle vnitrostátních předpisů vyžadujícího státu se poukazuje na odstavec 10 preambule citovaného rámcového rozhodnutí, podle kterého mechani-

smus evropského zatýkacího rozkazu je založen na vysoké úrovni důvěry mezi členskými státy Evropské unie a jeho provádění lze pozastavit pouze v případě závažného a trvajícího porušování zásad stanovených v čl. 6 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii některým z členských států, pokud takové porušování zjistila Rada Evropské unie postupem podle čl. 7 odst. 1 uvedené smlouvy.

17. Vedle toho, pokud má soud za to, že údaj o vydaném zatýkacím rozkazu v evropském zatýkacím rozkazu je nesprávný, a nelze se opírat ani o fotokopii tohoto dokladu založeného ve spise, nic mu nebrání v tom, aby si opis vyžádal u příslušného soudu ve vyžadujícím státě.

18. Pokud je tedy Městský soud v Praze přesvědčen, že existuje některá z překážek předání, je třeba, aby ji s odkazem na příslušné ustanovení zákona č. 104/2013 Sb. označil a aby zdůvodnil, o jaké skutečnosti se zjištěná překážka opírá. Ustanovení § 205 odst. 1 z. m. j. s. je procesním ustanovením, které žádné překážky předání neupravuje, ale pouze stanoví, že důvody nepředání je třeba posuzovat podle § 205 odst. 2 a 5 z. m. j. s. Pokud tedy Městský soud v Praze shledal překážku předání pouze v § 205 odst. 1 z. m. j. s., pak je jeho závěr nepřezkoumatelný.

19. Není samozřejmě vyloučeno, aby v dalším řízení si Městský soud v Praze k ověření skutečností, které podle něj představují překážku předání, vyžádal od příslušného soudu či jiného orgánu vyžadujícího státu dodatkové informace. Ty ale musí podrobit přezkumu, zda představují konkrétní překážku, která by bránila předání vyžádaného, a náležitě ji případně zdůvodnit a podřadit pod tomu odpovídající ustanovení zákona.

20. Výrokem pod bodem II. napadeného usnesení se Vrchní soud v Praze blíže nezabýval, neboť tento výrok osamoceně nemůže obstát a je vždy navázán na výrok, jímž se rozhoduje o předání.

Č. 28

č. 28

Provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence, Vojenský materiál

§ 265 odst. 1 tr. zákoníku

I. Vojenským materiálem ve smyslu § 265 odst. 1 tr. zákoníku o trestném činu provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence zásadně není znehodnocená a neaktivní munice po její předchozí delaboraci a označená znehodnocovací značkou.

Zavinění, Úmysl

§ 15 tr. zákoníku

II. Jestliže se obviněný důvodně spoléhal na správnost odborného názoru příslušné autority (např. názor Vojenského technického ústavu na charakter určitého materiálu), že věc, s níž nakládal, není vojenským materiálem, aniž by o tom byly pochybnosti odůvodněné konkrétními okolnostmi, nelze zpravidla dovodit jeho úmyslné zavinění ve vztahu k uvedenému normativnímu znaku, i kdyby se dodatečně zjistilo, že takovou věc lze považovat za vojenský materiál.

Zabrání věci, Zúčastněná osoba

§ 101 tr. zákoníku, § 42 tr. ř.

III. O zabrání věci podle § 101 tr. zákoníku konkrétní osobě odlišné od obviněného zásadně není možno rozhodnout, pokud jí nebylo přiznáno postavení zúčastněné osoby, dáno poučení a umožněno uplatnění jejich práv podle § 42 odst. 1, 2 tr. ř., zejména vyjádřit se k možnému rozhodnutí o zabrání věci před jeho učiněním.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2020, sp. zn. 5 Tdo 1147/2020, EC-LI:CZ:NS:2020:5.TDO.1147.2020.1)

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného D. H. podle § 265k odst. 1 tr. ř. ohledně obviněného D. H. a za použití § 265k odst. 2 a § 261 tr. ř. i ohledně zúčastněné osoby – obchodní společnosti Č. z. i., s. r. o., v celém rozsahu zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. 12 To 6/2020,

a rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 4. 11. 2019, sp. zn. 62 T 2/2019. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Nejvyšší soud přikázal Krajskému soudu v Hradci Králové – pobočce v Pardubicích, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Podle § 265i odst. 1 písm. c) pak Nejvyšší soud odmítl dovolání obchodní společnosti Č. z. i.

č. 28

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 4. 11. 2019, sp. zn. 62 T 2/2019, byl obviněný D. H. (dále též jen „obviněný“), uznán vinným pokusem zločinu provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence podle § 21 odst. 1 a § 265 odst. 1 tr. zákoníku, za něž mu byl uložen podle § 265 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 67 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku peněžitý trest ve výměře 100 denních sazeb s výší jedné denní sazby 2 000 Kč, celkem ve výměře 200 000 Kč. Podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku mu byl pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, uložen náhradní trest odnětí svobody na dobu 4 měsíců.
2. Obviněný se měl dopustit uvedeného pokusu zločinu podle rozsudku soudu prvního stupně (zjednodušené uvedeno) tím, že jako statutární orgán – jednatel a zároveň jako jediný společník obchodní společnosti Č. z. i., s. r. o., se sídlem v XY (dále ve zkratce jen „obchodní společnost Č.“), se snažil vyvézt vojenský materiál ve smyslu § 5 zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „ZZOVM“), a podle položky SVMe (seznamu vojenského materiálu) č. 4 písm. a) přílohy 1 vyhlášky č. 210/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „prováděcí vyhláška“ nebo „vyhláška č. 210/2012 Sb.“), ačkoliv ani obviněný, ani obchodní společnost Č. nebyli držiteli povolení nebo licence k obchodu s vojenským materiálem podle § 12 odst. 2 a § 14 odst. 1 ZZOVM vydávaných Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky (dále ve zkratce též jen „MPO“), a to následujícími dvěma útoky.
3. Jednak (pod bodem 1. výroku o vině) dne 18. 7. 2017 bez příslušného povolení a licence se měl obviněný pokusit úmyslně nezákonně vyvézt z České republiky do Spojených států amerických (tedy mimo prostor Evropské unie) přepravní kontejner bílé barvy obsahující raketu systému OSA bez delaboračních značek s částí radiolokačního zapalovače a s vyraženým číslem XY na těle, jež je vojenským materiálem ve smyslu § 5 ZZOVM a podle položky SVMe 4 písm. a)

přílohy 1 vyhlášky č. 210/2012 Sb. Obviněný za obchodní společnost Č., která vystupovala jako vývozce, požádal celním prohlášením podaným elektronicky prostřednictvím zmocněnce, obchodní společnosti D. R., a. s., u Celního úřadu pro Středočeský kraj o propuštění uvedeného přepravního kontejneru bílé barvy obsahujícího raketu systému OSA s vyraženým číslem XY do celního režimu vývozu pro adresáta B. C. A. S., New York, Spojené státy americké (dále ve zkratce jen „B.“), a zboží v celním prohlášení v rozporu se skutečností deklaroval jako „1 ks fyzikální aerodynamický model pro použití ve větrném tunelu“. Následně za účelem doložení svých tvrzení uvedených v celním prohlášení v průběhu celního řízení obviněný předložil Celnímu úřadu v K. prostřednictvím zmocněnce, obchodní společnosti D. R., a. s., jednak fakturu vystavenou obchodní společností Č. pro příjemce B., podle které se prodává 1 ks fyzikálního aerodynamického modelu pro použití ve větrném tunelu v celkové hodnotě 3 000 USD a kterou podepsal obviněný, a jednak listinu označenou jako „Prohlášení prodejce“ ze dne 18. 7. 2017, kterou obviněný jako jednatel obchodní společnosti Č. učinil prohlášení, že zboží na faktuře pro zákazníka B. není vojenským materiálem ani zbožím dvojího užití. Přitom obviněný podle rozsudku soudu prvního stupně věděl, že raketa systému OSA s vyraženým číslem XY, kterou se snažil vyvézt do Spojených států amerických v bílém přepravním kontejneru, byla vojenským materiálem ve smyslu § 5 ZZOVM, s nímž nesmí daným způsobem nakládat. K vývozu nakonec nedošlo pouze pro včasný zásah celních orgánů.

4. Jednak (pod bodem 2. výroku o vině) dne 19. 7. 2017 se obviněný měl pokusit bez příslušného povolení a licence nezákonně vyvézt z České republiky do Spojených států amerických (tedy mimo prostor Evropské unie) v přepravním kontejneru označeném XY vojenský materiál detailně popsany ve výroku o vině pod bodem 2. v rozsudku soudu prvního stupně (ve stručnosti mělo jít především o součásti raketového systému S200 Vega, rakety S75 a protiletadlové střely systému 2K12). Obviněný vystupující za obchodní společnost Č. jako vývozce požádal celním prohlášením podaným elektronicky u Celního úřadu pro Pardubický kraj o propuštění uvedeného přepravního kontejneru XY s vojenským materiálem do celního režimu vývoz, a to pro adresáta A. A., Indiana, Spojené státy americké (dále ve zkratce jen „A. A.“), přitom obsah přepravního kontejneru v celním prohlášení v rozporu se skutečností deklaroval jako „nástroje, přístroje a modely určené k předváděcím účelům, například při vyučování nebo na výstavách, nevhodné pro jiné účely – 3x kompletní fyzikální aerodynamické modely pro použití ve větrném tunelu“. Poté v průběhu následného celního řízení u Celního úřadu v Č. T. za účelem doložení svých tvrzení uvedených v celním prohlášení prostřednictvím zmocněnce, obchodní společnosti M., a. s., předložil fakturu ze dne 17. 7. 2017, kterou vystavila obchodní společnost Č., za níž ji podepsal obviněný, pro příjemce A. A. a podle které se prodávají 3x kompletní fyzikální aerodynamické modely pro použití ve větrném tunelu HS CODE: 902 300 80 v cel-

kové hodnotě 15 000 USD. Současně obviněný doložil i listinu označenou jako „Prohlášení prodejce“ ze dne 18. 7. 2017, v níž obviněný jako jednatel obchodní společnosti Č. prohlásil, že zboží na faktuře pro zákazníka A. A. není vojenským materiálem ani zbožím dvojího užití. Obviněný tak učinil, ač podle rozsudku soudu prvního stupně věděl, že vojenský materiál v přepravním kontejneru XY, jenž měl být vyvezen do Spojených států amerických, je vojenským materiálem ve smyslu § 5 ZZOVM, s nímž nesmí daným způsobem nakládat. K vývozu nedošlo pouze pro včasný zásah celních orgánů.

5. Proti rozsudku soudu prvního stupně podali obviněný a v jeho neprospěch státní zástupce odvolání, o nichž rozhodl Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. 12 To 6/2020, tak, že k odvolání státního zástupce (při nedotčeném výroku o vině a trestu v rozsudku soudu prvního stupně) podle § 101 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku rozhodl o zabrání věci popsanych ve výroku rozsudku odvolacího soudu, neboť hrozilo nebezpečí, že budou dále sloužit ke spáchání zločinu (aniž by přitom označil subjekt, kterému se věci zabírají). Odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. zamítl.

II. Dovolání

Dovolání obviněného

6. Proti uvedenému rozsudku odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím svého obhájce dovolání, které opřel o dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), j) a l) tr. ř.

7. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a nesprávné právní posouzení, jakož i tzv. extrémní rozpory ve skutkových zjištěních, shledal v posouzení otázky, zda v případě zcela znehodnocených modelů raket jde o vojenský materiál a zda obviněný věděl a mohl vědět, že jde o vojenský materiál v případě, kdy byl odborným ústavem ubezpečen, že nejde o vojenský materiál. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. j) tr. ř. uplatnil proto, že bylo uloženo ochranné opatření, aniž by pro takové rozhodnutí byly splněny podmínky stanovené zákonem. Konečně dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. uvedl obviněný z důvodu, že odvolací soud zamítl jeho odvolání, ačkoliv v předcházejícím řízení byl dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

8. Dále dovolatel ve svém obsáhlém dovolání podrobně rozvedl své jednotlivé dovolací námitky. Předně vyjádřil přesvědčení, že otázky, zda šlo o vojenský materiál, jaké vlastnosti musí mít vojenský materiál a zda věc může ztratit charakter vojenského materiálu a za jakých podmínek, jsou právní, a nikoliv skutkové. Zdůraznil, že předmětné věci přebíral v různé míře kompletnosti jako zbytkový odpadový materiál, který byl výsledkem demilitarizace původního vojenského materiálu (raket) cestou průmyslové delaborace postupem podle zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění poz-

dějších předpisů (dále též jen ve zkratce „ZoZ“). Po znehodnocení, které provádí státem atestované osoby, již předmět nesmí mít původní vlastnosti a k tomu je vydáváno osvědčení o znehodnocení. Delaboraci předmětných věcí provedl Vojsenský technický ústav, s. p., odštěpný závod S. (dále také ve zkratce „VTÚ“), který má atestaci od státu k této činnosti a který vystavil osvědčení o delaboraci předmětných raket. Slovy zákona o zbraních se tak z raket stal inertní kovový odpad nepoužitelný k jakémukoliv vojenskému účelu. Tento závěr znovu zopakoval VTÚ ve svém odborném vyjádření vydaném nad rámec potvrzení o znehodnocení, stejně tak všichni soudní znalci a rovněž také soud prvního stupně ve svém původním rozhodnutí o zastavení trestního stíhání. Opačného názoru byl pouze odvolací soud, který svým zrušovacím rozhodnutím, resp. svým opačným právním názorem zavázal soud prvního stupně.

9. Obviněný zdůraznil, že ve shodě s prodávajícím nepovažoval kupované zboží za vojenský materiál a ani neměl v úmyslu opět vyrobit z prodáváných věcí vojenský materiál, což ani nebylo technicky proveditelné, jak konstatovali znalci. Šlo o dekorativní či muzejní předmět. S tímto tvrzením souhlasil také soud prvního stupně, když sám ve svém rozsudku uvedl, že „zajištěný materiál nepovažuje za zbraně ani bojové prostředky“. Z toho pak obviněný dovodil, že předmětné věci nelze považovat ani za vojenský materiál, tím méně za vojenské rakety, jak tvrdil odvolací soud. I přes tento názor soudu prvního stupně, že nešlo o zbraně nebo bojové prostředky, byl obviněný odsouzen za nedovolený mezinárodní obchod s vojenským materiálem (nefunkčními vojenskými raketami). V tom spatřoval dovolatel vnitřní rozpornost hodnocení důkazů, což mělo založit i extrémní nesoulad mezi skutkovými zjištěními a právními závěry. Soudy nižších stupňů zjistily, že obviněný prodával věci, které byly fakticky modely vojenských raket bez jakékoliv schopnosti plnit svůj původní účel, na druhé straně však soudy nižších stupňů i přes závěry znaleckých posudků tvrdily, že šlo o vojenský materiál.

10. Dále dovolatel s odkazem na právní úpravu vysvětloval, kdy může být výrobek považován za vojenský materiál, a to pouze pokud je použitelný pro účely obrany a bezpečnosti státu. Tuto podmínku dané předměty splňovaly, ale pouze do doby jejich znehodnocení, neboť delaborací ztratily své původní vlastnosti. Proto podle obviněného nyní tyto předměty nelze považovat za vojenský materiál, neboť to je jednak v rozporu se zákonnou definicí vojenského materiálu a jednak to odporuje základům elementární logiky.

11. Obviněný podotkl, že demilitarizací ztrácí věc charakter vojenského materiálu, a to i přesto, že byla vyrobena na lince, kde se původně vyráběl vojenský materiál, případně na ní byly ponechány některé původní díly, ale už jde o pouhý model rakety nepoužitelný k plnění a zabezpečení úkolů obrany a bezpečnosti státu. V případě opačného závěru zvoleného soudy nižších stupňů by pak mohly být jako vojenský materiál označeny všechny repliky a modely, u nichž byly při výrobě použity některé díly původních zbraní. Odvolací soud uvedl ve svém roz-

sudku, že zmíněné součásti mají nadále charakter vojenského materiálu, neboť inkriminovaný materiál vykazuje specifickou zvláštní konstrukci, již je předurčen pro účely obrany a bezpečnosti státu a pro tyto účely byl speciálně vyvíjen a vyráběn. Tento závěr však podle obviněného nemá oporu v provedeném dokazování a je navíc v rozporu se závěry znalců. Podle názoru odvolacího soudu tak postačí, že věc byla v době vzniku určena pro obranu a bezpečnost státu, neboť byla pro tyto účely speciálně vyvíjena a vyráběna. Dovolatel však poukázal na právní úpravu, z níž dovodil, že předpokládá i možnost ztráty charakteru vojenského materiálu, a uvedl příklad, kdy vozidlo nese raketu, ale ta není provozuschopná, pak není vojenským materiálem (jak má vyplývat z analogického výkladu položky SVMe 6 přílohy 1 vyhlášky č. 210/2012 Sb.). K tomu, aby věc byla vojenským materiálem, musela by podle obviněného být speciálně určena pro vojenské použití v současnosti, nestačí takové její určení v minulosti. Obviněný zdůraznil, že soudy nižších stupňů měly zkoumat nikoliv původní vlastnosti materiálu, ale vlastnosti v okamžiku uskutečnění obchodu. V daném případě totiž obviněnému již byly prodány výrobky, které zcela ztratily původní charakter vojenského materiálu a pro použití ozbrojenými silami byly zcela nepoužitelnými. Nešlo o rakety, ale o kovový šrot, který obviněný upravil do podoby předmětných modelů raket.

12. Dovolatel dále připomněl, že Nejvyšší soud v usnesení ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. 5 Tdo 1266/2014, konstatoval, že ke zjištění charakteru předmětu v trestním řízení pro zločin provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence považuje za vhodné a nutné opatřit odborné vyjádření nebo znalecký posudek. V tomto trestním řízení opatřil oba znalecké posudky sám obviněný, oba vyzněly zcela v jeho prospěch, přesto se soudy nižších stupňů neřídily jejich závěry, ač podle obviněného šlo o odbornou otázku, zda je věc vojenským materiálem podřaditelným pod některou ze skupin vojenského materiálu daného zákonem a prováděcí vyhláškou.

13. Obviněný dále zdůraznil, že znehodnocené modely raket slouží jako muzejní a statický exponát. Rovněž země dovozu (Spojené státy americké) nepovažovala předmětné modely za vojenský materiál a povolila jejich dovoz bez jakéhokoliv vojenské licence.

14. Napadený rozsudek je tak podle dovolatele postaven na nesprávném právním závěru, který rovněž odporuje znění komentáře k § 265 tr. zákoníku, neboť věc ztratila své původní vlastnosti, pro které byla považována za vojenský materiál.

15. Dále dovolatel namítal chybné posouzení subjektivní stránky trestného činu. Poznamenal, že odvolací soud shledal u obviněného přímý úmysl, tedy že obviněný věděl, že jde o vojenský materiál. Přitom obviněný neměl žádný důvod zpochybňovat správnost vyjádření Vojenského technického ústavu, s. p., odštěpného závodu S., který jako prodejce předmětných věcí (kovového šrotu) konstatoval, že nejde o vojenský materiál. Připomněl, že VTÚ patří po stránce odborné mezi

č. 28

nejvyšší odborné autority na vojenský materiál. Odvolací soud založil svůj závěr o zavinění obviněného pouze na argumentaci, že obchodní společnost Č., jejímž jediným společníkem a jednatelem byl obviněný, byla v minulosti za obdobné jednání sankcionována ve správním řízení. K tomu obviněný uvedl, že již s odstupem času nelze přihlížet k takovému poškození za přestupek, navíc za bagatelní jednání byla obchodní společnosti uložena pokuta ve výši 2 000 Kč, ač horní hranice sazby činila až několik milionů korun.

16. Obviněný poukázal i na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 5 Tdo 848/2010, protože i on ve své věci se spoléhal na informaci, kterou dostal od specializovaného státního podniku, navíc státem výslovně atestovaného na znehodnocování zbraní, střeliva a munice, a kterou považoval za pravdivou, o její pravdivosti neměl důvod pochybovat, neboť šlo o znehodnocené modely raket. Obviněnému bylo zřejmé, že tyto modely s ohledem na svou velikost neuniknou pozornosti celních orgánů a budou je pečlivě zkoumat. Oprávněně však spoléhal na informace VTÚ, že již nejde o vojenský materiál a že celní řízení proběhne bez jakýchkoliv problémů. Odvolací soud neuvedl, jak měl obviněný postupovat, jak se měl dozvědět, že byl (podle názoru odvolacího soudu) VTÚ uveden v omyl, co se týče charakteru prodáváných předmětů. Pak by z jeho strany šlo o právní omyl podle § 19 odst. 1 tr. zákoníku. Dovolatel vyjádřil své přesvědčení, že tuto otázku soudy posoudily chybně a v rozporu se zjištěnými skutečnostmi. Odvolací soud vůbec nereagoval na obviněným předložené judikáty v odvolacím řízení, nijak se s nimi nevypořádal, i proto obviněný považuje odůvodnění jeho rozhodnutí za nedostatečné.

17. Dovolatel dále vytkl odvolacímu soudu, že rozhodl o zabrání věci, ačkoliv pro toto rozhodnutí neměl věcné a procesní předpoklady. Podotkl, že zabrání věci je ochranným opatřením a dané věci byly ve vlastnictví obchodní společnosti Č., která však nebyla do řízení přibrána jako zúčastněná osoba. Obchodní společnost Č. je právnickou osobou, jejímž jediným společníkem a jednatelem je sám obviněný, nelze jej však považovat za osobu totožnou s obchodní společností. Pro obchodní společnost Č. bylo rozhodnutí o zabrání věci překvapující, v řízení tato obchodní společnost dosud nevystupovala, nemohla uplatnit svá práva, státní zástupce nenavrhoval uložení tohoto ochranného opatření a odvolací soud o něm rozhodl překvapivě ze své vůle.

18. Dovolatel připomněl, že nešlo o věci, které byly ve vlastnictví obviněného, o nichž pak může soud rozhodnout bez návrhu státního zástupce (k tomu odkázal na § 230 odst. 1 tr. ř.), ale zabrání věci ve vlastnictví třetí osoby může soud uložit pouze na základě návrhu státního zástupce (§ 239 odst. 1 tr. ř.) a vlastník věci musí být předem upozorněn, že hrozí zásah do jeho majetkové sféry, což v projednávané věci nebylo splněno. V tomto spatřil obviněný zásadní vadu dosavadního trestního řízení a napadeného rozsudku.

19. Dále obviněný poukázal na zcela nedostatečné odůvodnění uložení tohoto ochranného opatření, přičemž není ani technicky možné, aby v důsledku přechovávání modelů raket hrozilo nebezpečí spáchání zločinu. Odvolací soud se vůbec nezabýval ani principem přiměřenosti ve smyslu nálezu Ústavního soudu ze dne 14. 11. 2019, sp. zn. II. ÚS 807/19. Odvolací soud se rovněž nijak nevyjádřil k principu subsidiarity trestní represe, kterému obviněný ve svém dovolání věnoval značnou pozornost a odkazoval přitom na bohatou judikaturu.

20. Závěrem proto obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí odvolacího soudu, stejně tak rozsudek soudu prvního stupně, a aby věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

Dovolání obchodní společnosti Č.

21. Podání označené jako dovolání učinila s odkazem na důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. j) tr. ř. proti výroku rozsudku odvolacího soudu o zabránění věci také obchodní společnost Č.

22. Obchodní společnost Č. nejprve uvedla, že se zabrané movité věci pokusila vyvézt do Spojených států amerických. Specializovaný státní podnik ji výslovně ujistil, že nejde o vojenský materiál, a dovolatelka tak neměla důvod nedůvěřovat tomuto ujištění. Připomněla, že nebyla obviněna pro pokus o vývoz daných movitých věcí ani proti ní nebylo zahájeno přestupkové řízení. Orgány činné v trestním řízení stihaly za tento skutek pouze obviněného, jediného společníka a jednatele obchodní společnosti Č. Státní zástupce po celou dobu trestního řízení nenavrhoval zabránění věci, pouze navrhoval trest propadnutí majetku. Až odvolací soud zabral zmíněné movité věci s odůvodněním, že obviněnému nelze uložit trest propadnutí věci, neboť věci nejsou v jeho vlastnictví. Dovolatelka zdůraznila, že po celou dobu trestního řízení s ní žádný z orgánů činných v trestním řízení nejednal a nebylo jí přiznáno postavení zúčastněné osoby. Přitom odvolací soud odůvodnil zabránění věci pouze tím, že šlo o vojenský materiál, z něhož lze sestavit jeden kus protiletadlové řízené střely typu 2K12, část raketového kompletu S200 Vega, část raketového kompletu S75 Volchov, raketový motor II. stupně raketového kompletu S75 Volchov, část rakety S200 Vega, a hrozí tak nebezpečí, že tyto věci budou sloužit ke spáchání zločinu.

23. Dovolatelka také vyjádřila své přesvědčení, že pro zabránění věci nebyly splněny ani procesní a ani hmotněprávní předpoklady. Předně se dovolatelka neúčastnila trestního řízení a nemohla v něm hájit svá majetková práva, navíc zabírané věci dále nemohly sloužit ke spáchání zločinu. Odůvodnění rozsudku odvolacího soudu je podle dovolatelky naprosto nedostatečné, jeho rozhodnutí je založeno na skutkových závěrech, které jsou v extrémním rozporu s provedenými důkazy. Odvolací soud na jedné straně uvedl, že obviněný není vlastníkem předmětných věcí, na druhé straně pak dále argumentoval tím, že věci nelze ponechat

v držení obviněného. Přehlédl také fakt, že obviněný nesplnil podmínku bezúhonnosti, a zanikla mu tak funkce statutárního orgánu obchodní společnosti Č. Dále dovolatelka rozvedla, proč nelze s modely raket ohrozit bezpečnost státu. Také jí nebyl doručen rozsudek odvolacího soudu, ačkoliv jím byly zabírány věci z jejího majetku. Bylo rozhodnuto o zabrání věci, ač to státní zástupce nenavrhoval, čímž podle dovolatelky došlo k porušení § 239 odst. 1 tr. ř. *De facto* tak v posuzované věci zabrání věci nahradilo sankční funkci trestu, přičemž ochranné opatření by mělo plnit funkci ochrannou, která ovšem zde není potřebná, jak bylo vysvětleno výše.

24. Z uvedených důvodů dovolatelka navrhla zrušit jako nezákonný rozsudek odvolacího soudu ve výroku o zabrání věci.

III.

Vyjádření k dovoláním

25. K oběma dovoláním se vyjádřil nejvyšší státní zástupce prostřednictvím státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství. K dovolání obviněného po rekapitulaci jeho dovolacích námitek státní zástupce uvedl, že je považuje za pouhé opakování dosavadní obhajoby obviněného, s níž se oba soudy nižších stupňů podrobně vypořádaly, a takové námitky jsou zjevně neopodstatněné. Část dovolacích námitek je procesního charakteru, směřuje proti provádění a hodnocení důkazů a k revizi skutkových zjištění, přezkoumání těchto otázek není úkolem Nejvyššího soudu v řízení o dovolání a takové námitky není možno podřadit pod uplatněné dovolací důvody. Zároveň v posuzované věci nejde o tzv. extrémní rozpor mezi skutkovými zjištěními na jedné straně a provedenými důkazy na druhé straně. Státní zástupce odkázal na odůvodnění rozhodnutí soudů obou stupňů a vyslovil souhlas s jejich závěry. Naopak námitky obviněného neshledal v žádném směru opodstatněnými a podrobně se k nim vyjádřil. Co se týče dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. j) tr. ř., pak podle státního zástupce vzhledem k § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. není obviněný osobou oprávněnou podat dovolání ohledně výroku o zabrání věci v rozsudku odvolacího soudu. Obviněný je oprávněn podat dovolání jen proti té části rozhodnutí (výroku), jež se ho bezprostředně týká. S ohledem na výše uvedené tak státní zástupce považoval podané dovolání za zjevně neopodstatněné ve smyslu § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. a navrhl, aby je Nejvyšší soud odmítl.

26. K podanému dovolání obchodní společnosti Č. státní zástupce konstatoval, že uvedená obchodní společnost jako osoba zúčastněná ve smyslu § 42 tr. ř. není osobou oprávněnou k podání dovolání, neboť podle § 265d odst. 1 tr. ř. je osobou oprávněnou podat dovolání pouze obviněný a nejvyšší státní zástupce. Proto navrhl, aby Nejvyšší soud toto dovolání odmítl jako podané osobou neoprávněnou podle § 265i odst. 1 písm. c) tr. ř.

IV.

Posouzení přípustnosti dovolání

27. Nejvyšší soud se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání obou dovolatelů.

28. V případě obviněného byly splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, a Nejvyšší soud tak mohl posoudit otázku povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označeným dovolacím důvodům. To ovšem neplatí pro námitky vznesené obviněným a podřazené pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. j) tr. ř., kterými napadal výrok o zabrání věci jako ochranném opatření, protože tento výrok učiněný odvolacím soudem se bezprostředně nedotkl obviněného. Podle odůvodnění rozsudku odvolacího soudu (nikoli však i podle výroku) bylo totiž toto ochranné opatření uloženo zúčastněné osobě – obchodní společnosti Č. (aniž by jí ovšem bylo toto postavení přiznáno – k tomu viz dále). V uvedeném ohledu jsou námitky obviněného proti výroku o zabrání věci nepřípustné (to samo o sobě ovšem nemohlo být důvodem odmítnutí jeho dovolání, neboť jiné jeho námitky byly uplatněny relevantně a dokonce jsou i důvodné, jak bude rozvedeno dále).

29. Pokud jde o dovolání obchodní společnosti Č. směřující proti zmíněnému výroku rozsudku odvolacího soudu o zabrání věci, nebylo možno je vůbec připustit a posoudit důvodnost v něm vznesených námitek, protože toto podání označené jako dovolání bylo učiněno osobou neoprávněnou k podání dovolání. Okruh osob oprávněných podat dovolání proti pravomocným rozhodnutím ve věci samé učiněných soudem druhého stupně je upraven v § 265d odst. 1 tr. ř. a zahrnuje jen obviněného a nejvyššího státního zástupce a s účinností od 1. 12. 2019 (po novelizaci provedené zákonem č. 315/2019 Sb.) také v označených věcech příslušný orgán Úřadu evropského veřejného žalobce, o něž tu ovšem nejde.

30. Obchodní společnost Č. neměla v tomto trestním řízení vedeném u Krajského soudu – pobočky v Pardubicích pod sp. zn. 62 T 2/2019 postavení obviněné osoby, dokonce proti ní ani nebylo zahájeno trestní stíhání. V daném trestním řízení ovšem byly zajištěny (zřejmě) její věci a podle odůvodnění rozsudku odvolacího soudu (aniž by k tomu ovšem bylo prováděno dokazování) měly být zabráný její věci. S ohledem na tyto závěry je proto nutno na ni pohlížet v tomto řízení jako na osobu zúčastněnou podle § 42 odst. 1 tr. ř., byť jí orgány činné v tomto trestním řízení, a to zejména odvolací soud, odepřely uplatňovat její práva uvedená zejména v § 42 odst. 1 tr. ř. Mezi práva zúčastněné osoby podle § 42 odst. 1 tr. ř. *in fine* sice náleží též právo „podávat v případech tímto zákonem stanovených opravné prostředky“, jako např. odvolání podle § 246 odst. 1 písm. c) tr. ř., ovšem tím není založeno právo podat dovolání jako mimořádný opravný prostředek (§ 265d odst. 1 tr. ř. *a contrario*).

č. 28

31. Nejvyšší soud (i přes celou řadu procesních a hmotně právních pochybení při utváření výroku o zabránění věci odvolacím soudem, která zúčastněná osoba – obchodní společnost Č. namítala ve svém podání označeném jako dovolání a která zjistil dovolací soud) z uvedených důvodů podle § 265i odst. 1 písm. c) tr. ř. odmítl dovolání obchodní společnosti Č. jako dovolání podané osobou neoprávněnou.

V.

Posouzení důvodnosti dovolání

a) K vlastním dovolacím námitkám obviněného

32. Nejvyšší soud se s ohledem na výše uvedené mohl zabývat toliko důvodností dovolacích námitek uplatněných obviněným D. H.

33. Obviněný brojil proti svému odsouzení soudy nižších stupňů především uplatněním tří okruhů námitek (zčásti vzájemně provázaných), které lze podřadit pod uplatněný dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. ve spojitosti s § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. Předně tvrdil, že věci, které měly být vyvezeny do zahraničí, již ztratily charakter vojenského materiálu ve smyslu § 5 ZZOVM, protože byly předtím řádně státní institucí k tomu povolanou znehodnoceny (delaborovány), neměly tak již specifické vlastnosti, aby mohly být užity k vojenským účelům. Druhý okruh námitek směřoval proti chybnému posouzení zavinění jako znaku subjektivní stránky skutkové podstaty daného trestného činu, protože obviněný neměl v úmyslu obchodovat s vojenským materiálem a ze všech okolností případu ani nemohl tušit, že jde o vojenský materiál, resp. že ho soudy budou považovat za vojenský materiál. Nakonec namítal chybějící společenskou škodlivost vlastního jednání a chybné použití zásady subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

34. Nejprve je namístě upozornit, že Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích původně svým usnesením ze dne 12. 2. 2019, sp. zn. 62 T 2/2019, zastavil trestní stíhání obviněného, neboť jednak dospěl k závěru, že delaborované předměty již nelze využít k vojenským účelům, jednak neshledal na straně obviněného úmysl obchodovat s vojenským materiálem. Ke stížnosti státního zástupce však bylo toto usnesení o zastavení trestního stíhání zrušeno Vrchním soudem v Praze a věc byla se závazným právním názorem vrácena soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Poté již soudy nižších stupňů rozhodly shora popsaným způsobem. Jinými slovy původně dal soud prvního stupně obviněnému v jeho obraně za pravdu, v důsledku vázanosti právním názorem nadřízeného soudu však změnil své stanovisko a odsoudil obviněného za žalovaný skutek. Obviněný proto polemizoval především s názorem odvolacího soudu. Nejvyšší soud přitom již nyní může uvést, že s obviněným v podstatných bodech

jeho obhajoby v zásadě souhlasí, naopak postoj odvolacího soudu považuje na nesprávný, jak bude vyloženo níže.

35. Nejvyšší soud má za to, že dovolací námitky obviněného jsou opodstatněné a odsuzující rozhodnutí soudů nižších stupňů neshledal jako přesvědčivé, ale naopak jako vnitřně rozporné a odporující provedenému dokazování. Kromě toho je třeba dát za pravdu i dalším námitkám obviněného, jakož i zúčastněné osoby, byť ty by, nebýt dalších opodstatněných výhrad naplňujících dovolací důvody, nemohly samy o sobě být důvodem pro kasační zásah Nejvyššího soudu, jak bylo vyloženo shora.

36. Trestný čin provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence podle ustanovení § 265 odst. 1 tr. zákoníku spáchá ten, kdo bez povolení nebo licence provede zahraniční obchod s vojenským materiálem.

K pojmu „vojenský materiál“ (k objektivní stránce skutkové podstaty)

37. Předně je třeba uvést, že odsouzení obviněného soudy nižších stupňů stálo na tom názoru, že věci, jež obviněný chtěl vyvézt do zahraničí, jsou vojenským materiálem podle § 5 ZZOVM a položky SVMe 4 písm. a) přílohy 1 vyhlášky č. 210/2012 Sb. Dále už ovšem není zcela jasné, jaký je přesně závěr soudů nižších stupňů, jakým pojmem v uvedené položce je možno označit věci vyvážené obviněným, resp. obchodní společností Č., do zahraničí. Na jedné straně bylo zřejmé, že původně šlo skutečně o rakety a součásti raketových kompletů OSA, S200 Vega, S75 Volchov a 2K12, které byly vyřazeny z vojskové výzbroje a byla provedena jejich delaborace (tedy jejich znehodnocení) státem aprobovanou institucí, a sice Vojenským technickým ústavem, s. p., odštěpným závodem S. (označovaným zkratkou VTÚVM, tedy Vojenský technický ústav výzbroje a munice), řádným postupem předpokládaným právními normami (v tomto směru k tomu sice nebylo prováděno nijak rozsáhlé dokazování, ale nebylo to ani veřejnou žalobou ani soudy nižších stupňů nijak zpochybněno). Takto delaborované součásti vojenských raket a raketových systémů zakoupila obchodní společnost Č., tedy soukromý subjekt, který by jinak nebyl oprávněn obchodovat se skutečnými raketami či raketovými komplexy a který tyto delaborované rakety a části raketových kompletů částečně doplnil o jím vytvořené makety chybějících prvků, aby je následně prodal obchodní společností usídleným ve Spojených státech amerických (dále též ve zkratce jako „USA“), kam je též chtěl vyvézt. O povahu tohoto zboží se pak dále vedl spor, závěry státního zástupce a následně soudů nižších stupňů v tomto směru nejsou ani shodné a ani jednoznačné, zjevně tedy nejde pro ně o otázku jednoduchou, přesto k tomu samy iniciativně neprováděly prakticky žádné dokazování, jediné důkazy k povaze věcí přinesl obviněný, v jehož prospěch též tyto důkazy vyznívaly, avšak soudy nižších stupňů je bez náležitého a smysluplného odůvodnění odmítly. Soud prvního stupně (po zrušení jeho usne-

sení o zastavení trestního stíhání Vrchním soudem v Praze, tj. po změně vlastního názoru na povahu věci) konstatoval, že předměty z důvodu jejich delaborace nepovažuje „za zbraně ani za bojové prostředky“, přesto si podle něj ponechaly „vlastnosti vojenského materiálu“ ve smyslu § 5 ZZOVM, protože jejich delaborací nedošlo k jejich likvidaci, ale jen k tomu, že je nadále nebylo možno užít jako „zbraň či bojový prostředek“, nadále je proto možno považovat je za „simulátory“, tedy vybavení, které napodobuje vlastnosti kterékoli z uvedených složek citovaných v § 5 ZZOVM. Zároveň podle soudu prvního stupně není vyloučeno ani použití prodávaného zboží jakožto „náhradních dílů“, byť přitom neměl tento soud pochybnosti o tom, že to nebylo cílem jednání obviněného. Zajištěný materiál tak pokládal za „vojenský materiál v širším slova smyslu“. S těmito závěry do značné míry souhlasil i odvolací soud, který konstatoval, že inkriminovaný materiál vykazuje specifickou, zvláštní konstrukci, již je předurčen pro účely obrany a bezpečnosti státu a pro tyto účely byl také speciálně vyvíjen a vyráběn. Dále odvolací soud uvedl, že charakter vojenského materiálu si zachovávají nejen rakety a raketové střely, ale i příslušné vybavení a příslušenství a součásti speciálně pro ně určené, bez ohledu na provedenou delaboraci, neboť některé součásti nepozbyly ani provedenou delaborací zcela své funkce a účinnosti, jako např. aktivní pyropatrona DP44 protiletadlové řízené střely typu 2K12, některé jsou aktuálně též používány ve výzbroji Armády České republiky.

38. Zjednodušeně tak lze uvést, že soud prvního stupně sice nepovažoval věci prodávané obchodní společností Č. do zahraničí za zbraně či bojové prostředky, tedy ani za rakety nebo raketové střely, ale za simulátory raket či raketových systémů, případně za náhradní díly (ovšem zde z odůvodnění jeho rozsudku není zcela jasné, zda to bylo kryto též úmyslným zaviněním obviněného, pokud soud prvního stupně vzápětí dodával, že to nebylo „cílem“ obviněného). Naproti tomu odvolací soud se klonil (byť vůbec ne jednoznačně) spíše k tomu, že i přes delaboraci (která navíc zřejmě podle jeho názoru nebyla provedena řádně) si prodávané věci zachovaly nejen status vojenského materiálu, ale též raket, raketových střel a příslušného vybavení a příslušenství a součástí speciálně určených pro ně, což bez dalšího rozboru vyznačil tučně v názvu položky SVM 4 přílohy 1 vyhlášky č. 210/2012 Sb. (s tím, že jde o výklad zákona, což přísluší soudům, výklad znalců jej proto nezajímá a nemá relevanci).

39. Soudy nižších stupňů správně vycházely z toho, že je třeba interpretovat „vojenský materiál“ jako normativní znak skutkové podstaty zločinu provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence podle § 265 odst. 1 tr. zákoníku v intencích mimotrestní úpravy obsažené v § 5 ZZOVM. Proto je namístě připomenout znění relevantních ustanovení právních předpisů, jejichž užití přicházelo v úvahu a které soudy nižších stupňů sice správně určily, avšak nesprávně interpretovaly.

40. Podle § 5 odst. 1 ZZOVM „vojenským materiálem pro účely tohoto zákona jsou a) výrobky, jejich součásti a náhradní díly, které jsou vzhledem ke svým charakteristickým technicko-konstrukčním vlastnostem posuzovány jako zkonstruované nebo přizpůsobené pro použití v ozbrojených silách nebo bezpečnostních sborech, nebo jsou hromadně v těchto složkách užívány k zabezpečení úkolů obrany a bezpečnosti státu; b) stroje, zařízení, investiční celky, technologie, programové vybavení, technická dokumentace nebo návody vyrobené, upravené, vybavené, zkonstruované nebo přizpůsobené pro vojenské použití, zejména pro vývoj, výrobu, kontrolu a zkoušení dalších výrobků, jejich součástí a náhradních dílů uvedených v písmenu a)“. Podle § 5 odst. 2 ZZOVM „vojenským materiálem se pro účely tohoto zákona rozumí i služby poskytované v souvislosti s vojenským materiálem uvedeným v odstavci 1, zejména provádění oprav, úprav, jakož i poskytování informací, vysílání a přijímání odborníků za účelem výzkumu, vývoje, konstrukce, výroby, úprav, oprav, údržby, použití a ovládání vojenského materiálu“. Podle § 5 odst. 3 ZZOVM „seznam vojenského materiálu podle předcházejících odstavců stanoví prováděcí předpis na základě Společného seznamu vojenského materiálu Evropské unie“.

41. Tímto prováděcím předpisem je již opakovaně zmiňovaná vyhláška č. 210/2012 Sb., která v příloze 1 pod položkou SVMe 4 [s názvem Pumpy (letecké), torpéda, rakety, raketové střely, další výbušná zařízení a nálože a příslušné vybavení a příslušenství a součásti speciálně pro ně určené] pod písm. a) zařadila do seznamu vojenského materiálu též „letecké pumpy, torpéda, granáty, dýmovnice, rakety, miny, raketové střely, hlubinné nálože, demoliční nálože, demoliční zařízení, demoliční soupravy, pyrotechnické zařízení, náboje a simulátory (tj. vybavení, které napodobuje vlastnosti kterékoli z těchto položek), speciálně určené pro vojenské použití“. Podle poznámky 1 k této položce bod SVMe 4 písm. a) zahrnuje pod variantou b) trysky řízených střel a přední části návratových modulů.

42. Použití a s ním spojený výklad ustanovení nejen trestních, ale i mimotrestních předpisů skutečně, jak naznačoval odvolací soud, ve smyslu principu *iura novit curia* (soud zná právo) náleží soudům, popřípadě předtím dalším orgánům činným v trestním řízení (policejnímu orgánu a státnímu zástupci). Soudy tak musejí znát právo a rozhodnout, v jakých případech užít jakou právní normu, potřeba interpretace právních norem vyplývá ze skutečnosti, že jejich jazykové vyjádření není totožné s vlastní právní normou, a úkolem soudu tak není jen vyhledat právní normu, ale též ji vyložit, aby mohla být správně aplikována na konkrétní posuzovaný případ. Výklad právní normy je součástí procesu aplikace práva. To ovšem neznamená, že takový výklad může být svévolný, nezohledňující pravý stav věcí, zcela odtržený od skutkového stavu. Nelze zaměňovat samotný výklad určité právní normy, či jejího určitého znaku, za náležitou subsumpci správných skutkových zjištění pod právní normu. Předpokladem této subsumpce jsou náležité skutková zjištění, která rozhodně nelze pominout. Zvláště obtížné může být

podřazení určité skutkové okolnosti pod specifický normativní znak, který je ryze technického charakteru a má svůj osobitý význam. V daném případě šlo o normativní znak „vojenský materiál“, který soudy nižších stupňů správně interpretovaly ve smyslu § 5 ZZOVM a prováděcí vyhlášky č. 210/2012 Sb. a její přílohy 1, tedy za užití prováděcího podzákoného předpisu ryze technického rázu, v němž jsou uvedeny různé položky s označením věcí užívaných v ozbrojených silách nebo bezpečnostních sborech k zabezpečení úkolů obrany a bezpečnosti státu. Jde o položky používající odbornou vojenskou terminologii, které mají svůj specifický obsah. Zde již zpravidla nemůže v těchto podrobnostech postačovat volná soudcovská úvaha, co ten který pojem znamená, ale je třeba využít osob s odbornou znalostí, kterou nedisponuje soudce. Jak uváděla již starší odborná literatura, u soudce lze předpokládat jen takové vědomosti, které náležejí ke všeobecnému vzdělání anebo k povolání soudcovskému, „co nadto jest, náleží k působnosti znaleců, a to i tehda, když by soudce v určitém případě, kupř. za příčinou zvláštního svého studia soukromého nebo za příčinou zaměstnání ze záliby provozovaného, potřebné vědomosti odborné sám měl; rozhoduje zajisté objektivní povaha dotčených skutečností nebo úsudků, a nikoliv nahodilá osobní znalost soudcová“ (viz STORCH, F. Řízení trestní rakouské. Díl II. Dílu druhého částka první. Praha: Nákladem Právnické jednoty v Praze, 1896, s. 90).

43. Nejvyšší soud se již v minulosti k této otázce vyjadřoval v usnesení ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. 5 Tdo 1266/2014, na které správně upozorňoval obviněný v rámci své obhajoby (podobně předtím i v usnesení ze dne 26. 11. 2008, sp. zn. 5 Tdo 598/2008). Tuto ustálenou judikaturu však soudy nižších stupňů do značné míry pominuly a důsledně se neřídily závěry v ní obsaženými. Nejvyšší soud nemá důvod odchylovat se od svého dříve vysloveného závěru ani v této věci. Proto může nyní jen zopakovat závěry tam uvedené. Ke zjištění charakteru předmětu v trestním řízení pro zločin provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem se považuje za nanejvýš vhodné a nutné opatřit odborné vyjádření nebo znalecký posudek. To platí zvláště v případech, kdy charakter věci jako vojenského materiálu je předmětem sporu, kdy se obviněný brání tím, že nešlo o vojenský materiál, a kdy charakter věci není z laického pohledu (tedy bez potřebné odborné znalosti) na první pohled zřejmý.

44. Soudy nižších stupňů v tomto trestním řízení opřely své závěry, že předmětné zboží je vojenským materiálem, pouze o vyjádření Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky, resp. o sdělení Licenční správy MPO, tento útvar však rozhodoval pouze na základě spisového materiálu (listinných a věcných důkazů v podobě fotografií), aniž by provedl prohlídku věci na místě a více se zajímal o danou záležitost. Orgány činné v trestním řízení jinak nezajistily odborné zkoumání předmětných věcí, neopatřily znalecký posudek, který by po prozkoumání zajištěných věcí zodpověděl odborné otázky ohledně charakteru těchto věcí, jejich schopnosti sloužit jako některá z uvedených položek SVMe4 přílohy

I vyhlášky č. 210/2012 Sb., ale spokojily se pouze se shora uvedeným (stručným) vyjádřením Licenční správy MPO, ač k této otázce směřovala hlavní argumentace obhajoby obviněného. Při této nečinnosti státního zástupce jako veřejného žalobce, který by měl svá tvrzení, že jde o uvedenou konkrétní položku splňující parametry vojenského materiálu, též prokázat způsobilými důkazními prostředky, soudy nižších stupňů (ač prokazovat tvrzení státního zástupce zásadně není jejich úkolem) samy nedoplňily dokazování v naznačeném směru (ve smyslu § 2 odst. 5 tr. ř. *in fine*). Navíc prakticky pominuly a téměř nijak nehodnotily důkazy opatřené k tomu obviněným, který sám předložil k této otázce znalecké posudky, jež byly sice v řízení před soudy nižších stupňů provedeny, avšak následně nebyly nijak hodnoceny. V konečném důsledku tedy byly pominuty při utváření skutkových závěrů soudů nižších stupňů, které je pouze ve svých rozhodnutích konstatovaly, avšak závěry z nich vyplývajícími se nezabývaly a srozumitelně nevysvětlily, proč z nich nevycházely. Odvolací soud toliko zcela nepatřícně uzavřel, že posouzení, zda jde o vojenský materiál, je otázkou právní, jejíž zodpovězení náleží soudu, nikoliv znalci, a proto se nemusí zabývat znaleckými posudky. Taková úvaha odvolacího soudu sice vychází ze správné premisy, že k výkladu práva je povolán soud, ovšem subsumpce pod určitý zákonný znak předpokládá správný skutkový závěr o charakteru předmětu obchodu, jak bylo vysvětleno (i s odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu) shora. Jako nesprávný a zjednodušený se jeví takový závěr odvolacího soudu zvláště v případě, že sám odvolací soud podřazoval věci, s nimiž obviněný obchodoval, pod jiné prvky (pojmy) shora zmíněné prováděcí vyhlášky č. 210/2012 Sb., než jak to činil soud prvního stupně, ač této změně neodpovídaly ani důkazy vyplývající z důkazních prostředků před ním provedených.

45. Obviněný k tomu v odvolacím řízení předložil další znalecký posudek z oboru střelivo, výbušniny a balistika od znalce doc. Ing. A. S., který dospěl ke shodným závěrům, jaké obsahoval i předchozí obviněným předložený znalecký posudek vyhotovený znalcem doc. Ing. J. Ch. (který byl pro účely odvolacího řízení doplněn dodatkem). Před odvolacím soudem byl k vypracovanému znaleckému posudku vyslechnut znalec doc. Ing. A. S. Znalecké posudky dospěly k jednoznačným závěrům (učiněným na podkladě odborných znalostí znalců a též na základě osobní prohlídky věcí na místě), že předmětné věci jsou modely raket mající povahu muzejních exponátů, jsou vyrobeny z nefunkčních znehodnocených originálních dílů, některé díly byly vytvořeny jako tvarově více méně odpovídající repliky z prostého plechu (tedy i z neodpovídajícího materiálu). K tomu, aby zajištěné věci byly uvedeny do bojeschopného stavu, bylo by potřeba užít takových technických operací, které by se rovnaly výrobě nového výrobku.

46. Odvolací soud se v podstatě omezil na pouhou citaci znaleckých posudků, aniž by je následně hodnotil samostatně i v souhrnu, jak mu ukládá ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. Na uvedené závěry z posudků či z výsledku znalců soudy nijak

č. 28

nereagovaly a z jejich rozhodnutí nelze vyrozumět, jaké z nich vyvodily skutkové a právní závěry. Přitom znalecké posudky byly vyhotoveny osobami profesně oprávněnými vyjadřovat se odborně k dotčené problematice, přesto soudy nižších stupňů neuvedly, proč případně neuvěřily těmto závěrům (samotné odůvodnění ve smyslu toho, že jde o posouzení právní otázky, není ze shora uvedených důvodů dostačující a správné), resp. jaké jiné důkazy jejich závěry přesvědčivě vyvrátily. Pokud by to mělo být pouze vyjádření vyhotovené Ministerstvem průmyslu a obchodu, jež by mělo zpochybňovat závěry znalců, je nutno poznamenat, že znalecké posudky jsou vyhotoveny daleko podrobněji a detailněji s tím, že znalci přímo zkoumali předmětné věci (např. provedli porovnání váhy skutečných raket s díly vyváženými obchodní společností Č., zkoumali delaborační značky, dodatečně vyrobené neoriginální díly, zabývali se možnostmi jejich uvedení do původního stavu).

47. Nejvyšší soud je přesvědčen, že odvolací soud (ale *de facto* ani soud prvního stupně) v tomto směru nedostál své povinnosti řádně odůvodnit své rozhodnutí jako součást práva na spravedlivý proces. Odvolací soud nedostál své přezkumné povinnosti náležitě reagovat na všechny výhrady uplatněné v řádném opravném prostředku a vyčerpávajícím způsobem se s nimi vypořádat.

48. Jak již bylo zdůrazněno, pro trestní odpovědnost obviněného bylo v posuzované věci klíčové zjištění charakteru předmětu, s nímž měl obviněný za právnickou osobu (obchodní společnost Č.) v postavení statutárního orgánu, tedy odpovědné osoby, provést obchod spočívající v uzavření smlouvy o prodeji předmětných věcí.

49. V daném případě by jistě nebylo třeba složitějšího dokazování charakteru vyvážených věcí, pokud by šlo skutečně o rozložené, ale jinak funkční rakety, raketové střely či součásti raketového kompletu, jak naznačoval odvolací soud. Ten ovšem zcela nedůvodně přehlézel dosavadním dokazováním vcelku dostatečně prokázané skutečnosti, že zajištěné součásti raket a raketových kompletů byly delaborovány (delaborací se obvykle rozumí řada operací vedoucích ke zničení munice) k tomu státem pověřeným VTÚ. Z dosavadních výsledků dokazování, jimž však doposud nebyla věnována náležitá pozornost, celkem jednoznačně vyplývá, že zajištěné věci prodávané obchodní společností Č. do zahraničí bylo sice možno složit do celků vizuálně odpovídajících raketám, protiletadlovým střelám či jejich částem, ovšem tyto repliky neměly jejich funkčnost, nemohly ani vzlétnout a ani zničit případný cíl bojovou hlavicí. Odvolací soud i přes provedenou delaboraci a přes závěry dvou znaleckých posudků však sverpě trval na tom, že šlo o rakety, raketové střely a příslušné vybavení a příslušenství. Takové závěry jsou skutečně ve zjevném rozporu s důkazy vyplývajícími z provedených důkazních prostředků, navíc je při utvoření těchto přinejmenším unáhlených závěrů patrné, že se odvolací soud nezabýval určením zajištěných věcí, které podle všech dosud dostupných informací již nemohly sloužit svému původnímu účelu. Po-

souzení, zda věc i po znehodnocení provedeném státní institucí v mezích zákona (delaboraci) a postupem stanoveným právními předpisy má vlastnosti pro použití v ozbrojených silách nebo bezpečnostních sborech, případně stále je schopna být užitá k zabezpečení úkolů obrany a bezpečnosti státu, resp. je stále speciálně určena pro vojenské užití, nepochybně vyžaduje odborné znalosti a nelze ji vyřešit volnou úvahou, jako to učinil odvolací soud, resp. před ním i soud prvního stupně a státní zástupce.

50. Podobně se ovšem jako přinejmenším předčasné, spíše však nesprávné, s ohledem na obsah doposud opatřených důkazů jeví závěry soudu prvního stupně, který označil zajištěné věci nikoli za rakety, raketové střely, jejich součásti či příslušenství, jako to učinil odvolací soud, ale za jejich „simulátory“. Nejvyšší soud za doposud zjištěného skutkového stavu nesouhlasí s takovými úvahami soudu prvního stupně, které jej vedly k označení zajištěných věcí jako vojenského materiálu, a sice simulátorů, tedy vybavení, které napodobuje vlastnosti kterékoli z položek SVM 4 písm. a) přílohy 1 vyhlášky č. 210/2012 Sb. (letecké pumy, torpéda, granáty, dýmovnice, rakety, miny, raketové střely, hlubinné nálože, demoliční nálože, demoliční zařízení, demoliční soupravy, pyrotechnické zařízení, náboje), jak zní definice simulátoru uvedená ve zmíněné vyhlášce. Dokazováním však bylo zjištěno, jak bylo již shora naznačeno, že předmětné věci by nebyly schopny samy o sobě nasimulovat činnost rakety a nemohly by být použity k boji, výcviku či simulaci bojové situace, nemohly vzlétnout, resp. být vystřeleny, byly totiž zbaveny paliva a motory nebyly funkční, nemohl se tak simulovat ani jejich let, jeho trajektorie, dálkový či výškový dosah, navádění na cíl atd., nemohla být simulována ani účinnost bojových hlavic, které byly odborně delaborovány. Na tomto místě je potřeba připomenout rozdíl v obecném významu slov „simulátor“ a „maketa“, za kterou byly předmětné věci označeny. Maketou se rozumí model nebo prostorový návrh v přesném poměru k předpokládanému skutečnému stavu, zatímco simulátor je zařízení napodobující děj nebo chování nějakého stroje nebo systému, které nemůžeme nebo nechceme pozorovat přímo (viz PETRÁČKOVÁ, V., KRAUS, J. Akademický slovník cizích slov. 1. vydání. Praha: Academia, 1995, s. 474 a 692). Zajištěné předměty však rovněž zřejmě nemohly být podle dosavadních výsledků provedeného dokazování použity jako náhradní díly, jak to uváděl soud prvního stupně bez jakékoliv opory v důkazech a na základě vlastní úvahy. Šlo totiž o delaborované rakety a protiletadlové střely, které podle laické představy v zásadě nelze použít k bojovým či výcvikovým účelům opakovaně, nemají vlastně žádný návratový modul, který by při svém prvním použití nebyl zničen a bylo třeba jej udržovat a opravovat pro následná použití, naopak rakety a raketové střely jsou zařízení, která mají být při svém prvním použití zničena (něco jiného by to mohlo být u dalších součástí raketových kompletů, jako byly odpalovací rampy, naváděcí zařízení, nabíjecí zařízení, či řídicí kabina, což jsou též součástí např. raketového kompletu S-200 Vega). Není tak vůbec zřejmé, co

soud prvního stupně mínil, vytýkal-li obviněnému, že součásti raket a protiletadlových střel by měly být použity na náhradní díly, které ze zajištěných věcí tím mínil a zda vůbec byly tyto věci k tomu způsobitelné.

č. 28

51. Soudy nižších stupňů se tak náležitě nezabývaly povahou zajištěných věcí, přičemž posouzení, zda skutečně jde o vojenský materiál ve smyslu § 5 ZZOVM a položky SVMe 4 písm. a) přílohy 1 vyhlášky č. 210/2012 Sb., předpokládá náležitá skutková zjištění ohledně povahy a charakteru věcí, na jejichž základě je možno provést výsledné zhodnocení, zda jsou naplněny parametry některé z položek, které lze podřadit pod pojem „vojenský materiál“. V tomto směru je tak právní hodnocení, nakolik byl naplněn znak „vojenský materiál“, velmi úzce navázáno na náležité skutkové závěry o charakteru zkoumané věci, které s ohledem na svou specifickou a potřebu odborných znalostí není možné nahradit volnou úvahou soudu, která (jako v tomto případě) může vést k mylným (popřípadě ničím nepodloženým a unáhleným) závěrům, že bylo obchodováno s vojenským materiálem. Přitom nelze pominout ani účel a zaměření věcí, jak vyplývá z textu samotného § 5 ZZOVM (viz výše). Z dosavadních výsledků dokazování je přitom zřejmé, že zajištěné věci měly dále sloužit jako fyzikální aerodynamické modely pro použití ve větrném tunelu, popřípadě měly sloužit pro výstavní a muzejní účely, a že nenávratně ztratily své vlastnosti raket, raketových a protiletadlových střel. Neměly a (podle obsahu ve své podstatě opomínutých důkazních prostředků) nemohly simulovat vlastnosti, o které již přišly delaborací, a to užití pro bojové či výcvikové účely. Pokud tyto závěry nebudou dalším dokazováním vyvráceny, není pak ani důvod dále omezovat obchodování s nimi jako s vojenským materiálem, protože nenávratně přišly o vlastnosti vojenského materiálu.

52. V tomto směru se nejvíce jako správné ani úvahy soudů nižších stupňů, že obviněný (popřípadě obchodní společnost Č.) mohl volně obchodovat na území České republiky a Evropské unie se zajištěnými věcmi, které sice provedenou delaborací přestaly být zbraněmi či bojovými prostředky (a nemohl tak naplnit znaky trestných činů uvedených v § 279 a § 280 tr. zákoníku), přesto si podržely vlastnosti vojenského materiálu. Bylo by značně paradoxní, kdyby s nimi mohl obviněný volně nakládat a obchodovat na území České republiky a členských států Evropské unie, protože již nejde ani o zbraň, střelivo, resp. munici, není třeba k tomu ani žádného oprávnění, zbrojního průkazu či licence, avšak nemohl by s takovými věcmi obchodovat se subjekty z nečlenských států Evropské unie, protože si takové věci ponechaly vlastnosti vojenského materiálu ve smyslu § 5 ZZOVM. Tyto závěry se jeví jako značně absurdní.

53. K tomu je nutno připomenout, že rakety, ať již řízené či neřízené, jsou podle zákona o zbraních „munici“ – viz nyní znění bodu 1. písm. h) přílohy 2 k ZoZ („neřízené rakety a řízené raketové střely – rakety a jejich komponenty, protitankové řízené střely, letecké řízené i neřízené střely, protiletadlové střely, raketové náboje“), ve znění účinném v době jednání obviněného šlo o munici jako

druh střeliva ve smyslu bodu 4. části druhé přílohy k ZoZ ve znění účinném do 31. 7. 2017 (šlo o „souhrnné označení pro ... řízené a neřízené rakety“, za munici se považovaly též „též její hlavní části, kterými jsou dělostřelecké střely a nábojky, rozněcovače, zapalovače a iniciátory“). K uvedené změně došlo novelou zákona o zbraních provedenou zákonem č. 229/2016 Sb. Teprve touto novelizací byl po zjištění nedostatků dosavadní právní úpravy do přílohy 2 vyčleněn samostatný pojem „munice“, jenž byl doposud podřazen pod pojem střelivo, nově byla jednou ze skupin munice pod bodem 2. přílohy 2 k ZoZ koncipována též „delaborovaná munice“ jako „munice zbavená výbušnin a jiných aktivních muničních náplní, neoznačená podle zvláštního právního předpisu“, která „je určena ke zničení, znehodnocení, výrobě řezu munice nebo k dalšímu technickému zpracování nebo využití materiálu“. Součástí definice je odkaz na vyhlášku č. 371/2002 Sb., kterou se stanoví postup při znehodnocování a ničení zbraně, střeliva a výrobě jejich řezů, ve znění vyhlášky č. 632/2004 Sb., které ovšem byly také s účinností od 1. 8. 2017 zrušeny vyhláškou č. 179/2017 Sb. Nyní je postup znehodnocení stanoven v nařízení vlády č. 219/2017 Sb., o znehodnocování některých zbraní a střeliva, zhotovování řezů zbraní a střeliva a jejich ničení a o minimálním obsahu dokumentace ve vztahu k delaboraci, znehodnocování, výrobě řezů a ničení munice (k delaboraci munice, která se označením kontrolní znehodnocovací značkou stává znehodnocenou municí, viz jeho § 12 odst. 1). Za „znehodnocenou municí“ se podle bodu 3. přílohy 2 k ZoZ rozumí „delaborovaná munice, která je označena kontrolní znehodnocovací značkou podle zvláštního právního předpisu“ (opět s odkazem na stejnou vyhlášku, jako byla uvedena shora, ač jde nyní o jiný předpis). Za maketu munice byla označena „munice nebo předmět tvarově a rozměrově shodný s originální předlohou, které neobsahují výbušniny nebo jiné aktivní muniční náplně, přičemž mohou být vyrobeny z jiného (nestandardního) materiálu než munice a mohou obsahovat náplně vyrobené z náhradního (inertního) materiálu“, zahrnující „například munici určenou pro výuku nebo výcvik.“ Znehodnocená munice, řez munice a maketa munice se podle § 70 odst. 1 ZoZ považuje za zbraň kategorie D ve smyslu § 7 ZoZ, kterou podle § 15 odst. 1 ZoZ může nabývat do vlastnictví a držet (vedle fyzické osoby plně svéprávné a starší 18 let) kterákoliv právnická osoba. Pro nakládání s ostatní municí (tj. se skutečnými raketami a jejich komponenty či raketovými náboji) se podle § 70 odst. 1 ZoZ použijí ustanovení zákona o zbraních týkající se nakládání se zakázaným střelivem, nestanoví-li ustanovení hlavy III. zákona o zbraních jinak. Zakázané střelivo se přitom podle § 3 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 4 ZoZ řadí mezi zbraně kategorie A, u nichž se podle § 9 odst. 1 ZoZ zásadně zakazuje nabývat je do vlastnictví, držet nebo nosit (výjimky z uvedeného pravidla stanoví další části zmíněného § 9 ZoZ). Je tak zřejmé, že současná právní úprava velmi přísně rozlišuje mezi raketami, které jsou považovány za zbraně kategorie A, jež zásadně vůbec nelze nabýt do vlastnictví, a delaborací znehodnocenými raketami, které

jsou zbraní kategorie D, jež zásadně může nabývat do vlastnictví kdokoliv. Zde byla navíc popsána úprava účinná od 1. 8. 2017. Podle úpravy platné a účinné do té doby (do 31. 7. 2017), kterou by bylo namístež užít, bylo v příloze k ZoZ pod body 5. definováno, co se rozumí neaktivním střelivem a municí („střelivo a munice, které neobsahují výbušniny ani jiné aktivní muniční náplně. Zahrnuje delaborované střelivo a munici, znehodnocené střelivo a munici, řez střeliva a munice a maketu střeliva a munice“), v bodě 15. znehodnoceným střelivem a municí („střelivo a munice, na kterých byly provedeny nevratné úpravy znemožňující jejich původní funkci. Znehodnocené střelivo a munice se identifikuje podle zvláštního právního předpisu“), v bodě 17. delaborovaným střelivem a municí („střelivo a munice zbavené výbušnin a jiných aktivních muničních náplní, neoznačené podle zvláštního právního předpisu“), v bodě 18. maketou střeliva a munice. Přitom neaktivní střelivo a munice, tedy i znehodnocovací značkou označené delaborované střelivo a munice, byly zařazeny taktéž mezi zbraně kategorie D podle § 7 písm. j) ZoZ i ve znění účinném do 31. 7. 2017, takže je i podle tehdejší právní úpravy mohl zásadně nabývat kdokoliv, aniž by byl držitelem zbrojního průkazu či zbrojní licence a aniž by bylo třeba takovou zbraň registrovat.

54. Bylo by zcela absurdní, aby delaborací provedenou podle platných předpisů a označením znehodnocovací značkou ztrácela munice (podobně i zbraň či střelivo) nejprísnejší režim nakládání se zbraněmi kategorie A (tzv. zakázané zbraně), k jejichž nabývání za výjimečných a přísných zákonem stanovených podmínek potřebuje právnická osoba zbrojní licenci, a stala se z ní věc zařazená mezi zbraně kategorie D (tzv. zbraně nepodléhající registraci), tedy s nejvolnějším režimem nakládání s nimi (na úrovni historických zbraní, flobetek, vzduchovek, větrovek, praků, luků a kuší apod.), k jejichž držení právnická osoba nepotřebuje zbrojní licenci (a fyzická osoba zbrojní průkaz), a to pro účely nakládání s nimi v rámci České republiky i celé Evropské unie, přesto by si taková věc ponechala status „vojenského materiálu“, pro účely zahraničního obchodu se subjektem z nečlenenského státu Evropské unie, a to jen proto, že byla původně vyrobena jako vojenská munice – raketa či raketová střela, ač delaborací ztratila svoji funkčnost.

K právem chráněnému statku (objektu)

55. V tomto směru bylo namístež se zabývat též chráněným společenským zájmem a právním statkem jako objektem skutkové podstaty trestného činu provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence podle § 265 tr. zákoníku. Ten vyplývá i z akcesorické podstaty trestního práva, které upravuje trestní sankci za nejzávažnější porušení pravidel zahraničního obchodu s vojenským materiálem, jež jsou obsažena v již několikrát zmíněném zákoně č. 38/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů (ve zkratce „ZZOVM“). Tento zákon zavedl standardy zahraničního obchodování s vojenským materiá-

lem (jde-li o nečlenské státy Evropských společenství, resp. Evropské unie), které musí být v souladu s mezinárodními závazky České republiky, jejími zahraničně politickými, obchodními a bezpečnostními zájmy (viz též § 1 ZZOVM). I podle důvodové zprávy k § 5 ZZOVM je „pro stanovení charakteru zboží jako vojenského materiálu rozhodující jeho zvláštní konstrukce, již je předurčeno k použití pro účely obrany a bezpečnosti státu, tj. že příslušný materiál byl pro účely obrany a bezpečnosti státu speciálně vyvíjen a vyráběn. Je-li tento znak nedostačující pro stanovení charakteru vojenského materiálu, užije se následného určovacího znaku, jímž je skutečné hromadné použití pro ozbrojené složky k zabezpečení úkolů obrany a bezpečnosti státu. Ve smyslu uvedené definice se za vojenský materiál nepovažují vojenské zbraně určené k maloobchodnímu prodeji a dále výrobky, které sice slouží i pro ozbrojené složky, ale mají zcela jednoznačně civilní charakter (např. proviant, běžné komunikační prostředky apod.). Vymezení pojmu vojenský materiál je základním východiskem pro vydání a případné následné novelizace seznamu vojenského materiálu v prováděcích předpisech, a to na základě vymezení základních druhů vojenského materiálu přímo v zákoně.“. Uvedené vlastnosti, které i podle citované důvodové zprávy byly rozhodující pro podřazení věci pod pojem „vojenský materiál“, však předmětné rakety a části raketových kompletů ztratily právě provedenou delaboraci (byla-li provedena řádně). Nezdá se tak, že by kriminalizovaný obchod s delaborovanými a vojensky nepoužitelnými torzy raket mohl ohrožovat vojenské zájmy České republiky jako součásti Evropské unie, zvláště pokud je takové (ve své podstatě muzejní) zboží vyváženo do členského státu Severoatlantické aliance (NATO), jehož členem je i Česká republika, jak správně zdůraznil obviněný.

K zavinění (subjektivní stránce skutkové podstaty)

56. Za důvodnou považuje Nejvyšší soud i námitku obviněného o nenaplnění úmyslné formy zavinění jako obligatorního znaku subjektivní stránky skutkové podstaty trestného činu provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence podle § 265 tr. zákoníku. I kdyby nakonec soudy nižších stupňů dospěly k závěru, že posuzované zajištěné věci, které měly být předmětem zahraničního obchodu, splňovaly parametry vojenského materiálu (např. z důvodu chybně provedené delaborace nebo z důvodu zařazení těch součástí, které vůbec nebyly delaborovány), čemuž dosud neodpovídají skutková zjištění, musely by se soudy nižších stupňů náležitě vypořádat s otázkou formy zavinění, kterou ve svých rozsudcích rovněž nevyřešily správně. Za stávajícího stavu poznání totiž lze souhlasit s obviněným, že znaky alespoň nepřímého úmyslu nebyly naplněny.

57. Nejvyšší soud k tomu nejprve obecně připomíná, že trestný čin uvedený v § 265 tr. zákoníku vyžaduje úmyslnou formu zavinění, jak vyplývá z § 13 odst. 2 tr. zákoníku.

58. Předpokladem právního závěru o formě zavinění jsou vždy náležitá skutková zjištění týkající se obou uvedených složek, na nichž je zavinění založeno, a to ve vztahu ke všem rozhodným okolnostem, které musí být zaviněním kryty – především k tzv. deskriptivně-objektivním znakům skutkové podstaty, ale též ke znakům normativním, u nichž postačí i laická představa pachatele. V daném případě šlo především o subjektivní vztah obviněného právě k zákonnému znaku „vojenský materiál“, který je tzv. normativním znakem skutkové podstaty trestného činu provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence podle § 265 odst. 1 tr. zákoníku. V případě tohoto znaku se jeví dosavadní úvahy soudů nižších stupňů jako nesprávné, soudy nižších stupňů nedostatečně zohlednily některé zjištěné skutečnosti, resp. je spíše nesprávně pominuly, pochybné jsou i úvahy, na nichž jsou postaveny závěry o úmyslném zavinění, a soudy nižších stupňů ani jednoznačně nepředestřely své závěry o naplnění obou složek zavinění (intelektuální a volní) v jejich konkrétní podobě (stupni) především ve vztahu k tomu, že obviněný nakládal s vojenským materiálem.

59. Soud prvního stupně poněkud nejasně uvedl, že nepřímý úmysl má být dokonce prokázán výpovědí obviněného, aniž by však specifikoval příslušnou pasáž výpovědi, přitom z výpovědi obviněného i z celé jím konzistentně uplatňované obrany v trestním řízení vyplývá přímo pravý opak, neboť obviněný se po celou dobu trestního řízení hájil právě tím, že byl a je (i v době trestního řízení) přesvědčen, že prodávané věci nebyly vojenským materiálem. Dalším údajným důkazem o úmyslné formě zavinění mělo být postižení obviněného (tj. nikoli obchodní společnosti Č.) pro obdobné jednání, aniž by takové rozhodnutí bylo jakkoliv specifikováno a aniž by bylo blíže vysvětleno, jakou složku zavinění a proč má prokazovat toto postižení. K tomu je třeba doplnit, že v trestním spisu se nachází rozhodnutí MPO ze dne 13. 1. 2014, č. j. MPO 331/2014, kterým byla za skutek spočívající ve vývozu kerosinového spalovacího motoru do Brazílie na konci roku 2012, v němž byl spatřován přestupek podle § 25 odst. 1 ZZOV, postižena pokutou ve výši 2 000 Kč podle § 25 odst. 8 písm. a) ZZOV jenom obchodní společnost Č., která předtím uznala své pochybení a vyjádřila lítost; jinými slovy šlo o postižení jiného subjektu, právnické osoby, za vývoz zcela jiného zboží, v jiné době a do jiné země, a to navíc velmi symbolickou pokutou na samé dolní hranici zákonné trestní sazby, jejíž horní hranice činí 50 milionů Kč. Dále není vůbec jasné, zda další věta o bagatelizaci skutečnosti se vztahuje k uvedenému přestupkovému postižení, či k samotnému inkriminovanému obchodu s delaborovanými součástmi raket a raketových kompletů, a čeho se tedy týká věta, že obviněný v rozhodné době neučinil žádné další kroky a musel si být vědom, že obchoduje s vojenským materiálem (zřejmě jde o dřívější obchod

z roku 2012, ale není pak zřejmé, jakou to má mít spojitost s jednáním z července 2017 a co je tím prokazováno). Soud prvního stupně také vytýkal obviněnému, že se již léta zabývá danou problematikou a je držitelem zbrojního průkazu, ač současně na jiném místě v odůvodnění svého rozsudku mu výslovně nevytýkal porušení zákona o zbraních střelivu, není ani zřejmé, co soud prvního stupně míní tím, že držení zbrojního průkazu „předpokládá nepochybně hlubší odborné znalosti v projednávané problematice“, a jakou to má úzkou spojitost se zahraničním obchodováním s vojenským materiálem. Z toho všeho soud prvního stupně dovodil „srozumění obviněného se spácháním uvedeného zločinu“. K tomu je možno znovu připomenout, že „srozumění“ je stupněm volní složky, nikoli složky intelektuální, a předpokládá alespoň vědomí možnosti existence určité skutečnosti, tedy pachatel si takovou okolnost musí představovat jako možnou, aby k ní vůbec mohl mít nějaký kladný volní vztah, a to alespoň v míře srozumění (musí brát určitou okolnost za vážně možnou a pro ten případ s ní být srozuměn). Pokud si je pachatel vědom možnosti existence určité okolnosti, je pak zapotřebí v závislosti na naplnění volní složky zavinění odlišit: 1. úmysl přímý, při němž si pachatel přeje tuto okolnost, chce ji, 2. úmysl nepřímý, při němž je srozuměn s takovou okolností (a to alespoň tak, že je s ní smířen), a 3. vědomou nedbalost, při níž se bez přiměřených důvodů spoléhá, že taková okolnost nenastane (a on tak neporuší či neohroží zájem chráněný trestním zákonem).

60. Odvolací soud, který ve své podstatě přiměl soud prvního stupně změnit původně zastávaný právní názor nejen na charakteristiku zajištěných věcí (že nejde o vojenský materiál), ale i na zavinění (že nejde o nepřímý úmysl – viz k tomu usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 12. 2. 2019, sp. zn. 62 T 2/2019), se vyjádřil k subjektivní stránce zejména v odůvodnění svého rozsudku. Odvolací soud oproti rozsudku soudu prvního stupně dokonce dospěl k závěru o přímém úmyslu, aniž by se takové změny k horšímu domáhal ve svém odvolání státní zástupce, který (jako jediný subjekt oprávněný v tomto směru podat odvolání v neprospěch obviněného) nebrojil proti výroku o vině, jímž se odvolací soud zabýval výhradně na podkladě odvolání obviněného, z jehož podnětu v rozporu se zásadou zákazu *reformationis in peius* (§ 259 odst. 4 tr. ř.) dospěl k závěru o závažnější formě zavinění. Nadto odvolací soud ani nevysvětlil, na základě čeho dospěl k takové změně, jaké nové důkazy před ním provedené (zvláště pokud doplněné dokazování ve své podstatě prospívalo obviněnému) dovoluují změnit skutkové závěry soudu prvního stupně, které následně subsumoval pod znaky přímého úmyslu, popřípadě které (správné) skutkové závěry a proč byly nesprávně podřazeny pod znaky nepřímého úmyslu. Ani odvolací soud přitom neodstranil vady nedostatečných skutkových zjištění soudu prvního stupně ohledně obou složek zavinění a rovněž vůbec neuvedl, jak byla naplněna vědomostní složka zavinění u obviněného v době činu, resp. ani nevysvětlil a nedoplnil, proč měla být naplněna složka volní, o níž je ovšem vždy

možné uvažovat až poté, co je jednoznačně vyřešena složka vědomostní. Takto odvolací soud zcela nesprávně, v rozporu se skutkovými zjištěními, hmotným i procesním právem dospěl k závěru, že obviněný jednal s přímým úmyslem. Jeho prokázání opět stavěl na přestupkovém postihu obchodní společnosti Č. řízené obviněným a na rozporech v celních deklaracích vyváženého zboží.

61. Obviněný se přitom v průběhu celého trestního řízení hájil tím, že se spoléhal na odborný názor Vojenského technického ústavu, který o daných předmětech deklaroval, že nejsou vojenským materiálem a že zákonným postupem došlo k jejich znehodnocení (definitivní ztrátě vlastností věcí charakteristických pro boj). Z dokazování zároveň nevyplynulo, že by obviněný měl či mohl mít pochybnosti o správnosti tohoto závěru prezentovaného VTÚ, tedy subjektem oprávněným k provádění delaborací vojenského materiálu. Tuto obhajobu obviněného soudy nižších stupňů zcela přehlédly a dostatečně se s ní nevypořádaly. Přitom z názorů obsažených jak v odborné literatuře (viz např. PŮRY, F., RICHTER, M. Spolehnutí se na správnost odborné rady a její nesprávné poskytnutí z hlediska trestní odpovědnosti. Bulletin advokacie, č. 10/2018, s. 18 a násl.), tak i v judikatuře (viz přiměřeně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 5 Tdo 848/2010, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2014, sp. zn. 6 Tdo 1112/2014), lze dovodit, že u osob spoléhajících se na odbornou radu, a to dokonce i v oblasti práva, aniž by zde byly nějaké konkrétní okolnosti, z nichž by bylo možno usuzovat na nesprávnost takových rad, nelze zpravidla dovodit úmyslné zavinění.

62. Bylo zjištěno, že obviněný D. H. zakoupil předmětné věci jménem obchodní společnosti Č. jako její jednatel v letech 2010 až 2017 od Vojenského technického ústavu, s. p., odštěpného závodu S. Tyto věci kupoval pouze ve znehodnoceném stavu v souladu s technologickým postupem vyžadovaným od státu a schváleným Českým úřadem pro zkoušení zbraní a střeliva. VTÚ jednoznačně deklaroval, že takto znehodnocené předměty již nelze užít k vojenským účelům a slouží pouze jako dekorativní a muzejní exponáty. Na zajištěných věcech byly patrné i delaborační značky. K tomu je nutno podotknout, že VTÚ je státní podnik mající tři odštěpné závody, z nich se ten ve S. mimo jiné zabývá výbušninami a municí, je subjektem oprávněným provádět delaboraci, dokonce je i subjektem oprávněným k zahraničnímu obchodu s vojenským materiálem. Obviněný se tedy podle dosavadních zjištění spoléhal na to, že je mu skutečně prodáván zbytkový materiál po provedené delaboraci raket a raketových kompletů s hodnotou kovového odpadu, který delaborací ztratil svou původní funkčnost a může sloužit jen pro dekorativní či muzejní účely.

63. Jak již bylo naznačeno, podle Nejvyššího soudu nemůže obstát ani argument soudů nižších stupňů, že úmyslné zavinění je prokázáno předchozím poškozením obchodní společnosti Č. pro přestupek (zde soud prvního stupně nesprávně poukazoval na poškození samotného obviněného), neboť šlo o jiný skutek, z jiného

období, nebyly využity možnosti obrany proti takovému velmi mírnému postižení, toto postižení nemá žádnou podstatnou spojitost se skutky projednávanými v tomto řízení, v němž jde o jiné skutky, týkající se jiných předmětů s jiným průběhem zahraničního obchodu. Zcela nesprávná se jeví též výtka odvolacího soudu, že se předchozí postižení pro přestupek minulo svým zamýšleným účinkem, pokud obviněného neodradilo od jednání, které bylo předmětem tohoto trestního řízení. Právě naopak lze argumentovat tím, že se obchodní společnost Č. i obviněný poučili, protože si ověřovali charakter zboží, které měla obchodní společnost Č. prodat do zahraničí, spoléhali se na vyjádření VTÚ, tedy subjektu, který sám prováděl delaboraci, pro což měl atestaci (dokonce jde o státní podnik, který byl založen Ministerstvem obrany České republiky a který se zabývá zejména obranným a bezpečnostním výzkumem a vývojem). Jak plyne ze znaleckých posudků, byť obviněný věci určitým způsobem upravoval, neučinil tím z nich opět vojenský materiál, pouze předměty kompletoval (dotvářel vizuálně věrnou maketu výrobou chybějících dílů z neodpovídajícího materiálu), prováděl nástřiky, a to za účelem jejich zhodnocení jako muzejního exponátu.

64. Dosud tedy nic nenaznačuje, že by se obviněný z nějakého konkrétního důvodu nemohl spoléhat na potvrzení od odborníků na delaboraci o charakteru jím kupovaného zboží, které bylo možné zařadit mezi zbraně kategorie D a které provedenou delaborací přestalo být vojenským materiálem, jak bylo shora rozvedeno. Nejvyšší soud nemá jakýkoliv důvod odchylovat se od své vlastní dosavadní judikatury ohledně zavinění, jak byla zmíněna shora (viz přiměřeně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 5 Tdo 848/2010, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2014, sp. zn. 6 Tdo 1112/2014), kterou odvolací soud zcela pominul, ač se jí obviněný dovolával.

b) Shrnutí

65. Ze shora uvedených důvodů má Nejvyšší soud za to, že rozhodnutí soudů nižších stupňů nemohou obstát. Především jsou založena na nesprávném výkladu pojmu „vojenský materiál“, kterým zásadně není delaborovaná, neaktivní a znehodnocená munice, a na nesprávných skutkových zjištěních ohledně charakteru zajištěných věcí, které měly být vyvezeny do zahraničí, vyplývajících z chybného postupu při hodnocení důkazů se současným opomenutím některých z nich. Dále soudy nižších stupňů pochybily při určení formy zavinění, neučinily náležité skutkové závěry ohledně obou složek, na nichž je zavinění založeno, pominuly některá skutková zjištění či je chybně hodnotily a pominuly ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu. Zároveň se náležitě nevypořádaly s obhajobou obviněného. Za současného stavu poznání se tak jeví jako odpovídající přístup, který zvolil soud prvního stupně v rámci předběžného projednání obžaloby, když zastavil trestní stíhání obviněného.

66. S ohledem na uvedená zjištění, že nebylo v dosavadním průběhu trestního řízení prokázáno naplnění obligatorních znaků skutkové podstaty, jak vyplývá ze shora nastíněného rozboru, není třeba se dále obšírněji vyjadřovat ani k námitkám obviněného, které se týkaly zásady subsidiarity trestní represe. Takové úvahy se nyní jeví nadbytečnými, byť lze jinak souhlasit, že princip subsidiarity trestní represe se užije i při výkladu (interpretaci) zákonných znaků skutkových podstat trestných činů, zvláště pak méně určitých abstraktních pojmů nebo pojmů poskytujících určitý prostor při jejich výkladu – viz k tomu též stanovisko pod č. 26/2013-II. Sb. rozh. tr.

67. Ze všech uvedených důvodů považoval Nejvyšší soud dovolání obviněného za důvodné, a proto zrušil z jeho podnětu jak napadený rozsudek odvolacího soudu, tak i jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně.

c) *K tzv. beneficiu cohaesionis*

68. Protože důvody zrušení uvedených rozsudků soudů nižších stupňů prospívají také zúčastněné osobě, obchodní společnosti Č., bylo namísto zrušení dovoláním obviněného napadené rozsudky nejen ohledně něj samotného, ale též ohledně zúčastněné osoby. Takové oprávnění pro kasační zásah dovolacího soudu na základě tzv. principu *beneficiu cohaesionis* (dobrodiní v souvislosti) vyplývá z ustanovení § 265k odst. 2 a § 261 tr. ř. V dané věci, jak již bylo shora naznačeno, měla mít obchodní společnost Č. postavení zúčastněné osoby, neboť podle dosavadních poznatků právě ona měla být vlastníkem zajištěných věcí, u nichž odvolací soud vyslovil jejich zabrání (tak to alespoň vyplývá z poněkud chaotických a nejednoznačných úvah odvolacího soudu v odůvodnění jeho rozsudku). Ostatně sama obchodní společnost Č. se k těmto věcem jako jejich vlastníků hlásila i ve svém podání, které adresovala Nejvyššímu soudu a označila je jako dovolání (k jehož podání ovšem nebyla oprávněna – viz výše v bodě IV. tohoto usnesení). Shora rozvedené důvody pro zrušení rozsudků soudů nižších stupňů spočívající v tom, že nebyly naplněny znaky skutkové podstaty zločinu provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence podle § 265 odst. 1 tr. zákoníku (především proto, že zajištěné věci nebyly vojenským materiálem a že chybí úmysl obviněného), zcela jistě prospívají i zúčastněné osobě, protože pak nejsou splněny ani podmínky pro zabrání zajištěných věcí podle § 101 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, neboť nešlo o věci, které by byly nástrojem trestné činnosti ve smyslu § 70 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku ve spojení s § 135a tr. zákoníku. Proto nemohl obstát ani výrok rozsudku odvolacího soudu o zabrání věcí.

69. S takovým konstatováním by bylo možno se spokojit, přesto Nejvyšší soud ohledně toho výroku nemůže opomenout celou řadu hmotně právních i procesních chyb, kterých se odvolací soud při jeho utváření dopustil a které lze vysle-

dovat i v postupu dalších orgánů do té doby činných v tomto trestním řízení, tak symptomatických pro toto trestní řízení.

70. Především se v tomto trestním řízení nikdo řádně nezabýval vlastnickým právem k zajištěným věcem, nečinily tak orgány činné v přípravném řízení, a to ani policejní orgán, ani státní zástupce, ač navrhoval jejich propadnutí. Soud prvního stupně (zřejmě podobně jako státní zástupce, který navrhoval propadnutí věcí) je považoval za majetek obviněného, ač po celou dobu bylo zřejmé, že s věcmi disponovala obchodní společnost Č., která je koupila od VTÚ a následně byla celním deklarantem, což se ostatně promítlo i do popisu skutku soudem prvního stupně, který akceptoval obžalobu státního zástupce. Na to sice správně poukázal odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku, byť jeho vyjádření jsou poněkud matoucí („nabyvatelem ... byl obžalovaný D. H. jako jednatel obchodní společnosti Č.“ – čímž zřejmě mínil, že kupní smlouvu uzavíral obviněný jako jednatel obchodní společnosti Č., tedy jejím jménem a na její účet, neboli nabyvatelem byla obchodní společnost Č., a nikoli obviněný, jak by se též uvedené vyjádření dalo interpretovat), přesto z toho nevyvodil správné důsledky, zejména pak procesní. Odvolací soud si tedy byl vědom, že věci obviněnému nenáleží, za vlastníka věcí považoval obchodní společnost Č., ač k tomu dospěl jen vlastní volnou úvahou založenou na ne zcela relevantních východiscích (že obchodní společnost Č. byla celním deklarantem, což ale nedokládá vlastnické právo) a bez řádného dokazování (např. nezjišťoval, zda již nedošlo k prodeji věci obchodní společnosti, kterým měly být věci do zahraničí zaslány, jak zněla kupní smlouva a kdy podle ní mělo dojít k převodu vlastnického práva na kupujícího). Především však odvolací soud při vědomí toho, že zajištěné věci, které navrhoval státní zástupce propadnout, nepatří obviněnému, měl umožnit jejich vlastníku uplatnění práv jako zúčastněné osobě podle § 42 tr. ř., tedy podle úvah odvolacího soudu obchodní společnosti Č., která se sama také v podání označeném jako dovolání považovala za vlastníka.

71. Odvolací soud (a před ním ani soud prvního stupně, jakož i ostatní orgány činné v trestním řízení, ty však z důvodu zřejmě chybného vyhodnocení vlastnického práva, které přisuzovaly obviněnému) tak zcela pominul práva obchodní společnosti Č. jako zúčastněné osoby, neposkytl jí možnost uplatnit práva zúčastněné osobě náležející a o jejich právech ji ani nepoučil, jak mu ukládá ustanovení § 42 odst. 2 tr. ř., nerozuměl jí ani o konaném veřejném zasedání. Přesto jí pak uložil majetkovou sankci v podobě zabránění věcí podle § 101 odst. 1 písm. c) tr. ř., ukládal tak majetkovou sankci subjektu, který se do té doby trestního řízení vůbec neúčastnil, nemohl se takovému postupu nijak bránit a k uvažované sankci se jakkoliv vyjádřit. Rozhodnutí bylo pro obchodní společnost Č. zcela překvapivé, během předchozího trestního řízení nebyla na takový důsledek vůbec nijak upozorněna, nemohla se k této možnosti v řádném procesu ani nijak vyjádřit a uplatnit vlastní obranu proti tomuto postupu. Tímto rozhodnutím odvolacího

soudu jí navíc bylo upřeno právo brojít proti němu oprávněným prostředkem, neboť odvolání proti rozsudku odvolacího soudu není přípustné, nepřichází v úvahu ani jiný řádný oprávněný prostředek, k podání dovolání zúčastněná osoba není oprávněna (viz k tomu výše v bodě IV. tohoto usnesení), v úvahu přichází jediné podání stížnosti pro porušení zákona ministrem spravedlnosti, na jejíž podání však zúčastněná osoba nemá právní nárok, neboť závisí výlučně na uvážení ministra spravedlnosti.

72. Takový postup odvolacího soudu byl ve zjevném rozporu s principy demokratického právního státu založeného na úctě k právům a svobodám fyzických i právnických osob. I právnická osoba je nositelem ústavně zaručených základních práv a svobod, je-li možné jí je s ohledem na jejich povahu přiznat, jak dovodil Ústavní soud již ve svém nálezu ze dne 19. 1. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 15/93, publikovaném ve svazku 1 pod č. 3 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu. Především i právnickým osobám náleží práva procesní, jako je zejména právo na spravedlivý proces spolu s právem na obhajobu ve smyslu čl. 36 a násl. Listiny základních práv a svobod (vyhlášené pod č. 2/1993 Sb.) a čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (vyhlášené pod č. 209/1992 Sb., dále jen „Úmluva“), a to se všemi jejich atributy (např. právem na spravedlivý, veřejný proces v přiměřené lhůtě, na nestranného zákonného soudce, presumpci nevinu, na obhajobu materiální i formální atd.). Taková práva jí přiznává jak náš Ústavní soud, tak i Evropský soud pro lidská práva (viz k tomu např. KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 607; z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva např. rozsudek ve věci Fortum Oil And Gas Oy proti Finsku ze dne 12. 11. 2002, stížnost č. 32559/96). Z Úmluvy se i na právnické osoby uplatní pochopitelně vedle práva na spravedlivý proces též celá řada dalších ustanovení. Ve spojitosti se zajišťovacími opatřeními, zejména pak zajištěním majetku, jde především o čl. 1 (prvního) Dodatkového protokolu k Úmluvě (každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek, přičemž nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva, což ovšem nebrání právu států přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravily užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistily placení daní a jiných poplatků nebo pokut). Zajištění majetku právnické osoby, popřípadě omezení v nakládání s ním v průběhu trestního řízení proti ní (či proti jiné osobě) je tedy v souladu s tímto ustanovením, je ovšem třeba přitom dbát zásad proporcionality, zdrženlivosti a rychlosti, jakož i dalších základních zásad trestního procesu, jak mimo jiné zdůrazňuje Evropský soud pro lidská práva ve své judikatuře. Z jeho judikatury lze dovodit, že každý zásah do práva na pokojné užívání majetku musí zachovávat spravedlivou rovnováhu mezi potřebami obecného zájmu společnosti a požadavky ochrany základních práv jednotlivce, přitom především musí existo-

vat vztah rozumné přiměřenosti mezi použitými prostředky a cílem, kterého má být opatřením zasahujícím do majetkových práv dosaženo (viz např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. 11. 1995 ve věci *Pressos Compania Naviera s. A. a ostatní proti Belgii*, stížnost č. 17849/91, popřípadě rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 23. 11. 2000 ve věci *bývalý řecký král a další proti Řecku*, stížnost č. 25701/94, rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 9. 10. 2008 ve věci *Forminster Enterprises Limited proti České republice*, stížnost č. 38238/04). Rozhodující pro takové posouzení je přitom, zda zajišťovacím opatřením není na postiženou osobu kladeno nepřiměřené břemeno, jaký je charakter zásahu, sledovaný cíl, povaha dotčených majetkových práv a chování zasahujících orgánů, jakož i samotné postižené osoby, významnou roli bude hrát též doba, po kterou bude zajišťovací opatření uplatněno. V každém případě je třeba trvat na umožnění uplatnění procesních práv právnické osobě, jejíž vlastnické právo bylo zajištěním dotčeno, pochopitelně tím spíše též tehdy, má-li být vlastnického práva zbavena.

73. Obchodní společnosti Č. jako zúčastněné osobě tak byla odpírána práva zúčastněné osoby po celou dobu dosavadního průběhu trestního řízení, nebyla vyrozumívána o úkonech trestního řízení, nebyla poučena o svých právech, výkon jejich práv jí byl zcela znemožněn, dokonce jí ani nebyla doručována rozhodnutí bezprostředně se jí týkající. Těchto pochybení se dopouštěly jak oba soudy nižších stupňů, tak i orgány činné v přípravném řízení. Odvolací soud se také náležitě nezabýval podmínkami pro uložení ochranného opatření v podobě zabránění věci, nedbal vůbec procesních podmínek pro takové rozhodnutí, nezabýval se náležitě ovšem ani hmotně právními předpoklady vyplývajících z jím užitého ustanovení § 101 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, natožpak obecnými podmínkami pro ukládání trestních sankcí, které vyplývají především z § 38 a § 96 tr. zákoníku. Odvolací soud ani náležitě nezdůvodnil své rozhodnutí o uložení trestní sankce (věnoval mu ve své podstatě jediný odstavec odůvodnění svého rozsudku o dvou větách, přitom v první větě řešil jen vlastnické právo k uvedeným věcem, teprve ve druhé větě zmínil uložení ochranného opatření).

74. Lze tak shrnout, že rozsudek odvolacího soudu s výrokem o majetkové sankci v podobě zabránění věci uložené subjektu, kterému bylo znemožněno účastnit se trestního procesu, v němž byla tato sankce uložena, je zatížen podstatnou procesní vadou, pro kterou by neměl v demokratickém právním státě obstát. Přestože tedy Nejvyšší soud nemohl vyhovět „dovolání“ zúčastněné osoby, která není oprávněna k podání dovolání (viz bod IV. tohoto usnesení), mohl napravit nezákonnost postupu odvolacího soudu při uplatnění principu tzv. *beneficia cohaesionis*, jak bylo rozvedeno shora. Zároveň je však třeba konstatovat, že nezákonným postupem bylo též neumožnění uplatnění práv zúčastněné osoby v předcházejícím trestním řízení, během něhož byly zajištěny věci této zúčastněné osoby.

VI. Závěrečné shrnutí

č. 28

75. Vzhledem ke všem shora zmíněným skutečnostem Nejvyšší soud vyhověl dovolání obviněného a podle § 265k odst. 1 tr. ř. ohledně obviněného D. H. a podle § 265k odst. 1 tr. ř. za užití § 261 tr. ř. též ohledně zúčastněné osoby, obchodní společnosti Č., v celém rozsahu zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. 12 To 6/2020, a rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 4. 11. 2019, sp. zn. 62 T 2/2019. Zároveň zrušil i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. současně Krajskému soudu v Hradci Králové – pobočce v Pardubicích uložil, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, přičemž mu k tomu udělil potřebné pokyny.

Č. 29

č. 29

Usmrcení z nedbalosti, Porušení důležité povinnosti, Trestná činnost v dopravě § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku

Trestný čin usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku může spáchat i řidič motorového vozidla, který v důsledku nedostatečného sledování silničního provozu a překročení nejvyšší povolené rychlosti narazil do jiného motorového vozidla stojícího v tomtéž jízdním pruhu a usmrtil jeho řidiče, který se v důsledku poruchy tohoto motorového vozidla pohyboval u něj. Trestní odpovědnost pachatele zde není vyloučena tím, že stojící motorové vozidlo nebylo řádně označeno jako překážka silničního provozu a že jeho řidič neměl na sobě oděvní doplňky s označením z retroreflexního materiálu. Zcela bez významu je, že usmrcený řidič, který byl držitelem platného řidičského oprávnění, neměl potvrzení o zdravotní způsobilosti k řízení motorového vozidla.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 7 Tdo 46/2019, ECLI:CZ:NS:2019:7.TDO.46.2019.1)

Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného P. F. proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 19. 9. 2018, sp. zn. 31 To 254/2018, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Liberci pod sp. zn. 2 T 9/2017.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Okresního soudu v Liberci ze dne 10. 4. 2018, sp. zn. 2 T 9/2017, byl obviněný P. F. uznán vinným přechinem usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku a byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 14 měsíců s podmíněným odkladem jeho výkonu na zkušební dobu v trvání 2 a 1/2 roku. Dále mu byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu po dobu 2 roků. Rovněž bylo rozhodnuto o náhradě škody.
2. Obviněný se dopustil trestného činu tím, že na 16,095 km silnice č. I/35 v katastru obce XY kolem 13:25 hodiny dne 3. 12. 2015 jako řidič nákladního vozidla tov. zn. XY, reg. zn. XY, v rozporu s ustanoveními § 5 odst. 1 písm. b)

a § 18 odst. 3 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů, nesledoval dostatečně situaci v provozu na pozemní komunikaci, neviděl tak poškozeného M. B., který však nebyl vybaven bezpečnostním oděvem s označením z retroreflexního materiálu a který stál u osobního vozidla tov. zn. XY, reg. zn. XY, které nebylo nijak označeno jako překážka provozu na pozemní komunikaci a které bylo odstaveno na mostě v připojovacím jízdním pruhu, a v nedovolené rychlosti 110 km/h do nich narazil; poškozený M. B. vlivem zranění vzápětí zemřel a v jeho automobilu sedící V. T. při tom utrpěla zranění s omezením v obvyklém způsobu života po dobu delší než 7 dnů.

3. Proti tomuto rozhodnutí podal obviněný odvolání, které bylo usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 19. 9. 2018, sp. zn. 31 To 254/2018, zamítnuto jako nedůvodné podle § 256 tr. ř.

II.

Dovolání obviněného

4. Proti citovanému usnesení odvolacího soudu podal obviněný P. F. dovolání, které opřel o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. S poukazem na popis skutku obviněný namítl, že okresní soud takřka bezvýhradně spatřoval příčinu následku uvedeného v § 143 tr. zákoníku v jeho jednání, přičemž minimalizoval spolupůsobení příčin na straně poškozeného, prakticky nehodnotil tyto příčiny jako podstatné pro vznik následku a neurčil jejich důležitost pro následek, který nastal z jeho jednání jako obviněného. Podle jeho názoru soud prvního stupně nedostatečně vyhodnotil příčiny vzniku následku jednání obviněného jako pachatele a M. B. jako poškozeného na dané dopravní nehodě, když jako příčinu vzniku nehody označil to, že obviněný jako řidič dostatečně nesledoval provoz a při jízdě v nedovolené rychlosti pozdě viděl odstavené vozidlo, do něhož narazil. Závěr o nesledování situace v provozu na pozemní komunikaci však vyplývá z pouhé domněnky, kterou bez jakéhokoliv objasňování učinil soud pouze na základě teorie znalce, ač žádný poznatek nesvědčí pro závěr, že by obviněný nebyl orientovaný v situaci provozu na pozemní komunikaci. Naopak snažil se ulehčit situaci v provozu a zařadit se do pravého jízdního pruhu. Soud prvního stupně se sice zabýval spoluzaviněním poškozeného a uvedl, že poškozený se dopustil několika dopravních přestupků, avšak nepřičkl tomuto spoluzavinění velký význam. Podle obviněného se soud prvního stupně zabýval pouze skutečnostmi, které svědčí o jeho vině, nikoli pak těmi, které snižují jeho vinu. Soud prvního stupně uzavřel, že obviněný porušil důležitou povinnost řidiče, a tento závěr odůvodnil tím, že v průběhu 9 let čtyřikrát překročil maximální povolenou rychlost, přičemž zjednodušil výpovědi svědků o obtížném objíždění stojícího vozidla. Přitom poškozený zastavil v místě zákazu zastavení, jednal chaoticky a bylo značně obtížné objet takto odstavené vozidlo, ale soud hodnotil tyto okolnosti jako nevýznam-

né pro určení míry porušení důležité povinnosti ze strany poškozeného. Soud se podle obviněného vůbec nezabýval ani pochybnostmi stran způsobivosti poškozeného řídit motorové vozidlo, když neměl u sebe doklad o zdravotní způsobivosti, a soud bagatelizoval okolnost, zda byl poškozený vůbec zdravotně způsobilý k řízení motorového vozidla.

5. Obviněný pak uzavřel, že soud prvního stupně neposoudil správně naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu usmrcení z nedbalosti, když nedostatečně vyhodnotil, zda porušení konkrétní důležité povinnosti obou účastníků nehody bylo zásadní příčinou vzniku následku. Drtivou většinu podmínek pro způsobení dopravní nehody podle názoru obviněného vyvolal poškozený svým zjevně protiprávním jednáním. S ohledem na výše uvedené obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci, jakož i další rozhodnutí obsahově navazující na toto usnesení, a aby mu přikázal věc k novému projednání a rozhodnutí.

č. 29

III.

Vyjádření k dovolání a replika obviněného

6. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k dovolání obviněného uvedl, že obviněný opakuje námitky, které uplatňuje ve své obhajobě od počátku řízení, a zabýval se jimi jak soud prvního stupně, tak odvolací soud. Ani na základě dvou pochybení poškozeného, která mu vytýká obviněný, nelze konstruovat žádný jeho podíl na vzniku dopravní nehody. Obviněný přehlédl odstavené vozidlo, a tak neměl dostatek času, aby se vyhnul srážce, ačkoli bylo prokázáno, že stojící vozidlo bylo možné včas spatřit. V danou dobu projížděla stejným směrem celá řada dalších řidičů, kteří zaznamenali odstavené vozidlo a bezpečně ho objeli. Podle státního zástupce tak ve věci chybí příčinný vztah mezi opomenutím poškozeného a vznikem nehody. Porušil-li poškozený některou ze svých povinností, tak to samo o sobě nesnižuje zavinění u obviněného ani to nevylučuje příčinný vztah, pokud se tato okolnost nepodílela na smrti poškozeného. Muselo by jít o takové porušení povinností, mezi nímž a újmou je příčinný vztah. Státní zástupce pak uzavřel své úvahy tím, že pochybení poškozeného nemají přímý podíl na jeho smrti, protože odstavené vozidlo bylo vidět a obviněný měl možnost jej objet tak, jako to učinili ostatní řidiči. Státní zástupce proto navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné.

7. Obviněný zaslal Nejvyššímu soudu repliku k vyjádření státního zástupce, v níž uvedl, že vyjádření státního zástupce považuje za povrchní a tendenční. Opět poukázal na zásadní skutečnost týkající se neexistence dokladu o zdravotní způsobivosti poškozeného k řízení motorového vozidla, neboť pokud nezpůsobilá osoba řídila vozidlo a zastavila z libovolných důvodů na místě s několikanásob-

ným zákazem zastavení, jde o zcela zásadní námitku. Poškozený nebyl způsobilý řídit motorové vozidlo a z tohoto důvodu ho neměl řídit, a kdyby neřídil, nedošlo by k dopravní nehodě. Obviněný nesouhlasí ani s dalšími závěry státního zástupce, setrval na svém dovolání a navrhl, aby mu bylo vyhověno.

č. 29

IV.

Posouzení důvodnosti dovolání

8. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání obviněného je zjevně neopodstatněné. Vycházel přitom z následujících skutečností.

9. Obviněný P. F. postavil své dovolání primárně na tom, že soudy nižších stupňů dostatečně nezohlednily zavinění poškozeného na posuzované nehodě, protože poškozený byl podle něj prakticky jediným viníkem nehody. Soudy se údajně nevypořádaly ani s otázkou, zda porušení důležité povinnosti u poškozeného či obviněného bylo v příčinné souvislosti s nehodou, přičemž vyvodily porušení důležité povinnosti obviněného z toho, že v uplynulých 9 letech čtyřikrát překročil nejvyšší povolenou rychlost. Obviněný tak v podstatě namítá, že jeho jednáním nebyla porušena důležitá povinnost, a z toho důvodu neměl být uznán vinným spácháním přečinu usmrcení z nedbalosti ve smyslu § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku, ale pouze přečinu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1 tr. zákoníku s tím, že poškozený se na nehodě podílel vyšší mírou než 40 %, jak uzavřel soud prvního stupně. Podle obviněného zřejmě poškozený vůbec nebyl způsobilý k řízení motorového vozidla, a pokud by jej neřídil, vůbec by nedošlo k dopravní nehodě.

10. K těmto námitkám Nejvyšší soud nejprve obecně uvádí, že přečinu usmrcení z nedbalosti ve smyslu § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku se dopustí ten, kdo jinému z nedbalosti způsobí smrt a spáchá tento čin proto, že poruší důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona. Jestliže zde trestní zákoník vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán porušením takové důležité povinnosti, pak tím vyjadřuje požadavek, aby porušení konkrétní povinnosti považované za důležitou bylo zásadní příčinou vzniku následku (účinku). V opačném případě nelze dovodit naplnění zmíněného zákonného znaku, a to s ohledem na jeho povahu, u něhož je třeba vždy zkoumat konkrétní okolnosti skutku (viz zhodnocení publikované pod č. 36/1984, s. 198 Sb. rozh. tr.). Jestliže při vzniku následku spolupůsobilo více příčin (jednání obviněného a poškozeného), je třeba hodnotit každou příčinu pro vznik následku zvlášť a určit její důležitost pro následek, který nastal z jednání obviněného. Jednání obviněného, i když je jen jedním článkem řetězu příčin, které způsobily následek, je příčinou následku i tehdy, kdyby následek nenastal bez dalšího jednání třetí osoby (viz rozhodnutí publikované pod č. 72/1971 Sb. rozh. tr.). Příčinný vztah spojuje jednání s následkem. Příčinný vztah je dalším (vedle jednání a následku) obligatorním znakem objektivní stránky skutkové podstaty trestné-

ho činu, a proto pachatel může být trestně odpovědný za trestný čin jen tehdy, pokud svým jednáním skutečně způsobil trestněprávně relevantní následek (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 162 až 167). Není-li zde příčinný vztah, nelze obviněnému přičítat k tíži následek, což pak vede k tomu, že odpadá i jeho trestní odpovědnost. Příčinný vztah však musí být dán nejen mezi jednáním a následkem, ale i mezi jednáním a účinkem (např. způsobením ublížení na zdraví u trestných činů podle § 146 a § 148 tr. zákoníku). Příčinný vztah musí pak být také mezi jednáním a těžším následkem, který je okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby (zvláště přitěžující okolností) nebo obecnou přitěžující okolností. V těchto směrech kauzální nexus podmiňuje trestní odpovědnost. Základem příčinného vztahu je teorie podmínky, podle níž je příčinou každý jev, bez něhož by jiný jev buď vůbec nenastal, anebo nenastal způsobem, jakým nastal (co do rozsahu poruchy či ohrožení, místa, času apod.).

11. Příčinná souvislost mezi jednáním pachatele a následkem se však nepřerušuje, jestliže k jednání pachatele přistoupí další skutečnost, jež spolupůsobí při vzniku následku, avšak jednání pachatele zůstává takovou skutečností, bez níž by k následku nebylo došlo (viz rozhodnutí publikované pod č. 37/1975 Sb. rozh. tr.). Není také rozhodující, jestli k následku došlo působením více okolností, nejenom tedy jednáním pachatele. Určité jednání nebo okolnost má povahu příčiny i tehdy, když kromě nich vedlo k následku další jednání, okolnosti apod. Příčinná souvislost je dána i tehdy, když vedle příčiny, která způsobila následek (např. smrt jiného), působila i další příčina, přičemž je nerozhodné, jestli každá z těchto příčin byla jinak způsobila přivodit následek (smrt) sama o sobě, nebo mohla tento následek přivodit jen ve vzájemném spolupůsobení s druhou příčinou (viz rozhodnutí publikované pod č. 47/1970-II. Sb. rozh. tr.).

12. V popisu skutku v nyní posuzované věci je obsaženo skutkové zjištění, že obviněný P. F. se řádně nevěnoval řízení a v nedovolené rychlosti 110 km/h narazil do poškozeného, který se bez bezpečnostního oděvu pohyboval kolem neoznačeného a v připojovacím jízdním pruhu odstaveného vozidla, jehož obviněný neviděl a způsobil mu zranění, kterým poškozený podlehl. Soudy obou stupňů v odůvodnění svých rozhodnutí podrobně rozvedly počínání obviněného jako řidiče. Ze znaleckého zkoumání bylo jednoznačně prokázáno, že k nehodě došlo na rovném úseku silnice a obviněný v případě, kdyby se řádně věnoval řízení a jel dovolenou rychlostí, by byl schopen zabránit srážce s poškozeným a jeho vozidlem. Námitka obviněného, že v daném úseku je v současné době povoleno jet rychlostí 110 km/h, je irelevantní, jelikož v době nehody tam byla nejvyšší dovolená rychlost 90 km/h, kterou obviněný překročil o 20 km/h. To ostatně, i ohledně nezjištění dokladu o zdravotní způsobilosti poškozeného k řízení motorového vozidla, zcela správně konstatoval již okresní soud v odůvodnění svého rozsudku. Rovněž bylo prokázáno, že obviněný narazil do poškozeného v plné

rychlosti pravou přední částí svého vozidla, a jak zdůraznil odvolací soud, na místě nebyly zjištěny ani žádné stopy po brzdění, a obviněný tedy nijak nereagoval na vozidlo poškozeného. Z tohoto zjištění plyne, že se obviněný do poslední chvíle nevěnoval řízení, zcela přehlédł tuto překážku, a to přesto, že byl schopen ji vidět na vzdálenost 150 m.

č. 29

13. Povinností řidiče motorového vozidla podle § 5 odst. 1 písm. b) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů, je věnovat se plně řízení vozidla a sledovat situaci v provozu na pozemních komunikacích. Směr a způsob jízdy vymezuje ustanovení § 11 odst. 1 citovaného zákona, podle něhož se na pozemní komunikaci jezdí vpravo. Uvedené povinnosti řidiče patří k těm zásadním a základním. Je zjevné, že jejich dodržováním lze předcházet následkům způsobeným jejich porušením, k jakému došlo v dané věci. Jak je uvedeno výše, výčet všech „důležitých povinností“ řidiče motorového vozidla není možný, protože vždy bude záviset na okolnostech toho kterého případu, tj. zda porušení zjištěné povinnosti je i v daném případě porušením důležité povinnosti ve smyslu příslušného ustanovení trestního zákoníku. Porušením důležité povinnosti při provozu na silnicích je zejména takové porušení povinnosti řidiče motorového vozidla, které se zřetelem na sílu, rychlost a hmotnost motorových vozidel může mít za následek vážnou dopravní nehodu a které podle všeobecné zkušenosti skutečně často mívá takový následek. V dané věci měla okolnost, že se obviněný nevěnoval plně řízení svého motorového vozidla a nesledoval situaci na pozemní komunikaci, v důsledku čehož přehlédł odstavené vozidlo poškozeného, za následek smrt osoby, která se pohybovala kolem tohoto vozidla.

14. Správné právní posouzení věci je ovšem odvislé od důsledného vyhodnocení všech skutkových okolností, které ji vymezují z hlediska své jedinečnosti, tj. při náležitém posouzení jednání všech účastníků silničního provozu z hlediska jejich kauzálního významu pro vzniklý následek.

15. Poškozený M. B. odstavil své nepojízdné motorové vozidlo v připojovacím jízdním pruhu komunikace. Toto vozidlo měl označit výstražným trojúhelníkem a spustit výstražná světla. Zároveň si měl předtím, než vozidlo opustil, obléct reflexní vestu. Jelikož toto neučinil, stal se pro ostatní řidiče hůře spatřitelný. Dopustil se tak jednoznačně dvou dopravních přestupků, ale Nejvyšší soud má za to, že mu nelze klást k tíži místo odstavení motorového vozidla, jelikož v případě, že jde o poruchu a vozidlo je z nějakého důvodu nepojízdné, nemá řidič na výběr, kde vozidlo odstaví, avšak z důvodu bezpečnosti a plynulosti provozu je povinen jej řádně označit a zabezpečit. Podle výpovědi svědkyně, spolujezdkyně poškozeného V. T., bylo jejich motorové vozidlo nepojízdné a poškozený pomalu zajel ke krajnici, kde zastavil, přičemž měl před vystoupením z vozidla zapnout i výstražná světla. V danou dobu místem projížděla řada automobilů a všichni řidiči, až na obviněného, jej byli schopni spatřit včas a vyhnout se odstavenému vozidlu, byť na zapnutí jeho výstražných světel si nevzpomínali. Pouze podle svědkyně L. L.

tato světla nebyla zapnuta. Oproti tomu obviněný před místem střetu na zcela přehledném úseku pozemní komunikace a při ničím nerušené viditelnosti přejížděl do jiného jízdního pruhu, jak sám uvedl doprava do přípojovacího pruhu, přičemž nesledoval situaci v provozu na pozemní komunikaci, jel nedovolenou rychlostí 110 km/h a v okamžiku spatření odstaveného vozidla již nestihl ani brzdit. Také Nejvyšší soud má za to, že právě tento způsob jízdy obviněného a nesledování situace před svým vozidlem, v jehož důsledku přehlédl odstavené vozidlo a poškozeného, se podstatnou měrou podílely na vzniku nehody.

16. Lze uzavřít, že obviněný před místem střetu přejel do pravého přípojovacího jízdního pruhu, ve kterém v důsledku nesledování situace před svým vozidlem přehlédl odstavené vozidlo a za ním stojícího poškozeného a v plné rychlosti 110 km/h došlo pravou přední částí vozidla řízeného obviněným ke sražení poškozeného a k nárazu do levé zadní části odstaveného vozidla. Pokud by se obviněný plně věnoval řízení, stihl by buď před překážkou zastavit, objet ji nebo minimálně brzdit a zmírnit následky nárazu. Řidič je sice povinen jet vpravo, pokud tomu nebrání zvláštní okolnosti, a při pravém okraji vozovky, pokud není stanoveno jinak (§ 11 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů), avšak v daném místě, kde se v pravém pruhu připojovala další vozidla jedoucí od kruhového objezdu, nebylo přejíždění do tohoto pruhu nutné ani bezpečné.

17. K porušení důležité povinnosti řidiče dále Nejvyšší soud uvádí, že podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2016, sp. zn. 15 Tdo 944/2015, uveřejněného pod č. 32/2016 Sb. rozh. tr., k naplnění znaku kvalifikované skutkové podstaty trestného činu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 2 tr. zákoníku je nezbytné, aby porušení konkrétní povinnosti považované za důležitou bylo v souladu s principem gradace příčinné souvislosti zásadní příčinou vzniku následku (účinku). Jestliže při vzniku následku spolupůsobilo více příčin (např. jednání pachatele a poškozeného), je třeba z hlediska povahy znaku „porušení důležité povinnosti“ vždy zkoumat konkrétní okolnosti skutku (viz zhodnocení publikované pod č. 36/1984 Sb. rozh. tr.) a zvláště hodnotit význam a důležitost každé příčiny pro vznik následku. Je-li rozhodující příčinou způsobeného následku v podobě usmrcení poškozeného např. jeho významné spoluzavinění při dopravní nehodě, nelze zpravidla dovodit, že pachatel spáchal trestný čin usmrcení z nedbalosti tím, že porušil důležitou povinnost, která mu byla uložena zákonem. Taková situace však v nyní posuzované věci nenastala, neboť právě v nesprávném způsobu jízdy obviněného P. F. spočívala příčina střetu jeho motorového vozidla s poškozeným. Není pochyb, že obviněný plně nevěnoval pozornost řízení motorového vozidla a překročil povolenou rychlost, což mělo za následek vážnou dopravní nehodu a smrt poškozeného. Spoluzavinění na straně poškozeného nebylo v tomto konkrétním případě natolik významné, aby bylo rozhodující příčinou způsobeného následku v podobě smrti poškozeného. Po objektivní stránce byly tedy naplně-

č. 29

ny všechny znaky skutkové podstaty přečinu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku, neboť jednání obviněného mělo charakter porušení důležité povinnosti. Podle citovaného rozhodnutí pod č. 32/2016 Sb. rozh. tr. nebude přicházet v úvahu posouzení podle kvalifikované skutkové podstaty ve smyslu § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku v případě spoluzavinění poškozeného, zjednodušeně řečeno, pouze pokud toto spoluzavinění dosahuje takové míry, že naopak zavinění následku ze strany obviněného je v návaznosti na to natolik omezeno, že ztratí na důležitosti. Taková situace však v nyní posuzované věci nenastala.

18. Pokud jde o námitku obviněného týkající se zdravotní způsobilosti poškozeného k řízení motorového vozidla, Nejvyšší soud se plně ztotožňuje s názorem odvolacího soudu, který se s touto námitkou vypořádal v odůvodnění svého rozhodnutí. Skutečnost, zda měl nebo neměl poškozený potvrzení o zdravotní způsobilosti k řízení motorového vozidla, nemá žádný význam pro průběh nehody a pro skutkové závěry soudu. Poškozený byl držitelem platného řidičského oprávnění a v době nehody neřídil své vozidlo, tudíž v žádném případě nelze říct, že by jeho případná nezpůsobilost k řízení měla podíl na dané dopravní nehodě.

19. Nejvyšší soud z těchto důvodů shledal, že dovolací námitky obviněného P. F. sice lze podřadit pod uplatněné dovolací důvody, avšak jsou zjevně neopodstatněné. Proto odmítl dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Č. 39

Č. 39

Datové schránky, Zápis do veřejného rejstříku [Veřejný rejstřík (zápis & výmaz) (o. z.)], Společenství vlastníků jednotek

§ 22 zákona č. 304/2013 Sb., § 120 zákona č. 304/2013 Sb., § 21 odst. 1 písm. a) o. s. ř., § 5 zákona č. 300/2008 Sb., § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb.

Fyzická osoba, oprávněná jednat jménem právnické osoby podle § 21 o. s. ř. (ve spojení s § 120 z. v. r.) může jménem právnické osoby učinit elektronické podání podle § 22 z. v. r. i ze své datové schránky (z datové schránky fyzické osoby podle § 8 odst. 1 zákona o elektronických úkonech). V takovém případě je podání podepsáno touto fyzickou osobou (§ 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech); je-li přitom z podání zřejmé, že je činí jménem právnické osoby např. jako předseda jejího statutárního orgánu [§ 21 odst. 1 písm. a) o. s. ř.], jde o podání této právnické osoby učiněné a podepsané fyzickou osobou oprávněnou jednat za dotčenou právnickou osobu.

Nejvyšší soud k dovolání navrhovatele zrušil usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 3. 9. 2019, sp. zn. 8 Cmo 183/2019, a usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 25. 4. 2019, sp. zn. S 5170/RD54/KSOS, Fj 13240/2019/KSOS, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2020, sp. zn. 27 Cdo 143/2020)
ECLI:CZ:NS:2020:27.CDO.143.2020.1)

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Návrhem na zahájení řízení, doručeným soudu dne 13. 2. 2019, se S. v. p. d. L., O. (dále jen „společenství“), domáhá, aby byly v rejstříku společenství vlastníků jednotek provedeny:

[1] výmaz zápisu

- i. místopředsedy výboru společenství S. K.,
- ii. členky výboru společenství N. P.,
- iii. člena výboru společenství M. M.,
- iv. člena výboru společenství J. L.,

[2] zápis

- i. místopředsedy výboru společenství O. N.,
 - ii. člena výboru společenství R. T. (dále společně též „zapisovaní členové výboru“), a
 - [3] změna zápisu počtu členů výboru společenství s tím, že bude nově zapsán počet 3 členů výboru.
- 2.** Návrh na zahájení řízení podepsal předseda výboru společenství J. Z. (dále jen „předseda výboru“), s tím, že soudu prvního stupně (dále jen „rejstříkový soud“) byl návrh na zahájení řízení doručen „osobně“ 13. 2. 2019.
- 3.** Rejstříkový soud (který rozhodoval vyšší soudní úředníci) společenství usnesením ze dne 15. 2. 2019, č. j. S 5170/RD35/KSOS, Fj 13240/2019/KSOS, (mimo jiné):
- [1] uložil, aby opravilo:
 - i. den vzniku funkce zapisovaného místopředsedy výboru společenství O. N.,
 - [2] doložilo:
 - i. čestné prohlášení zapisovaných členů výboru o tom, že jsou plně svéprávní a bezúhonní ve smyslu zákona o živnostenském podnikání,
 - ii. souhlas zapisovaných členů výboru se svým zápisem do rejstříku společenství vlastníků jednotek,
 - iii. zápis ze schůze shromáždění společenství konané 27. 11. 2018 (který byl rejstříkovému soudu předložen pouze v prosté kopii) a
 - iv. stanovy společenství podepsané členy statutárního orgánu (dále společně jen „požadované dokumenty“),
 - [3] a upozornil společenství, že na ověřovací doložce návrhu na zahájení řízení je uvedeno nesprávné datum narození předsedy výboru.
- 4.** Společenství nemělo zřízení datovou schránku, a tak mu bylo naposledy jmenované usnesení doručeno na adresu jejího sídla (stejně tomu bylo při doručování písemností v průběhu celého řízení).
- 5.** Společenství rejstříkovému soudu doložilo požadované dokumenty s tím, že tyto dokumenty byly rejstříkovému soudu doručeny „osobně“ 12. 3. 2019.
- 6.** Téhož dne byla do datové schránky rejstříkového soudu doručena změna návrhu na zahájení řízení (dále jen „opravený návrh“), ve které byl pozměněn den vzniku funkce zapisovaného místopředsedy výboru společenství O. N. Zpráva byla odeslána prostřednictvím informačního systému datových schránek (dále jen „ISDS“) z datové schránky předsedy výboru, kterou má předseda výboru zřízenou jako fyzická osoba (dále jen „datová schránka předsedy výboru“). Opravený návrh nebyl opatřen uznávaným elektronickým podpisem (ve smyslu § 6 odst. 2 zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce) [dále jen „uznávaný elektronický podpis“].

7. Rejstříkový soud (který rozhodoval vyšší soudní úředníci) usnesením ze dne 13. 3. 2019, č. j. S 5170/RD44/KSOS, Fj 13240/2019/KSOS:

[1] konstatoval, že opravený návrh nebyl podán předepsaným způsobem, neboť návrh (je-li v elektronické podobě) musí být buď podepsán uznávaným elektronickým podpisem, nebo zaslán prostřednictvím datové schránky osoby, která návrh na zápis podává, a proto

[2] společenství vyzval, aby do 15 dnů od doručení výzvy odstranilo tuto vadu opraveného návrhu.

8. Proti usnesení rejstříkového soudu ze dne 13. 3. 2019, č. j. S 5170/RD44/KSOS, Fj 3240/2019/KSOS, podalo společenství námitky, datované 28. 3. 2019 (dále jen „první námitky“), s tím, že „elektronický formulář odeslaný z datové schránky fyzické osoby, prostřednictvím které navrhovatel jedná, vyhovuje požadavkům na elektronické podání.“ Námitky byly rejstříkovému soudu doručeny 28. 3. 2019 a byly odeslány prostřednictvím ISDS z datové schránky předsedy výboru. První námitky nebyly opatřeny uznávaným elektronickým podpisem.

9. Rejstříkový soud (který rozhodoval samosoudcem) první námitky navrhovatelky odmítl usnesením ze dne 2. 4. 2019, č. j. S 5170/RD49/KSOS, Fj 13240/2019/KSOS.

10. Nato rejstříkový soud (který rozhodoval vyšší soudní úředníci) usnesením ze dne 25. 4. 2019, č. j. S 5170/RD54/KSOS, Fj 13240/2019/KSOS, odmítl opravený návrh (výrok I.) a rozhodl o vrácení soudního poplatku (výrok II.) [dále jen „rozhodnutí soudu prvního stupně“].

11. Proti rozhodnutí soudu prvního stupně podalo společenství odvolání, datované 24. 5. 2019 (dále jen „první odvolání“), s tím, že opravený návrh „vyhovuje požadavkům na elektronické podání“. První odvolání bylo rejstříkovému soudu doručeno 24. 5. 2019 a bylo odesláno prostřednictvím ISDS z datové schránky předsedy výboru. První odvolání nebylo opatřeno uznávaným elektronickým podpisem.

12. Rejstříkový soud (který rozhodoval soudní tajemníci) první odvolání společenství proti rozhodnutí soudu prvního stupně odmítl usnesením ze dne 28. 5. 2019, č. j. S 5170/RD60/KSOS, Fj 13240/2019/KSOS, s tím, že bylo podáno opožděně.

13. Proti usnesení rejstříkového soudu ze dne 28. 5. 2019, č. j. S 5170/RD60/KSOS, Fj 13240/2019/KSOS, podalo společenství odvolání, datované 7. 6. 2019 (dále jen „druhé odvolání“), s tím, že první odvolání nebylo podáno opožděně. Druhé odvolání bylo rejstříkovému soudu doručeno 6. 6. 2019 a bylo odesláno prostřednictvím ISDS z datové schránky předsedy výboru. Ani druhé odvolání nebylo opatřeno uznávaným elektronickým podpisem.

14. Rejstříkový soud (který rozhodoval vyšší soudní úředníci) usnesením ze dne 11. 6. 2019, č. j. S 5170/RD66/KSOS, Fj 13240/2019/KSOS společenství vyzval,

aby odstranilo vady druhého odvolání, které měly spočívat v tom, že druhé odvolání bylo odesláno prostřednictvím ISDS z datové schránky předsedy výboru.

15. Proti usnesení rejstříkového soudu ze dne 11. 6. 2019, č. j. S 5170/RD66/KSOS, Fj 13240/2019/KSOS, podalo společenství námitky, datované 21. 6. 2019 (dále jen „druhé námitky“), s tím, že „není zjevné, jakými vadami druhé odvolání trpí“. Druhé námitky byly rejstříkovému soudu doručeny 21. 6. 2019 a byly odeslány prostřednictvím ISDS z datové schránky předsedy výboru. Ani druhé námitky nebyly opatřeny uznávaným elektronickým podpisem.

16. Rejstříkový soud (který rozhodoval samosoudcem) druhé námitky navrhovatelky odmítl usnesením ze dne 24. 6. 2019, č. j. S 5170/RD70/KSOS, Fj 13240/2019/KSOS.

17. Nato společenství rejstříkovému soudu doručilo druhé odvolání „osobně“ 27. 6. 2019.

18. K druhému odvolání Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 16. 7. 2019, č. j. 8 Cmo 144/2019-RD77, změnil usnesení rejstříkového soudu ze dne 28. 5. 2019, č. j. S 5170/RD60/KSOS, Fj 13240/2019/KSOS, tak, že se první odvolání neodmítá.

19. K prvnímu odvolání Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 3. 9. 2019, sp. zn. 8 Cmo 183/2019-RD87, potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně (dále jen „rozhodnutí odvolacího soudu“).

20. Ve svém rozhodnutí odvolací soud nejprve uvedl, že se společenství mylí, přičemž odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2014, sp. zn. 33 Cdo 2743/2013, a „stanovisko Ministerstva vnitra nazvané Datové schránky a činnost správních orgánů ze dne 28. 6. 2010“. Úkon učiněný „jinou osobou prostřednictvím ‚cizí‘ datové schránky (např. podání fyzické osoby z datové schránky jejího zaměstnavatele) nemá právní účinky, které zákon jinak dokumentu doručenému prostřednictvím datové schránky přiznává“. Podle odvolacího soudu lze „závěry tohoto stanoviska ... obdobně vztáhnout na skutkový stav zjištěný v této věci, kdy podání SVJ bylo odesláno z datové schránky předsedy výboru.“

II.

Dovolání a vyjádření k němu

21. Proti rozhodnutí odvolacího soudu podalo společenství dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), majíc za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, resp. otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

22. Posuzováno podle obsahu dovolání jde o otázku, zda návrh právnické osoby na zápis skutečností do veřejného rejstříku fyzických a právnických osob (ve

smyslu § 1 odst. 1 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů; dále jen „z. v. r.“) doručený rejstříkovému soudu v elektronické podobě prostřednictvím ISDS z datové schránky předsedy statutárního orgánu, který je v řízení oprávněn jednat za právnickou osobu [ve smyslu § 21 odst. 1 písm. a) o. s. ř. ve spojení s § 120 z. v. r.], lze považovat za podepsaný způsobem, se kterým jiný právní předpis spojuje účinky vlastnoručního podpisu ve smyslu § 22 odst. 3 z. v. r., aniž by byl návrh opatřen uznávaným elektronickým podpisem.

23. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.) a navrhuje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc odvolacímu soudu vrátil k dalšímu řízení.

24. Dovolání bylo rejstříkovému soudu doručeno „osobně“ 15. 11. 2019 s tím, že dovolatel není zastoupen advokátem nebo notářem, protože za něj jedná předseda výboru, který má právní vzdělání.

25. Dovolatel nejprve uvádí, že „pokud soud ... je schopen interpretovat právní jednání podané z DS advokáta jako jednání, které má mít účinky ... pro osobu zastoupenou ..., musí být ... schopen interpretovat právní jednání zástupce právnické osoby ... podané z jeho datové schránky, jako jednání s účinky pro zastoupenou osobu.“ K tomu odkazuje na § 22 odst. 2 a 3 z. v. r., a dodává, že zákonodárce „zjevně ... usiloval o ověření identity fyzické osoby, která návrh činí a formulář podepisuje, což se jeví ekvivalentním návrhu podepsanému a doručenému z datové schránky fyzické osoby.“ Vyšel-li tedy odvolací soud z toho, že úkon učiněný jinou osobou prostřednictvím „cizí“ datové schránky nemá právní účinky, které zákon přiznává dokumentu doručenému prostřednictvím datové schránky, potom se podle mínění dovolatele odchýlil od stanoviska pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, PlsN 1/2015, uveřejněného pod číslem 1/2017 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 1/2017“).

26. Závěrem dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že opakovaně odmítal jeho opravné prostředky s tím, že opravný prostředek nebyl podán předepsaným způsobem, neboť nebyl podepsán elektronickým podpisem ani zaslán z datové schránky dovolatele; přitom právě řešení této otázky mělo být předmětem řízení o opravných prostředcích. Takový postup soudů má dovolatel za formalistický.

III.

Přípustnost dovolání

27. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení výše (v odst. [22] tohoto rozhodnutí) formulované otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

IV.

Důvodnost dovolání

č. 39

28. Podle § 22 z. v. r., ve znění účinném od 19. 9. 2016, návrh na zápis lze podat v listinné nebo elektronické podobě; to platí obdobně pro dokládání listin o skutečnostech uvedených v návrhu na zápis a listin zakládáných do sbírky listin. Vláda stanoví, které návrhy na zápis a listiny lze podávat pouze v elektronické podobě (první odstavec). Podpis na návrhu na zápis v listinné podobě musí být úředně ověřen (druhý odstavec). Návrh na zápis v elektronické podobě musí být podepsán způsobem, se kterým jiný právní předpis spojuje účinky vlastnoručního podpisu (třetí odstavec).

29. Podle § 120 z. v. r. není-li v tomto zákoně stanoveno jinak, použijí se na řízení o návrhu na zápis ustanovení zákona upravujícího občanské soudní řízení.

30. Podle § 21 odst. 1 písm. a) o. s. ř. za právnickou osobu jedná člen statutárního orgánu; tvoří-li statutární orgán více osob, jedná za právnickou osobu předseda statutárního orgánu, popřípadě jeho člen, který tím byl pověřen; je-li předsedou nebo pověřeným členem právnická osoba, jedná vždy fyzická osoba, která je k tomu touto právnickou osobou zmocněna nebo jinak oprávněna.

31. Podle § 42 odst. 3 o. s. ř. v případě podání v elektronické podobě podepsaného způsobem, se kterým zvláštní právní předpis spojuje účinky vlastnoručního podpisu, se nevyžaduje doplnění podání předložením jeho originálu podle odstavce 2.

32. Podle § 8 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů (dále jen „zákon o elektronických úkonech“), je k přístupu do datové schránky fyzické osoby oprávněna fyzická osoba, pro niž byla datová schránka zřízena (první odstavec). K přístupu do datové schránky podnikající fyzické osoby je oprávněna podnikající fyzická osoba, pro niž byla datová schránka zřízena (druhý odstavec). K přístupu do datové schránky právnické osoby je oprávněn statutární orgán právnické osoby, člen statutárního orgánu právnické osoby nebo vedoucí organizační složky podniku zahraniční právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku, pro něž byla datová schránka zřízena (třetí odstavec). K přístupu do datové schránky orgánu veřejné moci je oprávněn vedoucí orgánu veřejné moci, pro něhož byla datová schránka zřízena (čtvrtý odstavec).

33. Podle § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech úkon učiněný osobou uvedenou v § 8 odst. 1 až 4 nebo pověřenou osobou, pokud k tomu byla pověřena, prostřednictvím datové schránky má stejné účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný, ledaže jiný právní předpis nebo vnitřní předpis požaduje společný úkon více z uvedených osob.

34. Výkladem posledně citovaného ustanovení se Nejvyšší soud zabýval v R 1/2017, v němž vysvětlil, že uvedené ustanovení vyjadřuje „fikci podpisu“ podání (úkonu) určité v zákoně stanovené osoby, pro kterou byla zřízena datová

schránka, protože elektronické podání učiněné prostřednictvím datové schránky osoby, pro niž byla tato datová schránka zřízena, má stejné právní účinky jako elektronické podání podepsané uznávaným elektronickým podpisem této osoby. Řečeno tedy jinak, uskutečnění elektronického podání prostřednictvím datové schránky znamená „nahrazení“ uznávaného elektronického podpisu, který se jinak (při jiném způsobu elektronického podání) vyžaduje jako náležitost podání.

35. Uvedené samozřejmě neznamená, že by elektronické podání učiněné prostřednictvím datové schránky nemohlo být opatřeno uznávaným elektronickým podpisem, a to nejen toho, kdo odeslal podání prostřednictvím datové schránky adresátu (do jeho datové schránky), ale i jiné osoby. V případě, že elektronické podání učiněné prostřednictvím datové schránky bylo opatřeno uznávaným elektronickým podpisem podle § 6 odst. 1, 2 zákona č. 297/2016 Sb. (dříve podle § 11 odst. 1, 3 zákona č. 227/2000 Sb.), neuplatní se „fikce podpisu“ ve smyslu § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech. Ačkoliv bylo učiněno z datové schránky určité fyzické nebo právnické osoby, je třeba ho vždy pokládat za procesní úkon toho, kdo podle obsahu podání učinil procesní úkon (tj. podatele) a jehož uznávaný elektronický podpis byl připojen k takovému elektronickému podání; bylo-li podání v elektronické podobě opatřeno uznávaným elektronickým podpisem, nemůže se již (z povahy věci) uplatnit „fikce podpisu“ jakékoliv osoby, i když toto podání učinila prostřednictvím datové schránky (srov. odst. 39 a 40 R 1/2017).

36. Není pochyb o tom, že právnická osoba může podat v elektronické podobě návrh na zápis podle § 22 z. v. r. ze své datové schránky; podání učiněné prostřednictvím datové schránky právnické osoby bude (bez dalšího) podáním této právnické osoby. Řečené pak platí bez ohledu na to, zda osoba činící podání z datové schránky právnické osoby v souladu s § 8 odst. 3 nebo odst. 6 zákona o elektronických úkonech byla oprávněná jednat jménem této právnické osoby podle § 21 o. s. ř. (srov. R 1/2017, IV. právní věta a dále odst. 51).

37. Nicméně fyzická osoba, oprávněná jednat jménem právnické osoby podle § 21 o. s. ř. (ve spojení s § 120 z. v. r.) může jménem právnické osoby učinit elektronické podání podle § 22 z. v. r. i ze své datové schránky (z datové schránky fyzické osoby podle § 8 odst. 1 zákona o elektronických úkonech). V takovém případě je podání podepsáno touto fyzickou osobou (§ 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech); je-li přitom z podání zřejmé, že je činí jménem právnické osoby např. jako předseda jejího statutárního orgánu [§ 21 odst. 1 písm. a) o. s. ř.], jde o podání této právnické osoby učiněné a podepsané fyzickou osobou oprávněnou jednat za dotčenou právnickou osobu. K tomu, že např. člen statutárního orgánu oprávněný zastupovat právnickou osobu podle § 21 odst. 1 písm. a) o. s. ř. může učinit podání za tuto právnickou osobu ze své datové schránky (z datové schránky zřízené jemu jako fyzické osobě podle § 8 odst. 1 zákona o elektronických úkonech), viz i R 1/2017, odst. 51 *in fine*.

č. 39

38. Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že vyšel-li odvolací soud (ve shodě se soudem prvního stupně) z toho, že úkon učiněný „jinou osobou prostřednictvím ‚cizí‘ datové schránky ... nemá právní účinky, které zákon jinak dokumentu doručenému prostřednictvím datové schránky přiznává,“ resp. z toho, že opravený návrh podaný prostřednictvím ISDS z datové schránky předsedy výboru není podepsaný způsobem, se kterým jiný právní předpis spojuje účinky vlastnoručního podpisu (ve smyslu § 22 odst. 3 z. v. r.), není jeho právní posouzení věci správné.

39. S ohledem na obsah usnesení rejstříkového soudu ze dne 15. 2. 2019, č. j. S 5170/RD35/KSOS, Fj 13240/2019/KSOS, má Nejvyšší soud za potřebné dodat, že členem voleného orgánu společenství vlastníků jednotek se může stát i osoba, která není bezúhonná ve smyslu zákona o živnostenském podnikání [§ 46 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)], na členy volených orgánů společenství vlastníků jednotek nedopadá].

40. Jelikož právní posouzení věci není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl dovolatelem uplatněn právem, Nejvyšší soud – aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a aniž se zabýval dalšími námitkami dovolatele – zrušil usnesení odvolacího soudu a spolu s ním (ze stejného důvodu) i usnesení soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

41. Právní názor Nejvyššího soudu je pro odvolací soud, jakož i pro soud prvního stupně závazný (§ 243g odst. 1 část věty první za středníkem, § 226 odst. 1 o. s. ř.).

42. V novém rozhodnutí soud prvního stupně znovu rozhodne i o nákladech řízení, včetně řízení dovolacího (§ 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

Č. 40

Č. 40

Předběžné opatření, Náhrada škody

§ 77a odst. 1 o. s. ř., § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř.

Jestliže soud vyhověl žalobě nebo jinému návrhu ve věci samé, nezakládá odpovědnost navrhovatele předběžného opatření za škodu nebo jinou újmu předběžným opatřením vzniklou jen to, že předběžné opatření předtím zaniklo právní mocí zamítavého rozhodnutí, které bylo posléze zrušeno [§ 77a odst. 1, § 77 odst. 1 písm. b) o. s. ř.).]

Pokračuje-li řízení ve věci samé po zrušení pravomocného rozhodnutí, kterým soud žalobu nebo jiný návrh ve věci samé zamítl, soud podle § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř. přeruší řízení o již podané žalobě o náhradu škody nebo jiné újmy vzniklé předběžným opatřením do pravomocného skončení řízení ve věci samé.

Nejvyšší soud odmítl dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 10. 2018, sp. zn. 3 Cmo 189/2017, v části, ve které byl změněn výrok III rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 11. 7. 2017, sp. zn. 2 Cm 22/2015, a výroky I a II doplňujícího usnesení ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. 2 Cm 22/2015, a ve které bylo rozhodnuto o náhradě nákladů odvolacího řízení, zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 10. 2018, sp. zn. 3 Cmo 189/2017, v části, ve které byl potvrzen výrok I rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 11. 7. 2017, sp. zn. 2 Cm 22/2015, a změněn výrok III tohoto rozsudku a rovněž změněny výroky I a II doplňujícího usnesení ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. 2 Cm 22/2015, a ve které bylo rozhodnuto o náhradě nákladů odvolacího řízení, a dále rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. 7. 2017, sp. zn. 2 Cm 22/2015, ve výrocích I a III spolu s doplňujícím usnesením ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. 2 Cm 22/2015, a věc v tomto rozsahu vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení; dovolání žalobkyně odmítl.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 7. 2020, sp. zn. 23 Cdo 1619/2019, ECLI:CZ:NS:2020:23.CDO.1619.2019.1)

I. Dosavadní průběh řízení

č. 40

1. Žalobkyně se svou žalobou domáhala podle § 77a zák. č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), náhrady škody ve výši 2 710 000 Kč vzniklé v důsledku nařízení předběžného opatření, kterým jí byla mimo jiné uložena povinnost zdržet se při výrobě, uvádění na trh, distribuci a propagaci alkoholických nápojů užívání specifikovaného kombinovaného (obrazového a slovního) označení obsahujícího slovní spojení „Zlatý hajný M.“ (dále též „předmětné označení“). Řízení ve věci samé bylo skončeno rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 17. 12. 2013, č. j. 21 Cm 69/2011-247, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 11. 2014, č. j. 3 Cmo 92/2014-287, tak, že žaloba o zdržení se užívání předmětného označení a o poskytnutí přiměřeného zadostiučnění byla zamítnuta.

2. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 11. 7. 2017, č. j. 2 Cm 22/2015-103, ve spojení s doplňujícím usnesením ze dne 18. 7. 2017, č. j. 2 Cm 22/2015-117, uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni částku 427 895 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 10. 8. 2015 do zaplacení (výrok I), žalobu co do částky 2 282 105 Kč s příslušenstvím zamítl (výrok II), rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky (výrok III) a v doplňujícím usnesení rozhodl o náhradě nákladů řízení vůči státu.

3. Soud prvního stupně shledal základ nároku žalobkyně na náhradu škody podle § 77a o. s. ř. důvodným. Povinnost nahradit škodu nebo jinou újmu, která žalobkyni vznikla předběžným opatřením, je podle jeho závěru v dané věci dána naplněním podmínek stanovených v § 77 odst. 1 písm. b) o. s. ř., tedy že předběžné opatření zaniklo ze důvodu, že žalobě ve věci samé nebylo shora uvedenými rozsudky vyhověno. Soud prvního stupně vzal za prokázané, že žalobkyně započala s výrobou brandy s předmětným označením a že došlo k prodeji tohoto výrobku prodejní společností VO B. v množství doloženém ve znaleckém posudku. Po zániku předběžného opatření v roce 2015 již nebyl předmětný výrobek žalobkyní vyráběn a dodáván na trh. Soud prvního stupně vzal rovněž za prokázané, že brandy měla být na základě smlouvy o distribuci uzavřené žalobkyní se společností R. J. a. s. distribuována prostřednictvím distribuční sítě této společnosti. Při stanovení výše ušlého zisku vycházel soud prvního stupně ze znaleckého posudku, podle něhož měsíční ušlý zisk činil částku 71 315 Kč, a uložil žalované povinnost uhradit ušlý zisk za období 6 měsíců, což považoval za dobu obvyklou v podnikatelských vztazích, za kterou lze docílit náhradního plnění po odpovídající marketingové přípravě náhradního označení výrobku, u kterého byla známa receptura.

4. K odvolání obou účastníků řízení Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 8. 10. 2018, č. j. 3 Cmo 189/2017-163, rozsudek soudu prvního stupně ve spojení

s doplňujícím usnesením ve výrocích I a II rozsudku potvrdil, zatímco ve výroku III rozsudku a ve výrocích I a II doplňujícího usnesení rozhodnutí změnil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

5. Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně považoval podmínky vzniku práva žalobkyně na náhradu škody podle § 77a o. s. ř. za splněné. K tvrzení žalované, že předběžné opatření nezaniklo, neboť v mezidobí došlo ke zrušení shora uvedených rozsudků v řízení ve věci samé rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2017, č. j. 23 Cdo 2159/2015-355, odvolací soud uvedl, že bez ohledu na výsledek dovolacího řízení je pro osud předběžného opatření podstatný výsledek řízení o věci samé. To skončilo pravomocným rozhodnutím odvolacího soudu a v jeho důsledku předběžné opatření zaniklo.

6. Dále se odvolací soud ztotožnil s názorem soudu prvního stupně, že pokud bylo žalobkyni zakázáno předběžným opatřením distribuovat brandy s určitou etiketou, nebránil jí tento zákaz v tom, aby předmětný nápoj uváděla na trh pod jiným označením. V příčinné souvislosti s nařízeným předběžným opatřením však mohla být pouze újma způsobená tím, že žalobkyně nemohla užívat konkrétní etiketu. Tedy krom případných nákladů na nahrazení sporných etiket etiketami jinými, nákladů na marketingovou podporu výrobku s novým označením, marně vynaložených nákladů na výrobu sporné etikety a nákladů na marketingovou podporu výrobku označeného spornou etiketou, by se v případě ušlého zisku mohlo jednat toliko o rozdíl mezi ziskem z prodeje brandy s jinou etiketou a případným ziskem z prodeje brandy se zapovězenou etiketou. V to spadá i ušlý zisk za období od účinnosti zákazu užívat sporné označení do doby, než žalobkyně mohla uvést výrobek na trh pod jiným označením. Odvolací soud připomenul v této souvislosti i obecnou prevenční povinnost, tedy povinnost každého vzniku škody předcházet. Bylo tak pouze věcí žalobkyně, zda nápoj, který hodlala uvést na trh, začne distribuovat pod jiným označením, či nikoliv. Jednalo se o nový produkt, jehož vývoj, distribuce a samotná propagace byla předběžným opatřením zastavena v samotných počátcích, a pro účely vyčíslení škody tak nebylo možné vycházet z již realizovaných prodejů. Doba 6 měsíců, kterou znalec hodnotil jako odpovídající pro dosažení změny označení výrobku, považoval odvolací soud za přiměřenou.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Rozsudek odvolacího soudu v rozsahu, v němž byl odvolacím soudem potvrzen zamítavý výrok II rozsudku soudu prvního stupně, napadla dovoláním žalobkyně. Připustnost dovolání shledává v dosud neřešené otázce v rozhodování dovolacího soudu spočívající v posouzení vztahu odpovědnosti navrhopavatele předběžného opatření podle § 77a o. s. ř. za škodu či jinou újmu vzniklou

předběžným opatřením vůči obecné prevenční povinnosti předcházet škodám. Žalobkyně nesouhlasí s právním názorem odvolacího soudu, který při stanovení výše ušlého zisku nevycházel z celé délky omezení daného trváním předběžného opatření, ale pouze z doby 6 měsíců, kterou určil soudní znalec jako dobu potřebnou pro zavedení nového nápoje. Uplatňování prevenční povinnosti tak, jak ji vymezil odvolací soud, nemá podle názoru žalobkyně v případě ustanovení § 77a o. s. ř. místo, neboť by tím byla modifikována objektivní odpovědnost za nařízené předběžné opatření, které je ohraničeno jednoznačně svými účinky v čase, na což navazuje úprava prekluzivní lhůty šesti měsíců pro uplatnění náhrady škody (§ 77a odst. 2 o. s. ř.). Pokud se tedy žalovaná rozhodla zasáhnout do právní sféry žalobkyně způsobem, jenž se ukázal jako neoprávněný, musí za to nést odpovědnost, kterou nelze snižovat či vylučovat.

8. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že žalobě i ve zbytku vyhově, nebo aby zrušil rozsudek odvolacího soudu v napadeném rozsahu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

9. Žalovaná se vyjádřila k dovolání žalobkyně tak, že napadený rozsudek odvolacího soudu není založen na nesplnění prevenční povinnosti ze strany žalobkyně. Odkázala na jeho odůvodnění, z něhož plyne, že důvodem pro (částečné) zamítnutí žaloby byl ve skutečnosti nedostatek příčinné souvislosti mezi tvrzenou škodou a nařízeným předběžným opatřením. Žalovaná se ztotožnila s názorem odvolacího soudu, podle něhož v příčinné souvislosti s nařízeným předběžným opatřením mohl být pouze ušlý zisk spočívající v rozdílu mezi ziskem z prodeje brandy s jinou etiketou a případným ziskem z prodeje brandy se zapovězenou etiketou. Žalovaná navrhla, aby dovolací soud odmítl dovolání žalobkyně pro nepřípustnost.

10. Proti rozsudku odvolacího soudu v rozsahu, v němž byl odvolacím soudem potvrzen vyhovující výrok I rozsudku soudu prvního stupně a v němž bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů, podala dovolání žalovaná. Přípustnost dovolání spatřuje v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného a procesního práva, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny a které mají být dovolacím soudem posouzeny jinak.

11. Vymezila tři právní otázky, které by měl dovolací soud řešit. První otázka spočívá v posouzení, zda nařízené předběžné opatření zaniká již zamítavým rozhodnutím odvolacího soudu ve věci samé bez ohledu na to, že toto rozhodnutí je posléze zrušeno dovolacím soudem, a zda navrhovatel předběžného opatření odpovídá za takové situace za škodu vzniklou předběžným opatřením, i když následně bylo ve věci samé žalobě vyhověno, případně byla žaloba ve věci samé vzata zpět pro chování žalovaného.

12. Žalovaná je toho názoru, že pokud by k zániku předběžného opatření došlo skutečně již okamžikem „vyznačení“ právní moci na rozhodnutí ve věci samé bez ohledu na to, že takové rozhodnutí bylo v řízení o mimořádném opravném prostředku zrušeno, způsobovalo by to absurdní situace, právní nejistotu a zjevnou nespravedlnost pro všechny navrhovatele předběžných opatření. Za takové situace by byl navrhovatel předběžného opatření povinen nahradit škodu vzniklou žalovanému předběžným opatřením i za situace, kdy by jeho žalobě ve věci samé bylo nakonec vyhověno.

13. Žalovaná se domnívá, že ke zrušení rozhodnutí ve věci samé dovolacím soudem došlo s účinky *ex tunc*, tudíž k zániku předmětného předběžného opatření nedošlo a o její žalobě ve věci samé bylo rozhodnuto až rozhodnutím o zastavení řízení na základě zpětvzetí žaloby pro uspokojení jejího práva, když žalobkyně nadále předmětné označení neužívala a tvrdila, že to nemá v úmyslu ani do budoucna.

14. V druhé otázce se žalovaná táže, zda má žalobkyně nárok na „hypotetický ušlý zisk“. Poukázala na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012 ve věci sp. zn. 23 Cdo 2416/2012 a dále na usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 9. 2015 ve věci sp. zn. II. ÚS 3856/14. Žalovaná má za to, že v dané věci nebyly splněny podmínky pro přiznání náhrady škody vytyčené v citovaných rozhodnutích proto, že u takového nároku je rozhodující, jakému prospěchu, k němuž mělo reálně dojít, jednání škůdce zabránilo, tedy konkrétně o jaký reálně dosažitelný (nikoliv hypotetický) prospěch poškozený přišel. V řízení o náhradu škody je proto žalobce povinen z hlediska vzniku škody a její výše tvrdit a prokazovat, že v předmětném období hodlal a měl zároveň reálnou možnost tvrzeného majetkového přínosu dosáhnout a že by se tak při normálním běhu událostí stalo, kdyby mu v tom nezabránilo protiprávní jednání žalovaného. Stanovení výše ušlého zisku není libovolné a musí být provedeno tak, aby byla zjištěna pravděpodobná výše, blízká se podle běžného uvažování jistotě. V dané věci ušlý zisk včetně jeho výše nebyl podle názoru žalované prokázán, a to ani znaleckým posudkem, z něhož soudy vyšly. Žalovaná zejména namítá, že tento znalecký posudek neobsahuje žádné objektivní údaje o prodeji alkoholických nápojů žalobkyně nebo o nákladech na dotčený výrobek, ani o prodeji všech lihovin v České republice a samostatně o prodeji v kategorii brandy, že nevychází z údajů vztahujících se k období od 1. 1. 2009 do 9. 6. 2015, že do přehledu obrátu žalobkyně je tak zahrnuto období o více než 2 roky delší a že pravděpodobnost prodeje 82 litrů za měsíc listopad 2011 a 3 170 litrů za měsíc prosinec 2011 je podle žalované téměř nulová.

15. Třetí otázka žalované spočívá v posouzení, zda se „obecný soud“ v odůvodnění svého rozhodnutí musí dostatečným způsobem vypořádat s argumentací účastníků řízení. Žalovaná má za to, že se soud prvního stupně ani soud odvolací nevypořádaly s její veškerou argumentací, zejména s námitkami vůči znaleckému dokazování, vůči nedostatečně tvrzenému a nedostatečně doloženému ušlému

zisku a rovněž s námitkou, že spolupráce žalobkyně se společností R. J. a.s. byla prokázána až od roku 2013.

č. 40

16. Žalovaná má za to, že nesprávné je též rozhodnutí odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení, když odvolací soud podle jejího názoru nesprávně aplikoval ustanovení § 142 odst. 3 o. s. ř. na náklady řízení před soudem prvního stupně a ustanovení § 142 odst. 2 o. s. ř. na náklady odvolacího řízení. Poukázala na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2015 ve věci sp. zn. 28 Cdo 1315/2015, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2014 ve věci sp. zn. 28 Cdo 1280/2014 a na nález Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2013 ve věci sp. zn. I. ÚS 2881/12, kterými bylo rozhodováno o vhodnosti aplikace § 142 odst. 3 o. s. ř. Žalobkyni vytkla, že ani po provedeném dokazování, na jehož základě soud prvního stupně odpovědnost žalované za škodu omezil na dobu 6 měsíců, nevzala ani částečně žalobu zpět, což vede podle konstantní citované judikatury k vyloučení aplikace § 142 odst. 3 o. s. ř. Pro odvolací řízení pak nemůže být úspěch účastníka poměřován tím, že „ani jeden z účastníků nebyl s odvoláním úspěšný“, jak to učinil odvolací soud, který takto naprosto nepřihlédl k předmětu odvolání. Žalobkyně nebyla v odvolacím řízení úspěšná do výše cca 2 300 000 Kč, zatímco žalovaná do výše cca 430 000 Kč.

17. Žalovaná navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu v napadeném rozsahu společně s vyhovujícím výrokem rozsudku soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

18. K dovolání žalované se žalobkyně vyjádřila tak, že námitky žalované zhodnotila jako ryze skutkové. První otázka žalované ohledně trvání předběžného opatření již byla řešena v řízení vedeném u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 21 Cm 69/2011, v němž byla žaloba nynější žalované zamítnuta. Názor žalované, že by existovala možnost, že by předběžné opatření nabylo zpětně zase svých účinků, a zasáhlo tím pádem do zákonem konstruovaných účinků samotné prekluze, je podle jejího názoru stěží udržitelný. Žalované nic nebránilo v tom, aby navrhla nařízení předběžného opatření opětovně za účelem nové úpravy zatímních poměrů. Dosáhnout příznivého výsledku v řízení vedeném u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 21 Cm 69/2011 však žalovaná sama zamezila zpětvzetím žaloby, čímž zapříčinila zastavení řízení. Ve své druhé otázce žalovaná pouze polemizuje se skutkovými závěry soudu prvního stupně i soudu odvolacího. Neopodstatněnou shledává žalobkyně i třetí námitku o údajném nedostatečně odůvodněném rozhodnutí odvolacího soudu. Dovolání směřující do výroku o náhradě nákladů řízení považuje za nepřipustné a navíc dle žalobkyně neobsahuje žádné relevantní námitky k nesprávné aplikaci § 142 odst. 3 o. s. ř. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud dovolání žalované odmítl, popř. zamítl.

III. Přípustnost dovolání

č. 40

19. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že obě dovolání byla podána řádně a včas, osobami k tomu oprávněnými a řádně zastoupenými advokáty (§ 240 odst. 1 a § 241 odst. 1 o. s. ř.), posoudil, zda jsou dovolání přípustná.

20. Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

21. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

22. Dovolací soud nejprve posoudil, zda je přípustné dovolání žalobkyně.

23. K dovolání žalobkyně je nutno uvést, že pro úsudek dovolacího soudu, zda dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., jsou významné jen ty právní otázky, na nichž napadené rozhodnutí spočívá (tj. právní otázky, které měly pro rozhodnutí ve věci určující význam) a jejichž řešení dovolatel v dovolání zpochybnil (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2007 ve věci sp. zn. 33 Odo 1187/2005, ze dne 17. 5. 2012 ve věci sp. zn. 26 Cdo 3297/2011, ze dne 18. 7. 2013 ve věci sp. zn. 29 NSČR 53/2013, ze dne 26. 9. 2013 ve věci sp. zn. 29 Cdo 2376/2013 a obdobně i usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2006 ve věci sp. zn. III. ÚS 10/06).

24. Otázka, kterou žalobkyně ve svém dovolání jako otázku dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu neřešenou vymezila a jež spočívá v posouzení vzájemného vztahu odpovědnosti navrhovatele za škodu vzniklou předběžným opatřením a obecné prevenční povinnosti osoby, vůči níž předběžné opatření směřovalo, však závěr o přípustnosti dovolání založit nemůže, neboť napadené rozhodnutí na jejím řešení nespočívá, a není tak splněna jedna ze základních podmínek přípustnosti dovolání stanovených v § 237 o. s. ř. Odvolací soud své rozhodnutí v části, v níž ve věci samé potvrdil zamítavý výrok soudu prvního stupně, nezaložil na závěru o nesplnění prevenční povinnosti ze strany žalobkyně, nýbrž jeho rozhodnutí je odůvodněno nedostatkem příčinné souvislosti mezi nařízeným předběžným opatřením a škodou, která měla žalobkyni v důsledku tohoto předběžného opatření vzniknout.

25. Odvolací soud svůj závěr o důvodnosti pouze části uplatněného nároku zdůvodnil tím, že příčinná souvislost v důsledku nařízeného předběžného opatření existuje pouze ve vztahu k újmě způsobené žalobkyni zákazem užívat konkrétní

označení na jejích výrobcích. V případě ušlého zisku se tak mohlo jednat pouze o rozdíl mezi případným ziskem z prodeje výrobku se zapovězeným označením a ziskem z prodeje výrobku s jiným označením, v což spadá i ušlý zisk za období od účinnosti zákazu užívat zapovězené označení do doby, než bylo možno uvést výrobek na trh pod označením jiným.

č. 40

26. Byť odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí existenci obecné preventivní povinnosti zmiňuje, přesto jeho rozhodnutí na závěru o porušení této povinnosti ze strany žalobkyně (resp. na existenci spoluzavinění žalobkyně na vzniklé škodě) nespočívá a odvolací soud neučinil v tomto směru žádné závěry, který by měly pro jeho rozhodnutí určující význam.

27. Nelze proto podrobit dovolacímu přezkumu správnost takového právního názoru odvolacího soudu, na němž odvolací soud své rozhodnutí nezaložil.

28. Kromě toho podmínky vzniku odpovědnosti za škodu musejí být splněny kumulativně. Pro rozhodnutí je tak postačující, že není splněna jedna z nich, a není třeba se ostatními podmínkami již zabývat (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2006 ve věci sp. zn. 25 Cdo 818/2005). Proto dospěl-li odvolací soud k závěru, že žalobkyní uplatněná škoda spočívající v ušlém zisku není v určitém rozsahu důsledkem zákazu uloženého předběžným opatřením (resp. v příčinné souvislosti s tímto předběžným opatřením), nebylo třeba se ostatními podmínkami vzniku odpovědnosti za škodu zabývat.

29. Zpochybňuje-li pak žalobkyně zjištěnou dobu 6 měsíců jako dobu nutnou pro uvedení výrobku žalobkyně na trh pod jiným označením, napadá tím ve skutečnosti správnost skutkových zjištění soudů o důsledcích škodní události, jež však dovolacímu přezkumu nepodléhá (srov. § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř.). Přípustnost dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř. přitom nemůže založit právní otázka, která je založena na skutkových závěrech odlišných od skutkových závěrů odvolacího soudu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2003 ve věci sp. zn. 21 Cdo 373/2003, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2008 ve věci sp. zn. 25 Cdo 504/2006 či ze dne 26. 5. 2010 ve věci sp. zn. 22 Cdo 5039/2008).

30. Dovolací soud s ohledem na výše uvedené proto dovolání žalobkyně podle ustanovení § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

31. Dovolací soud poté posoudil, zda je přípustné dovolání žalované.

32. Zde je nutno na prvním místě uvést, že jde-li o žalovanou vymezený rozsah dovolání, žalovaná výslovně směřuje své dovolání i proti výrokům rozsudku odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů, které považuje z jí uvedených důvodů za nesprávné.

33. Podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř., ve znění účinném od 30. 9. 2017, dovolání podle § 237 není přípustné proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení.

34. Proto dovolání žalované je v tomto rozsahu bez dalšího nepřipustné a dovolací soud dovolání žalované v tomto rozsahu podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

35. Namítá-li dovolatelka svou třetí otázkou nedostatečnost odůvodnění napadeného rozhodnutí odvolacího soudu, nepředkládá tím žádnou právní otázku, na jejímž vyřešení napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí, nýbrž tvrdí tím jinou vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, k níž může dovolací soud přihlédnout pouze tehdy, je-li dovolání přípustné (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.). Podle § 237 o. s. ř. přípustnost dovolání může založit jen skutečnost, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, tedy otázky právní, kterými nejsou námitky dovolatelky ke konkrétnímu procesnímu postupu soudu. Vada řízení sama o sobě přípustnost dovolání nezakládá (srov. též např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2014, sp. zn. 23 Cdo 1453/2014, či ze dne 4. 2. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4905/2014).

36. Žalovaná ve své druhé vymezené otázce spatřuje přípustnost dovolání v posouzení otázky hmotného práva o povaze zisku, jenž osobě, vůči níž směřovalo předběžné opatření, ušel v důsledku nařízení předběžného opatření, při jejímž řešení se odvolací soud měl odchýlit od závěrů ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu (resp. i Ústavního soudu) vyjádřených v jí citovaných rozhodnutích.

37. Otázka posouzení příčinné souvislosti mezi škodní událostí a vzniklou škodou však již byla v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena, přičemž zvláštní úprava závazku k náhradě škody či jiné újmy obsažená v § 77a odst. 1 o. s. ř. (ve znění účinném od 1. 4. 2005) nestanoví v otázce příčinné souvislosti žádnou odlišnou úpravu, když obsahuje pouze zvláštní vymezení škodní události (resp. tzv. objektivní odpovědnosti za škodu či jinou újmu vzniklou v jejím důsledku) spočívající v nařízení předběžného opatření.

38. Právní posouzení příčinné souvislosti mezi škodní událostí a vznikem škody se vztahuje k úvaze, mezi jakými skutkovými okolnostmi má být její existence zjišťována, popř. jaké skutečnosti jsou způsobitelné tento vztah vyloučit (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2009 ve věci sp. zn. 25 Cdo 231/2007, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2011 ve věci sp. zn. 28 Cdo 3471/2009 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2013 ve věci sp. zn. 25 Cdo 2566/2012). Samotné zjištění existence takto vymezené příčinné souvislosti vzhledem ke konkrétním okolnostem věci je pak otázkou skutkovou, nikoli právní (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2002 ve věci sp. zn. 21 Cdo 300/2001).

39. Spočívá-li tvrzená škoda v ušlém zisku, jsou vzniklou škodou pouze takové majetkové hodnoty, o kterých lze s ohledem na pravidelný běh věcí důvodně očekávat, že by se jimi jmění poškozeného rozmnožilo, kdyby ke škodní události nedošlo (srov. např. stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 18. 11. 1970 ve věci sp. zn. Cpj 87/70, uveřejněné pod číslem 55/1971 Sb. rozh. obč.). Dosažení tohoto zisku musí být v podstatě nepochybné a nemůže jít jen o hy-

potetickou zamýšlenou možnost dosažení nějakého zisku (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012 ve věci sp. zn. 23 Cdo 2416/2012). Ztracená obchodní (výdělečná) činnost musí být prokázána v reálné podobě, neboť ušlý zisk nelze dovozovat jen ze zmaření zamýšleného výdělečného záměru (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 7. 2011 ve věci sp. zn. 25 Cdo 4313/2008).

40. Vyšel-li odvolací soud z úvahy, že ušlý zisk v důsledku povinnosti uložené předběžným opatřením zdržet se v obchodním styku užívání určitého označení výrobků spočívá zásadně v rozdílu mezi případným ziskem z prodeje výrobku se zapovězeným označením a případným ziskem z prodeje výrobku s odlišným označením, lze-li s ohledem na pravidelný běh věcí důvodně očekávat, že by tohoto rozdílu bylo dosaženo, v což spadá i ušlý zisk za období od vykonatelnosti takového předběžného opatření do doby, než bylo možno s obvyklými náklady uvést výrobek na trh s odlišným označením, nikterak se od shora uvedených závěrů ustálené rozhodovací praxe dovolacího soud, neodchýlil. Pouze pro úplnost (bez významu na samotnou správnost rozhodnutí odvolacího soudu vzhledem ke zjištěnému skutkovému stavu věci) lze k názoru odvolacího soudu doplnit, že se nemusí nutně jednat pouze o zisk z prodeje výrobku, nýbrž i z případného jiného obchodního uplatnění takového výrobku na trhu.

41. Namítá-li žalovaná, že ušlý zisk tvrzený žalobkyní je pouze „hypoteticky ušlým ziskem“, vyjadřuje tím ve skutečnosti pouze nesouhlas se skutkovými závěry odvolacího soudu o okolnostech pravidelného běhu věcí při podnikatelské činnosti žalobkyně v rozhodném období (resp. se závěry znaleckého dokazování), jež však dovolacímu přezkumu nepodléhají (srov. § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř.). Žalovaná tak ve svém dovolání v tomto směru pouze konfrontuje soudy učiněná skutková zjištění s vlastním názorem na skutkový stav a předestírá dovolacímu soudu svůj pohled na skutkové okolnosti případu. Dovolacímu soudu však přísluší přezkum napadeného rozhodnutí pouze po stránce právní, nikoli skutkové.

42. Jak zdůvodněno již shora, uplatněním způsobilého dovolacího důvodu ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. není zpochybnění právního posouzení věci, vychází-li z jiného skutkového stavu, než z jakého vyšel při posouzení odvolací soud, a ani samotné hodnocení důkazů odvolacím soudem nelze (ani podle právní úpravy dovolání ve znění účinném od 1. 1. 2013) úspěšně napadnout žádným dovolacím důvodem.

43. Odvolací soud se tudíž při posouzení dané (tj. druhé) otázky žalované nikterak neodchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a dovolání v této části proto nelze shledat přípustným.

44. Dovolací soud nicméně shledává dovolání přípustným pro posouzení žalovanou vymezené (první) otázky, jež dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, týkající se podmínek vzniku odpovědnosti navrhovatele před-

běžného opatření podle § 77a o. s. ř. za škodu či jinou újmu vzniklou v důsledku nařízení jím navrženého předběžného opatření za situace, kdy předběžné opatření zaniklo podle § 77 odst. 1 písm. b) o. s. ř. tím, že návrhu ve věci samé nebylo vyhověno, avšak rozhodnutí ve věci samé bylo následně v řízení o mimořádném opravném prostředku zrušeno.

č. 40

IV.

Důvodnost dovolání

45. Podle § 77 odst. 1 písm. b) o. s. ř. předběžné opatření zanikne, jestliže nebylo návrhu ve věci samé vyhověno.

46. Podle § 77a odst. 1 o. s. ř. (ve znění účinném od 1. 4. 2005) zaniklo-li nebo bylo-li zrušeno nařízené předběžné opatření z jiného důvodu než proto, že návrhu ve věci samé bylo vyhověno, nebo proto, že právo navrhovatele bylo uspokojeno, je navrhovatel povinen nahradit škodu a jinou újmu každému, komu předběžným opatřením vznikla. Této odpovědnosti se navrhovatel nemůže zprostit, ledaže by ke škodě nebo k jiné újmě došlo i jinak.

47. Z citovaných ustanovení vyplývá, že důsledkem rozhodnutí soudu v řízení ve věci samé, jímž nebylo žalobě vyhověno, je bez dalšího (*ex lege*) zánik nařízeného předběžného opatření ve smyslu § 77 odst. 1 písm. b) o. s. ř. Je nerozhodné, zda žaloba byla zamítnuta či odmítnuta či zda řízení o ní bylo zastaveno. K zániku předběžného opatření dochází právní mocí takového rozhodnutí (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 1. 2011 ve věci sp. zn. 28 Cdo 4410/2010).

48. Zánik předběžného opatření způsobuje, že usnesení, jímž bylo předběžné opatření nařízeno, pozbývá právní účinnosti, jinými slovy stává se neúčinným. Neúčinný titul sice není (jiným rozhodnutím nebo ze zákona) zrušen, resp. nenastávají účinky, jež se tomu kladou naroveň, pročez jako takový existuje dále, avšak pozbývá způsobilosti mít vliv na ty právní vztahy, k jejichž regulaci původně sloužil (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2009 ve věci sp. zn. 20 Cdo 5478/2007).

49. Z povahy procesního institutu předběžného opatření vyplývá, že jeho účelem je časově omezená úprava právních poměrů účastníků činěná soudem v souvislosti s předpokládaným nebo již probíhajícím soudním řízením, a to s ohledem na momentální potřebu zatímní úpravy poměrů účastníků či pro obavu z ohrožení výkonu rozhodnutí, jak tyto důvody vyplývají z prokázaných skutečností existujících k okamžiku vyhlášení (vydání) usnesení soudu prvního stupně, jímž se rozhoduje o návrhu na nařízení předběžného opatření (§ 75c odst. 1 a 4, § 102 odst. 1 o. s. ř.).

50. Důsledkem časově omezených účinků předběžného opatření vycházejících ze stavu, který zde byl v době rozhodování soudu prvního stupně o návrhu na jeho nařízení, je, že k zániku předběžného opatření z důvodu podle § 77 odst. 1

písm. b) o. s. ř. dochází nezvratně k okamžiku právní moci konečného rozhodnutí v řízení ve věci samé a bez ohledu na skutečnost, zda proti tomuto rozhodnutí byl podán některým z účastníků řízení mimořádný opravný prostředek a jak bylo v řízení o tomto mimořádném opravném prostředku rozhodnuto.

č. 40

51. Nelze tak přisvědčit názoru žalované, že zrušením rozhodnutí v řízení ve věci samé, jímž nebylo žalobě ve smyslu § 77 odst. 1 písm. b) o. s. ř. vyhověno, v dovolacím řízení dochází k obnovení účinků původního předběžného opatření po dobu trvání dalšího řízení ve věci samé před soudem prvního stupně či soudem odvolacím. Je tomu tak proto, že časově omezené účinky předběžného opatření se váží zásadně (nebyla-li v předběžném opatření stanovena jiná doba jeho trvání nebo nepominuly-li v mezidobí důvody, pro které bylo předběžné opatření nařízeno) k účinkům zahájeného řízení ve věci samé, jež trvají (pouze) do právní moci rozhodnutí, kterým se řízení ve věci samé končí [popř. se v případě vyhovujícího rozhodnutí ve věci samé odvozuje zánik předběžného opatření od jeho vykonatelnosti ve smyslu § 77 odst. 1 písm. c) o. s. ř.].

52. Žalovanou nabízené řešení této právní otázky se nepodává z dikce žádného z dotčených ustanovení a nemá ani žádné výkladové opodstatnění. Je třeba vzít v úvahu především skutečnost, že v důsledku zániku předběžného opatření se pro účastníky řízení otvírá možnost řádné (dovolené) změny poměrů (rozhodujících skutečností), ze kterých soud při nařízení předběžného opatření vycházel, čemuž se úvaha o (automatickém) obnovení účinků předběžného opatření po zrušení pravomocného rozhodnutí ve věci samé příčí. Takový výklad by pak povahově zakládal nepřipustné důsledky v podobě pravidelného vzniku (resp. obnovení) takových práv a povinností účastníků řízení, jež by, vzhledem k možnosti řádné změny poměrů v mezidobí, nezřídka postrádaly jakýkoli význam či by byly materiálně nevykonatelné.

53. Kromě toho předběžným opatřením může být uložena povinnost nejen účastníku řízení, nýbrž i třetí osobě (§ 76 odst. 2 o. s. ř.), jež není rozhodnutím v řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí ve věci samé nikterak vázána a ani právní poměry této osoby nemohou být novým rozhodnutím v (dalším) řízení ve věci samé (tj. i řádně změněné poměry po zániku předběžného opatření) jakkoli dotčeny (§ 235i odst. 3 a § 243g odst. 2 o. s. ř.). I proto není důvod dovozovat, že by zaniklé předběžné opatření mělo v důsledku zrušení rozhodnutí ve věci samé znovu nabývat svých dřívějších účinků.

54. Žalovanou předestřená otázka obnovení účinků předběžného opatření se navíc neváže pouze k situaci, kdy v řízení o mimořádném opravném prostředku dojde ke zrušení pravomocného rozhodnutí, jímž nebylo v řízení ve věci samé navrhovateli vyhověno ve smyslu § 77 odst. 1 písm. b) o. s. ř., nýbrž může se týkat i vyhovujících rozhodnutí ve věci samé ve smyslu § 77 odst. 1 písm. c) o. s. ř., kdy k zániku předběžného opatření dochází ve lhůtě 15 dnů od vykonatelnosti takového rozhodnutí, aniž by však v případě předběžné vykonatelnosti takového

rozhodnutí muselo toto rozhodnutí do té doby nabýt právní moci. V takové situaci může být rozhodnutí ve věci samé, v jehož důsledku došlo k zániku předběžného opatření, zrušeno nikoli až v řízení o mimořádném opravném prostředku, nýbrž již v řízení odvolacím. Jelikož ani v takovém případě není vzhledem ke shora uvedeným důvodům namístě dovozovat obnovení účinků předběžného opatření, tím méně pak lze tyto důsledky dovozovat pro případ zrušení pravomocného rozhodnutí ve věci samé (až) v řízení o mimořádném opravném prostředku.

55. Shora uvedený závěr nicméně nikterak nevylučuje možnost účastníka řízení podat (úspěšně) nový návrh na nařízení předběžného opatření v dalším řízení po zrušení pravomocného rozhodnutí ve věci samé (§ 235i a § 243g o. s. ř.), budou-li pro nařízení takového předběžného opatření splněny v době rozhodování soudu podmínky podle § 102 o. s. ř.

56. Ze shora uvedeného závěru zároveň vyplývá, že bylo-li řízení ve věci samé skončeno tak, že žaloba byla zamítnuta či odmítnuta, popř. řízení o ní bylo zastaveno, čímž došlo k zániku předběžného opatření podle § 77 odst. 1 písm. b) o. s. ř., je třeba žalobu na náhradu škody či jiné újmy vzniklé předběžným opatření podat vždy ve lhůtě šesti měsíců od právní moci rozhodnutí, jímž bylo řízení ve věci samé skončeno (§ 77a odst. 2 o. s. ř., ve znění účinném od 1. 4. 2005). Běh této lhůty se podáním mimořádného opravného prostředku či rozhodnutím soudu o něm žádným způsobem nestaví, neprodluhuje ani neobnovuje. V případě zmeškání této lhůty nelze žalobě o náhradu škody či jiné újmy vyhovět.

57. Proto lze v poměrech projednávané věci uzavřít, že byla-li žaloba podána žalobkyní v průběhu této lhůty, nelze ji považovat za opožděnou, avšak zároveň ani za předčasně podanou, jak by jinak vyplývalo z řešení nabízeného žalovanou.

58. Vznik závazku navrhovatele předběžného opatření k náhradě škody či jiné újmy v důsledku nařízení předběžného opatření podle § 77a odst. 1 o. s. ř. (ve znění účinném od 1. 4. 2005) je dán tím, že předběžné opatření se vydává na riziko (odpovědnost) navrhovatele. Závazek k náhradě škody či jiné újmy vzniklé předběžným opatřením je proto povahově spojen pouze s takovou procesní situací, kdy bylo předběžné opatření nařízeno, ačkoli k tomu nebyly splněny důvody (a tudíž usnesení o nařízení předběžného opatření bylo odvolacím soudem zrušeno či změněno), anebo sice byly splněny podmínky pro nařízení předběžného opatření (a tudíž předběžné opatření bylo pravomocně nařízeno), avšak předběžné opatření zaniklo či bylo zrušeno z důvodů podle § 77 o. s. ř., přičemž navrhovatel předběžného opatření nebyl se svou žalobou ve věci samé úspěšný ani nebylo jeho právo uplatněné žalobou uspokojeno.

59. Smyslu ustanovení § 77a odst. 1 o. s. ř. tudíž odporuje úvaha, podle které by navrhovatel předběžného opatření, pro jehož nařízení byly splněny důvody a jež bylo pravomocně nařízeno, měl odpovídat za škodu či jinou újmu vzniklou předběžným opatřením i tehdy, byl-li nakonec v řízení ve věci samé se svou žalobou úspěšný, popř. bylo-li jeho právo po nařízení předběžného opatření uspokojeno.

Na procesním úspěchu nebo neúspěchu navrhovatele předběžného opatření v řízení ve věci samé přitom nic nemůže měnit ani skutečnost, zda tohoto úspěchu dosáhl při využití řádných či mimořádných opravných prostředků, nebo nikoli.

60. Proto lze uzavřít, že za situace, kdy došlo sice k zániku předběžného opatření podle § 77 odst. 1 písm. b) o. s. ř., avšak na základě řízení o mimořádném opravném prostředku bylo rozhodnutí ve věci samé později zrušeno, přičemž podle výsledku (dalšího) řízení ve věci samé byl navrhovatel předběžného opatření z procesního hlediska v řízení ve věci samé úspěšný, nemůže být žaloba podle § 77a odst. 1 o. s. ř. na náhradu škody či jiné újmy vzniklé předběžným opatřením proti takovému navrhovateli úspěšná.

61. Zároveň je nutno zohlednit, že právní úprava závazku k náhradě škody či jiné újmy vzniklé předběžným opatřením podle § 77a odst. 1 o. s. ř. je založena na existenci objektivních skutečností bez ohledu na zavinění navrhovatele předběžného opatření (tj. na tzv. objektivní odpovědnosti či odpovědnosti za výsledek). Proto v případě zániku či zrušení předběžného opatření lze posuzovat úspěšnost navrhovatele v řízení ve věci samé pouze z hlediska procesního. Tedy na základě zjištění, zda konečné rozhodnutí v řízení ve věci samé je rozhodnutím, jímž se žalobě vyhovuje, popř. rozhodnutím vyplývajícím z uspokojení uplatněného práva, nebo se naopak jedná o konečné rozhodnutí vydané z jiného důvodu. Samotná opodstatněnost žaloby ve věci samé (resp. existence subjektivního práva žalobce uplatněného žalobou) nemůže být v řízení o náhradě škody či jiné újmy podle § 77a odst. 1 o. s. ř. jakkoli (znovu) řešena.

62. Proto zjistí-li soud (v souladu s pravidly tzv. koncentrace řízení podle § 114c odst. 4 a 5 o. s. ř. či § 118b odst. 1 o. s. ř., popř. tzv. neúplné apelace podle § 119a odst. 1 a § 205a o. s. ř.) v řízení o náhradě škody či jiné újmy podle § 77a odst. 1 o. s. ř., že rozhodnutí ve věci samé, v jehož důsledku došlo k zániku předběžného opatření podle § 77 odst. 1 písm. b) o. s. ř., bylo v řízení o mimořádném opravném prostředku zrušeno, přičemž (další) řízení ve věci samé není dosud skončeno, přeruší řízení podle § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř., neboť otázku, zda žalobě ve věci samé má být vyhověno nebo zda žalobou uplatněné právo bylo uspokojeno, není oprávněn v řízení vedeném podle § 77a odst. 1 o. s. ř. řešit.

63. V projednávané věci vyšel odvolací soud z názoru, že tvrzení žalovaného o zrušení rozsudků Městského soudu v Praze ze dne 17. 12. 2013, č. j. 21 Cm 69/2011-247, a Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 11. 2014, č. j. 3 Cmo 92/2014-287, v jejichž důsledku došlo k zániku předmětného předběžného opatření podle § 77 odst. 1 písm. b) o. s. ř., v dovolacím řízení rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2017, č. j. 23 Cdo 2159/2015-355, nemá pro projednávanou věc žádný význam, neboť „bez ohledu na výsledek dovolacího řízení je pro osud předběžného opatření podstatný výsledek řízení o věci samé“. Tento názor však vzhledem ke shora uvedeným důvodům být správný nemůže, neboť důsledkem kasačního rozhodnutí dovolacího soudu v řízení ve věci samé je, že řízení ve věci samé

skončeno není a jeho procesní výsledek, jenž je rozhodující pro posouzení uplatněného práva žalobkyně na náhradu škody podle § 77a odst. 1 o. s. ř., není znám.

64. K tomu je rovněž nutno uvést, že k tvrzením účastníků uplatněným v jejich podáních v průběhu dovolacího řízení o tom, že řízení ve věci samé vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 21 Cm 69/2011 bylo v mezidobí zastaveno pro zpětvzetí žaloby, nemohl dovolací soud přihlédnout, neboť v dovolání nelze uplatnit nové skutečnosti a důkazy a pro rozhodnutí dovolacího soudu je rozhodující stav v době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu (§ 241a odst. 6 a § 243f odst. 1 o. s. ř.).

65. Lze tak uzavřít, že rozhodnutí odvolacího soudu neobstojí, neboť odvolací soud posoudil zjištěný skutkový stav (jenž sám dovolacímu přezkumu ve smyslu § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. nepodléhá), podle právní normy, kterou nesprávně vyložil, v důsledku čehož je jeho právní posouzení věci neúplné, a tudíž nesprávné.

66. Vzhledem k přípustnosti dovolání dovolací soud podle § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. dále přezkoumal, zda řízení nebylo postiženo vadami uvedenými v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i jinými vadami řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a shledal, že řízení před soudy obou stupňů takovými vadami zatíženo nebylo.

67. Ve vztahu k dovolatelkou namítané nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku odvolacího soudu je možno uvést, že otázka, za jakých okolností je možno považovat rozhodnutí odvolacího soudu za nepřezkoumatelné, byla v rozhodování dovolacího soudu již vyřešena a rozhodovací praxe dovolacího soudu se ustálila v závěru, že měřítkem toho, zda lze v dovolacím řízení považovat rozhodnutí odvolacího za přezkoumatelné, je především zájem účastníků řízení na tom, aby mohli náležitě využít dovolání jako opravného prostředku proti tomuto rozhodnutí. I když rozhodnutí odvolacího soudu nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nejsou podle obsahu dovolání na újmu práv účastníků řízení. Rozhodnutí odvolacího soudu je nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů tehdy, když vůči němu nemůže účastník, který s rozhodnutím nesouhlasí, náležitě formulovat důvody dovolání, a ani soud rozhodující o tomto opravném prostředku nemá náležitě podmínky pro zaujetí názoru na věc. Nelze pokládat za nepřezkoumatelné takové rozhodnutí, u něhož je všem účastníkům nepochybné, jak a proč bylo rozhodnuto (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011, uveřejněný pod číslem 100/2013 Sb. rozh. obč., či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3814/2015).

68. Z obsahu dovolacích důvodů formulovaných žalovanou vyplývá, že jí bylo zřejmé, že odvolací soud na základě skutkových zjištění učiněných po provedeném dokazování posoudil existenci škody na straně žalobkyně a příčinné souvis-

losti mezi touto škodou a nařízeným předběžným opatřením na základě úvahy o ušlém zisku žalobkyně v důsledku zákazu používat na jejích výrobcích předmětné označení, jenž odpovídá výši rozdílu mezi ziskem z případného prodeje výrobku se zapovězeným označením a ziskem z prodeje výrobku s jiným označením, v což spadá i ušlý zisk za období od účinnosti zákazu užívat sporné označení do doby, než žalobkyně byla schopna uvést výrobek na trh pod označením jiným.

69. Byť tedy dovolatelka ve svém dovolání namítá nepřezkoumatelnost dovoláním napadeného rozsudku odvolacího soudu, přesto je z obsahu jejího dovolání zřejmé, že věděla, jak odvolací soud rozhodl a z jakého důvodu. Protože ani případné nedostatky odůvodnění rozsudku odvolacího soudu nemohly být na újmu práv dovolatelky, není možné úspěšně dovozovat, že by rozhodnutí odvolacího soudu bylo nepřezkoumatelné (srov. obdobně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3466/2013).

70. Lze tak uzavřít, že odůvodnění napadeného rozhodnutí odvolacího soudu je v tomto smyslu srozumitelné a dostatečné, a řízení v projednávané věci vytýkanou vadou netrpí.

71. Dovolací soud nicméně s ohledem na výše uvedené důvody dospěl k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu není správné a dovolání žalované v rozsahu, v němž je přípustné, je i důvodné. Z tohoto důvodu napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) v části, v níž byl potvrzen vyhovující výrok rozsudku soudu prvního stupně a v závislých výrocích o náhradě nákladů řízení, zrušil. Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud v tomto rozsahu rovněž rozhodnutí soudu prvního stupně a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

Č. 41

Odpovědnost státu za škodu, Ochrana osobnosti

§ 13 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., § 11 obč. zák., § 13 obč. zák.

Č. 41

Veřejný projev člena vlády učiněný v rámci jeho pravomoci, jímž byla porušena presumpce neviny, je nesprávným úředním postupem podle § 13 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., který zakládá povinnost státu odčinit nemajetkovou újmu dotčené osobě.

Presumpci neviny porušuje vyjádření veřejného činitele, že osoba obviněná z trestného činu (či jen podezřelá) je vinná předtím, než jí vina byla prokázána zákonným způsobem. Z tohoto pohledu je zásadní rozdíl mezi tvrzením, že někdo je pouze podezřelý ze spáchání trestného činu, a jasným prohlášením, že se dotčená osoba dopustila daného činu, aniž by byla pravomocně odsouzena.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2020, sp. zn. 25 Cdo 1304/2019, ECLI:CZ:NS:2020:25.CDO.1304.2019.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 10. 2018, sp. zn. 3 Co 29/2017, spolu s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 37 C 82/2013, a věc postoupil k dalšímu řízení věcně příslušnému Obvodnímu soudu pro Prahu 1.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 30. 11. 2016, č. j. 37 C 82/2013-124, uložil žalované povinnost poskytnout žalobci přiměřené zadostiučinění tím, že nechá ve vybraných periodikách, na webových stránkách a v televizních stanicích uveřejnit omluvu v požadovaném znění a že dále zaplatí žalobci náhradu nemajetkové újmy ve výši 200 000 Kč; ohledně částky 800 000 Kč žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že dne 9. 1. 2011 v televizním pořadu Otázky Václava Moravce vysílaném na programu České televize 1 byl hostem tehdejší ministr dopravy V. B., který mimo jiné na dotaz redaktora uvedl, že jako ministr ušetřil resortu sedm miliard, má se tedy čím pochlubit z hlediska škrtnání, nicméně má na stole výsledky auditu, podle kterých na úrov-

ni jednotlivých krajů, např. na Ředitelství silnic a dálnic (dále jen „ŘSD“), má vysokou míru rezistence, neboť někteří manažeři ŘSD na krajské úrovni kryjí stavební firmy z hlediska jejich nelegální činnosti. Dále na dotaz, jak to souvisí s politickými stranami ODS a ČSSD, ministr odpověděl, že například v Ústeckém kraji, kde je problém největší, se mu podřízení smejí, že management ŘSD namísto ministra řídí O. s B., což jsou slavní kmotři ODS a ČSSD. K výslovnému dotazu V. B. opravil moderátora tak, že B. a O. mají napojení na ŘSD v Ústeckém kraji, a opětovně pak uvedl, že důkazy zveřejní a podá trestní oznámení. Na dotaz moderátora, zda svá slova míní tak, že dvě nejsilnější politické strany, resp. dvě výrazné figury pohybující se v zákulisí těchto stran ODS a ČSSD jsou financovány skrze ŘSD v Ústeckém kraji, V. B. odpověděl, že se bezesporu zdá, že určité ekonomické výhody tam tímto směrem mohou být. Jsou zde závažné indicie, že určitý manažer ŘSD má určité osobní výhody ve vztahu k těmto pánům a zároveň kryje konkrétní kroky třetího subjektu – stavební společnosti. Tyto výroky se objevily i v několika výtiscích a webových stránkách deníku Mladá fronta DNES, Hospodářských novin, dále v novinách Právo, Chomutovský deník a časopisu Týden. Ve vyjádření pro televizi Nova pak V. B. uvedl, že konkrétní manažeři ŘSD čerpají nadstandardní výhody – benefity, které pocházejí z okruhu pánů O. a B., což jsou známí kmotři, a dále pro Českou televizi uvedl, že konkrétní stavební společnost byla pravděpodobně kryta určitými kroky ve vedení ŘSD v Ú. a tito konkrétní manažeři čerpají určité benefity, které pocházejí z okruhu pana B. a pana O. Žalobce byl v tuto dobu ředitelem správy Ch. Ředitelství silnic a dálnic České republiky a z této funkce byl odvolán 17. 1. 2011. Na základě uvedených výroků měl žalobce následně problém s přijetím do nového zaměstnání a rovněž byl dotčen jeho rodinný život. Na základě takto zjištěného skutkového stavu soud uzavřel, že uvedené výroky zvláště závažným způsobem zasáhly do osobnosti žalobce. Ačkoliv nebyl žalobce přímo označen, z kontextu jasně vyplynulo, že uvedené jednání má souvislost s ním. Žalobce byl z titulu své funkce osobou veřejně známou. I z takového označení tedy bylo možné jasně určit, že se jedná o žalobce a že takové výroky byly objektivně způsobily zásáhnout do jeho osobnostních práv, konkrétně do práva na čest, protože žalobce označovaly jako korupčníka, který se nechává uplácet tzv. kmotry. Vzhledem k tomu, v jakém médiu byly výroky proneseny a dále šířeny, považoval soud za přiměřené zadostiučinění uveřejnění omluvy ve výrocích rozhodnutí určených denících a televizním vysílání. Důvodný je i požadavek na finanční satisfakci ve výši 200 000 Kč, neboť zásluhou celoplošných médií, v nichž byly výroky uveřejněny, s nimi byla konfrontována prakticky celá dospělá populace v ČR.

2. K odvolání žalované Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 30. 11. 2018, č. j. 3 Co 29/2017-156, rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích, jimiž bylo žalobě vyhověno, změnil tak, že se žaloba zamítá, a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Po zopakování některých důkazů dovedl, že kri-

tika managementu ŘSD ohledně benefitů se pohybovala v příliš obecné rovině na to, aby směřovala přímo vůči žalobci. Z dokazování rovněž vyplynulo, že jeden z manažerů ŘSD Ústeckého kraje T. H. byl posléze trestně stíhán. Nelze tedy učinit závěr, že by kritika „managementu ŘSD Ústeckého kraje“ neměla reálný základ a byla neoprávněná. Ke ztotožnění žalobce nevedlo ani to, že byl následně v jednom ze zpravodajských pořadů redaktorem požádán, aby se k výroků V. B. vyjádřil. Odvolací soud proto uzavřel, že výroky V. B. nebyly způsobily objektivně zasáhnout do osobnostních práv žalobce.

č. 41

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozsudky soudu prvního stupně a odvolacího soudu napadl žalobce dovoláním, jehož přípustnost odůvodňuje podle § 237 o. s. ř. tím, že rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, zda odvolací soud respektoval § 132 a § 153 odst. 1 o. s. ř. Podle žalobce odvolací soud vzal v úvahu skutečnosti, které nebyly prokázány, neboť nebylo řádně ověřeno, že se výroky V. B. zakládaly na pravdě, a naopak odvolací soud pominul ty rozhodné skutečnosti, které v řízení prokázány byly. Dále se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu v otázce hmotného práva, zda ve vztahu k žalobci došlo výroky V. B. k neoprávněnému zásahu objektivně způsobitelnému vyvolat nemajetkovou újmu narušením žalobcových osobnostních práv chráněných § 11 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obč. zák.“), tedy zda došlo k naplnění předpokladů odpovědnosti žalované podle § 13 obč. zák. Odvolací soud se podle dovolatele odchýlil od rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2015, sp. zn. 30 Cdo 965/2015, ve kterém byl vymezen neoprávněný zásah. V předchozím řízení bylo přitom prokázáno, že předmětné výroky zcela jistě směřovaly proti osobní a mravní integritě žalobce, přičemž byly objektivně způsobily snížit jeho důstojnost, vážnost a čest a ohrožily jeho postavení, resp. uplatnění ve společnosti. Žalobce v důsledku těchto výroků přišel o práci a rovněž jimi byla ovlivněna jeho možnost najít si jiné odpovídající zaměstnání. Exkulpacním důvodem pak nemůže být pouze to, že V. B. žalobce neoznačil jménem. V řízení bylo prokázáno, že veřejnost, které byly výroky adresovány, si je spojila s osobou žalobce. Názor odvolacího soudu je čistě formalistický bez zohlednění všech souvislostí dané věci a v rozporu s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2007, sp. zn. 30 Cdo 332/2007. Za nesprávný žalobce považuje rovněž závěr odvolacího soudu, že se jednalo o oprávněnou kritiku, pokud jeden z manažerů ŘSD byl následně trestně stíhán. Odvolací soud se nezabýval tím, z jakého důvodu byl tento manažer stíhán a jaký byl případný vztah trestního stíhání s výroky V. B. Naopak odvolací soud ignoroval fakt, že ze svědeckých výpovědí vyplynulo, že spolupracovnice žalobce nezaznamenaly,

že by se někdy sešel s tzv. „kmotry“ B. a O. Závěry odvolacího soudu jsou dále v rozporu s posledně uvedeným rozsudkem Nejvyššího soudu v otázce tzv. důkazu pravdy, kdy žalovaná neprokázala, že by se výroky V. B. zakládaly na pravdě. Žalobce proto navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu i soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

č. 41

III.

Přípustnost dovolání

4. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř. a je přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu podle § 237 o. s. ř., k řešení otázky zásahu do osobnostních práv výroky porušujícími princip presumpce nevinu. Dovolání je důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

5. Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

6. Vzhledem k ustanovením § 3028 odst. 3 a § 3079 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, účinného od 1. 1. 2014, se věc posuzuje podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013.

7. Podle § 11 obč. zák. má fyzická osoba právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy.

Podle § 13 obč. zák. fyzická osoba má právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění.

Podle odst. 2 tohoto ustanovení, pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odstavce 1 zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), stát odpovídá za podmínek stanovených tímto zákonem za škodu způsobenou při výkonu státní moci.

Podle § 13 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě.

Podle odst. 2 tohoto ustanovení právo na náhradu škody má ten, jemuž byla nesprávným úředním postupem způsobena škoda.

8. Osobnost člověka není v citovaných ustanoveních přímo definována, ostatně to ani není dost dobře možné. Občanský zákoník tak činí alespoň částečně a nepřímou, prostřednictvím demonstrativního (příklademého, tedy neuzavřeného) výčtu některých jejích složek v § 11. Důležitou složkou osobnosti člověka, do které může být citelným způsobem zasaženo, je i jeho čest a vážnost. Ta se odráží v postavení a vnímání člověka ve společnosti. Občanský zákoník přitom nechrání pouze osobní nebo občanskou čest člověka, ale i jeho čest v odborných kruzích. Výrok pronesený na jeho adresu ho může totiž poškodit i ve sféře jeho zaměstnání, která není o nic méně důležitá než sféra společenská. Čest a vážnost člověka v odborných kruzích, ve kterých se pohybuje, může být kupříkladu důležitým kritériem při otázkách jeho kariérního postupu nebo vůbec v otázce, zda člověk bude přijat do určitého zaměstnání [TUMA, P. § 81. In: LAVICKÝ, P. a kolektiv. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 388.].

9. Nutnou podmínkou pro poskytnutí ochrany vůči zásahu do cti a vážnosti je, aby jednání, kterým má být do osobnosti člověka zasaženo, mělo veřejné účinky a bylo objektivně způsobilé přivodit újmu (ohrožení nebo poškození) na osobnosti tím, že snižuje jeho čest a vážnost u jiných lidí. Není přitom potřeba, aby určité tvrzení bylo ve společnosti chápáno jako difamační všeobecně. Postačí, pokud takový účinek může mít jen u určité skupiny lidí, která tvoří okolní svět člověka, do jehož cti a vážnosti bylo zasaženo – například výše uvedené profesní prostředí (srov. KNAP, K., ŠVESTKA, J., JEHLÍČKA, O., PAVLÍK, P., PLECITÝ, V. Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, 2004, s. 314.). Při posuzování způsoblosti zasáhnout do osobnosti člověka je ovšem nutné přihlídnout ke všem okolnostem věci a hodnotit ji nikoliv jen podle použitých výrazů a formulací, ale podle celkového dojmu s přihlédnutím ke všem souvislostem a okolnostem, za nichž k závažnému jednání došlo (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3567/2010, publikovaný pod C 13171 až 13173 v Souboru civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu, C. H. Beck, dále též jen „Soubor“). Vlastní zásah je nutno hodnotit vždy objektivně s přihlédnutím ke konkrétní situaci, za které k neoprávněnému zásahu došlo (tzv. konkrétní uplatnění objektivního kritéria), jakož i k postižené osobě (tzv. diferencované uplatnění objektivního kritéria). Uplatně-

ní konkrétního a diferencovaného objektivního hodnocení znamená, že o snížení cti nebo vážnosti postižené fyzické osoby ve společnosti půjde pouze tam, kde za konkrétní situace, za níž k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo, jakož i s přihlédnutím k dotčené fyzické osobě, lze spolehlivě dovodit, že by nastalou nemajetkovou újmu vzhledem k intenzitě a trvání nepříznivého následku spočívajícího ve snížení její cti či vážnosti ve společnosti, pocítovala jako závažnou zpravidla každá fyzická osoba nacházející se na místě a v postavení postižené fyzické osoby (obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 10. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4431/2007, publikovaný pod č. 98/2010 Sb. rozh. obč., později též rozsudek ze dne 31. 7. 2015, sp. zn. 30 Cdo 965/2015, Soubor C 15003). Podmínkou není zavinění osoby, která se dopustila difamačního jednání (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2002, sp. zn. 28 Cdo 662/2002, Soubor C 1194). Není též rozhodné, zda k újmě skutečně došlo; postačuje objektivní způsobilost příslušného jednání takovou újmu způsobit (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1941/2007, publikovaný pod č. 102/2008 Sb. rozh. obč.).

10. K tomu, aby určitý výrok byl způsobilý zasáhnout do cti a vážnosti konkrétní osoby, není třeba její jmenovité uvedení. Postačí, aby napadená osoba byla označena takovými znameními, jež jsou dostatečná, aby „totožnost uraženého mohla být vůbec stanovena” (rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 17. 9. 1935, sp. zn. Zm II 265/35, Vážný 5367/1935). Je-li tomu tak a vztahuje-li se urážka na jednu nebo více osob náležejících do ohraničeného okruhu, aniž by bylo z obsahu informace zjevné, která osoba nebo které osoby tohoto okruhu jsou vlastně míněny, projevuje se objektivní kritérium posouzení způsobilosti osobnostního zásahu v tom, že se ochrany může domáhat každá z takových osob, jež by mohla být třetími osobami považována za onu, k níž se informace vztahuje (rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 26. 3. 1927, sp. zn. Zm I 576/26, Vážný 2713/1927).

11. Pro posouzení nároků uplatněných v projednávané věci je významné, zda pronesené výroky byly natolik konkrétní, aby byly způsobilé zasáhnout do osobnosti žalobce, totiž zda byly natolik určité, aby bylo možné rozpoznat, že směřují vůči žalobci. Jak již bylo vyloženo, aby výrok mohl zasáhnout do osobnosti člověka, nemusí kritizovanou osobu jmenovitě označovat. To je logické s ohledem na to, že vedle jména je každý jedinec nositelem dalších vlastností a znaků, které ho odlišují od jiných osob a na základě kterých je identifikovatelný. Může se jednat například o jeho specifické vzhledové vlastnosti, ale i o jeho pracovní zařazení nebo jeho profesní činnost, která může být natolik jedinečná, že už jen díky ní je osoba nezaměnitelná s jinou. Vedle povahy této činnosti může důležitou roli při identifikaci hrát místo, ve kterém je činnost vykonávána. Pokud kupříkladu bude člověk jediný, kdo určitou činnost v obci vykonává, je podle takového označení jistě snáze identifikovatelný, než pokud se jedná o činnost v daném místě naprosto běžnou. Stačí tedy zásadně vymezit úzký okruh, do kterého dotčená osoba

spadá, a není třeba, aby takto byla označena jediná konkrétní osoba – v úvahu připadá například kolektivní orgán právnické osoby. Každý z takto označené skupiny pak má právo domáhat se ochrany před neoprávněným zásahem. Z dokazování před soudem prvního stupně vyplynulo, že žalobce je v místě svého bydliště znám právě díky svému zaměstnání; rovněž bylo prokázáno, že lidé si výroky V. B. opravdu s žalobcem spojili. Na otázku, zda byl žalobce ve výroku označen dostatečně určitým způsobem, aby mohlo dojít k zásahu do jeho osobnosti, je tedy nutné odpovědět kladně.

12. Dovolací soud nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že předmětný projev byl oprávněnou kritikou vůči žalobci, odůvodněnou tím, že proti jednomu z manažerů ŘSD bylo následně vedeno trestní stíhání. Základní právo na osobní čest a dobrou pověst garantované čl. 10 odst. 1 usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky č. 2/1993 Sb. (dále též jen „Listina“) se může dostat do kolize s právem na svobodu projevu chráněným čl. 17 Listiny. Svoboda projevu je jedním z nejdůležitějších institutů demokratické společnosti a jednou ze základních podmínek jejího pokroku a plné realizace každého jedince. Obecně jsou v rámci výkonu práva na svobodu projevu považovány za akceptovatelné (při splnění určitých podmínek) dva zásahy do práva na ochranu cti a vážnosti – skutková tvrzení a hodnotící soudy. Za skutková tvrzení je třeba pokládat vyjádření o skutkové podstatě nebo postupu, která se vyznačují objektivním vztahem mezi projevem a realitou a jejichž pravdivost, úplnost a přesnost lze prověřit dokazováním (DOLEŽÍLEK, J. Právo na odpověď a na dodatečné sdělení podle nového tiskového zákona. Právní rozhledy, 2000, č. 10, s. 433; nález Ústavního soudu ze dne 19. 12. 2007, sp. zn. III. ÚS 346/06). Akceptovatelné je zásadně zveřejnění pravdivých skutkových tvrzení, pokud jimi není nepřiměřeně zasahováno do soukromí dotčené osoby. Hodnotící soud naopak vyjadřuje subjektivní názor autora, který k danému faktu zaujímá určitý postoj tak, že jej hodnotí z hlediska správnosti a přijatelnosti, a to na základě vlastních (subjektivních) kritérií. Pravdivost hodnotícího soudu proto nelze dokazovat, je však nutné zkoumat, zda se zakládá na pravdivé informaci, zda forma jeho prezentace je přiměřená a zda zásah do osobnostních práv je nevyhnutelným průvodním jevem výkonu kritiky, tzn. zda primárním cílem není hanobení a zneuctění dané osoby (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2007, 30 Cdo 608/2007).

13. V posuzovaném případě se ze strany V. B. jednalo o skutková tvrzení, která je třeba vyvrátit tzv. důkazem pravdy, oprávněnost kritiky se zkoumá toliko u hodnotících soudů (k odlišení skutkového tvrzení od hodnotícího soudu srov. nález Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2018, sp. zn. I. ÚS 4022/17). Nicméně za přípustné skutkové tvrzení ani oprávněný hodnotící úsudek nelze považovat takové výroky, kterými dochází k porušení presumpce nevin.

14. Podle čl. 40 odst. 2 Listiny každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena.

Podle čl. 16 věty první a druhé Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/343, ze dne 9. 3. 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce neviny a právo být přítomen při trestním řízení před soudem, presumpce neviny by byla porušena, pokud by veřejná prohlášení učiněná orgány veřejné moci nebo soudní rozhodnutí jiná než o vině označovala podezřelou nebo obviněnou osobu za vinnou, dokud její vina nebyla prokázána zákonným způsobem. Taková prohlášení nebo soudní rozhodnutí by neměla vzbuzovat dojem, že je taková osoba vinná.

Podle čl. 19 citované směrnice členské státy by měly přijmout vhodná opatření k zajištění toho, aby orgány veřejné moci v případech poskytování informací sdělovacím prostředkům neoznačovaly podezřelou nebo obviněnou osobu za vinnou, dokud její vina nebyla prokázána zákonným způsobem. Členské státy by za tímto účelem měly upozornit orgány veřejné moci na to, že je při poskytování nebo šíření informací ve veřejných sdělovacích prostředcích důležité náležitě zohlednit presumpci neviny. Neměly by tím být dotčeny vnitrostátní právní předpisy o ochraně svobody tisku a dalších sdělovacích prostředků.

15. Z uvedeného je zřejmé, že princip presumpce neviny je velmi významnou hodnotou, která je chráněna nastavením dosti přísných podmínek, za jakých může být poskytována informace o něčí vině v trestněprávní rovině. Je tomu tak proto, že neoprávněné označení narušující tuto presumpci má obzvláště závažný dopad do cti a důstojnosti dotčené osoby. K porušení tedy dochází, jestliže soudní rozhodnutí nebo vyjádření veřejného činitele ohledně osoby obviněné z trestného činu (či jen podezřelé) odráží názor, že je vinná, předtím, než jí vina byla prokázána zákonným způsobem. I když vina není formálně konstatována, postačí existence určité úvahy naznačující, že veřejný činitel pohlíží na obviněného jako na vinného. Zásadní rozdíl je proto třeba činit mezi tvrzením, že někdo je pouze podezřelý ze spáchání trestného činu, a jasným prohlášením, že se dotyčná osoba dopustila daného činu, aniž by byla pravomocně odsouzena; veřejní činitelé jsou povinni pečlivě volit svá slova (srov. zejména rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ve věcech Khuzhin a ostatní proti Rusku, ze dne 23. 10. 2008, stížnost č. 13470/02, Böhmer proti Německu ze dne 3. 10. 2002, stížnost č. 37568/97, a Nešťák proti Slovensku ze dne 27. 2. 2007, stížnost č. 65559/01, dále též např. nález Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2016, sp. zn. I. ÚS 1965/15).

16. Z popsaného vyjadřování V. B. jako ministra dopravy přitom vyznívá, že žalobce se měl trestného činu dopustit. Význam jeho prohlášení není zmírněn ani formulací, že na žalobce teprve podá trestní oznámení. Především z výroku, který pronesl ve zprávách na České televizi dne 9. 1. 2011 o členech vedení ŘSD v Ú., že „tito konkrétní manažeři čerpají určité benefity, které pochází z okruhu pana B. a pana O.“, lze dovodit přesvědčení ministra, že žalobce se dopustil trestného

činu. Z tohoto výroku a celkového kontextu všech učiněných výroků (například V. B. osoby, se kterými žalobce jednal, označoval za kmotry) si průměrný adresát těchto informací mohl učinit názor, že se žalobce dopustil trestného činu (např. přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku). V. B. zmíněné výroky učinil jako vrcholný představitel ministerstva dopravy, běžný divák proto mohl důvodně předpokládat, že je ministr dostatečně informován o situaci ve svém rezortu, a tedy i o tom, že žalobce skutečně páchal trestnou činností (byť její povaha byla naznačena jen nejasně).

17. Uvedené výroky nemůže ospravedlnit ani okolnost, že jeden z manažerů ŘSD byl skutečně trestně stíhán. Dokud odsuzující rozhodnutí nenabylo právní moci, nelze o zadrženém, o tom, na koho bylo podáno trestní oznámení, o tom, na koho byla uvalena vazba, u koho bylo zahájeno trestní řízení, o obžalovaném či o nepravomocně odsouzeném referovat jako o pachateli trestného činu. V tomto stádiu je třeba zdržet se formulací, které předjímají rozhodnutí soudu o tom, že určitá fyzická osoba je vinna – do této doby je nepřipustné označovat ji za zločince, podvodníka, násilníka, kuplíře a podobně (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 2. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1413/2012; z literatury pak KNAP, K., ŠVESTKA, J., JEHLIČKA, O., PAVLÍK, P., PLECITY, V. Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, 2004, s. 351–352, 354). Uvedený závěr platí tím spíše, není-li ještě trestní řízení ani zahájeno. V. B. byl oprávněn informovat, že má určitá podezření či že se chystá na určité osoby ve vedení ŘSD podat trestní oznámení, nicméně byl povinen tak učinit objektivním, korektním a nezavádějícím způsobem, který by šetřil osobnostních práv žalobce, tedy tak, aby posluchači nebyl podsouván výsledek případného trestního řízení. Ve vztahu k trestnímu stíhání je pak významné i to, že bylo vedeno proti jinému z manažerů ŘSD v Ú., tedy osobě odlišné od žalobce. Je totiž nepřipustné zakládat tvrzení o jednotlivci na skutečnostech týkajících se jiné osoby. Při skutkových tvrzeních se jejich autor musí vyvarovat obdobných paušalizací a má vycházet pouze z informací týkajících se konkrétní osoby. To zvláště platí u natolik individuální záležitosti jako je trestní stíhání, pokud je vedeno vůči určité osobě. Je přitom zřejmé, že pokud je osoba spojována s trestním stíháním jiného, má i takové veřejně učiněné tvrzení zásadní dopad do její sféry, a to jak společenské, tak pracovní. Jak ostatně ze skutkových zjištění soudu prvního stupně (jejich správnost není dovolací soud oprávněn přezkoumávat) vyplývá, žalobce měl v důsledku uvedených výroků skutečně problém nalézt odpovídající zaměstnání; stejně tak bylo prokázáno, že ho poškodily ve sféře společenské, především v místě jeho bydliště.

18. Odvolací soud tedy nesprávně uzavřel, že předmětné výroky nebyly způsobilé zasáhnout do osobnostních práv žalobce, protože nebyl výslovně uveden jménem, a že šlo o oprávněnou kritiku, neboť jeden z manažerů ŘSD v Ústeckém kraji byl trestně stíhán.

19. Pro úplnost Nejvyšší soud dodává, že výroky V. B. v projednávané věci nepředstavovaly exces z výkonu funkce ministra dopravy, neboť se týkaly záležitostí spadajících do jeho resortu, a jsou tedy přičitatelné žalovanému státu. Obecně je totiž možné i veřejný politický projev člena vlády (popř. jiného orgánu výkonné moci) učiněný v rámci jeho pravomoci považovat za úřední postup, který může vést ke vzniku újmy a založení odpovědnosti státu podle § 13 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., je-li nesprávný. Výjimku představuje pouze tzv. exces, tedy jednání, které postrádá místní, časový a především věcný (vnitřní účelový) vztah k jeho činnosti (výkonu veřejné moci). Za takové jednání pak odpovídá samotný původce zásahu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. 30 Cdo 5848/2016, Soubor C 17276, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2000, sp. zn. 30 Cdo 1526/2000, publikovaný v časopise Soudní rozhledy č. 3/2003, s. 93). Ostatně v tomto konkrétním případě konstatoval již dříve Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 27. 11. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2878/2012 (Soubor C 13781), ve sporu jiného žalobce, že výroky V. B., jimiž byla i nynížšímu žalobci způsobena újma, nepředstavují exces z výkonu funkce ministra dopravy; zároveň zde dovolací soud podrobně vysvětlil, proč a v jaké míře jednal V. B. jako ministr dopravy. Závěry tohoto rozsudku následně aproboval i Ústavní soud, který ústavní stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost (usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. I. ÚS 845/14) s tím, že Nejvyšší soud své závěry řádně odůvodnil i s odkazem na předešlou judikaturu a odbornou literaturu. Od těchto rozhodnutí tedy není důvod se odchýlit ani v nyní projednávané věci.

20. Na věci již nic nemění, že namítaný rozpor postupu odvolacího soudu s § 132 a § 153 odst. 1 o. s. ř. představuje nepřipustnou polemiku se zjištěným skutkovým stavem a hodnocením důkazů, která nemůže být způsobilým dovolacím důvodem. Volné hodnocení důkazů a výhradně z něho plynoucí skutkový závěr odvolacího soudu totiž nemůže být předmětem dovolacího přezkumu (§ 241a odst. 1 věta první o. s. ř.). Žalobce navíc ani neuvádí, v čem by měla spočívat přípustnost řešení této otázky ve smyslu § 237 o. s. ř.

21. Protože je ovšem dovolací důvod k vymezené právní otázce naplněn, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) včetně závislých výroků o náhradě nákladů řízení. Vzhledem k tomu, že uplatněný nárok je třeba posoudit podle zákona č. 82/1998 Sb., nemá řízení povahu sporu o ochranu osobnosti (byť popisovaný nesprávný úřední postup má dopad do osobnostní sféry žalobce), takže podle § 9 odst. 1 o. s. ř. je k projednání věci příslušný okresní soud (není splněna žádná z podmínek pro řízení před krajským soudem v prvním stupni podle § 9 odst. 2 o. s. ř.). Nejvyšší soud proto zrušil pro tuto vadu řízení i rozsudek soudu prvního stupně a věc postoupil věcně příslušnému Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá *in fine* o. s. ř.).

Č. 42

č. 42

Správa (správce) společné věci (o. z.), Zastoupení, Běžný účet

§ 22 odst. 1 obč. zák., § 139 odst. 2 obč. zák., § 436 o. z., § 1135 o. z., § 1400 o. z., § 2435 o. z., § 2662 o. z.

Jedná-li správce společné věci jako nepřímý zástupce spoluvlastníků, svým jménem uzavírá ohledně správy společné věci smlouvy s třetími osobami a plnění z těchto smluv dále poskytuje spoluvlastníkům, je vůči jednotlivým spoluvlastníkům aktivně legitimován k vymáhání toho, co jsou povinni zaplatit za takto poskytnutá plnění (služby, dodávky vody, energií apod.).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2020, sp. zn. 22 Cdo 994/2020, ECLI:CZ:NS:2020:22.CDO.994.2020.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání žalobce proti části výroku rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 18. 11. 2019, sp. zn. 7 Co 1121/2019, již byla zamítnuta žaloba o zaplacení 9 768,10 Kč s příslušenstvím; jinak ve zbývajícím rozsahu rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 18. 11. 2019, sp. zn. 7 Co 1121/2019, zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil Krajskému soudu v Českých Budějovicích k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce – spolek založený za účelem společné péče jeho členů o dům č. p. 1 na adrese v Č. (dále jen „předmětný dům“) – se po žalovaném domáhal zaplacení 124 855 Kč s příslušenstvím. Uvedl, že v rámci svého působení zajišťoval dodávky energií a služeb spojených s užíváním předmětného domu. V souvislosti s touto činností vybíral od spoluvlastníků domu zálohy na služby spojené s užíváním jednotlivých bytů v domě a příspěvek do tzv. fondu oprav; s jednotlivými dodavateli služeb uzavřel dodavatelské smlouvy a za poskytované služby prováděl přímé platby. Žalovaný v období od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2016 služby poskytnuté a spotřebované v souvislosti s jím užívaným bytem o velikosti 3+1 neuhradil, ani se nepodílel na opravách a údržbě domu (včetně jeho společných částí). Měl za to, že tímto jednáním se žalovaný na jeho úkor bezdůvodně obohatil.

2. Okresní soud v Českých Budějovicích (soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 14. 5. 2019, č. j. 12 C 66/2018-218, žalovanému uložil povinnost zaplatit

žalobci do 3 dnů od právní moci rozsudku 119 744 Kč s tam blíže specifikovaným úrokem z prodlení (výrok I), co do částky 5 111 Kč s příslušenstvím žalobu zamítl (výrok II) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok III).

č. 42

3. Vyšel ze zjištění, že žalobce je právnickou osobou – spolkem – zřízenou s cílem zajišťovat běžnou správu, tedy péči o předmětný dům. Většina spoluvlastníků souhlasila s tím, aby žalobce řádný chod a péči o dům skutečně zajišťoval a jednal ohledně uzavírání s tím souvisejících smluv. Tito spoluvlastníci se stali členy žalobce; žalovaný však členem žalobce není a nikdy nebyl. Za účelem zajištění dodávky energií a služeb žalobce uzavřel s jednotlivými dodavateli smlouvy a prováděl úhrady za jimi poskytované služby, a to z účtu zřízeného na jeho jméno. Dodávky energií a služeb žalobce zajišťoval pro celý dům, tedy nejen pro své členy, ale vždy pro všechny spoluvlastníky. Dále zjistil, že žalovaný byl od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2016 spoluvlastníkem předmětného domu o velikosti spoluvlastnického podílu 415/10 000. Z tohoto titulu v daném období užíval v domě umístěný byt o velikosti 3+1; na zálohy na služby spojené s užíváním a údržbou společné věci a do tzv. fondu oprav však nic nezaplatil. Mezi žalobcem a žalovaným nedošlo k žádné dohodě ohledně dodávek služeb a plateb do fondu; žalovaný jako nečlen ani neměl povinnost do fondu oprav přispívat. Současně však žalovaný se zajišťováním úklidu v domě profesionální společností souhlasil a služby spojené s užíváním bytu odebíral a spotřeboval (položky společná televizní anténa, výtah, osvětlení, úklid, studená voda, voda pro teplou užitkovou vodu, ohřev teplé užitkové vody, teplo).

4. Při právním posouzení věci soud prvního stupně vyšel z právní úpravy zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“). Uzavřel, že žalovaný se na úkor žalobce bezdůvodně obohatil. Nepřisvědčil námitce žalovaného, že na straně žalobce je dán nedostatek aktivní věcné legitimace. Měl za to, že žalovaný byl příjemcem služeb, které mu byly žalobcem v souvislosti s užíváním bytu poskytnuty a žalovaným prokazatelně spotřebovány, na úhradě vynaložených nákladů se nicméně nijak nepodílel. Za správný považoval i způsob určení výše bezdůvodného obohacení dle zákona č. 67/2013 Sb., kterým se upravují některé otázky související s poskytováním plnění spojených s užíváním bytů a nebytových prostorů v domě s byty. Uvedl, že citovaný předpis upravuje komplexně problematiku služeb a je možno jej aplikovat na všechny typy bydlení.

5. K žalovaným vznesené námitce promlčení uvedl, že v rámci řízení bylo uplatněno několik nároků – nárok na úhradu služeb a energií spojených s užíváním společné věci a nárok na náhradu nákladů vynaložených na nutné opravy a údržbu. Uzavřel, že nárok na úhradu služeb a energií promlčen není, neboť k počátku běhu promlčecí lhůty došlo až doručením vyúčtování žalobci – v tento den se dozvěděl, že k bezdůvodnému obohacení na straně žalovaného došlo a v jaké výši. Uzavřel, že za žalované období žalobci náleží částka v celkové výši 109 975,97 Kč.

6. V případě náhrady nákladů vynaložených na běžnou opravu a údržbu domu však s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 3766/2011 uvedl, že dochází ke vzniku bezdůvodného obohacení již za trvání spoluvlastnictví s tím, že počátek promlčecí lhůty je určen dnem vynaložení těchto nákladů; některé žalobcem uplatněné nároky proto považoval za promlčené. Po odečtení promlčených položek a žalobcem uplatněných nákladů spoju včetně služebních poplatků České pošty, odměn správy domu a poplatků za bankovní služby, neboť tyto soud prvního stupně nepovažoval za náklady vynaložené na nutné opravy a údržbu nemovitosti, přiznal žalobci vůči žalovanému nárok na zaplacení částky celkem 9 768,10 Kč.

7. K odvolání žalovaného Krajský soud v Českých Budějovicích (odvolací soud) rozsudkem ze dne 18. 11. 2019, č. j. 7 Co 1121/2019-267, rozsudek soudu prvního stupně změnil ve výroku I tak, že žalobu o zaplacení 119 744 Kč s tam specifikovaným úrokem z prodlení zamítl (výrok I). Současně rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok II). Výrok II rozsudku soudu prvního stupně, kterým byla zamítnuta žaloba co do povinnosti zaplatit 5 111 Kč s příslušenstvím, nebyl odvoláním napaden a nabyl samostatně právní moci.

8. Odvolací soud vyšel ze zjištění, že k privatizaci předmětného domu došlo v roce 1999 jeho prodejem do spoluvlastnictví nájemců. Již před prodejem domu nájemci (budoucí spoluvlastníci) založili občanské sdružení, a to „za účelem společné péče jeho členů o dům, v němž bydlí a jeho okolí v zájmu vytvoření příznivých bytových podmínek a uspokojivého životního prostředí.“ V souvislosti s rekodifikací občanského práva pak došlo k transformaci občanského sdružení na spolek – tj. žalobce.

9. Uvedl, že předmětem řízení je nárok na zaplacení částky odpovídající úhradám žalobce za služby, opravy, údržbu a správu domu. Shodně se soudem prvního stupně zjistil, že žalobce v rozhodné době, tj. od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2016, zajišťoval dodávky elektřiny pro společné prostory v domě, dodávku vody a odvod odpadních vod, dodávku tepla a teplé užitkové vody, servis výtahů i úklid společných prostor, a to pro všechny spoluvlastníky bytového domu, hradil také náklady na opravy a údržbu společné věci. Za tímto účelem od spoluvlastníků vybíral finanční prostředky, z nichž prováděl jednotlivé úhrady.

10. Dospěl k závěru, že žalobce není v projednávané věci aktivně věcně legitimován. Předně zdůraznil, že odvolací soud již v obdobných případech rozhodoval, a to v neprospěch žalobce. Vycházel z toho, že žalobce nemá k dispozici vlastní finanční prostředky na svém účtu, úhrady za služby a na náklady na opravy a údržbu společné věci plynuly z peněz spoluvlastníků (kumulovaných na účtu žalobce). Na straně žalovaného proto nemohlo dojít k bezdůvodnému obohacení na úkor žalobce. Uzavřel, že žalobce vykonával běžnou správu společné věci. Ve vztahu ke spoluvlastníkům měl proto postavení příkazníka (§ 1135 o. z.), a jeho jednáním tak vznikla práva a povinnosti přímo spoluvlastníkům. Poznamenal, že

na tomto závěru nic nemění ani skutečnost, že žalobce je vlastníkem bankovního účtu, ze kterého byly jednotlivé úhrady prováděny. Měl za to, že zde jde pouze o vztah žalobce k bankovnímu ústavu, který nic nemění na skutečnosti, že finanční prostředky uložené na účtu náležely spoluvlastníkům a žalobce byl pouze jejich správcem. Nad rámec uvedeného nepovažoval oprávnění žalobce uplatňovat nároky vůči neplatičům vlastním jménem a na vlastní účet za podřaditelné pod pojem běžné správy společné věci.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

22. Proti rozsudku odvolacího soudu podává žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), a v němž uplatňuje dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. Naplnění předpokladů přípustnosti dovolání spatřuje v tom, že v rozhodovací praxi odvolacího soudu nebyla doposud vyřešena otázka, vůči komu se bezdůvodně obohacuje spoluvlastník domu, pokud nehradí jím spotřebované dodávky energií a služeb, které na základě uzavřených smluv dodavatelům hradila třetí osoba, odlišná od spoluvlastníků, z prostředků na svém účtu, pocházejících od ostatních spoluvlastníků domu, jakož i otázka, zda tato třetí osoba je správcem společné věci. Nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu o nedostatku aktivní věcné legitimace. Uvádí, že předmětem jeho činnosti nebyla pouze běžná správa domu, ale i dodávka energií a služeb, kdy v této pozici vystupoval vůči spoluvlastníkům jako jejich dodavatel, nikoli jako obyčejný správce věci. Zdůraznil, že je právnickou osobou způsobilou vlastnit a nakládat s vlastním majetkem a finančními prostředky. Smlouvy o dodávkách energií a služeb uzavíral svým jménem, nikoli jménem spoluvlastníků, a na svoji odpovědnost; stejně tak i svým jménem prováděl příslušné úhrady jednotlivým dodavatelům. Poznamenal, že spoluvlastníci z těchto smluv nebyli a nejsou nijak zavázáni. Energie nejsou ani jejich vlastnictvím, byly jim pouze žalobcem – z pozice redistributora – bez přírážky poskytovány na základě oprávnění dle energetického zákona a jejich spotřeba byla následně vyúčtována. Má za to, že v případě, kdy žalovaný energie a služby prokazatelně spotřeboval, došlo za daného stavu ke vzniku jeho bezdůvodného obohacení. Odvolacímu soudu vytýká, že se uvedenými námitkami vůbec nezabýval. Závěry odvolacího soudu přitom označuje za nepřiměřeně formalistické, neboť nutí spoluvlastníky předmětného domu postupovat na žalobce jejich neexistující pohledávky za žalovaným. Současně namítá, že závěr, že finanční prostředky na účtu žalobce jsou vlastnictvím spoluvlastníků, je nesprávný a v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí odvolacího soudu, ze které vyplývá, že peníze uložené na bankovním účtu jsou ve vlastnictví banky. Za nesprávné považuje i rozhodnutí odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení,

neboť má za to, že bylo namístě rozhodnout podle § 150 o. s. ř. Navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

23. Žalovaný se v dovolacím vyjádření ztotožňuje s právním posouzením věci odvolacím soudem, které považuje za zcela odpovídající stavu věci a ustálené rozhodovací praxi. Úvahy dovolatele, že náklady na dodávky tepla, teplé vody, vody a odvádění odpadních vod, provoz výtahu, osvětlení společných prostor, úklid společných prostor a umožnění příjmu televizního signálu nemají žádný vztah ke spoluvlastnictví domu, považuje za nesprávné – k tomu odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího a Ústavního soudu a cituje komentářovou literaturu. Současně zpochybňuje i správnost určení výše bezdůvodného obohacení podle zákona č. 67/2013 Sb. Dále uvádí, že nezpochybňuje způsobilost dovolatele vlastnit a nakládat s majetkem, poukazuje pouze na to, že dovolatel žádné finanční prostředky, ze kterých by případně služby hradil, nemá. Zdůrazňuje, že spolek nesmí členům, natož nečlenům, ukládat, kromě plateb členských příspěvků, jiné povinnosti majetkového charakteru. Má za to, že založení spolku za účelem výstavby nebo správy nemovitosti určené k bydlení členů není možné, neboť k tomu slouží bytová družstva nebo společenství vlastníků. Proto už z povahy statutu žalobce má za to, že nemůže být v dané věci aktivně věcně legitimován. Odmítá i aplikaci § 150 o. s. ř. V neposlední řadě namítá, že dovolání nesplňuje zákonem předepsané obsahové náležitosti. Navrhuje, aby dovolání bylo odmítnuto a aby žalobci byla uložena povinnost nahradit žalovanému náklady dovolacího řízení.

č. 42

III.

Přípustnost dovolání

24. Jelikož napadené rozhodnutí odvolacího soudu bylo vydáno po 30. 9. 2017, projednal Nejvyšší soud dovolání a rozhodl o něm podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (dále jen „o. s. ř.“, srov. čl. II odst. 2 zákona č. 296/2017 Sb.).

25. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla řešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

26. Podle § 241a odst. 1–3 o. s. ř. dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. V dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání

(§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh). Důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení.

27. Dovolání proti části výroku rozsudku odvolacího soudu, již byla zamítnuta žaloba na zaplacení 9 768,10 Kč s příslušenstvím z titulu bezdůvodného obohacení jakožto náhrada nákladů souvisejících s opravou a údržbou domu, pak není ze zákona – objektivně – přípustné [§ 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř.], neboť plnění, jež je založeno na samostatném skutkovém základu (oproti nároku na vydání bezdůvodného obohacení za služby související s užíváním bytu), nedosahuje v době vydání rozhodnutí hodnotového censu 50 000 Kč [k tomu srovnej např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2014, sp. zn. 28 Cdo 2589/2013 (označené usnesení, stejně jako dále uvedená rozhodnutí dovolacího soudu, jsou přístupná na internetových stránkách Nejvyššího soudu <http://www.nsoud.cz>), nebo též např. usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 12. 2013, sp. zn. I. ÚS 3191/13 (zmíněné usnesení je přístupné na internetových stránkách Ústavního soudu <http://nalus.usoud.cz>)].

28. Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je ve zbývající části přípustné podle § 237 o. s. ř. (rozhodnutí odvolacího soudu je založeno na řešení právních otázek, které doposud nebyly dovolacím soudem v podmínkách současné právní úpravy řešeny, jakož i otázek, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu), že je uplatněn dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

K otázce osoby správce společné věci:

29. V posuzované věci je předně nutné se vypořádat s otázkou (ne)dostatku aktivní věcné legitimace dovolatele; z povahy věci je přitom nezbytné zabývat se i povahou postavení správce společné věci jako zástupce spoluvlastníků. Otázku, zda resp. za jakých podmínek správce společné věci vystupuje vůči třetím osobám jako přímý či nepřímý zástupce spoluvlastníků, dovolací soud dosud neřešil; proto je dovolání v této části přípustné a je i důvodné.

30. Při právním posouzení je třeba za situace, kdy ke vzniku rozhodných skutečností došlo před 1. 1. 2014, vycházet z právní úpravy zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále je „obč. zák.“); pokud však rozhodné skutečnosti nastaly až po tomto datu, je nutné příslušné právní otázky posoudit podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník – viz § 3028 odst. 1 o. z.

31. Podle judikatury Nejvyššího soudu je uzavření dohody spoluvlastníků o určení osoby správce realizací hospodaření se společnou věcí ve smyslu § 139 odst. 2 obč. zák. (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. 22 Cdo 2654/2009). Obdobně lze určení správce zařadit v poměrech zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, do problematiky správy společné věci.

32. Rozhodování spoluvlastníků o správě společné věci nelze chápat jako zákonem stanovený formalizovaný postup, ale jako (ne)shodu při řešení určité věcné otázky. Z povahy (podílového) spoluvlastnictví přitom vyplývá, že primárním způsobem řešení záležitostí spoluvlastníků je jejich dohoda [k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2523/99, nebo ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 22 Cdo 4455/2008 (uveřejněný v časopise Soudní rozhledy, 2012, č. 1, s. 15)]. Dohoda spoluvlastníků o hospodaření se společnou věcí je bezformálním právním úkonem a nemusí být písemná ani tehdy, týká-li se nemovité věci; může být uzavřena i ústně nebo konkludentně (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2009, sp. zn. 22 Cdo 4347/2007).

33. Uvedené judikatorní závěry jsou v zásadě použitelné i pro poměry zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, jak je patrné například z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2017, sp. zn. 22 Cdo 2792/2016 (uveřejněného pod č. 71/2018 Sb. rozh. obč.; dále viz např. KRÁLÍK, M., komentář k § 1128. In: SPÁČIL, J., a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 488.

34. Správcem společné věci může být osoba fyzická i právnická, může jím být jak jeden ze spoluvlastníků, tak osoba třetí (od spoluvlastníků odlišná). Přestože právní úprava zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ustanovení o správci společné věci neobsahovala, vycházela rozhodovací praxe soudů z toho, že na obsah práv a povinností mezi správcem a spoluvlastníky lze analogicky aplikovat ustanovení o příkazní smlouvě [srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2058/2005 (publikovaný v časopise Právní rozhledy, 2007, č. 6, s. 221)]. Tímto způsobem judikatura navázala na právní úpravu předcházející účinnosti zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník; současná právní úprava právní postavení správce jako příkazníka upravuje výslovně (§ 1135 o. z.).

35. V poměrech nyní projednávané věci odvolací soud vyšel ze zjištění, že žalobce vykonával správu předmětného domu. S jeho ustanovením do funkce správce společné věci souhlasila většina spoluvlastníků; bylo prokázáno, že i žalovaný o tomto věděl a nevyslovil svůj nesouhlas. Tyto skutečnosti účastníci nezpochybňují ani v rámci dovolacího řízení, a dovolací soud z nich proto ve svých dalších úvahách vychází – jak vyplývá z výše uvedeného, je určení osoby správce, byť i jen konkludentním jednáním, možné.

36. Zůstává však otázkou, zda dodávka energií a služeb, jejichž úhrady se dovoatel po žalovaném domáhá, byla poskytována z pozice výkonu správy společné věci, či zda dovoatel v tomto případě vystupoval jako redistributor ve smyslu

§ 28 odst. 1 písm. g) a § 77 odst. 8 zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon). Závěry vyplývající z rozhodnutí odvolacího soudu jsou přitom v této části učiněny bez náležitých skutkových zjištění; rozhodnutí v této části postrádá i relevantní odůvodnění.

č. 42

37. Platí, že za situace, kdy při určení správy a ustanovení správce není přesně vymezen rozsah práv a povinností, které má vykonávat, je nutné vycházet především z povahy věci (k tomu z odborné literatury srov. např. KRÁLÍK, M. Podílové spoluvlastnictví v občanském zákoníku. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 155). Do oblasti správy společné věci spadá vše, co slouží k zajištění hospodárného využití společné věci. V případě obytného domu, v němž se nacházejí pronajaté byty, tak půjde zejména o výběr nájmu a úhradu nákladů s pronájmem bytů, zajišťování oprav a údržby společného domu, včetně hodnotové evidence a vyjádření této činnosti; současně sem lze zahrnout vedení listin o výdajích a příjmech ze společné věci a provádění záznamů o příjmech a výdajích (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. 22 Cdo 49/2004). K hospodárnému využití věci může být nutné i zajistit poskytnutí dodávky energií, avšak nemusí tomu tak být vždy.

38. V posuzované věci nelze nechat bez povšimnutí, že předmětný dům byl v rozhodné době fakticky (nikoli právně) rozdělen na bytové jednotky, kdy každá z nich byla dána jednotlivým spoluvlastníkům do užívání. S běžným užíváním bytu je bezpochyby spojeno i zajištění dodávek energií – zejména vody, elektřiny a tepla; přitom do jisté míry je dodávka energií i nezbytná k tomu, aby nedošlo k poškození společné věci (tzv. temperování stavby v zimních měsících). Tyto skutečnosti naznačují, že činnost dovolatele, spočívající v zajišťování dodávek energií a služeb, skutečně byla výkonem správy společné věci. Tento závěr však nelze učinit, aniž by se nalézací soudy zabývaly tím, zda nebyl rozsah práv a povinností správce společné věci vymezen jinak. Posouzení této námitky – včetně učinění příslušných skutkových zjištění – bylo úkolem odvolacího soudu, pokud tak v projednávané věci neučinil, je jeho rozhodnutí neúplné, a tudíž nesprávné.

39. Pro úplnost dovolací soud dodává, že je nepochybné, že správce společné věci vystupuje v postavení příkazníka. Činnost příkazníka pro příkazce může být faktická, nebo může spočívat v právním jednání (hmotněprávním i procesněprávním); v případě právního jednání je přitom nutné rozlišovat mezi zastoupením přímým a nepřímým.

40. Byť zákonná úprava pamatuje pouze na zastoupení přímé (§ 22 odst. 1 obč. zák.; § 436 o. z.), nelze existenci nepřímého zastoupení opomenout, neboť zákon jej nevylučuje a tento institut je znám i právní teorií (viz např. DÁVID, R., komentář k § 436. In: LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1657).

41. Pro oba případy zastoupení je společné, že v něm zástupce činí vlastní projev vůle (právně jedná). Zatímco přímý zástupce činí právní jednání jménem zastoupeného na jeho účet, takže práva a povinnosti (jedná-li zástupce v mezích oprávnění) vznikají přímo zastoupenému, nepřímý zástupce jedná svým jménem, i když opět na účet zastoupeného. V důsledku toho nabývá nepřímý zástupce práva a povinnosti sám, je však povinen takto nabytá práva a povinnosti převést na zastoupeného (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2008, sp. zn. 33 Odo 806/2006, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2009, sp. zn. 28 Cdo 1798/2009).

42. Zastoupení přímé je pro příkazní smlouvu charakteristické (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3418/2009), ani v jejím případě však nelze zastoupení nepřímé vyloučit. Správce společné věci má postavení příkazníka (§ 1135 o. z.) a z ustanovení o příkazu nejen že nevyplyvá, že musí jít o zastoupení přímé, ale znění § 2435 o. z. výslovně počítá i se zastoupením nepřímým („Příkazník ... převede na příkazce užitek z prováděného příkazu“; kdyby šlo o zastoupení přímé, pak by tento užitek nabýval příkazce automaticky). Ostatně i § 1400 o. z., upravující postavení správce cizí věci, stanoví vyvratitelnou domněnku, že správce jedná jako zástupce vlastníka; nepřímé zastoupení tedy nevylučuje. Současná právní úprava formuluje nevyvratitelnou právní domněnku, že není-li z právního jednání patrné, že někdo jedná jako zástupce, jedná sám za sebe a je z právního jednání zavázán sám (§ 436 věta druhá o. z.). Pokud by tak žalobce jednal v pozici nepřímého zástupce, nebylo by možné právní závěry odvolacího soudu akceptovat.

43. Jedná-li správce společné věci jako nepřímý zástupce spoluvlastníků, svým jménem uzavírá ohledně správy společné věci smlouvy s třetími osobami a plnění z těchto smluv pak dále poskytuje spoluvlastníkům, je vůči jednotlivým spoluvlastníkům aktivně legitimován k vymáhání toho, co jsou povinni za takto poskytnutá plnění (služby, dodávky vody, energií apod.) zaplatit.

44. Závěr odvolacího soudu, že jednáním žalobce (z pozice příkazníka) vznikala práva a povinnosti přímo zastoupeným (spoluvlastníkům předmětného domu), je tak předčasný. Zejména nelze opomenout, že žalobce uzavíral s třetími osobami smlouvy o dodávce prací (služeb) a energií vlastním jménem; spoluvlastníci nebyli účastníky takto vzniklých právních vztahů. Už to mělo vést k úvaze, že může jít o nepřímé zastoupení. Odvolací soud se otázkou existence nepřímého zastoupení nezabýval, ani se nevypořádal s (v této souvislosti uplatněnými) námitkami dovolatele. Dovolací soud proto uzavírá, že také v této části jsou úvahy odvolacího soudu neúplné a tudíž nesprávné.

K otázce vlastnictví peněžních prostředků na účtu u peněžního ústavu:

45. Dovolatel dále namítá, že závěr odvolacího soudu, že peněžní prostředky uložené na jeho bankovním účtu jsou ve vlastnictví spoluvlastníků předmětného

domu, je v rozporu s rozhodovací praxí dovolacího soudu. Dovolání je v této části přípustné i důvodné.

46. Dovolací soud projednal dovolání v souladu s § 3077 o. z. podle právní úpravy zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

č. 42

47. Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 10. 11. 2004, č. j. 35 Odo 801/2002, uveřejněném pod č. 50/2006 Sb. rozh. obč., vyslovil a odůvodnil závěr, že „peněžní prostředky na účtu vedeném peněžním ústavem na základě smlouvy o běžném účtu nebo na základě smlouvy o vkladovém účtu nejsou v majetku majitele účtu, v jehož prospěch byl tento účet zřízen, nýbrž v majetku peněžního ústavu. Oprávnění majitele účtu, jakož i osob majících k účtu dispoziční oprávnění, spočívající v tom, aby na základě jeho příkazu byly vyplaceny peněžní prostředky z účtu u peněžního ústavu, představuje proto pouze pohledávku z účtu u peněžního ústavu.“ Od těchto právních závěrů (z novější judikatury srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2020, sp. zn. 20 Cdo 900/2019) není důvod se odchýlit – s ohledem na značnou podobnost příslušných ustanovení (k tomu srov. znění § 708 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, a znění § 2662 o. z.) – ani za účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, tedy od 1. 1. 2014.

48. Závěr odvolacího soudu, že vlastníkem peněžních prostředků na bankovním účtu dovolatele jsou (někteří) spoluvlastníci předmětného domu, neboť tyto byly dovolateli (jako správci společné věci) pouze svěřeny do správy, je tak v rozporu s výše uvedenými závěry dovolacího soudu a rozhodnutí odvolacího soudu je nesprávné. Ostatně zřídil-li účet žalobce svým jménem a pro sebe, nemají spoluvlastníci k bance žádný právní vztah a nelze dovozovat, že by byli z účtu nad rámec toho, co bylo dohodnuto ve smlouvě o jeho zřízení, jakkoliv oprávnění. Nároky vzniklé v souvislosti s prostředky tak uloženými mohou uplatnit v zásadě jen vůči žalobci.

Ke zbývajícím námitkám dovolatele:

49. Otázkou dovolatele, vůči komu se bezdůvodně obohacuje spoluvlastník domu, pokud nehradí jím spotřebované dodávky energií a služeb, se dovolací soud – z důvodu procesní ekonomie – nezabýval. Pro řešení této otázky je významné posouzení povahy postavení žalobce (správce společné věci, nebo redistributora energií a služeb na základě dohody se spoluvlastníky). S ohledem na neúplné úvahy odvolacího soudu – jak vyplývá z výše uvedeného – je proto předčasné zabývat se jejím řešením.

50. V případě námitky týkající se aplikace § 150 o. s. ř. dovolatel neformuluje žádnou právní otázku, pouze polemizuje s právním posouzením odvolacího soudu, neuvádí ani v čem spatřuje naplnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 241a odst. 1 o. s. ř.). Ostatně dovolání týkající se výroku o nákladech řízení není podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. přípustné.

51. Ze shora uvedeného se podává, že v části předmětu řízení není dovolání žalobce přípustné, a proto je Nejvyšší soud částečně odmítl (§ 243c odst. 1 o. s. ř.). Ve zbývajících částech předmětu řízení je však dovolání důvodné. Proto Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. v dané části zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.).

52. V dalším řízení bude úkolem odvolacího soudu, aby se náležitě vypořádal s otázkou postavení žalobce – tj. zda v případě energií a služeb, jejichž náhrada je předmětem nyní projednávané věci, žalobce vystupoval vůči spoluvlastníkům z pozice správce společné věci, nebo z pozice jiné, vyplývající z dohody mezi ním a spoluvlastníky. V případě, že dojde k závěru, že žalobce byl správcem společné věci, bude jeho úkolem náležitě posoudit, zda právní jednání žalobce (příkazníka) bylo povahou zastoupením přímým, či nepřímým.

53. Odvolací soud je vysloveným právním názorem odvolacího soudu vázán (srov. § 243g odst. 1 věta první, část věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř.).

Č. 43

Č. 43

Spoluvlastnictví, Předkupní právo

§ 1124 odst. 1 o. z. ve znění do 31. 12. 2017

Předkupní právo spoluvlastníků podle § 1124 odst. 1 o. z., ve znění účinném do 31. 12. 2017, bylo omezeno pouze na ty případy, ve kterých bylo spoluvlastnictví jako majetkové společenství nově založeno pořízením pro případ smrti nebo jinou právní skutečností.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2020, sp. zn. 22 Cdo 1738/2019, ECLI:CZ:NS:2020:22.CDO.1738.2019.3)

Nejvyšší soud k dovolání žalovaných zrušil rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 7. 2. 2019, sp. zn. 13 Co 293/2018, a rozsudek Okresního soudu v Klatovech ze dne 17. 10. 2018, sp. zn. 5 C 137/2018, a věc vrátil Okresnímu soudu v Klatovech k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Klatovech rozsudkem ze dne 17. 10. 2018, č. j. 5 C 137/2018-63, rozhodl o nahrazení projevu vůle žalovaných tak, že každý ze žalovaných je jako vlastník spoluvlastnického podílu o velikosti id. 1/4 na pozemku parc. č. 1 v k. ú. J. (dále též jen „předmětný pozemek“ nebo „pozemek“) povinen učinit žalobcům nabídku ke koupi blíže specifikovanou ve výroku I, jejímž předmětem je tento spoluvlastnický podíl. Dále rozhodl o náhradě nákladů řízení (výroky II a III).

2. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že součástí společného jmění žalobců je spoluvlastnický podíl o velikosti id. 1/2 na předmětném pozemku, který nabyli na základě kupní smlouvy ze dne 27. 8. 1976 uzavřené mezi žalobci jako kupujícími a J. J. jako prodávajícím. Každý ze žalovaných nabyl vlastnické právo ke spoluvlastnickému podílu o velikosti id. 1/4 na předmětném pozemku kupní smlouvou ze dne 28. 2. 2017 uzavřenou mezi žalovanými jako kupujícími a K. J. jako prodávajícím. K. J. nabyl vlastnické právo ke spoluvlastnickému podílu o velikosti id. 1/2 na základě usnesení Okresního soudu v Domažlicích ze dne 7. 12. 2016, č. j. 10 D 612/2016-11, které nabylo právní moci 7. 12. 2016, a jež bylo vydáno ve věci dodatečného pojednání dědictví po J. J.

3. Nalézací soud v poměrech projednávané věci aplikoval § 1124 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též jen „o. z.“), ve znění účinném do 31. 12. 2017, podle kterého bylo-li spoluvlastnictví založeno pořízením pro případ smrti nebo jinou právní skutečností tak, že spoluvlastníci nemohli svá práva a povinnosti od počátku ovlivnit, a převádí-li některý ze spoluvlastníků svůj podíl, mají ostatní spoluvlastníci k podílu po dobu šesti měsíců ode dne vzniku spoluvlastnictví předkupní právo, ledaže spoluvlastník podíl převádí jinému spoluvlastníku nebo svému manželu, sourozenci nebo příbuznému v řadě přímé. Uvedl, že K. J. nabyl spoluvlastnický podíl o velikosti id. 1/2 na předmětném pozemku na základě § 3069 o. z., ve spojení s § 460 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném ke dni 13. 1. 1992, ke dni úmrtí J. J., tedy k 13. 1. 1992, a to i když usnesení soudu o dodatečném projednání dědictví nabylo právní moci dne 7. 12. 2016. Dovodil, že pro počátek běhu doby šesti měsíců rozhodné pro vznik předkupního práva je rozhodující právní moc usnesení soudu ve věci dodatečného projednání dědictví po J. J., neboť K. J. mohl plně vykonávat práva a povinnosti spojené s vlastnickým právem k tomuto spoluvlastnickému podílu až v okamžiku, ve kterém nabylo právní moci rozhodnutí, jímž mu bylo deklarováno nabytí vlastnického práva. Jelikož K. J. převedl spoluvlastnický podíl na žalované kupní smlouvou ze dne 28. 2. 2017, aniž ho nabídl žalobcům ke koupi, porušil předkupní právo žalobců zakotvené v § 1124 odst. 1 o. z., ve znění účinném do 31. 12. 2017. Z těchto důvodů soud vyhověl žalobě a svým rozhodnutím nahradil projev vůle žalovaných spočívající v nabídce ke koupi spoluvlastnického podílu.

4. Krajský soud v Plzni jako soud odvolací k odvolání žalovaných rozsudkem ze dne 7. 2. 2019, č. j. 13 Co 293/2018-89, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (výrok I) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok II). Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně i s jeho právním posouzením věci.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podávají žalovaní dovolání, v němž uplatňují dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. Namítají, že rozhodnutí odvolacího soudu je založeno na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že K. J. porušil zákonné předkupní právo žalobců. Poukazují především na to, že spoluvlastnictví k pozemku bylo založeno již kupní smlouvou ze dne 27. 8. 1976 uzavřenou mezi žalobci jako kupujícími a J. J., na základě které převedl J. J. žalobcům vlastnické právo ke spoluvlastnickému podílu o velikosti id. “. Nabyli-li následně K. J. spoluvlastnický podíl v dů-

č. 43

sledku dědění (univerzální sukcese), nedošlo k založení spoluvlastnictví k věci jakožto právního institutu, a proto nebyl K. J. povinen učinit žalobcům nabídku ke koupi na základě předkupního práva zakotveného v § 1124 odst. 1 o. z., ve znění účinném do 31. 12. 2017. Dovolatelé proto považují v ustálené rozhodovací praxi dovolacího soudu za nevyřešenou právní otázku, zda předkupní právo upravené v § 1124 odst. 1 o. z., ve znění účinném do 31. 12. 2017, svědčí spoluvlastníkům rovněž v případě, zemřel-li jeden ze spoluvlastníků a jeho spoluvlastnický podíl nabyde v důsledku univerzální sukcese jeho právní nástupce. Mají za to, že v takovém případě ostatním spoluvlastníkům toto předkupní právo nesvědčí. V této souvislosti poukazují na „paradoxní“ závěr, že spoluvlastník mohl svůj spoluvlastnický podíl v období mezi 1. 1. 2015 a 31. 12. 2017 volně převádět, zatímco spoluvlastník, který podíl v tomto období zdědil, byl vázán předkupním právem podle § 1124 odst. 1 o. z., ve znění účinném do 31. 12. 2017. Navrhují, aby dovolací soud změnil rozhodnutí odvolacího soudu tak, že žalobu zamítne a žalobcům přizná právo na náhradu nákladů řízení.

6. Žalobci se v dovolání ztotožňují s rozhodnutím odvolacího soudu. Mají za to, že pojem „založení spoluvlastnictví“ ve smyslu § 1124 odst. 1 o. z., ve znění účinném do 31. 12. 2017, je nutné interpretovat nejen v souvislosti s věcnou stránkou, nýbrž i se stránkou personální. Souhlasí se závěry soudů obou stupňů, že spoluvlastnictví k pozemku parc. č. 1 v k. ú. J. bylo založeno v roce 1976, přičemž se jednalo o společenství J. J. a žalobců. Toto společenství konkrétních osob zaniklo smrtí J. J., tedy k 13. 1. 1992. K 13. 1. 1992 bylo založeno jiné společenství osob k dané věci, a to spoluvlastnictví žalobců a K. J., které však bylo vůči žalobcům i dalším osobám deklarováno až na základě právní moci rozhodnutí o dodatečném projednání dědictví. Založení tohoto spoluvlastnictví, ke kterému došlo v důsledku smrti jednoho ze spoluvlastníků, tak žalobci nemohli nijak ovlivnit. V takovém případě svědčilo žalobcům předkupní právo zakotvené v § 1124 odst. 1 o. z., ve znění účinném do 31. 12. 2017, a proto byl K. J. povinen učinit žalobcům nabídku ke koupi, převáděl-li spoluvlastnický podíl v době šesti měsíců ode dne vzniku spoluvlastnictví. Neučinil-li tak, porušil předkupní právo žalobců. Mají tedy za to, že dovolání nespočívá na nesprávném právním posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř., a proto navrhuje, aby jej Nejvyšší soud zamítl.

7. Podle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla řešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

8. Podle § 241a odst. 1–3 o. s. ř. lze dovolání podat pouze z důvodu, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení.

III.

Přípustnost dovolání

č. 43

9. Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. (rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení dále označené otázky hmotného práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena), že je uplatněn dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

10. Rozhodnutí odvolacího soudu je založeno na právní otázce, zda svědčí spoluvlastníkům předkupní právo ve smyslu § 1124 odst. 1 o. z., ve znění účinném do 31. 12. 2017 v případě, že věc byla ve spoluvlastnictví více osob již před 1. 1. 2014 a v období mezi 1. 1. 2014 a 31. 12. 2017 bylo v důsledku smrti jednoho ze spoluvlastníků na základě univerzální sukcese deklarováno nabytí tohoto spoluvlastnického podílu dědici zemřelého spoluvlastníka.

11. Vzhledem k tomu, že v posuzované věci měly nastat všechny právní skutečnosti, s nimiž právní předpisy spojují porušení předkupního práva v období mezi 1. 1. 2014 a 31. 12. 2017 a v tomto období rovněž uplatnili dotčení spoluvlastníci příslušný nárok jim plynoucí z hmotněprávní úpravy účinné v té době, je nutné, aby soud o tomto nároku rozhodoval podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2017.

12. Podle § 1124 odst. 1 věty první o. z., bylo-li spoluvlastnictví založeno pořízením pro případ smrti nebo jinou právní skutečností tak, že spoluvlastníci nemohli svá práva a povinnosti od počátku ovlivnit, a převádě-li některý ze spoluvlastníků svůj podíl, mají ostatní spoluvlastníci k podílu po dobu šesti měsíců ode dne vzniku spoluvlastnictví předkupní právo, ledaže spoluvlastník podíl převádí jinému spoluvlastníku nebo svému manželu, sourozenci nebo příbuznému v řadě přímé.

13. Nejvyšší soud při řešení shora formulované právní otázky vyšel – vázán rozsahem dovolání a vymezeným dovolacím důvodem – ze závěru odvolacího soudu (jenž nebyl v dovolání napaden), že v poměrech projednávané věci je pro určení počátku běhu doby šesti měsíců pro uplatnění předkupního práva ve smys-

lu § 1124 odst. 1 o. z. rozhodující den 7. 12. 2016, kdy nabylo právní moci usnesení Okresního soudu v Domažlicích ze dne 7. 12. 2016, č. j. 10 D 612/2016-11, které bylo vydáno ve věci dodatečného projednání dědictví po J. J. a na základě kterého nabyl K. J. vlastnické právo ke spoluvlastnickému podílu o velikosti id. 1/2 na pozemku parc. č. 1 v k. ú. J.

č. 43

14. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2017, byl založen na odklonu od koncepce zákonného předkupního práva spoluvlastníků zakotveného v § 140 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obč. zák.“). Pojetí zákonného předkupního práva spoluvlastníků zakotveného v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, současná právní úprava záměrně opustila v prospěch absence zákonného předkupního práva se zákonem stanovenými výjimkami zakotvenými v § 1124 či § 1125 o. z.

15. Důvodová zpráva k § 1124 o. z. uvádí, že „situace, kdy spoluvlastnictví vznikne jinak než smlouvou mezi spoluvlastníky a kdy spoluvlastníci neměli možnost z vlastní vůle ovlivnit svá práva a povinnosti, vyžaduje zvláštní řešení. Proto se navrhuje stanovit dispozitivně zákaz zcizení spoluvlastnického podílu, vyjma případy převodu na jiného spoluvlastníka nebo na osoby z okruhu osob spoluvlastníku nejbližších. Obdobné řešení přijaly pro shodné případy Francie novelou Code civil provedenou zákonem 76-1286 z r. 1976 (čl. 815-14 CC) a po jejím vzoru v r. 1993 Lucembursko. Německý (§ 2034 BGB) nebo italský (čl. 732) občanský zákoník znají v obdobné souvislosti zákonné předkupní právo spoludědiců pro případ převodu dědických podílů. Návrh sleduje omezení spoluvlastníků jen dočasné, tj. na dobu šesti měsíců, což na jedné straně bere v úvahu podstatu a smysl vlastnického práva (čl. 4 odst. 3 Listiny základních práv a svobod), na straně druhé dává spoluvlastníkům dostatečně dlouhou dobu, aby svoji situaci zvážili a vyřešili podle své vůle“.

16. Z uvedeného je zřejmé, že úmyslem zákonodárce v souvislosti s úpravou předkupního práva spoluvlastníků zakotvenou v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2017, bylo omezit předkupní právo spoluvlastníků pouze na ty případy, ve kterých bylo spoluvlastnictví jako majetkové společenství nově založeno pořízením pro případ smrti nebo jinou právní skutečností tak, že spoluvlastníci nemohli svá práva a povinnosti od počátku ovlivnit. Předkupní právo spoluvlastníkům ve smyslu § 1124 odst. 1 o. z. vzniklo spoluvlastníkům např. za situace, ve které byla věc ve výlučném vlastnictví zůstavitele a v důsledku jeho smrti se věc stala předmětem spoluvlastnictví více dědiců. Byl-li však zůstavitel pouze „vlastníkem“ spoluvlastnického podílu na věci a v důsledku jeho smrti nabyl spoluvlastnický podíl jeho dědic (na základě univerzální sukcese), zákonné předkupní právo ostatním spoluvlastníkům ke spoluvlastnickému podílu, jenž byl předmětem dědění, ve smyslu § 1124 odst. 1 o. z. nevzniklo. V tomto případě totiž smrt původního spoluvlastníka ne-

byla tou právní skutečností, která by založila novou vlastnickou formu v podobě spoluvlastnictví. Spoluvlastnický vztah k předmětnému pozemku zde existoval již před označenou právní skutečností a byl založen vůlí spoluvlastníků v podobě kupní smlouvy.

17. V poměrech projednávané věci vzniklo spoluvlastnictví (jako majetkové společenství) k předmětnému pozemku na základě kupní smlouvy uzavřené dne 27. 8. 1976 mezi žalobci jako kupujícími a J. J. Na základě této kupní smlouvy se stali spoluvlastníky J. J. a žalobci. Následně nabytí v důsledku smrti J. J. jeho spoluvlastnický podíl na věci K. J., a to na základě usnesení Okresního soudu v Domažlicích ze dne 7. 12. 2016, č. j. 10 D 612/2016-11, které nabylo právní moci 7. 12. 2016. Pokud převedl spoluvlastnický podíl na této věci na žalované kupní smlouvou ze dne 28. 2. 2017, nebyl povinen žalobcům nabídnout věc ke koupi, jelikož žalobcům s ohledem na výše uvedené předkupní právo zakotvené v § 1124 odst. 1 o. z. nesvědčilo. Dovodil-li odvolací soud opak, spočívá jeho rozhodnutím ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. na nesprávném právním posouzení věci.

18. Z uvedeného je zřejmé, že dovolání žalovaných je důvodné. Protože Nejvyšší soud neshledal podmínky pro změnu rozhodnutí odvolacího soudu ve smyslu § 243d písm. b) o. s. ř., rozhodnutí odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Jelikož důvody, pro které Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu, platí také pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.).

19. V rámci dalšího řízení jsou soudy obou stupňů vázány právním názorem dovolacího soudu (§ 243g odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 226 odst. 1 o. s. ř.).

Č. 44

Č. 44

Společné jmění manželů

§ 143 odst. 1 písm. a) obč. zák., § 143 odst. 1 písm. b) obč. zák.

Majetkové hodnoty, které jeden z manželů získal jako plnění ze závazkového právního vztahu, jehož rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů a který převzal bez souhlasu druhého, jsou součástí společného jmění manželů; součástí společného jmění nejsou dluhy, které pro něj ze závazkového právního vztahu vyplývají.

Byly-li na pořízení majetkových hodnot ve společném jmění manželů použity prostředky opatřené takovým závazkem jen jednoho z manželů, který není součástí společného jmění manželů a který je povinen splnit jen zavázaný manžel po zániku manželství, nezakládá tato skutečnost při zániku společného jmění manželů nárok na vypořádání vnosu z odděleného majetku na společný majetek.

K vylučnému závazku manžela, který takto majetkové hodnoty ve prospěch společného jmění manželů opatřil, může soud přihlídnout při vypořádání společného jmění manželů, např. při úvaze o disparitě podílů.

(Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 31 Cdo 2008/2020, ECLI:CZ:NS:2020:31.CDO.2008.2020.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích - pobočky v Táboře ze dne 28. 2. 2019, sp. zn. 15 Co 402/2018, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

1. Žalobkyně se po žalovaném domáhá zaplacení 600 000 Kč s úrokem z prodlení 8,05 % ročně ze žalované částky do zaplacení. Účastníci byli do 7. 1. 2011 manželé. Za trvání manželství si žalovaný půjčil bez vědomí žalobkyně od svých rodičů 1 500 000 Kč, které následně – rovněž bez vědomí žalobkyně – půjčil společnosti D. s. r. o. (dále také „společnost“). Společnost vrátila žalovanému v průběhu roku 2014 ve čtyřech splátkách celkem 1 200 000 Kč; žalobkyně si nyní nárokuje polovinu této částky, neboť pohledávka ze smlouvy o půjčce za společností D. s. r. o. – na kterou společnost žalovanému plnila – byla podle jejího tvrzení součástí společného jmění manželů (dále také „SJM“).

2. Okresní soud v Táboře (dále také „soud prvního stupně“) nejprve rozsudkem pro uznání ze dne 29. 9. 2016, č. j. 8 C 80/2016-46, žalobě zcela vyhověl. Rozsudek soudu prvního stupně byl potvrzen rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích – pobočky v Táboře ze dne 23. 2. 2017, č. j. 15 Co 12/2017-132; dovolání žalovaného proti rozsudku odvolacího soudu Nejvyšší soud odmítl usnesením ze dne 1. 11. 2017, č. j. 28 Cdo 4139/2017-214. Všechny uvedené rozsudky zrušil Ústavní soud nálezem ze dne 20. 3. 2018, sp. zn. III. ÚS 3964/17.
3. Následně soud prvního stupně rozsudkem ze dne 24. 8. 2018, č. j. 8 C 80/2016-516, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni 600 000 Kč s úrokem z prodlení (výrok I.) a dále povinnost nahradit žalobkyni náklady řízení ve výši 143 100 Kč (výrok II.).
4. Soud prvního stupně uvedl, že závazek žalovaného vůči třetím osobám (jeho rodičům) byl jeho výlučným závazkem ve smyslu § 143 odst. 1 písm. b) zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále také „obč. zák.“). Součástí SJM jsou však podle judikatury i prostředky získané některým z manželů půjčkou, byť se jedná o půjčku sjednanou jedním manželem bez vědomí druhého, přičemž rozsah půjčky přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů; stejně do SJM patří i majetkové hodnoty, které se za tyto prostředky získané půjčkou pořídí. Proto i pohledávka za společností D. s. r. o. byla majetkovou hodnotou náležející do SJM účastníků, ačkoli byla získána za prostředky z výlučného závazku žalovaného.
5. Krajský soud v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře k odvolání žalovaného rozsudkem ze dne 28. 2. 2019, č. j. 15 Co 402/2018-616, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl (výrok I.). Dále žalobkyni uložil povinnost zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení před soudy všech stupňů 244 612,30 Kč (výrok II.) a České republice na soudním poplatku z odvolání 5 000 Kč (výrok III.).
6. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, neztotožnil se však s jeho právním hodnocením věci. K tomu, aby se prostředky získané výlučným závazkem jednoho z manželů „transformovaly“ do SJM bylo třeba, aby nějakým způsobem sloužily k rozšíření masy SJM. V daném případě však žalobkyně ani netvrdí, že by k něčemu takovému došlo. Prostředky z výlučného závazku žalovaného tedy nebyly – ani podle žalobního tvrzení – použity ve prospěch SJM, nýbrž na „vznik pohledávky“ za třetí osobou. Protože závazek žalovaného vůči vlastním rodičům není součástí SJM, a tedy ani finanční prostředky za něj získané se nestaly součástí SJM, není součástí SJM ani pohledávka za společností D. s. r. o., „na vrácení půjčených peněz“. I kdyby peněžní prostředky získané od rodičů žalovaného tvořily součást SJM a žalovaný je bez souhlasu žalobkyně poskytl společnosti D. s. r. o., „mohl by k tomu soud přihlídnout jen v rámci vypořádání SJM jako k tzv. vnosu (ze společného na výlučný majetek

žalovaného) ve smyslu § 149 odst. 2 obč. zák., nikoli v samostatném řízení poté, co již uplynula lhůta uvedená v § 150 odst. 4 obč. zák.“. Žalobu proto zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

č. 44

7. Rozsudek odvolacího soudu napadá žalobkyně (dále také „dovolatelka“) dovoláním, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále také „o. s. ř.“). Tvrdí, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu; pokud by se ustálená judikatura na projednávanou věc nevztahovala, pak se jedná o otázku, která v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla řešena. Jde o to, zda „představuje pohledávka majetkovou hodnotu náležející do SJM i v případě, že byla pořízena výlučným závazkem jen jednoho z manželů“.

8. Jako dovolací důvod uplatňuje nesprávné právní posouzení věci podle § 241a odst. 1 o. s. ř. Namítá, že podle ustálené judikatury jsou součástí společného jmění manželů prostředky získané některým z manželů půjčkou, a stejně tak i majetkové hodnoty za tyto prostředky získané; právě takovou majetkovou hodnotou měla být pohledávka za společností D. s. r. o. Navrhuje napadené rozhodnutí zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

9. Žalovaný se ve vyjádření ztotožňuje s právním hodnocením odvolacího soudu a navrhuje podané dovolání zamítnout.

III.

Přípustnost dovolání

10. Jelikož odvolací soud vydal rozhodnutí po 30. 9. 2017, projednal Nejvyšší soud dovolání a rozhodl o něm podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (srov. čl. II odst. 2 zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony).

11. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

12. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

13. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva,

při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

14. Dovolání je přípustné, neboť odvolací soud vyřešil právní otázku charakteru peněžních prostředků získaných smlouvou o půjčce, kterou převzal jeden z manželů bez souhlasu druhého a jejíž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu.

15. Senát soudního oddělení č. 22, kterému byla věc v souladu s rozvrhem práce Nejvyššího soudu předložena k projednání a rozhodnutí, se zároveň hodlá odchýlit od právních názorů, které dříve vyslovil např. v rozsudcích ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 22 Cdo 428/2017, a ze dne 25. 5. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2335/2005 (tato i dále označená rozhodnutí dovolacího soudu jsou uveřejněna na webových stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz), a to v navazující právní otázce. Jedná se o závěr, že byly-li na pořízení majetkových hodnot ve společném jmění manželů použity (výlučně) peníze opatřené takovým závazkem jen jednoho z manželů, který není součástí SJM, a který je povinen splnit jen zavázaný manžel po zániku manželství, zakládá tato skutečnost při zániku SJM nárok na vypořádání vnosu z odděleného majetku na společný majetek; proto věc podle § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, předložil velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále také „velký senát“). Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

IV.

Důvodnost dovolání

16. Protože společné jmění manželů zaniklo před 1. 1. 2014, řídí se jeho vypořádání zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3779/2014, uveřejněný pod číslem 103/2015 Sb. rozh. obč.).

17. Podle § 143 odst. 1 písm. a) obč. zák. společné jmění manželů tvoří majetek nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství, s výjimkou majetku získaného dědictvím nebo darem, majetku nabytého jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela, jakož i věcí, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho z manželů, a věcí vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství, a nebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka.

18. Podle § 143 odst. 1 písm. b) obč. zák. společné jmění manželů tvoří závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství, s výjimkou závazků týkajících se majetku, který náleží výhradně jednomu z nich, a závazků, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého.

19. V nyní projednávané věci je třeba řešit právní otázku, zda jsou součástí SJM peněžní prostředky nabyté smlouvou o půjčce (§ 657 obč. zák.), kterou uzavřel jeden z manželů bez souhlasu druhého a jejíž rozsah přesáhl míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, a na ní navazující otázku, zda je součástí SJM pohledávka proti třetí osobě, které jeden z manželů bez souhlasu druhého takto nabyté peníze dále půjčil.

20. V rozsudku ze dne 22. 1. 2015, sp. zn. 22 Cdo 1480/2013, se (s odkazem např. na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 2008, sp. zn. 22 Cdo 3596/2006) uvádí: „Věc, která byla pořízena za trvání bezpodílového spoluvlastnictví z prostředků patřících výlučně jednomu z manželů (např. z peněz, které měl již v době před uzavřením manželství nebo které sám získal darováním), se nestává předmětem BSM (bezpodílového spoluvlastnictví manželů – poznámka dovolacího soudu), ale je ve výlučném vlastnictví toho, kdo ji takto pořídil. O nabytí věci za výlučné prostředky jen jednoho z manželů nelze uvažovat v případě, že věc je nabyta za prostředky získané půjčkou, byť ji sjednal jen ten manžel, jehož výlučné prostředky byly později na její splacení použity. Bývalý Nejvyšší soud ČSR již v rozsudku z 28. 11. 1969, sp. zn. 8 Cz 36/69, publikovaném pod číslem 57/1970 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 57/1970“), zaujal právní názor, že „vznikl-li za trvání manželství dluh, z něhož byl zavázán jenom jeden z manželů, který např. uzavřel vlastním jménem smlouvu o půjčce, a bylo-li takto získaných peněz použito na koupi určité věci, tj. byla-li za ně získána určitá majetková hodnota, náleží i tato hodnota – za splnění ostatních podmínek uvedených v § 143 obč. zák. a bez ohledu na to, zda byla smlouva o půjčce platně uzavřena – do bezpodílového spoluvlastnictví. K závazku manžela, který takto opatřil peníze a je povinen je vrátit (ať již jako plnění ze smlouvy o půjčce či jako neoprávněný majetkový prospěch v případě, že smlouva o půjčce, nebyla platně uzavřena) a který je vynaložil ve skutečnosti na společný majetek ze svého, se přihlédne při vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví.“

21. Uvedené závěry akceptovala rozhodovací praxe Nejvyššího soudu i v poměrech společného jmění manželů. V rozsudku ze dne 25. 5. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2335/2005, uveřejněném v časopise Soudní rozhledy, 2007, č. 5, s. 180, Nejvyšší soud vyložil, že byly-li na zakoupení věci ve společném jmění manželů (SJM) použity peníze opatřené takovým závazkem jen jednoho z manželů, který není součástí SJM a který je povinen splnit jen zavázaný manžel po zániku manželství, zakládá tato skutečnost při zániku SJM nárok na vypořádání tohoto vnosu z odděleného majetku na společný majetek. To platí, i jde-li o závazky, jejichž rozsah

přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého. Označený závěr akceptoval Nejvyšší soud i ve svém rozsudku ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 22 Cdo 428/2017.

22. Podle uvedených rozhodnutí je to, co jeden z manželů pořídil výlučně za prostředky získané z půjčky, jejíž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů a které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého, součástí společného jmění; to, co na pořízení věci (ať hmotné, či nehmotné, zde pohledávky) manžel z takové půjčky vynaložil, je vnos z výlučného majetku na majetek společný.

23. Tento závěr lze však přijmout pouze za předpokladu, že peníze takto získané půjčkou nebyly součástí SJM – pak by ale nepřicházelo do úvahy pokládat věci za ně pořízené za součást společného jmění (šlo by o transformaci, která nemění status transformovaného majetku). Jde o zjevný rozpor v odůvodnění tohoto právního názoru.

24. Uvedený názor by mohl též obstát při zpochybnění tzv. principu transformace, tedy toho, že součástí SJM není majetek nabytý jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela. Tento princip však vyplývá přímo ze zákona a není důvod jej opustit.

25. Vztaheno na projednávaný případ: Žalovaný za trvání manželství s žalobkyní nabyt na základě půjčky od svých rodičů majetek – peněžní prostředky ve výši 1 500 000 Kč. Protože se na takto nabyté peníze nevztahuje žádná z výjimek uvedených v § 143 odst. 1 písm. a) obč. zák (nejde o majetek získaný dědictvím nebo darem, majetek nabytý jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela, jakož ani o věci, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho z manželů, věci vydané v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství, a nebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka), tvořily součást společného jmění účastníků.

26. Za této situace pak nelze nijak odůvodnit závěr, že je vnosem z výlučného na společný majetek to, co jeden z manželů pořídil výlučně za prostředky získané z půjčky, jejíž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů a kterou převzal jeden z nich bez souhlasu druhého. Ve skutečnosti je tomu tak, že věci (včetně pohledávek), které jeden z manželů získal jako plnění ze závazku (závazkového právního vztahu), jehož rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů a který převzal bez souhlasu druhého, jsou součástí společného jmění; součástí společného jmění nejsou jen dluhy (závazky v užším slova smyslu), které pro něj z převzatého závazku (závazkového právního vztahu) vyplývají. Jinak řečeno, právní režim závazku, jehož rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů a který převzal jeden z nich bez souhlasu druhého, se štěpí tak, že dluh z tohoto závazku do SJM nepatří, avšak to, co z něj dlužník získal, je součástí SJM.

27. Velký senát se tak odchyluje od právního názoru vysloveného např. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 22 Cdo 428/2017, a v rozsudku ze dne 25. 5. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2335/2005, podle kterého byly-li na zakoupení věci ve společném jmění manželů použity (výlučně) peníze opatřené takovým závazkem jen jednoho z manželů, který není součástí SJM a který je povinen splnit jen zavázaný manžel po zániku manželství, zakládá tato skutečnost při zániku SJM nárok na vypořádání tohoto vnosu z odděleného majetku na společný majetek; Nejvyšší soud konstatuje, že věci (včetně finančních prostředků), které jeden z manželů získal jako plnění ze závazku (závazkového právního vztahu), jehož rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů a který převzal jeden z nich bez souhlasu druhého, jsou součástí společného jmění, stejně jako věci, které byly za tyto hodnoty (zpravidla finanční prostředky) nabyté.

28. Pokud tedy peníze nabyté žalovaným půjčkou od jeho rodičů tvořily součást SJM účastníků, byla součástí SJM i pohledávka za společností D. s. r. o., které žalovaný tyto finanční prostředky následně půjčil. Názor odvolacího soudu, že tato pohledávka není součástí SJM, tak neobstojí.

29. V řízení pak zůstává dosud odvolacím soudem neřešenou otázkou, zda a jakým způsobem byla pohledávka po zániku SJM účastníků vypořádána (ať již dohodou nebo soudním rozhodnutím), či zda ohledně pohledávky nastala zákonná domněnka vypořádání (§ 150 obč. zák.). Na vyřešení této otázky je potom závislé rozhodnutí o oprávněnosti nároku žalobkyně na zaplacení žalované částky.

30. K tomu dovolací soud poznamenává, že již v citovaném rozsudku R 57/1970, zaujal Nejvyšší soud právní názor, že k závazku manžela, který takto opatřil peníze (nebo jinou majetkovou hodnotu) a je povinen je vrátit, má soud přihlídnout při vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví (dnes společného jmění manželů). Tímto způsobem lze překonat případnou „nespravedlnost“ spočívající v tom, že majetek získaný na základě výlučného závazku jednoho z manželů se stává součástí SJM, přestože dluh z převzatého závazku tíží jen zavázaného manžela. Za předpokladu, že získaný majetek skutečně rozšířil masu společného jmění a zavázaný manžel uhradil nebo má uhradit dluh ze svého výlučného majetku, lze uvažovat např. o disparitě podílů v případě vypořádání SJM. Nelze zde však hovořit o vnosu z výlučného na společný majetek.

31. Jelikož právní posouzení věci co do řešení otázky, na které spočívá napačené rozhodnutí, není správné (dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem), Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu (včetně závislých výroků o nákladech řízení) zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a odst. 2 věta první o. s. ř.).

32. Právní názor Nejvyššího soudu je pro dovolací soud závazný. V novém rozhodnutí odvolací soud znovu rozhodne i o nákladech řízení, včetně řízení dovolacího (§ 243g odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 226 odst. 1 o. s. ř.).

Č. 45

Č. 45

Odpovědnost státu za škodu [Odpovědnost státu za újmu], Náhrada škody
čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských
práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, § 13 odst. 1 zákona
č. 82/1998 Sb., § 31a zákona č. 82/1998 Sb.

Právo na projednání věci v přiměřené době, které je obsahově shodné s právem na projednání věci bez zbytečných průtahů ve smyslu čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, mají i účastníci správních řízení, na něž dopadá čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, nebo jejichž předmětem je základní právo nebo svoboda, a to bez ohledu na to, zda na dané správní řízení navazoval soudní přezkum.

(Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 31 Cdo 2402/2020, ECLI:CZ:NS:2020:31.CDO.2402.2020.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalované v rozsahu, v jakém jím byl napaden rozsudek odvolacího soudu ve výroku II potvrzujícím rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I.; ve zbývajícím rozsahu její dovolání odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobci se žalobou podanou dne 2. 6. 2015 domáhali uložení povinnosti žalované zaplatit žalobcům společně a nerozdílně 183 600 Kč s příslušenstvím jako náhradu nemajetkové újmy podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OdpŠk“), která jim měla vzniknout v důsledku nepřiměřené délky správního řízení vedeného před stavebním úřadem Městského úřadu v Chrastavě. Předmětem stavebního řízení bylo odstranění stavby – přístavby k domu sousedů žalobců manželů V., když tato stavba byla provedena bez povolení v bezprostřední blízkosti domu žalobců a znemožňovala jim tak řádné užívání jejich domu. V průběhu stavebního řízení naopak stavebníci, manželé V., požádali o dodatečné povolení stavby, Městský úřad v Chrastavě jim opakovaně vyhověl, opakovaně však byla tato roz-

hodnutí rušena správním odvolacím orgánem, a byť sami žalobci podali stížnost na stavbu dne 21. 9. 2005, ke dni podání žaloby řízení ještě nebylo skončeno.

č. 45

2. Obvodní soud pro Prahu 1 jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 21. 6. 2018, č. j. 18 C 49/2015-189, uložil žalované zaplatit žalobcům k ruce společně a nerozdílné částku ve výši 183 600 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 183 600 Kč ode dne 26. 12. 2014 do zaplacení (výrok I), dále zamítl žalobu co do úroku z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 183 600 Kč za den 25. 12. 2014 (výrok II) a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobcům náhradu nákladů řízení ve výši 156 740,74 Kč (výrok III). Rozsudek soudu prvního stupně je již třetím rozsudkem v pořadí vydaný v této věci, když první rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 15. 3. 2016, č. j. 18 C 49/2015-41, ve znění doplňujícího rozsudku ze dne 1. 8. 2016, č. j. 18 C 49/2015-60, byl zrušen usnesením Městského soudu v Praze ze dne 25. 11. 2016, č. j. 16 Co 407/2016-75, a v pořadí druhý rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 24. 10. 2017, č. j. 18 C 49/2015-127, byl zrušen usnesením Městského soudu v Praze ze dne 5. 4. 2018, č. j. 16 Co 28/2018-170, a věc opětovně vrácena Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení.

3. Městský soud v Praze jako soud odvolací napadeným rozsudkem ze dne 25. 4. 2019, č. j. 16 Co 342/2018-265, připustil změnu žaloby ze dne 25. 4. 2019 (výrok I), změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I jen tak, že se z výroku vypouští slova „společně a nerozdílně“ a že se zamítá žaloba ohledně úroku z prodlení za dobu od 26. 12. 2014 do 29. 12. 2014, jinak rozsudek soudu prvního stupně v tomto výroku potvrdil (výrok II), dále rozsudek soudu prvního stupně ve výroku III změnil tak, že náklady dosavadního řízení činí částku 66 615 Kč, jinak jej potvrdil (výrok III), nepřiznal „Českému státu“ náhradu nákladů řízení ve výši 5 075 Kč (výrok IV), a uložil žalované nahradit žalobcům náklady odvolacího řízení ve výši 15 750 Kč (výrok V).

4. Soud prvního stupně na základě provedeného dokazování učinil následující závěr o skutkovém stavu věci. Stavebníci dne 29. 12. 2004 ohlásili stavebnímu úřadu provedení udržovacích prací – opravu kůlny u objektu individuální rekreace č. e. 1 na pozemku p. č. st. 2, v k. ú. D. (dále jen „kůlna“). Na základě stížnosti žalobců ze dne 21. 9. 2005 stavební úřad dne 3. 7. 2006 zahájil řízení o odstranění stavby – kůlny, respektive její pochůzní střechy. Dne 1. 9. 2006 stavební úřad řízení o odstranění stavby přerušil. Řízení bylo přerušeno po 60 dnech. Dne 25. 10. 2006 podali stavebníci u stavebního úřadu žádost o dodatečné povolení stavby. V řízení o odstranění stavby bylo pokračováno dne 15. 11. 2006. Dne 21. 12. 2006 stavební úřad rozhodl o dodatečném povolení stavby – pochůzní střechy kůlny. Žalobci podali proti výše uvedenému rozhodnutí odvolání dne 22. 1. 2007. Odvolací orgán rozhodl o zrušení rozhodnutí ze dne 21. 12. 2006, a to rozhodnutím ze dne 31. 5. 2007. Stavební úřad řízení o odstranění stavby přerušil dne 1. 8. 2007. Dne 16. 11. 2007 stavební úřad rozhodl o pokračování

v řízení a nařídil ústní jednání. Stavební úřad dne 28. 12. 2007 rozhodl o dodatečném povolení pro stavbu – nová stavba kůlny. Proti výše uvedenému rozhodnutí podali žalobci dne 30. 1. 2008 odvolání. Rozhodnutím ze dne 14. 5. 2008 odvolací orgán rozhodl o zrušení rozhodnutí ze dne 28. 12. 2007. Stavební úřad řízení o odstranění stavby přerušil dne 23. 7. 2008. Dne 20. 11. 2008 podali stavebníci u stavebního úřadu žádost o udělení výjimky podle § 61 vyhlášky č. 137/1998 Sb. Tímto dnem bylo zahájeno řízení o udělení výjimky. Dne 9. 3. 2009 stavební úřad řízení o udělení výjimky zastavil. Žalobci podali proti výše uvedenému rozhodnutí odvolání dne 30. 3. 2009. Rozhodnutím ze dne 24. 7. 2009 odvolací orgán rozhodl o potvrzení rozhodnutí ze dne 9. 3. 2009. Dne 28. 5. 2010 stavební úřad rozhodl o dodatečném povolení stavby – nové stavby kůlny. Proti výše uvedenému rozhodnutí podali žalobci dne 23. 6. 2010 odvolání. Odvolací orgán rozhodnutím ze dne 19. 11. 2010 rozhodl o zrušení rozhodnutí ze dne 28. 5. 2010. Spis byl vrácen stavebnímu úřadu dne 14. 12. 2010. Stavební úřad řízení o odstranění stavby přerušil dne 15. 4. 2011, tedy po 121 dnech od vrácení spisu. Dne 20. 1. 2012 stavební úřad rozhodl o odstranění stavby – nové stavby kůlny. Proti výše uvedenému rozhodnutí podali stavebníci dne 22. 2. 2012 odvolání. Odvolací orgán rozhodl dne 31. 7. 2012 o zrušení rozhodnutí ze dne 20. 1. 2012. Spis byl vrácen stavebnímu úřadu dne 6. 8. 2012. Stavební úřad po vrácení spisu nařídil kontrolní prohlídku a řízení dne 15. 5. 2013 přerušil. Řízení bylo přerušeno po 282 dnech od vrácení spisu. K přerušení řízení přistoupil stavební úřad opětovně dne 16. 8. 2013 na základě výzvy k doplnění podkladů řízení ze dne 16. 8. 2013 a dále dne 28. 8. 2014 na základě výzvy ze dne 28. 8. 2014. Žalobci uplatnili dne 25. 6. 2014 nárok na náhradu nemajetkové újmy u Ministerstva spravedlnosti, které žádost postoupilo Ministerstvu pro místní rozvoj. Ani ke dni podání žaloby nedošlo k vydání konečného rozhodnutí stavebním úřadem. Soud prvního stupně také zjistil, že žalobci pocítovali zhoršení zdravotního stavu v důsledku dlouhého stavebního řízení, a také to, že se žalobcům v jejich domě sousedícím s kůlnou již v důsledku těchto okolností nechtělo žít, a proto ho v roce 2017 prodali.

5. Soud prvního stupně při právním hodnocení správnosti úředního postupu nejprve posuzoval, zda jsou v dané věci rozhodné dílčí průtahy při vydání jednotlivých rozhodnutí, či zda je rozhodující přiměřenost celkové délky řízení. Soud prvního stupně vyšel z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 344/2014, uveřejněného pod číslem 113/2017 Sb. rozh. obč., a dospěl k závěru, že v dané věci šlo u žalobců ve správním řízení o spor o právo, který je opravdový a vážný, jehož rozhodnutí má přímý vliv na existenci, rozsah nebo způsob výkonu daného práva, toto právo má základ ve vnitrostátním právu a rovněž se jedná o právo soukromoprávní povahy. Předmětem řízení byl totiž způsob a rovněž i rozsah výkonu vlastnického práva žalobců k jejich domu, když toto právo má základ v čl. 11 Listiny základních práv a svobod (dále jen

„Listina“). Splnění těchto požadavků pak i znamená, že právo žalobců, o které v řízení šlo, podléhá ochraně čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). Je tedy namístě nárok žalobců posuzovat jako nárok podle stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněného pod číslem 58/2011 Sb. rozh. obč. (dále jen „Stanovisko“), u něhož se v případě nepřiměřené délky řízení vznik nemajetkové újmy bez dalšího presumuje a tuto újmu je namístě odškodnit podle kritérií uvedených v § 31a OdpŠk. Soud prvního stupně přitom i výslovně odmítl závěr obsažený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2018, sp. zn. 30 Cdo 1174/2016, dle něhož nelze nárok posuzovat podle § 13 odst. 1 věty třetí a § 31a OdpŠk, pokud ve správním řízení nerozhodoval jako přezkumný orgán soud. Dovodil, že tento závěr je v rozporu s čl. 6 Úmluvy a rovněž je i nepraktický, když by vedl účastníky správních řízení k podávání správních žalob, jejichž účelem by bylo, aby nárok z nesprávného úředního postupu mohl být posuzován podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Při hodnocení uplatněného nároku soud prvního stupně vyšel ze závěru, že řízení bylo zahájeno dne 3. 7. 2006, do zahájení soudního řízení v této věci, tedy do dne 2. 6. 2015, činila délka řízení 8 let a 11 měsíců. Soud prvního stupně tuto délku hodnotil jako enormně nepřiměřenou a již z toho dospěl k závěru, že základní částku odškodnění je nutno stanovit částkou 20 000 Kč za rok řízení a nekrátit ji ani za prvé dva roky řízení. Částku soud ještě zvýšil o 10 % za nízkou složitost řízení, přístup žalobců i jejich věk. Dovodil, že nárok žalobců by při aplikaci zákonných kritérií činil 231 838,10 Kč, proto pokud žalobci požadují částku ve výši 183 600 Kč, je jejich nárok důvodný v plném rozsahu a soud žalobě vyhověl. Zároveň soud přiznal žalobcům úrok z prodlení, když dovodil, že do prodlení se žalovaná dostala dne 26. 12. 2014. O nákladech řízení soud rozhodl za užití § 142 odst. 3 občanského soudního řádu, přičemž při výpočtu výše nákladů vyšel z počtu úkonů, žalované částky, a jako náklady přitom přiznal i cestovné, náhradu času i DPH.

6. Odvolací soud doplnil skutková zjištění soudu prvního stupně, zopakoval důkaz rozhodnutími odvolacího orgánu ve správním řízení i z výpisu z katastrof nemovitostí. Odvolací soud také vyšel z rozsudku Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ze dne 6. 3. 2012, ve věci Wurzer proti Rakousku, stížnost č. 5335/07, avšak vyslovil, že závěr uvedený v rozsudku Nejvyššího soudu pod sp. zn. 30 Cdo 1174/2016 z tohoto rozsudku ESLP nevyplývá. Po takto doplněném dokazování se odvolací soud nejprve zabýval odvolací námitkou, že nebylo rozhodnuto o celém předmětu řízení, když žalobci uplatnili i nárok na náhradu škody na zdraví. Odvolací soud sice přisvědčil, že nárok na náhradu újmy na zdraví je samostatným nárokem, žalobci však takto uplatněn nebyl, neboť pouze uváděli, že pro ně řízení bylo významné s ohledem na jejich věk a po zdravotní stránce na ně působilo negativně, aniž by tvrdili a prokazovali újmu spočívající v bolesti a ztížení společenského uplatnění. Ve vztahu k meritu věci pak odvolací

soud dospěl k závěru, že byt' se soud prvního stupně dopustil dílčích pochybení, jeho základní závěr, že na danou věc je namísto aplikovat Stanovisko, je správný. Platí tedy, že pro poskytnutí satisfakce je rozhodující přiměřenost délky posuzovaného správního řízení, když v případě nepřiměřené délky se tvrzená újma žalobců presumuje. Odvolací soud konstatoval, že u žalobců se jedná o spor, který byl pro ně velmi podstatný, tedy opravdový a vážný, jeho výsledek měl přitom přímý vliv na způsob výkonu jejich vlastnického práva, které je právem civilní povahy. Právě toto právo žalobců je přitom dle českého práva ve stavebním řízení řešeno konečným způsobem, neuplatní-li vlastník sousední stavby námitky vůči jejím parametrům ve stavebním řízení, nemůže je následně účinně uplatnit ani před soudem. Odvolací soud pouze jako *obiter dictum* doplnil, že nejen požadavek na projednání tribunálem ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy je u civilních nároků splněn, i pokud ve skutečnosti soudní řízení neproběhne, ale účastníci na něj mají zákonné právo, a obdobný závěr lze učinit i u požadavku veřejnosti jednání. I tento požadavek veřejnosti soudního jednání dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy je splněn, jestliže účastníci mají zákonnou možnost se veřejného soudního jednání domoci, není ale nezbytné, aby jednání skutečně bylo veřejné. Jestliže účastníci této možnosti nevyužijí a práva na projednání věci veřejně se výslovně vzdají, je přesto naplněno jejich právo na spravedlivý proces. Ve vztahu k posuzovanému řízení pak odvolací soud zhodnotil, že splňuje požadavky uvedené v čl. 6 Úmluvy i dovozené judikaturou, právo žalobců by tedy mělo být projednáno v přiměřené lhůtě. Prvou rozhodující okolností je délka řízení, přičemž zde bylo soudem prvního stupně správně dovozeno, že řízení bylo zahájeno až 3. 7. 2006, když předchozí úkony žalobců tento procesní následek neměly. Řízení dosud běží a žalobci i v odvolacím řízení uplatnili požadavek na satisfakci za celou dobu do rozhodnutí odvolacího soudu, je však podstatné, že s účinky ke dni 20. 3. 2017 žalobci svou nemovitost prodali. Za dobu následující po tomto datu již nelze vznik nemajetkové újmy dovodit. I tak rozhodná doba délky řízení činí 10 let 8 měsíců a 17 dní. Odvolací soud se ztotožnil s tím, že konstatování porušení práva je nedostatečné a žalobcům je namísto poskytnout odškodnění v penězích, odchýlil se však od závěru soudu prvního stupně při stanovení výše této satisfakce. Odvolací soud považoval částku 20 000 Kč za rok řízení za nepřiměřeně vysokou a tuto částku za rok řízení stanovil na 16 000 Kč, přičemž konstatoval, že není žádný důvod, aby v tomto řízení nebyl aplikován obecný judikaturní závěr, podle něhož se satisfakce za prvé dva roky snižuje na polovinu. Základní částka za celou rozhodnou dobu řízení podle odvolacího soudu činí 160 710 Kč pro každého ze žalobců. Rovněž podle odvolacího soudu neobstojí závěr soudu prvního stupně, že řízení nebylo složité, v případě stavebních řízení se obecně nejedná o řízení s nízkou složitostí, zde navíc byla složitost zvyšována tím, že řízení probíhalo na dvou stupních soudní soustavy. Za tuto složitost odvolací soud snížil odškodnění o 10 %. Odvolací soud se dále ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že

samo jednání žalobců nijak průtahům řízení nepřispělo. Úkony žalobců zde podstatný význam na celkovou délku řízení neměly. Odvolací soud měl dále za to, že jsou dány podmínky pro zvýšení odškodnění o dalších 10 % zejména s ohledem na postup stavebního úřadu, když i z opakování důkazů rozhodnutími odvolacího soudu je zřejmé, že orgánem prvního stupně nebylo prováděno dokazování v rozsahu uloženém odvolacím orgánem, když navíc orgán prvního stupně, jak plyne z třetího zrušujícího rozhodnutí, jako rozhodné nehodnotil zcela zjevné okolnosti, dle nichž kůlna požadavky zákona nesplňovala. Konečně odvolací soud hodnotil význam předmětu řízení pro žalobce, který byl nepochybně zvyšován jejich věkem, když takové osoby vnímají negativní důsledky nepřiměřeně dlouhého řízení intenzivněji, a proto odvolací soud zvýšil základní náhradu o 10 %. Důvodem pro zvýšení o dalších 10 % shledal odvolací soud ve skutečnosti, že předmětem řízení byl rozsah a způsob výkonu vlastnického práva žalobců k jejich domu, který pravidelně užívali. Negativní situace příliš dlouhého řízení s absencí konečného rozhodnutí na ně působila intenzivněji. Odvolací soud však konstatoval, že nelze přehlédnout, že ve stavebním řízení byla porušena práva obou žalobců, jednalo se tedy o sdílenou újmu, což naopak svědčí pro méně intenzivní zásah, a proto odvolací soud snížil výsledné odškodnění o 20 %. Uvedená aplikovaná kritéria pro stanovení výše zadostiučinění ve svém souhrnu působí proti sobě a při jejich součtu se navzájem ruší, odvolací soud proto uzavřel, že každému z žalobců vznikl nárok na satisfakci ve výši 160 624 Kč. Pokud v odvolacím řízení změnili žalobci svou žalobu (a odvolací soud její změnu připustil) tak, že každý z nich požadoval pouze polovinu žalované částky, tedy částku 91 800 Kč, odvolací soud za užití § 220 o. s. ř. rozsudek soudu prvního stupně změnil jen tak, jak uvedl ve výroku II. Úrok z prodlení odvolací soud však přiznal až ode dne 30. 12. 2014, neboť teprve tohoto dne se žalovaná dostala do prodlení. Úspěšným žalobcům byla v řízení před soudem prvního stupně přiznána plná náhrada nákladů řízení, přičemž odvolací soud zohlednil, že soud prvního stupně stanovil základ této odměny v rozporu s ustálenou judikaturou, a výši náhrady nákladů řízení proto stanovil na částku 66 615 Kč. Na nákladech odvolacího řízení pak odvolací soud žalobcům přiznal 15 750 Kč, a to včetně ztráty času, nákladů na cestovné a DPH.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná v rozsahu výroků II, III a V včasným dovoláním. V něm uvedla, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Žalovaná je přesvědčena, že odvolací soud se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, kterou v dovolání specifikuje, a to v otázce, zda na správní řízení dopadá garance přiměřenosti délky řízení zakotvená v čl. 6 odst. 1 Úmluvy, pokud na správní řízení nenavazo-

val soudní přezkum, včetně z toho plynoucí konstrukce vyvratitelné domněnky vzniku nemajetkové újmy ve formě nejistoty ohledně výsledku správního řízení.

8. Žalovaná především namítá, že odvolací soud se při řešení otázky hmotného práva odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, reprezentované například rozsudkem ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. 30 Cdo 4084/2016, ze dne 21. 3. 2018, sp. zn. 30 Cdo 1174/2016, nebo ze dne 12. 12. 2018, sp. zn. 30 Cdo 5794/2016, podle které správní řízení samo o sobě nespadá pod ochranu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, ale pouze tehdy, je-li jeho absolvování podmínkou pro přístup k soudu, tedy jestliže na něj navazuje soudní přezkum (pak lze k celkové délce soudního řízení přičíst délku správního řízení). Jinak se v případě správního řízení může jednat „pouze“ o nesprávný úřední postup ve smyslu § 13 odst. 1 věty druhé OdpŠk. Podle odvolacího soudu splnění podmínky navazujícího soudního přezkumu na správní řízení není právně významné pro závěr, zda na správní řízení dopadá čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a postačuje, pokud soudní přezkum rozhodnutí správního orgánu není vyloučen, tedy je-li možné podat žalobu podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, i když správní řízení do stadia soudního přezkumu nedospělo. Žalovaná však namítá, že pokud by mělo rozhodovat pouze to, zda účastník správního řízení má právo na soudní přezkum, aniž by skutečně navazoval, pak by takový názor ve výsledku vždy omezil jednu ze skupin účastníků v každém správním řízení, kteří mají protichůdné zájmy. Účastník, jemuž se vyhovuje pro něj kladným správním rozhodnutím, nemá právo na soudní přezkum, respektive jeho žaloba bude odmítnuta pro absenci dopadu jeho veřejných subjektivních práv. Usnesení o odmítnutí žaloby přitom zjevně není tím navazujícím soudním přezkumem, který má na mysli ustálená rozhodovací praxe dovolacího soudu, tedy navazující soudní přezkum po věcné stránce. Ovšem účastníci, jimž stejné správní rozhodnutí nezakládá práva, ale z důvodu protichůdných zájmů zakládá dotčení hmotných práv podle zákona č. 150/2002 Sb., mohou podat přípustnou žalobu – slovy odvolacího soudu na to mají právo. Přijetí výkladu odvolacího soudu by tedy znamenalo, že Nejvyšší soud by měl ve své judikatuře opustit posuzování, která správní řízení spadají věcně pod čl. 6 odst. 1 Úmluvy, neboť právo podat žalobu by existovalo vždy, a to i v případě výše diskutovaného účastníka řízení, jemuž bylo vyhověno. V této souvislosti žalovaná také navrhl, aby Nejvyšší soud zvážil postup ve smyslu § 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., tedy iniciaci revize stanoviska kolegia či vydání nového stanoviska věnujícího se výkladu aplikovatelnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy na správní řízení. Dále žalovaná považuje za nesprávný závěr odvolacího soudu, že předmětem správního řízení je civilní právo žalobců vyplývající z vlastnictví sousedních nemovitostí, neboť o civilních námitkách, nikoliv nárocích, stavební úřad konečným způsobem nerozhoduje, ale činí si jen úsudek a podle úsudku rozhodne ve věci, úsudek však zásadně nelze ztotožňovat s „rozhodováním o nárocích“. Žalovaná pak rovněž nesouhlasí s názorem odvolacího

č. 45

soudu, vysloveným *obiter dictum*, na podporu závěru o tom, že postačí pouhá možnost (nevyloučení) některé ze záruk čl. 6 odst. 1 Úmluvy, neboť pak by se správní řízení neodlišovala od řízení soudních. Žalovaná si je vědoma, že na otázce řešené *obiter dictum* rozhodnutí nezávisí, nicméně v tomto případě je sporné, zda jde skutečně o názor odvolacího soudu vyslovený zcela nad rámec řešení rozhodné právní otázky, neboť pasáž takto označená se přímo týká stěžejní otázky aplikovatelnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

9. V další části dovolání žalovaná sporuje otázku procesního práva, když z vyvratitelné domněnky vzniku nemajetkové újmy ve formě nejistoty se vychází jen v případě porušení práva na projednání věci v přiměřené době. Vyvratitelná domněnka (presumpce) vzniku nejistoty se tedy uplatní, pokud na řízení dopadá čl. 6 odst. 1 Úmluvy, jinak se uplatní standardní rozložení břemen. Rovněž dokazování vzniku takové nemajetkové újmy neprobíhá standardně, neboť jde o stav mysli osoby poškozené. Obvykle se zjišťuje, zda jsou dány objektivní důvody pro to, aby se konkrétní osoba mohla cítit poškozenou, a je třeba zvážit, zda vzhledem ke konkrétním okolnostem případu by se i jiná osoba v obdobném postavení mohla cítit být dotčena ve složkách tvořících ve svém souhrnu nemajetkovou sféru jednotlivce. Odvolací soud vzhledem ke svému závěru, že na správní řízení dopadá čl. 6 odst. 1 Úmluvy, uzavřel, že „se tvrzená újma žalobců presumuje“, tudíž od takto nesprávně vyřešené otázky hmotného práva se imanentně odvíjí i nesprávnost této otázky procesního práva. Nesprávné právní posouzení věci spočívá v tom, že při právním posouzení souladném s ustálenou rozhodovací praxí odvolacího soudu se vznik nemajetkové újmy ve formě nejistoty nepresumuje, ale dokazuje se bezprostředně výše shrnutým postupem. Především ale je právní posouzení odvolacím soudem nesprávné proto, že za presumovanou nemajetkovou újmu měl i projevy mimo stav mysli žalobců, mimo jejich morální sféru, které vůbec nespočívaly v nejistotě ohledně výsledku řízení, tedy že nemohli užívat řádně svou nemovitost, že nová kůlna stínila okna jejich domu, že byli rušeni činností na pochůzném střeše, že je jejich dům podmáčen kvůli stavbě stavebníků a že je celkově situace stresovala a zhoršil se jejich zdravotní stav. Takto tvrzené projevy podle žalované nepředstavují nejistotu ohledně výsledku správního řízení, ale jde o více nároků se samostatným skutkovým základem. Odvolací soud však všechny projevy po právní stránce posoudil jako jediný presumovaný projev nemajetkové újmy. Za těchto okolností pak bylo i nesprávně vymezeno předmětem řízení a odvolací soud tuto otázku vcelku nepřipadně převedl na problém, zda bylo rozhodnuto o celém předmětu řízení. Odvolací soud se proto podle žalované odchýlil od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1436/2013, a nesprávně posoudil, že vznik zdravotních problémů, jak je tvrdí žalobci, lze zahrnout pod presumované projevy nemajetkové újmy, nikoliv že jde o nárok na náhradu škody na zdraví či jiný nárok.

10. S ohledem na uvedené žalovaná navrhl, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek změnil tak, že se žaloba v plném rozsahu zamítá a přiznal žalované náhradu nákladů řízení, popřípadě aby napadený rozsudek v napadené části zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení nebo aby zrušil i závislý rozsudek soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

11. Vyjádření k dovolání ze strany žalobců nebylo podáno.

12. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (srov. čl. II a čl. XII zákona č. 296/2017 Sb.), dále jen „o. s. ř.“

13. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř. a obsahovalo náležitosti vyžadované ustanovením § 241a odst. 2 o. s. ř. Nejvyšší soud se proto dále zabýval přípustností dovolání.

III. Přípustnost dovolání

14. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

15. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

16. Tříčlenný senát 30 Nejvyššího soudu, který měl podle rozvrhu práce dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při posouzení otázky, zda garance přiměřenosti délky řízení zakotvená v čl. 6 odst. 1 Úmluvy se vztahuje i na řízení správní, byť na ně nenavazoval soudní přezkum, k právnímu závěru odlišnému od toho, jenž byl zastáván v dosavadní judikatuře dovolacího soudu (srov. zejména rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2018, sp. zn. 30 Cdo 1174/2016).

17. Proto tříčlenný senát 30 Nejvyššího soudu rozhodl o postoupení věci podle ustanovení § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „velký senát“). Velký senát věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanovením § 19 a § 20 odst. 1 zákona o soudech a soudcích.

18. V rozsahu napadení výroků III a V rozsudku odvolacího soudu je dovolání objektivně nepřipustné [§ 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.]. Nejvyšší soud proto v daném rozsahu dovolání odmítl podle § 243c odst. 1 o. s. ř.

19. Ohledně napadení výroku II rozsudku odvolacího soudu v rozsahu změny rozsudku soudu prvního stupně je dovolání subjektivně nepřipustné, neboť odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně ve prospěch žalované a případný zásah odvolacího soudu v uvedeném rozsahu nemůže přivodit pro žalobkyni příznivější rozhodnutí (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdo 1363/96). I v tomto rozsahu proto Nejvyšší soud dovolání odmítl.

20. Otázka procesního práva spočívající v tom, zda bylo žalobou v této věci uplatněno vícero nároků se samostatným skutkovým základem přípustnost dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř. nezakládá, neboť se při jejím posouzení odvolací soud neodechýlil od ustálené praxe odvolacího soudu (např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1436/2013), pokud přihlédl k tomu, že žalobci uvedli okolnosti týkající se vlivu délky posuzovaného řízení na jejich zdraví jen na dokreslení situace, aniž by z daných okolností dovozovali právo na plnění od žalované, a pokud při svém rozhodování odvolací soud dané okolnosti nebral do úvahy (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4336/2010).

21. V dovolání výslovně neoznámená, leč z jeho obsahu vyplývající námitka, že v posuzovaném řízení nemělo být rozhodováno o nárocích žalobců ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. nezakládá, neboť ohledně ní je napadený rozsudek v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 30 Cdo 5103/2015, uveřejněný pod číslem 77/2018 Sb. rozh. obč.). Velký senát přitom nepochybuje o tom, že se závěry odkazovaného rozhodnutí uplatní i pro poměry řízení o dodatečném povolení stavby.

22. Velký senát však shledal dovolání přípustným pro řešení otázky hmotného práva, zda na správní řízení dopadá garance přiměřenosti délky řízení zakotvená v čl. 6 odst. 1 Úmluvy, byť na správní řízení nenavazoval soudní přezkum, neboť tato dovolacím soudem vyřešená právní otázka má být posouzena jinak, než jak je uvedeno v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2018, sp. zn. 30 Cdo 1174/2016.

IV.

Důvodnost dovolání

23. Dovolání není důvodné.

24. Podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) má každý právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zříze-

ným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně, avšak tisk a veřejnost mohou být vyloučeny buď po dobu celého nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo když to vyžadují zájmy nezletilých nebo ochrana soukromého života účastníků anebo, v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný, pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.

25. Článek 38 odst. 1 Listiny stanoví, že nikdo nesmí být odňat svému zákonému soudci. Příslušnost soudu i soudce stanoví zákon. Odstavec 2 téhož ustanovení říká, že každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.

26. Podle § 13 odst. 1 OdpŠk stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě.

27. Podle § 31a OdpŠk bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu (odstavec 1). Zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédne k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo (odstavec 2). V případech, kdy nemajetková újma vznikla nesprávným úředním postupem podle § 13 odst. 1 věty druhé a třetí nebo § 22 odst. 1 věty druhé a třetí, přihlédne se při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění rovněž ke konkrétním okolnostem případu, zejména k a) celkové délce řízení, b) složitosti řízení, c) jednání poškozeného, kterým přispěl k průtahům v řízení, a k tomu, zda využil dostupných prostředků způsobilych odstranit průtahy v řízení, d) postupu orgánů veřejné moci během řízení, a e) významu předmětu řízení pro poškozeného (odstavec 3).

28. Možnost žádat odškodnění nehmotné (morální) újmy způsobené nesprávným úředním postupem byla v českém právním řádu zakotvena zákonem č. 160/2006 Sb., který novelizoval s účinností od 27. 4. 2006 zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

29. Danou novelou byl do § 1 vložen nový odstavec 3 stanovící, že stát a územní celky v samostatné působnosti hradí za podmínek stanovených tímto zákonem

těž vzniklou nemajetkovou újmu. Do § 13 odst. 1 OdpŠk byla pak přidána věta třetí výslovně označující za nesprávný úřední postup porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě.

30. Nově vložená věta v § 13 odst. 1 OdpŠk rovněž obsahuje poznámkou 8a odkaz na čl. 5 a 6 Úmluvy. Z důvodové zprávy k zákonu č. 160/2006 Sb. přitom vyplývá, že účel tohoto odkazu je dvojitý: jednak poukázat na to, že se hodnocení přiměřenosti délky řízení či rozhodování řídí kritérii, která ve své judikatuře dovodil mezinárodní soud Úmluvu aplikující, jednak upozornit na to, že v souladu s touto judikaturou na poli čl. 6 odst. 1 Úmluvy je rozhodující především celková délka řízení. Návrh směřuje k poskytování náhrady za nepřiměřené celkové délky řízení, nikoli primárně k odškodňování za jednotlivé průtahy v řízení.

31. Zákonem č. 160/2006 Sb. pak do zákona č. 82/1998 Sb. přibyl rovněž nový § 31a, který stanoví způsob poskytování zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu. V odstavci 3 pak specifikuje demonstrativním způsobem kritéria, k nimž je třeba v případech, kdy nemajetková újma vznikla nesprávným úředním postupem podle § 13 odst. 1 věty druhé a třetí nebo § 22 odst. 1 věty druhé a třetí, přihlídnout při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění. Z důvodové zprávy k zákonu č. 160/2006 Sb. přitom vyplývá, že jde o kritéria používaná Evropským soudem pro lidská práva v jeho judikatuře k určování, zda byla délka vnitrostátního soudního řízení přiměřená, a jeho judikatura proto může být užitečným vodítkem.

32. Z uvedeného je patrné, že při posuzování předpokladů odpovědnosti státu za újmu způsobenou nevydáním rozhodnutí v přiměřené lhůtě ve smyslu § 13 odst. 1 věta třetí OdpŠk je nutno postupovat v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva vztahující se k čl. 6 odst. 1 Úmluvy a zejména pak k pojmu přiměřenosti délky řízení (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 30 Cdo 1614/2009). To je ostatně patrné i z účelu uvedené novely v zákoně č. 160/2006 Sb., kterým bylo poskytnout na národní úrovni prostředek nápravy porušení práva na přiměřenou délku řízení ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, který je vyžadován čl. 13 Úmluvy.

33. Je proto na soudech, aby poskytovaly ochranu stejným právům, která chrání pod čl. 6 odst. 1 Úmluvy Evropský soud pro lidská práva.

34. Nejvyšší soud již dříve stanovil kritéria, při jejichž splnění lze z hlediska jeho věcné působnosti podřadit pod čl. 6 odst. 1 Úmluvy správní řízení. V rozsudku ze dne 29. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 344/2014, uveřejněném pod číslem 113/2017 Sb. rozh. obč., Nejvyšší soud uvedl, že o nepřiměřené délce správního řízení lze uvažovat, jde-li ve správním řízení o spor o právo nebo závazek, který je opravdový a vážný a jehož rozhodnutí má přímý vliv na existenci, rozsah nebo způsob výkonu daného práva nebo závazku v jeho poměrech, má-li toto právo nebo závazek základ ve vnitrostátním právu a je-li soukromoprávní povahy. K tomu Nejvyšší soud dodal, že ustanovení čl. 38 Listiny hovoří ve svém prvním

odstavci výhradně o řízeních soudních. Druhý odstavec již výslovně nestanoví, zda práva zde upravená se vztahují pouze na soudní řízení, anebo i na řízení jiná. Jelikož druhý odstavec navazuje na úpravu prvního odstavce, je nutné dovodit, že i tento odstavec se vztahuje především na řízení soudní. Uvedený závěr lze dovodit i z obsahu tohoto ustanovení, neboť toto ustanovení mimo jiné upravuje právo, aby věc byla projednána veřejně. Veřejnost jednání je znakem odlišujícím řízení před orgánem moci soudní od řízení před ostatními orgány veřejné moci, především před orgánem moci výkonné (srov. Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506. S. 787). Pokud soudy nižších stupňů dovodily z čl. 38 odst. 2 Listiny právo žalobkyně na přiměřenou délku správního řízení, je jejich právní posouzení dané otázky nesprávné.

35. V rozsudku ze dne 30. 10. 2019, sp. zn. 30 Cdo 4487/2017, v návaznosti na svá dřívější rozhodnutí, Nejvyšší soud doplnil, že v případě těch správních řízení, na něž čl. 6 odst. 1 Úmluvy nedopadá, může přesto dojít k nesprávnému úřednímu postupu souvisejícímu s jejich délkou ve smyslu § 13 OdpŠk. Nemůže však jít o nesprávný úřední postup ve smyslu § 13 odst. 1 věty třetí OdpŠk (nevydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě), ale (jen) o nesprávný úřední postup podle § 13 odst. 1 věty druhé nebo třetí OdpŠk (neučinění úkonu v zákonné nebo přiměřené lhůtě). Tento závěr byl aprobován nálezy Ústavního soudu, a to ze dne 25. 7. 2017, sp. zn. I. ÚS 2330/16, a ze dne 5. 10. 2017, sp. zn. IV. ÚS 2800/16.

36. Pro úplnost je třeba dodat, že v rozsudku ze dne 24. 4. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3271/2012, uveřejněném pod číslem 102/2014 Sb. rozh. obč., Nejvyšší soud vysvětlil, že případné prodlení soudu s vydáním nemeritorního rozhodnutí je třeba posoudit z hlediska porušení povinnosti učinit úkon v době zákonem stanovené nebo přiměřené ve smyslu § 13 odst. 1 věta druhá a třetí OdpŠk, nikoliv z hlediska porušení povinnosti vydat rozhodnutí. Tento závěr následně vztáhl Nejvyšší soud i na prodlení s vydáním meritorního rozhodnutí (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2018/2014).

37. V rozsudku ze dne 21. 3. 2018, sp. zn. 30 Cdo 1174/2016, Nejvyšší soud zopakoval, že právo na projednání věci v přiměřené lhůtě je zakotveno v čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Zákonná úprava zadostiučinění za újmu způsobenou nepřiměřenou délkou soudních řízení se po novele zákonem č. 160/2006 Sb. nachází v zákoně č. 82/1998 Sb., zejména v jeho ustanoveních § 13 OdpŠk (shodně v § 22 OdpŠk) a v § 31a OdpŠk. Na tuto zákonnou úpravu pak navazuje Stanovisko, které se podrobněji zabývá mimo jiné posouzením celkové délky řízení, v němž mělo dojít k nesprávnému úřednímu postupu ve smyslu § 13 odst. 1 věty druhé a třetí či § 22 odst. 1 věty druhé a třetí OdpŠk v případě nevydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě a výkladem ustanovení § 31a OdpŠk. Stanovisko je však možné aplikovat pouze na řízení, která spadají pod čl. 6 odst. 1 Úmluvy a čl. 38 odst. 2 Listiny. Z čl. 38 odst. 1 Listiny vyplývá, že se tento vztahuje výhradně k soudním řízením. Dru-

č. 45

hý odstavec již výslovně nestanovuje, zda se práva zde upravená vztahují pouze na řízení soudní (anebo i na řízení jiná), ale jelikož navazuje na úpravu prvního odstavce, je nutné dovodit, že se i tento odstavec vztahuje především na řízení soudní. Uvedený závěr je možné dovodit i z obsahu tohoto článku, neboť ten říká, že „každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně“. Veřejnost jednání je přitom znakem odlišujícím řízení před orgánem moci soudní od řízení před ostatními orgány veřejné moci, především orgány moci výkonné. Také čl. 6 odst. 1 Úmluvy hovoří o „projednání záležitosti v přiměřené lhůtě nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích“. Citované ustanovení tak vedle trestních věcí chrání práva účastníků výlučně v řízeních, v nichž má být soudem rozhodnuto o jejich občanských právech nebo závazcích. ESLP termín „projednání soudem“ vykládá široce, a tudíž za soud považuje i orgán, který není soudem podle vnitrostátního práva, pokud tento orgán rozhoduje o občanských právech nebo závazcích účastníka. V obecné rovině ESLP připouští aplikaci čl. 6 odst. 1 Úmluvy i na správní řízení, za splnění kritérií aplikovatelnosti dovozených v judikatuře. Jestliže jde ve správním řízení o spor o právo nebo závazek, který je opravdový a vážný a jehož rozhodnutí má přímý vliv na existenci, rozsah nebo způsob výkonu daného práva nebo závazku, jestliže má toto právo nebo závazek svůj základ ve vnitrostátním právu a jestliže je právo nebo závazek, o které se v daném případě jedná, civilní (tedy soukromoprávní povahy), pak na správní řízení čl. 6 odst. 1 Úmluvy dopadá a je tudíž aplikovatelné i Stanovisko. Pod ochranu čl. 6 odst. 1 Úmluvy však nedopadá správní řízení samo o sobě, ale pouze tehdy, je-li jeho absolvování podmínkou pro přístup k soudu, tedy jestliže na ně navazuje soudní přezkum (srov. rozsudek ESLP ze dne 6. 3. 2012, ve věci Wurzer proti Rakousku, stížnost č. 5335/07, bod 46; nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. 30 Cdo 4084/2016).

38. Uvedeným rozhodnutím, jehož závěry byly judikaturou Nejvyššího soudu opakovaně potvrzeny (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. 30 Cdo 924/2017, ze dne 28. 8. 2018, sp. zn. 30 Cdo 6022/2016, a ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. 30 Cdo 1098/2017, dále rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2019, sp. zn. 30 Cdo 1912/2018, ze dne 25. 3. 2019, sp. zn. 30 Cdo 1414/2017, ze dne 30. 5. 2018, sp. zn. 30 Cdo 2263/2016, ze dne 12. 12. 2018, sp. zn. 30 Cdo 5794/2016, ze dne 18. 2. 2019, sp. zn. 30 Cdo 4283/2017, nebo ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. 30 Cdo 2830/2016), omezil Nejvyšší soud použitelnost čl. 6 odst. 1 Úmluvy výlučně na soudní řízení, do jejichž celkové délky však lze, pro účely posouzení její přiměřenosti, započítat i délku předcházejícího správního řízení, bylo-li jeho absolvování nezbytnou podmínkou pro přístup k soudu.

39. Jakkoli se uvedený závěr objevuje i v usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 214/20, bod 14, dospěl velký senát k nutnosti jeho překonání, a to z následujících důvodů.

40. Z judikatury ESLP vztahující se k čl. 6 odst. 1 Úmluvy zřetelně plyne, že se závěr o porušení práv v něm garantovaných odvíjí od odpovědi na dvě samostatné otázky. První otázkou je věcná použitelnost daného ustanovení na určitou věc a druhou je otázka, zda v takové věci byly dodrženy záruky daným ustanovením vyžadované (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 16. 7. 1971, ve věci Ringeisen proti Rakousku, stížnost č. 2614/65, rozsudek ESLP ze dne 28. 6. 1978, ve věci König proti Německu, stížnost č. 6232/73, rozsudek ESLP ze dne 23. 9. 1982, ve věci Sporrang and Lönnroth proti Švédsku, stížnost č. 7151/75 a 7152/75, rozsudek ESLP ze dne 23. 10. 1985, ve věci Benthem proti Nizozemsku, stížnost č. 8848/80, rozsudek ESLP ze dne 27. 10. 1987, ve věci Pudas proti Švédsku, stížnost č. 10426/83, nebo rozsudek ESLP ze dne 1. 7. 1997, ve věci Rolf Gustafson proti Švédsku, stížnost č. 23196/94).

41. V případě první otázky jde o to, zda věc spadá do soukromoprávní větve čl. 6 odst. 1 Úmluvy, tj. zda jde o spor o právo nebo závazek, který je opravdový a vážný a jehož rozhodnutí má přímý vliv na existenci, rozsah nebo způsob výkonu daného práva nebo závazku, má-li toto právo nebo závazek základ ve vnitrostátním právu a je-li soukromoprávní povahy, případně trestněprávní větve daného ustanovení (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 30 Cdo 1273/2016, bod 26, uveřejněný pod číslem 17/2019 Sb. rozh. obč.). Uvedené pojmy je přitom třeba vykládat autonomně (srov. KMEC, J. a kol. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 590. Dále srov. RAINEY, B., WICKS, E., OVEY, C. Jacobs, White and Ovey: the European Convention on Human Rights. Sixth edition. New York: Oxford University Press, 2014, s. 252, jakož i průběžně aktualizovanou příručku k čl. 6 Úmluvy – Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights. Right to a fair trial (civil limb) [online]. Council of Europe/European Court of Human Rights, 2018 [vid. 23. 10. 2018], s. 6. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_ENG.pdf).

42. V případě druhé otázky jde o to, zda u věci spadající do působnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy byly dodrženy garance práva na spravedlivý proces, tj. zda byla věc spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, respektive zda měl stěžovatel možnost takového projednání dosáhnout.

43. Velký senát nemá, oproti názoru vyjádřeném v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. 30 Cdo 4084/2016, a dalších, za to, že by požadavek na projednání soudem byl pojmově znakem věcné použitelnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Omezit aplikaci čl. 6 odst. 1 Úmluvy pouze na řízení před soudem podle vnitrostátního práva by totiž znamenalo ponechat čistě za vnitrostátním zákonodárci, která občanská práva/závazky budou předmětem takových řízení, a která nikoli, tedy v důsledku i to, kterým občanským právům bude poskytována ochra-

na plynoucí z čl. 6 odst. 1 Úmluvy (ve smyslu nezbytných kvalit řízení o nich naplňujících požadavky tohoto ustanovení).

44. Pojem soudu rozhodujícího v posuzovaném řízení proto nepředstavuje další znak, jehož naplnění je třeba zkoumat pro kladný závěr o aplikovatelnosti čl. 6 Úmluvy (bližší k tomu srov. KMEC, J. a kol., op. cit., s. 591). Uvedené znaky soudu ve smyslu čl. 6 Úmluvy představují až kvality, které muselo vnitrostátní řízení a příslušný orgán vykazovat, nemá-li být konstatován rozpor s čl. 6 odst. 1 Úmluvy, tedy kvality posuzované ESLP v rámci merita věci. Tento závěr konečně podporuje mimo jiné i rozsudek ESLP ze dne 1. 7. 1997, ve věci Rolf Gustaffson proti Švédsku, stížnost č. 23196/94, § 41.

45. Dané ustanovení jen garantuje právo na spravedlivý proces před soudem tam, kde jde o věc spadající do jeho věcné působnosti. Je přitom na národním legislativci, jak řešení sporu v takové věci na národní úrovni upraví, tj. zda bude projednávána rovnou před soudy, nebo zda bude projednávána před správními orgány s možností soudního přezkumu.

46. Z judikatury ESLP totiž plyne, že v určitých případech vnitrostátní řízení, i když spadají do rámce působnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy, nemusejí samy o sobě splňovat veškeré požadavky plynoucí z tohoto ustanovení (např. aby v nich rozhodoval soud s patřičnými charakteristikami ve smyslu Úmluvy), nýbrž postačí, když jsou tyto požadavky splněny z hlediska celého souboru proběhlých vnitrostátních řízení vztahujících se k jedné věci alespoň v jednom z těchto řízení.

47. Otázkou přirozeně je, do jaké míry a ohledně jakých požadavků tento přístup koresponduje se závěrem, který možno vyvodit z výše řečeného, a sice že pokud jsou v sázce civilní práva či závazky jednotlivce, tento jednotlivec je podle Úmluvy oprávněn žádat, aby o takových právech a závazcích rozhodl orgán s charakteristikami odpovídajícími Úmluvě, a to v řízení odpovídajícím požadavkům z Úmluvy plynoucím. Jinak řečeno, nabízí se zde otázka, zdali se požadavek přiměřenosti délky řízení neaplikuje až v případě řízení před soudem ve smyslu Úmluvy, respektive zda jej nepostačí vyžadovat pouze u některého z vnitrostátních řízení (správních/soudních) proběhlých o téže věci.

48. Podle názoru velkého senátu lze odpověď na tyto otázky dovodit mimo jiné z principů Úmluvy, zde konkrétně z principu účinnosti práv a svobod (srov. KMEC, J. a kol., op. cit., s. 620), který byl v podobném kontextu explicitně formulován v rozsudku ESLP ze dne 21. 2. 1975, ve věci Golder proti Spojenému království, stížnost č. 4451/70, vztahujícímu se k interpretaci čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Zde ESLP uvedl: „Pokud by toto ustanovení mělo být chápáno tak, že se týká výlučně průběhu řízení již zahájeného před soudem, smluvní stát by mohl, aniž by se tím dostal do rozporu, zrušit své soudy nebo vyjmout z jejich působnosti rozhodování o určitých kategoriích občanskoprávních sporů a svěřit je orgánům podřízeným vládě. Takové hypotézy, neoddělitelně spjaté s rizikem svévole, by

měly vážné následky, které by odporovaly uvedeným zásadám a které by Soud nemohl přehlížet ...“

49. Ačkoli shora uvedené ESLP formuloval ve vztahu k existenci práva na přístup k soudu, lze tento princip dle názoru velkého senátu *mutatis mutandis* aplikovat i při řešení otázky, zdali se požadavek přiměřenosti délky řízení vztahuje i na čistě správní řízení. Úmluva pochopitelně smluvním státům nepřikazuje zahrnout do působnosti soudních orgánů (podle vnitrostátního práva) konkrétní okruhy věcí (či společenských vztahů) a nečiní tak ani ve vztahu k orgánům odpovídajícím soudu v materiálním smyslu (v autonomním pojetí Úmluvy) (srov. KMEC, J. a kol., op. cit., s. 622). Požaduje však, aby alespoň v jednom z řízení týkajících se jedné a téže věci (za předpokladu, že se jedná o spor o civilní právo/závazek) rozhodoval orgán splňující charakteristiky soudu v autonomním pojetí Úmluvy, a to z toho důvodu, že pouze takový orgán je způsobilý naplnit kvality odpovídající právu na spravedlivý proces. Naproti tomu u délky řízení je zřejmé, že této kvalitě nelze učinit za dost, pokud bude v přiměřené době rozhodnuto pouze v jednom řízení, například až v navazujícím soudním, a to již z toho důvodu, že vadu řízení spočívající v jeho excesivní délce nelze v zásadě žádným způsobem zhojit. Právo na rozhodnutí věci v přiměřené době je zásadním praktickým předpokladem účinného práva na spravedlivý proces, neboť zdlouhavé řízení o právu zanechává účastníka řízení ve „stavu pochybností, který může být považován za podobný stavu odepření spravedlnosti“ (srov. EDEL, F. The length of civil and criminal proceedings in the case-law of the European Court of Human Rights [online]. Council of Europe Publishing, 2007 [vid. 29. 10. 2018], s. 6. Dostupné z: [https://www.echr.coe.int/LibraryDocs/DG2/HRFILES/DG2-EN-HRFI-LES-16\(2007\).pdf](https://www.echr.coe.int/LibraryDocs/DG2/HRFILES/DG2-EN-HRFI-LES-16(2007).pdf)).

Nedostatek této kvality řízení nelze odstranit, tudíž musí být přítomen ve všech řízeních spadajících do rámce působnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy (to platí obzvláště v urgentních případech, kde rychlý autoritativní zásah orgánu příslušného k rozhodnutí je podmínkou buď přímo existence, nebo praktické vymahatelnosti práva). *Ad absurdum* by totiž nedošlo k porušení Úmluvy v případě, že by například rozhodnutí podstatně se dotýkající civilního práva stěžovatele vydané v excesivně dlouhém správním řízení bylo přezkoumáváno soudně, kdy přiměřená délka řízení by byla splněna například jen v řízení o opravném prostředku proti prvotnímu přezkumnému soudnímu rozhodnutí. Na druhé straně nutno znovu upozornit, že tyto úvahy se odehrávají nikoli v rovině aplikovatelnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy, nýbrž z hlediska věcného posouzení toho, zdali určité řízení vykazovalo takový nedostatek, který zasahuje do práva garantovaného Úmluvou.

50. Co do mezinárodněprávní charakterizace příslušného závazku státu jde v tomto případě o závazek zajistit určitý výsledek, nikoli konkrétní prostředky jeho dosažení. Je proto čistě na vůli státu, jaký zvolí systém co do příslušných orgánů nebo charakteristik řízení (před správními orgány/před soudy), pokud jde

č. 45

o spory nebo rozhodování civilních práv a závazků. Musí ovšem zajistit, že finální rozhodnutí, a to v každém jednotlivém řízení (neboť procesní aktivitu stran, jakou je např. podání opravných prostředků, nelze samozřejmě státu přičítat k tíži), bude vydáno v přiměřené době (srov. EDEL, F., op. cit., s. 14 a 16). S tím ostatně koresponduje i závěr konstatovaný ESLP v rozsudku ze dne 26. 10. 1988, ve věci Martins Moreira proti Portugalsku, stížnost č. 11371/85, § 60, že stát je odpovědný za chování všech svých orgánů – nikoli pouze orgánů soudních.

51. Tomu ostatně odpovídá i opakovaně v judikatuře Nejvyššího soudu zmiňovaná zásada, že ve věci spadající do působnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy je třeba při zkoumání přiměřenosti délky řízení zohlednit celkovou jeho délku, lhotejno zda bylo řízení vedeno před správními orgány, nebo před soudy, případně před orgány obou těchto typů.

52. Velký senát však nemohl přehlédnout, že v době projednávání této věci před ním vydal Ústavní soud náleze ze dne 14. 10. 2020, sp. zn. II. ÚS 570/20, ve kterém přijal několik závěrů nekompatibilních s výše citovanou judikaturou Nejvyššího soudu. Velký senát z toho důvodu a jsa vázán nosnými závěry Ústavního soudu vyjádřeními v daném nálezu ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy, považuje za vhodné při této příležitosti korigovat i tyto dříve vyjádřené názory Nejvyššího soudu.

53. Ústavní soud se především neztotožnil se závěrem obecných soudů v jím posuzované věci, že stěžovatelé, kteří v předmětném řízení uplatňovali své základní právo, neměli ve správním řízení právo na projednání věci v přiměřené lhůtě. Toto právo totiž podle Ústavního soudu stěžovatelům vyplývá z práva na projednání věci bez zbytečných průtahů dle čl. 38 odst. 2 Listiny (bod 34 nálezu), které lze vyjádřit i jako právo na projednání věci v přiměřené lhůtě. Otázku, zda řízení bylo skončeno bez zbytečných průtahů (v přiměřené lhůtě) ve smyslu čl. 38 odst. 2 Listiny, přitom nelze zodpovědět pouhým posouzením toho, zda v daném řízení byly dodrženy zákonné lhůty. Ustanovení čl. 38 odst. 2 Listiny nepatří mezi ta ustanovení o základních právech, jichž se lze dle čl. 41 odst. 1 Listiny domáhat pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí. Legislativní stanovením lhůt nevymezuje rozsah práva na projednání věci bez zbytečných průtahů, a proto z ústavněprávního hlediska není samo o sobě zásadní dodržení zákonných lhůt, ale autonomní vyhodnocení, zda řízení bylo skončeno bez zbytečných průtahů (v přiměřené lhůtě) (bod 38 nálezu).

54. Z uvedeného je zřejmé, že Ústavní soud dovodil existenci práva na projednání věci bez zbytečných průtahů dle čl. 38 odst. 2 Listiny, které považuje za obsahově shodné s právem na projednání věci v přiměřené době, i ve vztahu ke správním řízením, jejichž předmětem je základní právo nebo svoboda (bod 44 nálezu), avšak záměrně se nevyjádřil k otázce, zda se toto právo vztahuje i na ta správní řízení, jejichž předmětem základní právo či svoboda není (bod 47 nálezu) a zdůraznil, že těmito závěry nijak nepřekonává svou judikaturu vztahující se

nikoli k nároku na náhradu nemajetkové újmy, ale k nárokům na náhradu škody, tvořenou nálezelem sp. zn. II. ÚS 3553/15 ze dne 15. 2. 2017 (N 30/84 SbNU 363), bod 30 a násl., v němž rozlišování podmínek náhrady nemajetkové a majetkové újmy Ústavní soud aproboval, včetně závěru, že pro náhradu škody je možné vycházet z určení délky řízení "bez průtahů" (bod 59 nálezu).

55. Velký senát proto nevidí jinou možnost, než se odchýlit i od závěrů uvedených v rozsudku sp. zn. 30 Cdo 344/2014 a v judikatuře Nejvyššího soudu vícekrát opakovaných o tom, že na ta správní řízení, která věcně nespádají pod čl. 6 odst. 1 Úmluvy a jejichž předmětem je základní právo či svoboda, nelze aplikovat § 13 odst. 1 věta třetí OdpŠk, a posuzovat tak přiměřenost jejich délky. Pod prizmatem citovaného nálezu Ústavního soudu tak již nadále nebude při posuzování nároků na náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení na místě odlišně posuzovat délku těch řízení, která spadají do věcné působnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy a těch, které do ní nespádají. Bude rozhodné pouze to, zda jde o správní řízení, jejichž předmětem je základní právo nebo svoboda, neboť u nich vyplývá právo na jejich přiměřenou délku z § 38 odst. 2 Listiny.

56. Z uvedených důvodů velký senát Nejvyššího soudu dospívá k závěru, že právo na projednání věci v přiměřené době, které je obsahově shodné s právem na projednání věci bez zbytečných průtahů ve smyslu čl. 38 odst. 2 Listiny, mají účastníci správních řízení, na něž dopadá čl. 6 Úmluvy, nebo jejichž předmětem je základní právo nebo svoboda, a to bez ohledu na to, zda na daná správní řízení navazoval, či nenavazoval soudní přezkum. S ohledem na výše uvedený výklad je zřejmé, že odvolací soud nepochybil, dospěl-li v souladu s názorem velkého senátu k závěru, že u posuzovaného správního řízení je třeba zkoumat přiměřenost jeho délky ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a to i přesto, že na ně nenavazoval soudní přezkum. K tomu velký senát dodává, že se s ohledem na formulaci dovolacích námitek a vázanost dovolacím důvodem již nezabýval otázkou, zda posuzované řízení věcně do působnosti uvedeného článku skutečně spadá, či zda byla jeho předmětem základní práva a svobody.

57. Nejvyšší soud z výše uvedených důvodů dovolání žalované ve zbylém rozsahu podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 46

č. 46

Nekalá soutěž

§ 2976 odst. 1 o. z., § 2 odst. 1 písm. g) zákona č. 110/1997 Sb., § 3 odst. 4 písm. a) vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 58/2018 Sb., čl. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006, čl. 7 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011

Z pouhého zjištění, že výrobky, jež mají veřejnoprávní povahu doplňků stravy, jsou v hospodářském styku označovány informacemi o vlivu těchto výrobků na zdraví člověka, nelze učinit závěr, že uvádění takto označených výrobků na trh je ve smyslu § 2976 odst. 1 o. z. jednáním v rozporu s dobrými mravy soutěže způsobilým klamat zákazníky.

Porušení právních předpisů o označování doplňků stravy informacemi o vlivu těchto výrobků na zdraví člověka je jednáním v nekalé soutěži, jde-li o jednání v hospodářském styku, jež představuje porušení dobrých mravů soutěže a současně je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům. Způsobilost tohoto jednání přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům přitom nemusí být výlučně důsledkem klamání zákazníků.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2020, sp. zn. 23 Cdo 3500/2019, ECLI:CZ:NS:2020:23.CDO.3500.2019.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalované zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 12. 2018, sp. zn. 3 Cmo 229/2017, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 6. 2017, sp. zn. 15 Cm 72/2013, ve výrocích I–IV a VI, a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Napadeným rozsudkem odvolací soud potvrdil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 6. 2017, č. j. 15 Cm 72/2013-709, v části, ve které byla žalované uložena povinnost zdržet se v obchodním styku užívání v rozsudku vyobrazených balení výrobků H a H+ (výrok I), uložena povinnost zdržet se šíření a distribuce v rozsudku vyobrazených příbalových letáků (výrok II), uložena povinnost zdržet se v souvislosti s prezentací potravinových doplňků H užívání v rozsudku

specifikovaných tvrzení týkajících se vlivu těchto výrobků na hemeroidy a jiné zdravotní projevy zejména v oblasti konečníku a tlustého střeva (výrok III) a uložena povinnost zdržet se v souvislosti s prezentací potravinových doplňků H + užívání v rozsudku specifikovaných tvrzení týkajících se vlivu těchto výrobků na hemeroidy a jiné zdravotní projevy zejména v oblasti konečníku a tlustého střeva (výrok IV), změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o nákladech řízení (výrok VI), a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. (Výrok V rozsudku soudu prvního stupně, jímž bylo řízení v části zastaveno, zůstal odvoláním nedotčen a nabyl samostatně právní moci.)

2. Žalobce se žalobou domáhal po žalované zdržení se shora uvedených jednání, kterými žalovaná jedná dle žalobce v nekalé soutěži podle § 44 a násl. obch. zák., neboť v prezentaci doplňků stravy používá zdravotní tvrzení, která jsou zakázána. Porušováním předpisů o označování potravin (doplňků stravy) získává v rozporu s dobrými mravy soutěže na trhu neoprávněnou výhodu, která je způsobilá přivodit újmu žalobci a dalším soutěžitelům. Kromě toho je jednání žalované způsobilé přivodit újmu spotřebitelům, kteří mohou být klamáni a mohou mylně pokládat výrobek žalované za léčivý přípravek s léčivými účinky.

3. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, jež v odvolacím řízení nedoznala změn, podle kterých předmětem činnosti žalobce je provoz laboratoří chemických a farmaceutických výrobků a žalobce je též držitelem rozhodnutí o registraci léčivého přípravku D, jenž je užíván u dospělých pacientů k léčbě chronické žilní nedostatečnosti dolních končetin a hemeroidů, a povolení k distribuci léčivých přípravků. V České republice žalobce distribuuje léčivé přípravky prostřednictvím třetí osoby jednající v postavení komisionáře v rámci obchodního zastoupení žalobce a tyto přípravky jsou následně dodávány do lékáren a prostřednictvím distributorů do nemocnic. Žalovaná vyrábí a nabízí na trhu doplňky stravy H a H +. Na přední straně obalů těchto výrobků, na příbalových letácích a na svých internetových stránkách uvádí tvrzení, z nichž vyplývá příznivý vliv používání těchto výrobků na hemeroidy, pružnost cévních stěn a na zdravotní projevy v oblasti konečníku a tlustého střeva.

4. Po právní stránce se odvolací soud ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, podle kterého účastníci jsou v postavení soutěžitelů, jež je třeba vykládat v širším smyslu v návaznosti na pojem soutěžitele. Ve vztahu soutěžitelů nejsou dle odvolacího soudu jen přímí soutěžitelé, ale všechny subjekty, které působí v podobných nebo navzájem substituovatelných oborech nebo hospodářských činnostech. Jako přímí soutěžitelé nevystupují vůči sobě navzájem jen ti, kteří působí ve shodném nebo příbuzném odvětví, ale také ti, kteří nabízejí výrobky či služby navzájem zaměnitelné, tedy všichni, mezi nimiž na základě objektivní povahy jejich výrobků či služeb nebo na základě vlastní aktivity dojde na trhu k hospodářskému zájmovému střetu. Tento vztah je i mezi účastníky, když žalobce je držitelem rozhodnutí o registraci léčivého přípravku pro léčbu žilních

onemocnění, žalovaná se zabývá prodejem doplňků stravy, u nichž uváděla jejich užívání při projevech hemeroidů. Oba účastníci tedy oslovují stejný okruh zákazníků a jejich produkty se střetávají na relevantním trhu.

č. 46

5. Odvolací soud dále ve shodě se soudem prvního stupně uzavřel, že jednání žalované je jednáním v rozporu s dobrými mravy soutěže, které je způsobilé přivodit újmu žalobci jako soutěžiteli. Výrobky žalované jsou v důsledku tvrzení uváděných žalovanou na obalech těchto výrobků, na příbalových letácích a na internetových stránkách „přiblíženy“ léčivým přípravkům, resp. navozují u spotřebitelů dojem, že mají stejný účinek jako léčivé přípravky a že jde v podstatě o léčivé přípravky, ačkoli se jedná o doplňky stravy, které jsou ve skutečnosti potravinami.

II.**Dovolání a vyjádření k němu**

6. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná v plném rozsahu dovoláním, které považuje za přípustné podle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), a to pro posouzení šesti otázek hmotného a procesního práva.

7. Svou první otázkou hmotného práva se žalovaná táže, zda lze situaci, kdy je žalobce jako zahraniční právnická osoba držitelem rozhodnutí o registraci léčivého přípravku a má uzavřenu smlouvu o obchodním zastoupení s českou právnickou osobou, na základě které má tato česká právnická osoba vyvíjet činnosti k získávání objednávek léčivého přípravku a související činnosti, aniž by bylo prokázáno, že tato česká právnická osoba skutečně dané léčivo na český trh jménem žalobce skutečně uvedla, z hlediska hmotného práva posoudit tak, že žalobce je dodavatelem daného léčiva na český trh, přičemž vyřešení dané otázky podmiňuje dle závěrů odvolacího soudu to, zda je žalobce v dané věci soutěžitelem. Jedná se dle žalované o otázku, která nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena.

8. Nesprávné právní posouzení této otázky odvolacím soudem shledává žalovaná v tom, že uvedením léčivého přípravku na trh v České republice se podle § 3a zákona č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů, rozumí jeho předání po dokončení výroby, dodání do jiného členského státu nebo uskutečnění dovozu, které jsou provedeny za účelem distribuce léčivého přípravku, vyjma jeho použití v rámci klinického hodnocení. Skutková zjištění odvolacího soudu o spolupráci žalobce s českou právnickou osobou na základě smlouvy o obchodním zastoupení nemůže vyústit v právní posouzení, že žalobce dodal léčivý přípravek v rozhodném období na český trh a že se žalobce účastní hospodářské soutěže a je soutěžitelem žalované.

9. Žalovaná dále shledává své dovolání přípustné pro řešení druhé formulované otázky hmotného práva, zda jsou předmětná tvrzení uvedená na obalech doplňků stravy, na příbalovém letáku a v reklamě na internetu za situace, kdy je výrobek řádně na obalech i v reklamě označen jako „doplňěk stravy“, způsobilá vyvolat klamnou představu o tom, že užíváním tohoto přípravku dojde k odstranění hemeroidů, resp. k vyléčení této nemoci, při jejímž řešení se odvolací soud dle žalované odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

10. Nesprávnost právního posouzení věci odvolacím soudem spatřuje žalovaná v tom, že odvolací soud v rozporu se závěry vyjádřenými dovolacím soudem v rozsudech ze dne 23. 10. 2008, sp. zn. 32 Cdo 4661/2007, a ze dne 24. 4. 2013, sp. zn. 23 Cdo 3845/2012, nevzal v úvahu hledisko průměrného spotřebitele, který je schopen odlišit účinek doplňků stravy od léčivého přípravku, a předmětnými tvrzeními tudíž nelze za dané situace vyvolat klamnou představu u spotřebitele o povaze daného výrobku.

11. Svoji třetí a čtvrtou otázkou hmotného práva žalovaná předkládá dovolacímu soudu k řešení, zda je v souladu s dobrými mravy soutěže, pokud jsou doplňky stravy přiblíženy léčivým přípravkům za situace, kdy nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1924/2006 umožňuje u potravin užívat zdravotní tvrzení a zda je soud při posouzení vyvolání klamně představy soutěžitele o povaze výrobku povinen přihlédnout k veřejnoprávním předpisům, je-li z jejich nedodržení dovozována neoprávněná výhoda žalované, a zda je třeba vymezit újmu, která by porušením těchto předpisů mohla vzniknout soutěžitelům nebo spotřebitelům, přičemž při řešení těchto otázek se odvolací soud dle žalované částečně odchýlil od rozhodovací praxe dovolacího soudu a z části nebyly tyto otázky v rozhodování dovolacího soudu vyřešeny.

12. Žalovaná v tomto směru vytýká odvolacímu soudu, že ve své úvaze o přiblížení výrobků žalované léčivým přípravkům nevzal v úvahu veřejnoprávní úpravu týkající se uvádění výživových a zdravotních tvrzení při označování a prezentaci potravin podle nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1924/2006, které používání zdravotních tvrzení za podmínek stanovených v tomto nařízení umožňuje, a tvrzení používaná žalovanou jsou v souladu s touto úpravou. Určité přiblížení potravin k léčivým přípravkům v důsledku jejich složení je na základě této veřejnoprávní úpravy přípustné, což odvolací soud dostatečně nezohlednil. Kromě toho, aniž by byl zjištěn dopad porušení veřejnoprávních předpisů na hospodářskou soutěž, nelze porušení veřejnoprávních předpisů klasifikovat jako rozporné s dobrými mravy soutěže, čímž se odvolací soud odchýlil od závěrů vyjádřených v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2018, sp. zn. 23 Cdo 4554/2017.

13. Žalovaná dále shledává dovolání přípustné pro řešení své páté otázky hmotného práva, zda je v souladu s dobrými mravy soutěže, pokud jsou doplňky stravy přiblíženy léčivým přípravkům, resp. navozují dojem, že mají stejný účinek, jaké léčivé přípravky za situace, kdy doplňěk stravy má stejné složení jako léčivo in-

dikované na tytéž zdravotní problémy, kterou dle žalované dovolací soud dosud ve svém rozhodování přímo nevyřešil.

14. Dle žalované odvolací soud dospěl k nesprávnému závěru, že je v rozporu s dobrými mravy soutěže, pokud jsou výrobky žalované přiblíženy léčivým přípravkům, aniž by zohlednil jejich skutečné složení, když toto přiblížení je opodstatněno právě jejich složením, které není právními předpisy zakázáno.

15. Konečně žalovaná vymezuje svoji šestou otázku, jež se týká procesního práva, zda je soud povinen v odůvodnění rozhodnutí ve věci samé uvést jednotlivé námitky účastníků a jejich důvody a argumentačně se s nimi vypořádat, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil dle žalované od ustálené rozhodovací praxe Ústavního soudu.

16. Dle žalované je napadené rozhodnutí odvolacího soudu nepřezkoumatelné, když odvolací soud se s žalovanou vymezenými námitkami ani náznakem nevypořádal, čímž se odchýlil od požadavků na odůvodnění rozsudku vyjádřených v nálezech Ústavního soudu ze dne 26. 9. 1996, sp. zn. III. ÚS 176/96, a ze dne 9. 4. 2008, sp. zn. I. ÚS 1589/07, a v usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2006, sp. zn. I. ÚS 521/05.

17. Žalovaná navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

18. Žalobce se k dovolání žalované vyjádřil tak, že považuje dovolání za nepřipustné. Závěr odvolacího soudu o soutěžním postavení účastníků je dle žalobce v souladu s rozhodovací praxí dovolacího soudu, podle které jsou účastníci přímými soutěžiteli, a žalovaná ve skutečnosti napadá skutková zjištění odvolacího soudu o činnosti žalobce v obchodním styku. V případě otázky týkající se vyvolání klamně představy spotřebitele o povaze výrobků žalované se odvolací soud od ustálené rozhodovací praxe citované žalovanou neodchýlil, když odvolací soud správně zhodnotil vnímání průměrného spotřebitele. Jde-li o posouzení veřejnoprávní regulace označování a doplňků stravy, žalovaná nedoložila, že by rozhodnutí odvolacího soudu mělo být založeno jen a výlučně na porušení veřejnoprávních předpisů žalovanou. Složení a účinky výrobků žalované pak nemožno ovlivnit, že se jedná o doplněk stravy a že tvrzení uváděná žalovanou jsou v rozporu s dobrými mravy soutěže. Žalobce navrhl, aby dovolací soud dovolání žalované odmítl.

III.

Přípustnost dovolání

19. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno v zákonné lhůtě a oprávněnou osobou, zastoupenou advokátem (§ 240 odst. 1 a § 241 odst. 1 o. s. ř.), posoudil, zda je dovolání přípustné.

20. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

21. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

22. Podle § 241a odst. 1 až 3 o. s. ř. dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odst. 1). V dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh) [odst. 2]. Důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení (odst. 3).

23. Namítá-li dovolatelka svou šestou otázkou nedostatečnost odůvodnění napadeného rozhodnutí odvolacího soudu, nepředkládá tím žádnou právní otázku, na jejímž vyřešení napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí, nýbrž tvrdí tím jinou vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, k níž může dovolací soud přihlídnout pouze tehdy, je-li dovolání přípustné (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.). Podle § 237 o. s. ř. přípustnost dovolání může založit jen skutečnost, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, tedy otázky právní, kterými nejsou námitky dovolatelky ke konkrétnímu procesnímu postupu soudu. Vada řízení sama o sobě přípustnost dovolání nezakládá (srov. též např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2014, sp. zn. 23 Cdo 1453/2014, či ze dne 4. 2. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4905/2014).

24. Kromě toho je nutno uvést, že otázka, za jakých okolností je možno považovat rozhodnutí odvolacího soudu za nepřezkoumatelné, byla v rozhodování dovolacího soudu již vyřešena a rozhodovací praxe dovolacího soudu se ustálila v závěru, že měřítkem toho, zda lze v dovolacím řízení považovat rozhodnutí odvolacího za přezkoumatelné, je především zájem účastníků řízení na tom, aby mohli náležitě využít dovolání jako opravného prostředku proti tomuto rozhodnutí. I když rozhodnutí odvolacího soudu nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nejsou podle obsahu dovolání na újmu práv účastníků řízení. Rozhodnutí odvolacího soudu je nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů tehdy, když vůči němu nemůže účastník, který s rozhodnutím nesouhlasí, náležitě formulovat důvody dovolání, a ani soud rozhodující o tomto

č. 46

opravném prostředku nemá náležité podmínky pro zaujetí názoru na věc. Nelze pokládat za nepřezkoumatelné takové rozhodnutí, u něhož je všem účastníkům nepochybné, jak a proč bylo rozhodnuto (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011, uveřejněný pod číslem 100/2013 Sb. rozh. obč., či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3814/2015).

25. Kromě toho Ústavní soud opakovaně vysvětlil, že není porušením práva na spravedlivý proces, jestliže soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, a usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2012, sp. zn. III. ÚS 3122/09).

26. Dovolací soud ve své rozhodovací praxi dále dospěl k závěru, že je věcí individuálního posouzení, zda o nepřezkoumatelné rozhodnutí skutečně jde. Odvolací soud může v odůvodnění svého rozhodnutí odkázat na rozhodnutí soudu prvního stupně jako věcně správné, jestliže je odůvodněno natolik, že k uvedené argumentaci není potřeba v rozhodnutí odvolacího soudu nic dalšího uvádět (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. 22 Cdo 1353/2016, či ze dne 28. 2. 2019, sp. zn. 27 Cdo 1052/2018, a obdobně pak srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. 33 Odo 428/2003, a ze dne 17. 10. 2008, sp. zn. 22 Cdo 2437/2008).

27. Z obsahu dovolacích důvodů formulovaných dovolatelkou vyplývá, že jí bylo zřejmé, že odvolací soud na základě skutkových zjištění posoudil jednání dovolatelky v rozporu s dobrými mravy soutěže vyvoláním klamné představy spotřebitelů tvrzeními o vlivu jejich výrobků na zdraví člověka.

28. Byť tedy dovolatelka ve svém dovolání namítá nedostatek důvodů dovoláním napadeného rozsudku odvolacího soudu a potažmo jeho nepřezkoumatelnost, přesto je z obsahu jejího dovolání zřejmé, že věděla, jak odvolací soud rozhodl a z jakého důvodu, a napadené rozhodnutí odvolacího soudu proto nelze považovat za nepřezkoumatelné. Odvolací řízení tudíž vytykanou vadou netrpí.

29. Ohledně páté otázky vymezené dovolatelkou, jež je otázkou hmotného práva, je nutno předznamenat, že dovolací soud ve svém rozhodování formuloval závěr, že pro úsudek odvolacího soudu, zda dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., jsou relevantní jen ty právní otázky, na nichž napadené rozhodnutí spočívá (tj. právní otázky, které měly pro rozhodnutí ve věci určující význam) a jejichž řešení dovolatel v dovolání zpochybnil (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2007, sp. zn. 33 Odo 1187/2005, ze dne 17. 5. 2012, sp. zn. 26 Cdo 3297/2011, ze dne 18. 7. 2013, sp. zn. 29 NSČR 53/2013, a ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2376/2013, popř. usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 10/06).

30. Na řešení otázky, zda je v rozporu s dobrými mravy soutěže, jsou-li u doplňků stravy deklarovány léčebné účinky, pokud mají stejné složení jako léčiva užívaná na stejné zdravotní problémy, rozhodnutí odvolacího soudu nespočívá. Rozpor s dobrými mravy soutěže shledal odvolací soud pouze v tom, že jednání žalované je způsobilé u spotřebitelů vyvolat odlišnou představu o výrobcích žalované. Důsledky vyplývající z konkrétního složení výrobků žalované však odvolací soud neřešil. Nelze proto podrobit dovolacímu přezkumu správnost (neexistujícího) právního názoru odvolacího soudu, na němž odvolací soud své rozhodnutí nezaložil, a není tak splněna jedna ze základních podmínek přípustnosti dovolání stanovených v § 237 o. s. ř.

31. Stejný závěr pak platí i ve vztahu ke druhé otázce dovolatelky, jež je otázkou hmotného práva, neboť pro napadené rozhodnutí odvolacího soudu ze stejných důvodů nebyla určující ani úvaha o významu označení výrobků žalované jako „doplňěk stravy“, když vyvolání klamně představy zákazníků o vlastnostech výrobků žalované odvolací soud odůvodnil obsahem tvrzení spojovaných s výrobky žalované o zdravotních účincích těchto výrobků, a nikoli s jejich samotným označením.

32. Ani první otázka formulovaná dovolatelkou přípustnost dovolání nezakládá, neboť odvolací soud se při posouzení soutěžního postavení účastníků řízení od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nikterak neodchýlil. Tato otázka byla (mezi týmiž účastníky řízení) v rozhodování dovolacího soudu vyřešena již v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2017, sp. zn. 23 Cdo 5910/2016. Soutěžení je v rozhodování dovolacího soudu chápáno jako nejružnější chování přímo či i nepřímo ovlivňující úspěch či neúspěch ostatních soutěžitelů a jednání soutěžitelů v hospodářské soutěži jako takové, které je ovlivněno soutěžním záměrem, tj. záměrem v hospodářské soutěži uspět (srov. rovněž rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1345/2009, a ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. 23 Cdo 4941/2008, nebo ze dne 23. 10. 2003, sp. zn. 29 Odo 106/2001).

33. Účastníci jsou soutěžiteli, protože se při své činnosti, kterou provozují za účelem dosažení zisku, zaměřují na stejnou cílovou skupinu. Tento závěr vychází ze skutkového zjištění, že žalobce dodává do České republiky léčivý přípravek určený na žilní onemocnění a žalovaná vyrábí a nabízí k prodeji doplňky stravy, které jsou prezentovány v souvislosti s hemeroidy a zdravotními projevy v oblasti tlustého střeva a konečníku. Zpochybňuje-li žalovaná skutkové zjištění o činnosti žalobce, z nichž odvolací soud vycházel, je třeba zdůraznit, že způsobilým dovolacím důvodem není zpochybnění právního hodnocení věci odvolacím soudem, vychází-li z jiného skutkového stavu, než z jakého vyšel odvolací soud (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod číslem 4/2014 Sb. rozh. obč.).

34. Dovolací soud nicméně shledává dovolání přípustným pro řešení dovolatelkou vymezené třetí a čtvrté otázky, jejichž podstata směřuje k řešení významu

veřejnoprávní úpravy používání zdravotních tvrzení při označování potravin (doplňků stravy) pro posouzení jednání v nekalé soutěži, neboť se jedná o otázku, jež s důsledky vyplývajícími ze skutkových zjištění v projednávané věci nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena.

č. 46

IV.

Důvodnost dovolání

35. Dovolání je důvodné, neboť rozhodnutí odvolacího soudu spočívá při vyřešení těchto otázek na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

36. Právní posouzení věci je činnost soudu spočívající v podřazení zjištěného skutkového stavu pod hypotézu (skutkovou podstatu) vyhledané právní normy, jež vede k učinění závěru, zda a komu soud právo či povinnost přizná, či nikoliv.

37. Nesprávným právním posouzením věci je obecně omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav (skutková zjištění), tj. jestliže věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Rozhodné znění právní úpravy nekalé soutěže

38. Pro posouzení nároku na zdržení se protiprávního jednání je z podstaty tohoto nároku, jenž má preventivní povahu, rozhodující právní úprava účinná (resp. na věc použitelná) v době rozhodnutí odvolacího soudu, neboť stejně jako nelze uložit povinnost zdržet se jednání, kterého se žalovaný v době rozhodnutí (již) nedopouští, a nehrozí ani jeho pokračování či opakování (srov. např. rozsudek bývalého Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 10. 3. 1939, sp. zn. Rv I 662/38, či rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2013, sp. zn. 23 Cdo 3893/2010, a ze dne 24. 7. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2939/2011), nelze uložit tuto povinnost ani tehdy, bylo-li by takové jednání podle právní úpravy účinné (resp. na věc použitelné) v době rozhodnutí odvolacího soudu po právu.

39. Podle § 3028 odst. 1 o. z. tímto zákonem se řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti.

40. Podle § 2976 o. z. kdo se dostane v hospodářském styku do rozporu s dobrými mravy soutěže jednáním způsobilým přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům, dopustí se nekalé soutěže. Nekalá soutěž se zakazuje (odst. 1). Nekalou soutěží podle odstavce 1 je zejména klamavá reklama a klamavé označování zboží a služeb [odst. 2 písm. a) a b)].

Nekalá soutěž klamáním zákazníků

41. Odvolací soud své rozhodnutí založil na závěru, že jednání žalované je v rozporu s dobrými mravy soutěže, neboť v důsledku předmětných tvrzení ža-

lované jsou její výrobky „přiblíženy léčivým přípravkům, resp. tato tvrzení navozují u spotřebitelů dojem, že výrobky žalované mají stejný účinek jako léčivé přípravky a že jde v podstatě o léčivé přípravky, ačkoli se jedná o doplňky stravy, které jsou ve skutečnosti potravinami“.

42. Byť tak odvolací soud výslovně neuvedl, z jím formulované právní kvalifikace jednání žalované je zřejmé, že jednání žalované naplňuje dle názoru odvolacího soudu znaky nekalé soutěže spočívající v klamání zákazníků, tedy zejm. typových skutkových podstat klamavé reklamy a klamavého označení služeb, neboť důsledkem jednání žalované je dle odvolacího soudu (zjevně) navození mylné domněnky zákazníků o povaze a způsobilosti výrobků žalované nebo o jejich charakteristickém znaku (zvláštní vlastnosti). (K závěru, že i obal výrobku lze považovat za reklamu, srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2018, sp. zn. 23 Cdo 2415/2017.)

43. K tomuto závěru odvolacího soudu je však nutno uvést, že základní podmínkou nekalé soutěže spočívající v klamání zákazníků je, že v souvislosti s výrobkem či službou je soutěžitelem uváděn takový (klamný) údaj, který je způsobilý v zákazníkovi vyvolat představu, jež neodpovídá v daném údaji popsané skutečnosti (srov. na základě obsahově obdobné úpravy v obchodním zákoníku účinné do 31. 12. 2013 např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. 33 Odo 428/2003).

44. Pravdivý údaj je klamavý tehdy, jestliže vzhledem k okolnostem a souvislostem, za nichž byl učiněn, může uvést zákazníka v omyl (srov. § 2979 odst. 1 o. z., výkladově dle předchozí právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 též např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2005, sp. zn. 32 Odo 1318/2004, či ze dne 17. 2. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1267/2008).

45. Vzhledem ke skutkovým okolnostem zjištěným v projednávané věci je nutno rozlišovat, zda klamání zákazníků jednáním žalované, jež má dle závěru odvolacího soudu spočívat v „přiblížení“ výrobků žalované léčivým přípravkům, resp. v navození dojmu, že výrobky žalované mají stejný účinek jaké léčivé přípravky, má směřovat buď k samotné povaze a způsobilosti výrobků žalované (zejm. co do jejich složení a účinků) jako předmětů soukromých závazků v hospodářském styku, nebo naopak k jejich charakteristickému znaku (zvláštní vlastnosti) vyplývajícímu z veřejnoprávní klasifikace těchto výrobků. Nerozlišil-li odvolací soud ve svém rozhodnutí s ohledem na konkrétní zjištěné skutkové okolnosti, ve které z těchto dvou odlišných právních kvalifikací má jednání žalované spočívat (popř. zda v obou těchto právních kvalifikacích), je jeho rozhodnutí již z tohoto důvodu neúplné, a tudíž nesprávné.

Klamání zákazníků o složení a účincích doplňků stravy

46. Jde-li o případné klamání zákazníků o samotné povaze a způsobilosti, tj. o složení a účincích, výrobků žalované, je právní posouzení věci odvolacím

soudem (ve smyslu odvolacím soudem uvedeného klamání zákazníků navozením dojmu o stejných účincích výrobků žalované jako v případě léčivých přípravků), nesprávné proto, že odvolací soud správně určenou právní normu na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

č. 46

47. Závěr odvolacího soudu o vyvolání mylné představy na straně zákazníků co do povahy a způsobilosti, tj. o složení a účincích, výrobků žalované (jako v případě léčivých přípravků) by mohl být důvodný pouze tehdy, pokud by předmětná tvrzení žalované byla skutečně nepravdivá, popř. by se jednalo o tvrzení pravdivá, avšak učiněná takovým zavádějícím způsobem, jenž by u zákazníků vyvolával dojem, který neodpovídá zjištěnému (reálnému) stavu věci o skutečné povaze a způsobilosti, tj. o složení a účincích, výrobků žalované.

48. V řízení však nebyly zjištěny (a zjišťovány ani nebyly) žádné skutečnosti o tom, že by výrobky žalované vzhledem k jejich složení a doporučenému způsobu jejich užívání skutečně neměly příznivý vliv na hemeroidy či na jiné nežádoucí projevy v oblasti tlustého střeva a konečníku nebo jiné účinky obsažené v předmětných tvrzeních žalované. Za daného skutkového stavu věci tudíž závěr o tom, že předmětná tvrzení žalované jsou nepravdivá či pro zákazníka zavádějící (tj. neodpovídají ve skutečnosti tam popsaným údajům) co do povahy a způsobilosti těchto výrobků, tj. o jejich složení či účincích, učinit nelze.

Klamání zákazníků o veřejnoprávní klasifikaci výrobků jako doplňků stravy

49. Má-li jednání žalované spočívat v klamání zákazníků o charakteristickém znaku (zvláštní vlastnosti) výrobků žalované vyplývající z jejich veřejnoprávní klasifikace (ve smyslu odvolacím soudem uvedeného „přiblížení“ doplňků stravy léčivým přípravkům) je právní posouzení věci odvolacím soudem nesprávné proto, že odvolací soud věc posoudil podle právní normy, kterou nesprávně vyložil, a v důsledku toho je právní posouzení věci odvolacím soudem též neúplné.

50. Pakliže se má klamání zákazníka týkat charakteristického znaku (zvláštní vlastnosti) výrobku vyplývajícího z jeho veřejnoprávní klasifikace, jsou nedílnou součástí hypotézy generální klauzule nekalé soutěže (resp. jednotlivých typových skutkových podstat nekalé soutěže) též rozhodující skutečnosti vyplývající z příslušných veřejnoprávních předpisů o podmínkách klasifikace těchto výrobků a o důsledcích z této klasifikace vyplývajících. V opačném případě je z povahy věci vyloučena možnost učinit opodstatněný závěr o tom, že údaj uváděný soutěžitelem týkající se této veřejnoprávní klasifikace či tuto veřejnoprávní klasifikaci naznačující neodpovídá skutečnosti (tj. konkrétnímu stavu této klasifikace) pro svoji nepravdivost či pro zavádějící způsob jeho uvedení.

51. Podle § 2 zákona č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů, se léčivým přípravkem rozumí a) látka nebo kombinace látek prezentovaná s tím, že má léčebné nebo preventivní vlastnosti v případě onemocnění lidí nebo zvířat, nebo b) látka nebo kombinace látek, kterou lze použít u lidí

nebo podat lidem, nebo použít u zvířat či podat zvířatům, a to buď za účelem obnovy, úpravy či ovlivnění fyziologických funkcí prostřednictvím farmakologického, imunologického nebo metabolického účinku, nebo za účelem stanovení lékařské diagnózy (odst. 1). Léčivými přípravky podle odstavce 1 jsou humánní léčivé přípravky určené pro použití u lidí nebo podání lidem [odst. 2 písm. a)].

52. Podle § 25 odst. 1 zákona o léčivech léčivý přípravek nesmí být uveden na trh v České republice, pokud mu nebyla udělena a) registrace Ústavem, jde-li o humánní léčivý přípravek, nebo Veterinárním ústavem, jde-li o veterinární léčivý přípravek, nebo b) registrace postupem podle přímo použitelného předpisu Evropské unie.

53. Podle § 26 odst. 5 písm. e) zákona o léčivech se žádostí o registraci musí být předloženy léčebné indikace, kontraindikace a nežádoucí účinky.

54. Podle § 2 odst. 1 písm. g) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro účely tohoto zákona se rozumí doplňkem stravy potravin, jejímž účelem je doplňovat běžnou stravu a která je koncentrovaným zdrojem vitaminů a minerálních látek nebo dalších látek s nutričním nebo fyziologickým účinkem, obsažených v potravině samostatně nebo v kombinaci, určená k přímé spotřebě v malých odměřených množstvích.

55. Podle 3 vyhlášky č. 58/2018 Sb., o doplňcích stravy a složení potravin, označování nesmí doplňkům stravy přisuzovat vlastnosti týkající se prevence, léčby nebo vyléčení lidských onemocnění nebo na tyto vlastnosti odkazovat [odst. 4 písm. a)]. Výživová a zdravotní tvrzení u doplňků stravy se mohou uvést za podmínek přímo použitelného předpisu Evropské unie o požadavcích na uvádění výživových a zdravotních tvrzení při označování potravin (odst. 5).

56. Podle § 5d odst. 1 zákona č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, v reklamě na potraviny mohou být uvedena výživová nebo zdravotní tvrzení za podmínek přímo použitelného předpisu Evropské unie.

57. Podle čl. 2 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 ze dne 20. 12. 2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin zdravotním tvrzením se rozumí každé tvrzení, které uvádí, naznačuje nebo ze kterého vyplývá, že existuje souvislost mezi kategorií potravin, potravinou nebo některou z jejích složek a zdravím (bod 5). Tvrzením o snížení rizika onemocnění se rozumí každé zdravotní tvrzení, které uvádí, naznačuje nebo ze kterého vyplývá, že spotřeba určité kategorie potravin, potraviny nebo některé z jejích složek významně snižuje riziko vzniku určitého lidského onemocnění (bod 6).

58. Podle čl. 3 nařízení č. 1924/2006 výživová a zdravotní tvrzení lze při označování a obchodní úpravě potravin a v reklamě na potraviny uváděné na trh ve Společenství používat pouze v případech, že jsou v souladu s tímto nařízením.

59. Podle čl. 10 odst. 1 nařízení č. 1924/2006 zdravotní tvrzení jsou zakázána, pokud neodpovídají obecným požadavkům v kapitole II a zvláštním požadavkům v této kapitole a pokud nejsou schválena v souladu s tímto nařízením a obsažena v seznamu schválených tvrzení stanovených v člancích 13 a 14.

60. Podle čl. 13 odst. 1 nařízení č. 1924/2006 zdravotní tvrzení, která popisují nebo odkazují na: a) význam živiny nebo jiné látky pro růst a vývoj organismu a jeho fyziologické funkce nebo b) psychologické a behaviorální funkce, nebo c) aniž je dotčena směrnice 96/8/ES, snižování nebo kontrolu hmotnosti nebo snížení pocitu hladu či zvýšení pocitu sytosti anebo na snížení množství energie obsažené ve stravě, a která jsou uvedena v seznamu podle odstavce 3, smějí být uvedena, aniž projdou schvalovacím řízením podle článků 15 až 18, pokud jsou: i) založena na obecně uznávaných vědeckých údajích a ii) dobře srozumitelná průměrnému spotřebiteli.

61. Podle čl. 14 odst. 1 nařízení č. 1924/2006 odchýlně od čl. 2 odst. 1 písm. b) směrnice 2000/13/ES smějí být tvrzení týkající se snížení rizika onemocnění uvedena, pokud bylo v řízení podle článků 15, 16, 17 a 19 tohoto nařízení schváleno jejich zahrnutí do seznamu takových schválených tvrzení platných pro Společenství společně se všemi nezbytnými podmínkami používání takových tvrzení: a) tvrzení o snížení rizika onemocnění; b) tvrzení týkající se vývoje a zdraví dětí.

62. Podle čl. 7 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. 10. 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnic Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004 [jímž bylo nahrazeno shora odkazované ustanovení čl. 2 odst. 1 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES ze dne 20. 3. 2000 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy] s výhradou odchylek stanovených v právních předpisech Unie, které se vztahují na přírodní minerální vody a na potraviny určené pro zvláštní výživu, nesmějí informace o potravině přisypovat jakékoli potravině vlastnosti umožňující zabránit určité lidské nemoci, zmírnit ji nebo ji vyléčit, ani na tyto vlastnosti odkazovat.

63. Na základě citované tuzemské a unijní právní úpravy týkající se podmínek označování výrobků informacemi o vlivu výrobků na zdraví člověka lze odvolacím soudu přisvědčit v závěru, že možnost uvádění těchto informací v hospodářském styku se na prvním místě odvíjí od veřejnoprávní klasifikace těchto výrobků, a to včetně rozlišení, zda mají tyto výrobky veřejnoprávní povahu léčivých přípravků nebo doplňků stravy (potravin).

64. Zatímco pro léčivé přípravky je umožněno (a zároveň i předepsáno) uvádění informací v podobě léčebné indikace (popř. kontraindikace) a dalších sou-

visejících údajů, pro doplňky stravy je připuštěna možnost označování výrobků některými zdravotními tvrzeními. V obou případech se nicméně jedná o údaje, jejichž účelem je informovat o vlivu výrobků na zdraví člověka.

65. Možnost řádného spojování doplňků stravy s informacemi o vlivu těchto výrobků na zdraví člověka v podobě odpovídajících zdravotních tvrzení se za podmínek stanovených shora uvedenou právní úpravou výslovně předpokládá, a to i v podobě některých tvrzení týkajících se snížení rizika onemocnění.

66. Proto sama skutečnost, že k určitému výrobku jsou připojena některá tvrzení o vlivu tohoto výrobku na zdraví člověka, není sama o sobě objektivně schopna vyvolat v (jakémkoli) zákazníkovi úsudek o veřejnoprávní klasifikaci daného výrobku jako léčivého přípravku nebo doplňku stravy, natož představu mylnou, neboť možnost uvádění (alespoň některých) informací o vlivu výrobků na zdraví člověka není právem vyhrazena pouze pro veřejnoprávní kategorii léčivých přípravků, nýbrž přichází v úvahu (v podobě zdravotních tvrzení) i pro doplňky stravy.

67. Jinak řečeno, souvztažnost mezi možnostmi uvádět tvrzení o vlivu výrobků na zdraví člověka a veřejnoprávní klasifikaci takových výrobků jako léčivých přípravků není podle účinné právní úpravy výlučná a bezvýjimečná. (Přitom uvedený závěr se netýká pouze léčivých přípravků a doplňků stravy, nýbrž i dalších veřejnoprávních kategorií výrobků, jež je možno souhrnně označit – slovy právní vědy – jako výrobky se zdravotními účinky. K tomuto pojmu a současnému veřejnoprávnímu třídění výrobků se zdravotními účinky srov. zejm. TELEC, Ivo. Právo komplementární a alternativní medicíny. Kapitola šestnáctá. Výrobky se zdravotními účinky. Praha: Leges, 2020, s. 316.)

68. Lze tak učinit závěr, že z pouhého zjištění, že výrobky, jež mají veřejnoprávní povahu doplňků stravy, jsou v hospodářském styku označovány informacemi o vlivu těchto výrobků na zdraví člověka, nelze učinit závěr, že uvádění takto označených výrobků na trh je jednáním v rozporu s dobrými mravy soutěže způsobilým klamat zákazníky.

Posouzení v poměrech projednávané věci

69. V poměrech v projednávané věci lze uzavřít, že za daného stavu řízení závěr odvolacího soudu, podle kterého žalovaná tím, že označila své výrobky tvrzeními o vlivu těchto výrobků na zdraví člověka, se dopustila klamání zákazníků v důsledku „přiblížení“ výrobků žalované léčivým přípravkům, obstát nemůže.

70. Pro správné posouzení uplatněného nároku žalobce vyplývajícího tvrzeného z nekalosoutěžního klamání zákazníků co do povahy a způsobilosti výrobků žalované vyjádřené v jí uváděných tvrzeních, tj. o složení a účincích těchto výrobků (ve smyslu odvolacím soudem uvedeného klamání zákazníků navozením dojmu o stejných účincích výrobků žalované jako v případě léčivých přípravků), by bylo nutno především zjistit, zda tvrzení žalované jsou nepravdivá, a jsou-li pravdivá,

zda jsou pro zákazníka ohledně dané povahy a způsobilosti výrobků zavádějící, a to na základě provedeného dokazování o skutečném složení a o (fyziologických apod.) účincích výrobků žalované.

č. 46

71. Jde-li o možné klamání zákazníků co do charakteristického znaku (zvláště vlastní vlastnosti) výrobků žalované spočívajícího v jejich veřejnoprávní klasifikaci (ve smyslu odvolacím soudem uvedeného „přiblížení“ doplňků stravy léčivým přípravkům), je třeba uvést, že předmětná tvrzení žalované, jimiž žalovaná označuje své výrobky, mají veřejnoprávní povahu zdravotních tvrzení ve smyslu shora uvedených ustanovení, neboť „souvislost“ mezi potravinou nebo některou z jejích složek a zdravím je nutno chápat široce (na úrovni výkladu unijního práva srov. např. rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne ze dne 6. 9. 2012 ve věci C-544/10, *Deutsches Weintor eG* proti *Land Rheinland-Pfalz*).

72. Nicméně ze shora citované právní úpravy rovněž plyne, že uvádění informací o vlivu doplňků stravy na zdraví člověka v podobě zdravotních tvrzení není právem zcela zakázáno, a proto může v tomto smyslu docházet i k určitému (odvolacím soudem zmiňovanému, avšak nikterak blíže specifikovanému) „přiblížení“ potravinových doplňků k léčivým přípravkům, děje-li se tak za podmínek stanovených danou právní úpravou a v souladu s důsledky vyplývajícími z veřejnoprávní klasifikace výrobků jako doplňků stravy. Proto sama skutečnost, že žalovaná spojuje své výrobky s tvrzeními spadajícími do kategorie informací o vlivu na zdraví člověka, nemůže objektivně vést (na straně zákazníků) sama o sobě k mylnému úsudku o veřejnoprávní klasifikaci těchto výrobků jako léčivých přípravků.

73. Kromě toho, i kdyby některé z jednotlivých předmětných tvrzení žalované či jejich konkrétní vzájemná souvislost mohly objektivně vést (na straně zákazníků) k úsudku o odlišné veřejnoprávní kvalifikaci výrobků žalované, bylo by nutno právně posoudit, zda takový (mylný) úsudek v hospodářském styku o charakteristickém znaku (zvláštní vlastnosti) výrobků žalované spočívajícím v jejich veřejnoprávní klasifikaci přichází v úvahu z pohledu průměrného spotřebitele v příslušných zákaznických kruzích (tj. včetně případné skupiny spotřebitelů zvláště zranitelných nekalou obchodní praktikou ve smyslu čl. 5 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. 5. 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004) tak, aby bylo možno jednání žalované posoudit jako nekalosoutěžní z důvodu klamání zákazníků. [K posouzení klamání zákazníků z pohledu průměrného spotřebitele a k tomuto pojmu v právu nekalé soutěže srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2008, sp. zn. 32 Cdo 4661/2007, ze dne 30. 9. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2960/2012; na úrovni unijního práva srov. odst. 18 preambule směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. 5. 2005 o nekalých obchodních

praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004, popř. rozsudky Evropského soudního dvora ze dne 8. 4. 2003 ve věci C-44/01, Pippig Augenoptik GmbH & Co. KG proti Hartlauer Handelsgesellschaft mbH a Verlassenschaft nach dem verstorbenen Franz Josef Hartlauer, odst. 55, či ze dne 19. 9. 2006 ve věci C-356/04, Lidl Belgium GmbH & Co. KG proti Etablissements Franz Colruyt NV, odst. 78, nebo rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 12. 5. 2011 ve věci C-122/10, Konsumentombudsmannen proti Ving Sverige AB, odst. 23.].

74. Je-li proto rozhodnutí odvolacího soudu založeno pouze na obecné úvaze, že samo uvedení tvrzení o vlivu výrobků žalované, jež jsou doplňky stravy, na zdraví člověka je způsobilé navodit v rozporu s dobrými mravy soutěže v zákaznických mylnou představu o povaze a způsobilosti výrobků žalované nebo o jejich veřejnoprávní klasifikaci jako léčivých přípravků vzájemným „přiblížením“ těchto kategorií výrobků, v důsledku čehož má být uvádění veškerých předmětných tvrzení žalované z tohoto důvodu (bez rozdílu) v rozporu s dobrými mravy soutěže pro klamání zákazníků, nemůže být rozhodnutí odvolacího soudu správné.

75. Kromě toho je nutno zdůraznit, že v důsledku shora uvedeného nesprávného právního názoru odvolacího soudu je právní posouzení věci odvolacím soudem neúplné i proto, že nebylo odvolacím soudem žádným způsobem posouzeno skutkové tvrzení žalobce uplatněné v jeho žalobě (přičemž žaloba byla podána především z tohoto důvodu), že jednání žalované vykazuje znaky nekalé soutěže podle generální klauzule v podobě získání neopodstatněné soutěžní výhody žalované porušováním předpisů veřejného práva o podmínkách označování potravinových doplňků informacemi o vlivu těchto výrobků na zdraví člověka (tedy bez ohledu na případnou možnost souběžného naplnění důvodu nekalé soutěže v podobě klamání zákazníků).

76. Přitom z rozhodovací praxe dovolacího soudu plyne, že porušení předpisů veřejného práva může představovat jednání v nekalé soutěži, pokud jeho důsledkem je jednání v hospodářském styku, jež představuje porušení dobrých mravů soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2013, sp. zn. 23 Cdo 4285/2010, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2018, sp. zn. 23 Cdo 4554/2017; v právní vědě srov. např. HAJN, P. Právo nekalé soutěže. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 15; ze zahraničních právních úprav srov. výslovně zejm. § 3a německého zákona proti nekalé soutěži z roku 2004).

77. Tento závěr lze vztáhnout i na právní úpravu označování doplňků stravy informacemi o vlivu těchto výrobků na zdraví člověka. (Ze zahraniční soudní praxe ve vztahu k soutěžním důsledkům veřejnoprávní úpravy obsažené v nařízení č. 1924/2006 srov. např. rozsudky německého Spolkového soudního dvo-

ra ze dne 9. 10. 2014, sp. zn. I ZR 162/13, uveřejněný v GRUR, Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, roč. 2015, č. 5, s. 498 a násl., a ze dne 18. 5. 2017, sp. zn. I ZR 100/16, uveřejněný v GRUR, Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, roč. 2017, č. 12, s. 1278 a násl.)

č. 46

78. Lze tak učinit závěr, že porušení právních předpisů o označování doplňků stravy zdravotními tvrzeními je jednáním v nekalé soutěži, jestliže jde o jednání v hospodářském styku, jež představuje porušení dobrých mravů soutěže a současně je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům. Způsobilost tohoto jednání přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům přitom nemusí být výlučně důsledkem klamání zákazníků.

79. V dalším řízení je tak nutno rovněž (resp. na prvním místě) posoudit, zda žalovaná při označování svých výrobků předmětnými tvrzeními (resp. ve vztahu ke každému jednotlivému tvrzení) splnila podmínky stanovené normami veřejného práva o označování doplňků stravy zdravotními tvrzeními, a pokud nikoli, zda důsledkem toho je porušení dobrých mravů soutěže, jež je způsobilé přivodit újmu žalobci (popř. dalším soutěžitelům) v důsledku získání neopodstatněné soutěžní výhody na straně žalované (tedy bez ohledu, zda tím zároveň dochází ke klamání zákazníků či nikoli).

80. Proto dovolací soud s ohledem na výše uvedené důvody dospěl k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu není správné a dovolání je důvodné.

81. Jelikož vzhledem k dosavadním výsledkům řízení není možné v dovolacím řízení o věci rozhodnout [§ 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř.], dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu ze shora uvedených důvodů podle § 243e odst. 1 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) zrušil.

82. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud v dotčeném rozsahu rovněž rozsudek soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

Č. 47

Č. 47

Reorganizace

§ 148 odst. 2 IZ, § 149 odst. 1 IZ, § 150 IZ, § 151 IZ, § 316 odst. 5 IZ, § 326 odst. 1 a 2 IZ

Lze-li se zřetelem ke všem okolnostem již v době, kdy insolvenční soud vydává rozhodnutí o úpadku dlužníka, důvodně předpokládat, že dlužníkem podaným návrhem na povolení reorganizace je sledován nepoctivý záměr, insolvenční soud návrh na povolení reorganizace zamítne podle § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona bez zřetele k tomu, že dlužník s takovým návrhem předložil reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek, a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše pohledávek (srov. § 148 odst. 2 insolvenčního zákona). Možnost prohlásit (u podmíněně přípustné reorganizace) konkurs na majetek dlužníka proto, že dlužník sleduje (včasným) návrhem na povolení reorganizace nepoctivý záměr [§ 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona], by insolvenční soud neměl jen tehdy, kdyby poté, co rozhodnutí o tomto návrhu odložil na dobu po skončení první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku, tato schůze předepsanou většinou přijala usnesení o způsobu řešení dlužníkova úpadku reorganizací (srov. § 150 insolvenčního zákona).

Skutečnosti, které vyjdou najevo v průběhu první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku, mohou mít význam pro rozhodnutí insolvenčního soudu o způsobu řešení úpadku dlužníka i v těch případech, v nichž schůze věřitelů rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka sama nepřijme.

V těch případech, v nichž insolvenční soud dospěje k závěru, že dlužník sleduje podáním návrhu na povolení reorganizace nepoctivý záměr, pak důsledek takového závěru [jímž je zamítnutí návrhu na povolení reorganizace podle § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona] nemůže být odvrácen poukazem na to, že si dlužník předem opatřil souhlas potřebné většiny věřitelů (s reorganizačním plánem), ani poukazem na to, že dlužník reorganizační plán sestavil tak, že jím nemá být poškozen žádný z věřitelů.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2020, sen. zn. 29 NSČR 137/2018, ECLI:CZ:NS:2020:29.NSCR.137.2018.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání dlužníka proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 4. 2018.

I.

Dosavadní průběh řízení

č. 47

1. Usnesením ze dne 29. 11. 2017 Městský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“) [mimo jiné] zamítl dlužníkův návrh na povolení reorganizace (bod II. výroku), maje za to, že jím je sledován nepoctivý záměr.
2. K odvolání dlužníka (proti bodu II. výroku), věřitele C. a insolvenčního správce (proti dalším výrokům) Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným usnesením potvrdil usnesení insolvenčního soudu též v bodě II. výroku.
3. Odvolací soud – vycházejí z ustanovení § 316 až § 320, § 325 a § 326 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k následujícím závěrům:

[1] Ve shodě s insolvenčním soudem a státním zastupitelstvím i odvolací soud dovodil, že dlužník sledoval návrhem na povolení reorganizace nepoctivý záměr.

[2] Insolvenční zákon neobsahuje žádné omezení aplikace § 326 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona i na případy tzv. předjednané reorganizace; insolvenční soud je povinen zamítnout návrh na povolení reorganizace, dojde-li k závěru, že nesplňuje zde uvedené podmínky. Závěr dlužníka, že insolvenční soud mu musí povolit reorganizaci bez dalšího, splňuje-li návrh na povolení reorganizace podmínky § 148 odst. 2 insolvenčního zákona, ostatně odmítl již Ústavní soud v nález ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. III. ÚS 2849/17, uveřejněném pod číslem 221/2017 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu.

[3] Nepoctivý záměr dlužníka je zřejmý jak z okolností předcházejících zahájení insolvenčního řízení, z okolností spojených s podáním insolvenčního návrhu a návrhu na povolení reorganizace, tak i z průběhu samotného insolvenčního řízení, když (i) jmění dlužníka tvoří kancelářské vybavení, osobní automobil, finanční prostředky na bankovních účtech, obtížně dobyté pohledávky za společností B. Sp. z o. o., bezcenný obchodní podíl v uvedené společnosti; závazky částečně převzaté od věřitele č. 12 a částečně nové, (ii) dlužník nevykonává žádnou činnost a nemá žádné zakázky, (iii) reorganizace má být provedena tak, že pohledávky za majetkovou podstatou budou uhrazeny zcela a další pohledávky (dlužníkem vybraných věřitelů) budou uhrazeny v rozsahu 20 %, zbývající pohledávky zaniknou, (iv) majetkové propojení dlužníka s věřitelem č. 12 je zjevné, byť zde nejsou zřejmé žádné formalizované vazby, (v) není ničeho známo o osobách ve vlastnické struktuře dlužníka, zejména zda a jaký zájem mají tyto osoby na reorganizaci dlužníka navrženým způsobem a (vi) ze zdůvodnění uznání pohledávky

věřitele č. 12, věřitele č. 14 a popření pohledávky věřitele č. 3 je zjevné, že dlužník v rámci přezkoumávání přihlášených pohledávek selektivně popřel pohledávky těch věřitelů, u nichž neměl zajištěno vstřícné stanovisko k jím navrhovanému způsobu řešení úpadku.

[4] Přestože dlužník má „obchodní závod“ ve smyslu § 502 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, jenž odpovídá pojmu „podnik“ dle § 5 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, nejde o podnik provozuschopný, když dlužník nemá žádné zakázky a kromě správy vlastního majetku nevykonává žádnou činnost.

č. 47

II. Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. jednak argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, jednak argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, které v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny.

5. Jde o tyto otázky:

[1] Je postoj státního zastupitelství významnější než postoj ostatních přihlášených věřitelů, navzdory tomu, že jen přebírá závěry soudu a nekoná žádné vlastní šetření?

[2] Je okolnost, že dlužník je vlastněn zahraničními osobami, důvodem pro závěr o nepoctivosti záměru dlužníka?

[3] Může insolvenční soud při splnění formálních podmínek (dlužníkem) nevyhovět návrhu na povolení tzv. předjednané reorganizace?

[4] Může jít o nepoctivý záměr dlužníka, není-li reorganizací poškozen žádný z věřitelů?

[5] Je přípustné, aby závěr o údajném nepoctivém záměru dlužníka (založený též na dohaděch jednoho z věřitelů) sloužil k upřednostnění zájmu tohoto věřitele? Jinak řečeno, je zabezpečena dostatečná ochrana společného zájmu věřitelů před zneužitím institutu „nepoctivého záměru“ k upřednostnění zájmu jiných věřitelů?

[6] Může insolvenční soud odložit rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (při splnění formálních podmínek tzv. předjednané reorganizace) s tím, že je nutné znát postoj věřitelů, a následně (aniž vyšly najevo nové skutečnosti nebo hlasovala schůze věřitelů) zamítnout návrh na povolení reorganizace pro nepoctivý záměr dlužníka?

[7] Může insolvenční soud „vnutit určitý způsob řešení úpadku“ proti vůli většiny věřitelů?

[8] Jaké náležitosti musí mít odůvodnění závěru soudu o nepoctivém záměru dlužníka?

6. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, dále též jen „o. s. ř.“), a požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil v rozsahu, v němž rozhodly o návrhu na povolení reorganizace, a věc (potud) vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

7. V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel vytýká odvolacímu soudu, že se odchýlil od závěru dovolacího soudu, že odvolací soud je povinen zrušit napadené rozhodnutí soudu prvního stupně, je-li nepřezkoumatelné (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 33 Odo 1285/2004), a že se musí dostatečně vypořádat (v důvodech rozhodnutí) s argumentací účastníků řízení (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4389/2009).

8. Insolvenčnímu soudu pak dovolatel vytýká, že se nedržel záměru [byť odporujícímu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sen. zn. 29 NSČR 30/2010, uveřejněnému pod číslem 96/2011 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 96/2011“)] vyčkat s rozhodnutím o způsobu řešení úpadku dlužníka do rozhodnutí schůze věřitelů o povolení reorganizace a zamítl návrh na povolení reorganizace (po přezkumném jednání a první schůzi věřitelů), aniž věřitelům umožnil hlasovat o způsobu řešení úpadku dlužníka.

9. Následně dovolatel polemizuje s důvody, pro které odvolací soud shledal jeho návrh na povolení reorganizace nepoctivým, namítaje jejich rozpor s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sen. zn. 29 NSČR 32/2011, uveřejněným pod číslem 112/2012 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 112/2012“).

III. Přípustnost dovolání

10. S přihlédnutím k době vydání napadeného usnesení je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění (článek II, bod 2., části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony).

11. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností podaného dovolání. Dovolání v dané věci (pro něž neplyne žádné z omezení přípustnosti vypočtených v § 238 o. s. ř.) může být přípustné jen podle ustanovení § 237 o. s. ř. Důvod připustit dovolání podle uvedeného ustanovení Nejvyšší soud nemá ohledně otázek ad 1/ a 2/, jelikož na jejich řešení napadené rozhodnutí nespočívá; není založeno ani na argumentaci, že stanovisko státního zastupitelství má zvláštní či zvýšený význam pro řízení (otázka ad 1/), ani na závěru, že nepoctivost záměru dlužníka plyne z toho, že má zahraničního vlastníka (otázka ad 2/) [pro odvolací soud byla významná nejasná vlastnická struktura dlužníka].

12. Nejvyšší soud nicméně shledává dovolání přípustným (dle § 237 o. s. ř.) pro zodpovězení otázek ad 3/ až 7/ (pro rozhodné znění insolvenčního zákona dovolacím soudem neřešených). Otázkou ad 8/ vystihuje dovolatel z obsahového hle-

diska tzv. jinou vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Existenci těchto vad zkoumá dovolací soud u přípustného dovolání z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), takže Nejvyšší soud neshledává účelným zabývat se (poté, co dovolání připustil pro řešení otázek ad 3/ až 7/) samostatně přípustností dovolání k otázce ad 3/; s námitkami vznesenými v souvislosti s touto otázkou se vypořádá v mezích přípustného dovolání.

č. 47

IV. Důvodnost dovolání

13. Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval nejprve tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

14. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

15. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

16. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona:

Podle § 8 insolvenčního zákona ustanovení části první a třetí tohoto zákona se použijí, jen nestanoví-li tento zákon v části druhé ohledně některého ze způsobů řešení úpadku jinak.

Z ustanovení § 148 insolvenčního zákona se podává, že insolvenční soud spojí s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o prohlášení konkursu, je-li dlužníkem osoba, u které tento zákon vylučuje řešení úpadku reorganizací nebo oddlužením (odstavec 1). Jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem, ve kterém jako způsob řešení úpadku navrhuje reorganizaci, předloží reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek, a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše pohledávek, spojí insolvenční soud s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (odstavec 2).

Dle § 149 odst. 1 insolvenčního zákona, nejde-li o případ podle § 148, rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku samostatným rozhodnutím vydaným do 3 měsíců po rozhodnutí o úpadku; nesmí však rozhodnout dříve než po skončení schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku.

Podle § 150 insolvenčního zákona, má-li insolvenční soud rozhodnout o způsobu řešení úpadku podle § 149 odst. 1 a je-li dlužník podnikatelem, u kterého je podle tohoto zákona přípustná reorganizace, schůze věřitelů svolaná rozhodnutím o úpadku může též přijmout usnesení o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem nebo reorganizací.

č. 47

Ustanovení § 152 insolvenčního zákona pak určuje, že přijme-li schůze věřitelů usnesení podle § 150, rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku podle tohoto usnesení. To neplatí, je-li v době přijetí usnesení o způsobu řešení úpadku dlužníkem osoba, u které zákon tento způsob řešení úpadku vylučuje, nebo je-li přijaté usnesení v rozporu s reorganizačním plánem přijatým všemi skupinami věřitelů, který dlužník předložil insolvenčnímu soudu po rozhodnutí o úpadku; § 54 odst. 1 se nepoužije.

Z § 316 insolvenčního zákona plyne, že reorganizace není přípustná, je-li dlužníkem právnická osoba v likvidaci, obchodník s cennými papíry nebo osoba oprávněná k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu (odstavec 3). Reorganizace je přípustná, jestliže celkový roční úhrn čistého obrátu dlužníka podle zvláštního právního předpisu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částku 50 000 000 Kč, nebo zaměstnává-li dlužník nejméně 50 zaměstnanců v pracovním poměru; ustanovení odstavce 3 tím není dotčeno (odstavec 4). Jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do rozhodnutí o úpadku předložil insolvenčnímu soudu reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů počítanou podle výše pohledávek, omezení podle odstavce 4 se nepoužije (odstavec 5).

Podle § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, insolvenční soud zamítne návrh na povolení reorganizace, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že jím je sledován nepoctivý záměr.

17. Ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona již v době zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka (20. 3. 2017) a do vydání napadeného rozhodnutí nedoznala změn.

18. Otázkou, kdy lze s rozhodnutím o úpadku spojit (u dlužníka, který je podnikatelem) rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (§ 148 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona) se Nejvyšší soud zabýval (ve vazbě na reorganizaci) již v R 96/2011. Tam vysvětlil, že je-li dlužník podnikatelem, u kterého je reorganizace podle insolvenčního zákona (objektivně vzato) přípustná, nelze s rozhodnutím o úpadku spojit bez dalšího i rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka a předmětem jednání první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku je vždy též bod nabízející schůzi věřitelů hlasování o způsobu řešení dlužníkova úpadku. Insolvenční soud v takovém případě není oprávněn rozhodnout o dlužníkově včas podaném a opodstatněném návrhu na povolení reorganizace až do skončení (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku. Nevznese-li k výzvě insolvenčního soudu návrh na přijetí usnesení schůze věřitelů o způsobu řešení dlužníkova úpadku žádný z přítomných věřitelů, je tím příslušný bod konání této schůze věřitelů vyčerpán.

19. Tamtéž Nejvyšší soud dodal, že schůze věřitelů může v takovém případě (rozuměj tehdy, je-li reorganizace objektivně vzato přípustná) přijmout usnesení o tom, že povoluje způsob řešení dlužníkovra úpadku reorganizací, bez zřetele k tomu, že v době konání schůze věřitelů dlužníku nebo některému z přihlášených věřitelů již uplynula lhůta k podání návrhu na povolení reorganizace. Jestliže schůze věřitelů přijme předepsanou většinou usnesení o tom, že způsobem řešení dlužníkovra úpadku má být konkurs, je tím pro insolvenční soud v intencích § 152 věty první insolvenčního zákona závazným způsobem určen způsob řešení dlužníkovra úpadku (konkursem), a to bez zřetele k tomu, že je zde jinak věcně zdůvodněný a včasý návrh dlužníka na povolení reorganizace, jemuž by insolvenční soud jinak (kdyby nebylo usnesení schůze věřitelů podle § 150 insolvenčního zákona) vyhověl.

20. V R 96/2011 pak Nejvyšší soud dále ozřejmil, že je-li dlužník podnikatelem, u kterého reorganizace podle insolvenčního zákona sice není vyloučena podle § 316 odst. 3 insolvenčního zákona, avšak dlužník nesplňuje některý z požadavků formulovaných pro přípustnost reorganizace v ustanovení § 316 odst. 4 insolvenčního zákona, je reorganizace přípustná podmíněně, za předpokladu, že dlužník ve spojení se včas podaným návrhem na povolení reorganizace předloží ve lhůtě určené v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona reorganizační plán přijatý způsobem popsaným v témže ustanovení. S rozhodnutím o úpadku proto nelze spojit bez dalšího i rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka a předmětem jednání první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku je vždy též bod nabízející schůzi věřitelů hlasování o způsobu řešení dlužníkovra úpadku. Jestliže však lhůta určená k předložení reorganizačního plánu dlužníkem v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona marně uplyne ještě před konáním oné (první) schůze věřitelů, stává se reorganizace dlužníka definitivně nepřipustnou a insolvenčnímu soudu nic nebrání v tom, aby i před konáním schůze věřitelů prohlásil konkurs na majetek dlužníka. Usnesení schůze věřitelů o způsobu řešení dlužníkovra úpadku vydané poté, co se reorganizace stala definitivně nepřipustnou, není pro insolvenční soud závazné.

21. Nejvyšší soud k tomu podotýká, že byť se závěry R 96/2011 vztahovaly k insolvenčnímu zákonu ve znění účinném do 30. 6. 2010, jsou nadále použitelné i v poměrech insolvenčního zákona ve znění rozhodném pro tuto věc.

22. V poměrech této věci pak jde o situaci, kdy reorganizace dlužníka - podnikatele podle insolvenčního zákona sice není vyloučena podle § 316 odst. 3 insolvenčního zákona, avšak dlužník nesplňuje některý z požadavků formulovaných pro (objektivní) přípustnost reorganizace v ustanovení § 316 odst. 4 insolvenčního zákona. Jde o reorganizaci přípustnou podmíněně, za předpokladu, že dlužník společně s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do rozhodnutí o úpadku předložil insolvenčnímu soudu reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou

všech nezajištěných věřitelů počítanou podle výše pohledávek (§ 316 odst. 5 insolvenčního zákona).

č. 47

23. Již na tomto místě pak Nejvyšší soud podotýká, že jako východiska, na nichž spočívá i jeho rozhodovací činnost, přejímá závěry formulované k výkladu právních norem Ústavním soudem již ve stanovisku jeho pléna ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. Pl. ÚS-st. 1/96, uveřejněném pod číslem 9/1997 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu. Tam Ústavní soud vysvětlil, že vázanost soudu zákonem neznamená bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu *e ratione legis* před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva. Tamtéž Ústavní soud dodal, že smysl a účel zákona lze dovodit především z autentických dokumentů vypovídajících o vůli a záměrech zákonodárce, mezi něž patří důvodová zpráva k návrhu zákona (uvědomuje si skutečnost, že ze souhlasu zákonodárce s osnovou návrhu lze pouze presumovat i jeho souhlas s jejími důvody) a dále z argumentace přednesené v rozpravě při přijímání návrhu zákona. Smysl a účel zákona lze dále dovodit z pramenů práva. Při aplikaci právního ustanovení je nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv pochybnost, lze upřednostnit výklad *e ratione legis* před výkladem jazykovým.

24. Pro oba sanační způsoby řešení úpadku (reorganizaci a oddlužení) je základním principem poctivost, kterou se do insolvenčního zákona promítá právní zásada *nemo turpitudinem suam allegare potest* (nikdo nemůže těžit ze svého nepoctivého jednání). Samotná poctivost se projevuje především v tom, že osoba, jež prosazuje řešení úpadku tímto způsobem (v případě oddlužení dlužník, v případě reorganizace navrhovatel reorganizace či předkladatel reorganizačního plánu), bude mít snahu vyřešit úpadek způsobem, který zohlední oprávněné zájmy věřitelů, a to zejména co nejrychlejší, nejvyšší a zásadně poměrně uspokojení jejich pohledávek při dodržení postupů stanovených insolvenčním zákonem. Právní normy obsahující požadavek poctivosti přitom patří k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Závěr, že osoba prosazující řešení úpadku sanačním způsobem sleduje nepoctivý záměr, bude závislý vždy na posouzení konkrétních okolností, jež vyjdou najevo v rámci daného insolvenčního řízení [srov. shodně (k poctivosti dlužníkova záměru při reorganizaci) např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2018,

sen. zn. 29 NSČR 15/2016, uveřejněné pod číslem 105/2019 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 105/2019“), odstavec 28].

25. Při řešení úpadku reorganizací požaduje insolvenční zákon poctivý záměr vždy s ohledem na danou fázi reorganizace. Ve fázi od podání návrhu na povolení reorganizace do rozhodnutí o tomto návrhu brání nepoctivý záměr povolení reorganizace [§ 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona]. Nepoctivý záměr může být dále důvodem k tomu, aby insolvenční soud omezil dispoziční oprávnění dlužníka (§ 332 insolvenčního zákona). Od povolení reorganizace do uplynutí lhůty k předložení reorganizačního plánu se pak případná nepoctivost záměru (spočívající v tom, že není řádně pokračováno v sestavování plánu, eventuálně v postupu, který by mohl reorganizaci zmařit) osoby, jež připravuje reorganizační plán, může projevit tak, že insolvenční soud podle § 339 odst. 4 insolvenčního zákona tuto osobu z přípravy reorganizačního plánu vyřadí (srov. opět R 105/2019, odstavec 30.). A konečně, nepoctivý záměr je i důvodem pro neschválení reorganizačního plánu [§ 348 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona].

26. Ve shodě s tím, co bylo řečeno v odstavcích 23. až 25., Nejvyšší soud uvádí, že ustanovení § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona nevyvolává žádné pochybnosti o svém významu a jeho dikce (doslovné znění) nezakládá žádný rozpor s jeho smyslem a účelem. To ostatně potvrzují i závěry obsažené v (odvolacím soudem zmíněném, srov. odst. 3. bod 2/ výše) nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2849/17, vydaném k dovolatelově stížnosti přímo v této věci. Jinak řečeno, ustanovení § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona nevyvolává žádné pochybnosti o tom, že vyjde-li v insolvenčním řízení najevo, že podaným návrhem na povolení reorganizace je sledován nepoctivý záměr, je insolvenční soud oprávněn takový návrh zamítnout.

27. Dovozuje-li dovolatel, že pravidlo vyjádřené v § 148 odst. 2 insolvenčního zákona brání insolvenčnímu soudu v aplikaci pravidla formulovaného v § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona [že okolnost, že dlužník společně s insolvenčním návrhem, ve kterém jako způsob řešení úpadku navrhuje reorganizaci, předloží reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek, a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše pohledávek, nedovoluje insolvenčnímu soudu zamítnout takový návrh na povolení reorganizace podle § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, a že insolvenční soud (naopak) musí v takovém případě reorganizaci (bez dalšího) povolit], pak přehlíží, že ustanovení § 148 se ve struktuře insolvenčního zákona nachází v jeho části první [Část první (Obecná část), Hlava IV (Projednání úpadku a rozhodnutí o něm)], kdežto ustanovení § 326 v jeho části druhé (Část druhá (Způsoby řešení úpadku), Hlava II (Reorganizace)]. Z ustanovení § 8 insolvenčního zákona přitom plyne, že ustanovení části první insolvenčního zákona se použijí, jen nestanoví-li insolvenční zákon v části druhé ohledně některého ze způsobů řešení úpadku jinak. Jinak řečeno, (již) z ustanovení § 8

insolvenčního zákona plyne, že aplikace pravidla formulovaného v ustanovení § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona má přednost před aplikací pravidla vyjádřeného v ustanovení § 148 odst. 2 insolvenčního zákona.

č. 47

28. Ještě jinak řečeno, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem již v době, kdy insolvenční soud vydává rozhodnutí o úpadku dlužníka, důvodně předpokládat, že dlužníkem podaným návrhem na povolení reorganizace je sledován nepoctivý záměr, insolvenční soud návrh na povolení reorganizace zamítne (současně může zamítnout) podle § 326 odst. 1 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona bez zřetele k tomu, že dlužník s takovým návrhem předložil reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek, a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše pohledávek (srov. § 148 odst. 2 insolvenčního zákona).

29. V poměrech dané věci z výše řečeného plyne, že insolvenční soud nebyl povinen spojit s rozhodnutím o úpadku (automaticky) rozhodnutí o povolení reorganizace jen proto, že mu dlužník s návrhem na povolení reorganizace předložil již schválený (předepsanou většinou zajištěných a nezajištěných věřitelů) reorganizační plán. Odtud se podává, že (při pochybnostech o poctivosti dlužníkovy záměru) insolvenční soud také mohl odložit (posunout) rozhodnutí o způsobu řešení úpadku na pozdější dobu (do 3 měsíců od rozhodnutí o úpadku); srov. § 149 odst. 1 insolvenčního zákona. Požadavek insolvenčního zákona, aby v takovém případě insolvenční soud nerozhodl o způsobu řešení úpadku dlužníka před skončením první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (§ 149 odst. 1 část věty za středníkem insolvenčního zákona), není motivován jen tím, že na takové schůzi se věřitelé mohou k řešení dlužníkovy úpadku závazně vyslovit (§ 150 a § 152 insolvenčního zákona), nýbrž i tím, že schůze věřitelů je vrcholným věřitelským orgánem (srov. § 46 odst. 1 insolvenčního zákona), jehož prostřednictvím se věřitelé vyslovují k zásadním otázkám insolvenčního řízení, definovaným pro příslušné stadium insolvenčního zákona buď zákonem, nebo příslušným kvórem věřitelů; srov. shodně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2013, sen. zn. 29 NSČR 63/2011, uveřejněné pod číslem 34/2014 Sb. rozh. obč. Jinak řečeno, skutečnosti, které vyjdou najevo v průběhu první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku, mohou mít význam pro rozhodnutí insolvenčního soudu o způsobu řešení úpadku dlužníka i v těch případech, v nichž schůze věřitelů rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka sama nepřijme. Přitom je ovšem nutno mít na paměti, že judikatura Nejvyššího soudu (srov. opět R 96/2011) je ustálena v závěru, že i tam, kde insolvenční soud nespojil s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovy úpadku, se pravidlo, že je v takové situaci zásadně vyloučeno přijmout rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovy úpadku před skončením (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku, neprosazuje bezvýjimečně. Typově to platí tehdy, je-li možnost jiného způsobu řešení úpadku dlužníka, než je konkurs, závislá jen a pouze na procesní aktivitě

dlužníka. O takový případ jde [jak opět dokládají závěry R 96/2011 (srov. odstavec 20. výše)], je-li dlužník podnikatelem, u kterého reorganizace podle insolvenčního zákona sice není vyloučena podle § 316 odst. 3 insolvenčního zákona, avšak dlužník nesplňuje některý z požadavků formulovaných pro přípustnost reorganizace v ustanovení § 316 odst. 4 insolvenčního zákona. Reorganizace tu je přípustná podmíněně, za předpokladu, že dlužník ve spojení se včas podaným návrhem na povolení reorganizace předloží ve lhůtě určené v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona reorganizační plán přijatý způsobem popsáním v témže ustanovení. Lze-li ale takový (dlužníkův) návrh na povolení reorganizace zamítnout (proto, že jím je sledován nepoctivý záměr) již v době, kdy insolvenční soud vydává rozhodnutí o úpadku dlužníka (srov. odstavec 28. výše), pak se tak může stát i v době před skončením první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku, která mohla hlasovat o způsobu řešení úpadku dlužníka. U takové (podmíněně přípustné) reorganizace se zamítnutím dlužníkovu návrhu na povolení reorganizace stává reorganizace definitivně nepřípustnou a insolvenčnímu soudu nic nebrání v tom, aby i před konáním schůze věřitelů prohlásil konkurs na majetek dlužníka. Usnesení schůze věřitelů o způsobu řešení dlužníkovu úpadku vydané poté, co se reorganizace stala definitivně nepřípustnou, není pro insolvenční soud závazné [srov. obdobně (při marném uplynutí lhůty určená k předložení reorganizačního plánu dlužníkem) závěry R 96/2011, citované v odstavci 20. výše). Možnost prohlásit (u podmíněně přípustné reorganizace) konkurs na majetek dlužníka proto, že dlužník sleduje (včasným) návrhem na povolení reorganizace nepoctivý záměr [§ 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona], by insolvenční soud neměl jen tehdy, kdyby poté, co rozhodnutí o tomto návrhu odložil na dobu po skončení první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku, tato schůze předepsanou většinou přijala (pro něj za této situace závazné) usnesení o způsobu řešení dlužníkovu úpadku reorganizací [srov. § 150 insolvenčního zákona a obdobně (pro situaci, kdy lhůta určená k předložení reorganizačního plánu dlužníkem v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona má uplynout až po skončení první schůze věřitelů opět R 96/2011)].

30. V situaci, kdy insolvenční soud rozhodl (u podmíněně přípustné reorganizace) o dlužníkově návrhu na povolení reorganizace sice po skončení první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku, ale bod nabízející této schůzi věřitelů hlasování o způsobu řešení dlužníkovu úpadku nebyl projednán, mu nic nebránilo v následném vydání rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení reorganizace podle § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona. Na tom nic nemění skutečnost, že insolvenční soud poté, co neprojednal tento bod programu (i další body), ohlásil, že svolá další schůzi s obdobným programem (srov. protokol ze schůze věřitelů konané 27. 11. 2017, B-18); usnesení insolvenčního soudu ze dne 29. 11. 2017 totiž stále bylo usnesením vydaným (přípustně) předtím, než schůze věřitelů sama závazně rozhodla o způsobu řešení úpadku dlužníka.

31. V těch případech, v nichž insolvenční soud dospěje k závěru, že dlužník sleduje podáním návrhu na povolení reorganizace nepoctivý záměr, pak důsledek takového závěru [jímž je zamítnutí návrhu na povolení reorganizace podle § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona] nemůže být odvrácen poukazem na to, že si dlužník předem opatřil souhlas potřebné většiny věřitelů (s reorganizačním plánem) ani poukazem na to, že dlužník reorganizační plán sestavil tak, že jím nemá být poškozen žádný z věřitelů (takové okolnosti nepoctivý záměr dlužníka nevyvracejí).

32. Dovolání proto potud není opodstatněné.

33. V situacích, v nichž se insolvenční soud zabývá (má zabývat) tím, zda reorganizací je sledován nepoctivý záměr, vychází z „okolností“, na jejichž základě lze závěr, že reorganizací je sledován nepoctivý záměr „důvodně předpokládat“. „Důvodným předpokladem“ není „jistota“ o tom, že dlužník (nebo přihlášený věřitel) sleduje reorganizací nepoctivý záměr. Nejde o to nepoctivý „záměr“ prokázat, nýbrž o to, že zjištěné (v řízení najevo vyšlé) okolnosti (skutečnosti) odůvodňují „předpoklad“, že příslušná osoba takový (nepoctivý) záměr má (v rozhodné době měla); srov. obdobně [při výkladu ustanovení § 395 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona pro oddlužení] již usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2019, sen. zn. 29 NSČR 41/2017, uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 6, ročníku 2020, pod číslem 63.

34. V rovině vlastního zkoumání (ne)poctivosti dlužníkovu záměru při reorganizaci je napadené rozhodnutí souladné se závěry formulovanými v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2018, sen. zn. 29 NSČR 92/2016, jakož i se závěry formulovanými v R 105/2019 (v tom ohledu, že právní normy obsahující požadavek poctivosti přitom patří k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností; srov. odstavec 24. výše). K tomu lze doplnit, že jakkoli shledává Nejvyšší soud pro poměry dané věci dovolatelovu argumentaci závěry R 112/2012 nepřipadnou (nepřiléhavou), nenalézá ani rozpor napadeného rozhodnutí s těmito závěry.

35. Co do namítané nepřezkoumatelnosti je napadené rozhodnutí souladné s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu, konkrétně se závěry obsaženými v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011, uveřejněném pod číslem 100/2013 Sb. rozh. obč. V něm Nejvyšší soud vysvětlil, že měřítkem toho, zda rozhodnutí soudu prvního stupně je či není přezkoumatelné, nejsou požadavky odvolacího soudu na náležitosti odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně, ale především zájem účastníků řízení na tom, aby mohli náležitě použít v odvolání proti tomuto rozhodnutí odvolací důvody. I když rozhodnutí soudu prvního stupně nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly –

podle obsahu odvolání – na újmu uplatnění práv odvolatele. Obdobně platí, že i když rozhodnutí odvolacího soudu nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu dovolání – na újmu uplatnění práv dovolatele.

36. K tomu lze dodat, že z ustanovení § 157 odst. 2 o. s. ř. [které upravuje náležitosti odůvodnění písemného vyhotovení rozsudku, platí obdobně pro odůvodnění usnesení, jímž se rozhoduje ve věci samé (§ 169 odst. 4 o. s. ř.), a přiměřeně se prosazuje i pro odůvodnění rozhodnutí vydaných odvolacím soudem (§ 211 o. s. ř.)] ani z práva na spravedlivý proces nelze dovozovat povinnost soudů vypořádat se s každou jednotlivou námitkou účastníka řízení. Jak opakovaně vysvětlil Ústavní soud, není porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, uveřejněný pod číslem 26/2009 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2012, sp. zn. III. ÚS 3122/09). Rozhodnutí odvolacího soudu těmito požadavkům vyhovuje a dovolání ani potud není důvodné.

37. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se nepodávají ani ze spisu. Tento závěr s sebou nese konečné posouzení podaného dovolání dlužníka jako neopodstatněného. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl [§ 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.]. Na výsledek dovolacího řízení přitom nemá žádného vlivu okolnost, že insolvenční soud sice zamítl dlužníkům návrh na povolení reorganizace, avšak dodnes (nesprávně) nerozhodl o způsobu řešení dlužníkova úpadku (je potud téměř 3 roky nečinný, což je nezákonný stav, jenž je povinen napravit neprodleně).

INHALT

Entscheidungen in Strafsachen

- Nr. 25** Für die Entscheidung gemäß § 73a, Abs. 1, StPO, dass eine hinterlegte Sicherheitseistung, deren Annahme gemäß § 73a, Abs. 2, Buchst. a) StPO vom Staatsanwalt als zulässig angesehen worden ist, nicht angenommen wird und der Beschuldigte nicht aus der Haft entlassen wird, weil in der Zwischenzeit neue Umstände offenkundig geworden sind, die beispielsweise die Erweiterung der Haftgründe um die Kollusionshaft gemäß § 67, Buchst. b) der StPO berechtigen, ist im Ermittlungsverfahren das entsprechende Gericht (Richter) zuständig.
Der Staatsanwalt kann in solch einem Falle auch nicht gemäß § 73a, Abs. 5 der StPO über die Aufhebung der bereits hinterlegten Sicherheitseistung entscheiden, denn der Erlass solch einer Entscheidung setzt voraus, dass sich der Beschuldigte nicht in Haft befindet.
- Nr. 26** Wenn das Gericht bereits über die (eingelegten) Rechtsmittel des Angeklagten entschieden hat (beispielsweise über dessen Beschwerde gegen das Urteil des erstinstanzlichen Gerichts bezüglich seiner Inhaftierung), wurde durch dieses Urteil das Verfahren in Sachen der Rechtsmitteleinlegung abgeschlossen.
Sofern der Beschuldigte danach Einrede wegen Voreingenommenheit gegen die Richter erhebt, die in Bezug auf dieses Rechtsmittels entschieden haben, geht das Gericht bezüglich dieser Einrede nicht auf die in § 31 der StPO beschriebene Verfahrensweise vor, sondern setzt den Beschuldigten lediglich in Kenntnis, dass keine Einrede wegen Voreingenommenheit gemäß § 30 der StPO gegenüber den Richtern (dem Richter) möglich ist, die (der) bereits in dieser Sache entschieden haben (hat).
- Nr. 27** Der Umstand, dass die im Strafverfahren tätigen Behörden des fordernden Staates bisher keinen Versuch unternommen haben, die auszuliefernde Person zu kontaktieren, kann nicht als Hindernis angesehen werden, dessentwegen nicht über die Auslieferung aufgrund des europäischen Haftbefehls laut § 205, Abs. 2 des Ges. über die internationale justizielle Zusammenarbeit in Strafsachen (PJZS) entschieden werden könnte.
- Nr. 28 I.** Als militärisches Material im Sinne des § 265, Abs. 1 des StGB hinsichtlich der Straftat des internationalen Handels mit militärischem Material ohne Genehmigung oder Lizenz gilt grundsätzlich nicht unbrauchbar gemachte und nicht aktive Munition nach ihrer vorherigen Entlaborierung und Kennzeichnung ihrer Unbrauchbarmachung.
- I. Wenn sich der Beschuldigte begründeterweise auf die Richtigkeit der Expertenmeinung der entsprechenden Autorität (beispielsweise des Instituts für Militärtechnik hinsichtlich des Charakters eines bestimmten Materials) verlassen hat, dass die Sache, mit der umgegangen ist, kein militärisches Material ist, ohne dass auf konkreten Umständen basierende Zweifel bestanden hätten, lässt sich in der Regel nicht auf ein absichtliches Verschulden hinsichtlich des erwähnten normativen Merkmals schließen, auch wenn nachträglich festgestellt wird, dass diese Sache durchaus als militärisches Material angesehen werden kann.

- II. Über die Beschlagnahme einer Sache im Sinne des § 101 des StGB einer konkreten, vom Beschuldigten verschiedenen Person, kann prinzipiell nicht entschieden werden, sofern ihr nicht die Position einer beteiligten Person zugesprochen wurde, ihr gegenüber keine Rechtsbelehrung erfolgt ist und ihr nicht ermöglicht wurde, ihre Rechte gemäß § 42, Abs. 1, 2 der StPO wahrzunehmen, namentlich zur möglichen Entscheidung über die Beschlagnahme noch vor deren Vollstreckung Stellung zu nehmen.

Nr. 29 Der Straftat der fahrlässigen Tötung gemäß § 143, Abs. 1, 2 des StGB kann sich auch ein Fahrzeugführer schuldig machen, der aufgrund unzureichender Verfolgung des Straßenverkehrs und gleichzeitiger Überschreitung der Höchstgeschwindigkeit auf ein anderes Kraftfahrzeug im gleichen Fahrstreifen aufgefahren ist und den Fahrer dieses Fahrzeugs getötet hat, der sich wegen einer Panne an seinem Kraftfahrzeug neben diesem aufgehalten hat. Die strafrechtliche Haftung des Täters ist auch dadurch nicht ausgeschlossen, dass das stehende Fahrzeug nicht ausreichend als Hindernis im Straßenverkehr gekennzeichnet war und sein Fahrer keine ergänzende Kleidung mit Kennzeichnung aus Retroreflexmaterial (Warnweste) getragen hat. Völlig belanglos ist, dass der getötete Fahrer als Inhaber eines Führerscheins, nicht in Besitz einer Bescheinigung über seine gesundheitliche Befähigung zur Führen eines Kraftfahrzeugs war.

Entscheidungen in Sachen des Bürgerlichen, Handels- und Verwaltungsrechts

- Nr. 39** Eine physische Person, die gemäß § 21 der ZPO (in Kombination mit § 120 des Ges. ü. Öffentliche Register juristischer und natürlicher Personen) berechtigt ist, im Namen einer juristischen Person zu handeln, kann im Namen der juristischen Person elektronische Eingaben gemäß § 22 des Ges. ü. Öffentliche Register juristischer und natürlicher Personen aus seiner eigenen Datenbox tätigen (also der Datenbox einer physischen Person gemäß § 8, Abs. 1, des Gesetzes über den elektronischen Rechtsverkehr). In solch einem Falle wird diese Eingabe von dieser physischen Person unterzeichnet (§ 18 Abs. 2, Gesetz über den elektronischen Rechtsverkehr); wenn dabei aus der Eingabe offensichtlich ist, dass diese im Namen einer juristischen Person getätigt wird, beispielsweise als Vorsitzender ihres satzungsmäßigen Organs [§ 21, Abs. 1 Buchst. a), ZPO], geht es hierbei um eine Eingabe dieser juristischen Person, die von der physischen Person getätigt und signiert ist, die berechtigt ist, für die betroffene juristische Person zu handeln.
- Nr. 40** Wenn das Gericht einer Klage oder einem sonstigen Antrag in der Sache selbst stattgegeben hat, begründet dies nicht die Haftung des Antragstellers der vorläufigen Maßnahme für einen nur deshalb von der vorläufigen Maßnahme entstandenen Schaden oder sonstige Beeinträchtigung, weil die vorläufige Maßnahme noch vorher durch einer rechtskräftige ablehnenden Entscheidung erloschen ist, die anschließend aufgehoben wurde (§ 77a Abs. 1, § 77 Abs. 1, Buchst. b/, ZPO). Wenn das Verfahren in der Sache selbst nach der Aufhebung der rechtskräftigen Entscheidung fortgesetzt wird, kraft derer das Gericht die Klage oder einen sonstigen Antrag in der Sache selbst abgelehnt hat, setzt das Gericht gemäß § 109, Abs. 1, Buchst. b/, ZPO das Verfahren zur bereits eingereichten Klage über den Ersatz des durch die vorläufige Maßnahme entstandenen Schadens oder sonstigen Beeinträchtigung bis zum rechtsgültigen Abschluss des Verfahrens in der Sache selbst aus.
- Nr. 41** Eine im Rahmen seiner Befugnisse getätigte öffentliche Äußerung eines Regierungsmitglieds, durch die gegen die Unschuldsvermutung verstoßen wurde, gilt als Missstand in der Verwaltungstätigkeit gemäß § 13, Abs. 1, von Gesetz Nr. 82/1998, Slg., welche die Pflicht des Staates begründet, der betroffenen Person den erlittenen immateriellen Schaden zu kompensieren. Gegen die Unschuldsvermutung verstößt die Äußerung eines öffentlichen Amtsträgers, eine Person sei einer Straftat schuldig (oder auch nur verdächtig), bevor ihr die Schuld auf gesetzliche Weise nachgewiesen worden ist. Aus dieser Sicht ist ein grundsätzlicher Unterschied zwischen der Behauptung, jemand sei der Verübung einer Straftat lediglich verdächtig und der eindeutigen Erklärung, die betreffende Person habe die entsprechende Straftat begangen, ohne rechtskräftig verurteilt worden zu sein.
- Nr. 42** Wenn der Verwalter einer gemeinsamen Sache als indirekter Vertreter der Miteigentümer handelt, in eigenem Namen bezüglich der Verwaltung der gemeinsamen Sache Verträge mit Drittpersonen abschließt und die Leistungen aus diesen Verträgen seinen Miteigentümern weitervermittelt, ist er diesen Miteigentümern gegenüber zur Einforderung dessen legitimiert, was diese für die so gewährten Leistungen (Dienstleistungen, Wasser- und Energielieferungen, usw.) zu zahlen verpflichtet sind.
- Nr. 43** Das Vorkaufsrecht der Miteigentümer gemäß § 1124, Abs. 1, BGB, in der bis zum 31. 12. 2017 gültigen Fassung, wurde lediglich auf diejenigen Fälle eingeschränkt,

Nr. 44

in denen das Miteigentum durch Verfügung von Todes wegen oder durch einen sonstigen Rechtsumstand neu als Gütergemeinschaft gegründet wurde.

Vermögenswerte, die einer der Ehegatten als Leistung aus einem (rechtlichen) Schuldverhältnis erworben hat, dessen Umfang über das den Vermögensverhältnissen der Ehepartner angemessene Maß hinausgeht und das er ohne das Einverständnis des anderen Ehepartners übernommen hat, sind Teil des Gesamteigentums der Ehegatten; Teil des Gesamteigentums sind jedoch nicht die für ihn aus diesem Schuldverhältnis entspringenden Schulden.

Wenn zur Beschaffung der Vermögenswerte im Gesamteigentum der Ehegatten Mittel verwendet wurden, die durch solch eine Verpflichtung nur eines der Ehegatten beschafft wurden, die kein Teil des Gesamteigentums der Ehegatten sind und die lediglich der pflichtige Ehegatte nach der Scheidung der Ehe zu erfüllen verpflichtet ist, begründet dieser Umstand beim Erlöschen des Gesamteigentums der Ehegatten keinen Anspruch auf die Auseinandersetzung des Eintrags aus dem getrennten Vermögen ins gemeinsame Vermögen.

Die ausschließliche Verpflichtung nur eines Ehegatten, der auf diese Weise Vermögenswerte zugunsten des Gesamteigentums der Ehegatten beschafft hat, kann das Gericht bei der Auseinandersetzung des Gesamteigentums der Ehegatten, beispielsweise bei der Abwägung der Disparität der Anteile berücksichtigen.

Nr. 45

Das Recht auf Behandlung einer Sache innerhalb einer angemessenen Frist, das inhaltlich mit dem Recht auf eine Behandlung ohne unangemessene Verzögerung im Sinne des Art. 38, Abs. 2 der Charta der Grundrechte und Grundfreiheiten übereinstimmt, haben auch Beteiligte von Verwaltungsverfahren, auf welche Art. 6 Abs. 1 der Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten zutrifft, denn deren Gegenstand sind Grundrechte oder Grundfreiheiten, ohne Rücksicht darauf, ob an das Verwaltungsverfahren eine gerichtliche Untersuchung anschloss oder nicht.

Nr. 46

Allein aus der Feststellung, dass Produkte, die den öffentlich-rechtlichen Charakter von Nahrungsergänzungsmitteln haben, im Handelsverkehr mit Informationen über die Auswirkungen dieser Produkte auf die menschliche Gesundheit versehen sind, darf nicht geschlossen werden, dass die Markteinführung derart gekennzeichnete Produkte eine gegen die guten Sitten verstoßende Handlung des unlauteren Wettbewerbs zur Täuschung der Kunden im Sinne des § 2976, Abs. 1, BGB ist.

Der Verstoß gegen Rechtsvorschriften über die Kennzeichnung von Nahrungsergänzungsmitteln anhand von Informationen über die Auswirkungen dieser Produkte auf die menschliche Gesundheit ist dann eine Handlung des unlauteren Wettbewerbs, wenn es um eine Handlung im Handelsverkehr geht, die gegen gute Sitten des Wettbewerbs verstößt und gleichzeitig imstande ist, andere Mitbewerber oder Kunden zu schädigen. Die Fähigkeit solch einer Handlung, andere Mitbewerber oder Kunden zu schädigen, braucht dabei nicht ausschließlich die Folge einer Kundentäuschung zu sein.

Nr. 47

Wenn angesichts der Umstände zum Zeitpunkt, in dem das Insolvenzgericht die Entscheidung über die Insolvenz des Schuldners fällt, begründeterweise vorausgesetzt werden kann, dass der Schuldner durch Einreichung seines Antrags auf die Genehmigung der Reorganisation unlautere Absichten verfolgt, verweigert das Insolvenzgericht die Genehmigung der Reorganisation gemäß § 326, Abs. 1, Buchst. a) des Insolvenzgesetzes ohne Rücksicht darauf, ob der Schuldner zusammen mit solch einem Reorganisationsantrag auch einen Reorganisationsplan vorgelegt hat, der zu-

mindest von der Hälfte aller gesicherten Gläubiger, gemessen an der Höhe ihrer Forderungen, und zumindest die Hälfte aller nicht gesicherten Gläubiger, gemessen an der Höhe ihrer Forderungen (vergl. § 148 Abs. 2 Insolvenzgesetz) gebilligt wurde. Die Möglichkeit (bei einer bedingt zulässigen Reorganisation), deshalb Insolvenz auf das Vermögen des Schuldners zu eröffnen, weil dieser durch seinen (rechtzeitigen) Antrag auf die Genehmigung der Reorganisation unlautere Absichten verfolgt [§ 326, Abs. 1 Buchst. a) des Insolvenzgesetzes], hätte das Insolvenzgericht nur dann nicht, wenn es nachdem es die Entscheidung über diesen Antrag auf den Zeitpunkt nach dem Abschluss der ersten, aufgrund der Insolvenzzentscheidung einberufenen Gläubigerversammlung vertagt hat, diese Versammlung in vorgeschriebener Mehrheit den Beschluss über die Art und Weise der Abwicklung der Insolvenz des Schuldners durch Reorganisation gefasst hat (vergl. § 150 des Insolvenzgesetzes). Die Tatsachen, die bei der ersten, aufgrund der Insolvenzzentscheidung einberufenen Gläubigerversammlung zu Tage treten, können auch in Fällen wichtig für die Entscheidung des Insolvenzgerichts über die Art und Weise der Abwicklung der Insolvenz des Schuldners sein, in denen die Gläubigerversammlung selbst keine Entscheidung über die Art und Weise der Abwicklung der Insolvenz des Schuldners trifft.

In Fällen, in denen das Insolvenzgericht zum Schluss gelangt, dass der Schuldner mit seinem Antrag zur Genehmigung der Reorganisation unlautere Absichten verfolgt, dann kann die Konsequenz dieser Schlussfolgerung [das heißt die Abweisung des Antrags auf Genehmigung der Reorganisation gemäß § 326, Abs. 1, Buchst. a) des Insolvenzgesetzes] weder mit Verweis auf den Umstand abgewendet werden, dass sich der Gläubiger im vorhinein die Zustimmung der erforderlichen Mehrheit der Gläubiger (zum Reorganisationsplan) gesichert hat, noch mit Verweis darauf, dass der Schuldner den Reorganisationsplan so aufgestellt hat, dass keiner der Gläubiger durch ihn benachteiligt werden soll.

CONTENTS

Resolutions in Criminal Law Cases

- No. 25** A decision pursuant to Section 73a(1) of the Code of Criminal Procedure that the deposited bail, the acceptance of which was found permissible by the public prosecutor in accordance with Section 73a(2)(a) of the Code of Criminal Procedure, is not accepted and the accused will not be released from custody because of new facts ascertained in the meantime and justifying, for example, the extension of the reasons for custody with collusive custody under Section 67(b) of the Code of Criminal Procedure, shall pertain to the competent court (judge).
In such a case, the public prosecutor can neither decide pursuant to Section 73a(5) of the Code of Criminal Procedure on the cancellation of the deposited bail since the award of such decision presumes that the accused is not in custody.
- No. 26** When the court has already decided on the legal remedy of the accused (e.g. on a complaint against a resolution of a first-level court on the apprehension of the accused), the proceedings concerning such legal remedy were terminated by the decision.
If the accused subsequently files an objection of bias of the judges deciding on the legal remedy, the court shall not decide on the objection by proceeding in accordance with Section 31 of the Code of Criminal Procedure, the court shall only notify the accused that an objection of bias pursuant to Section 30 of the Code of Criminal Procedure cannot be filed against judges (judge) who have already awarded a decision in the case.
- No. 27** An obstacle preventing a decision on handover based on an European arrest warrant under Section 205(2) of the Act on International Judicial Cooperation in Criminal Matters cannot be the fact that the bodies active in criminal proceedings of the requesting state have not made any attempt to contact the requested individual.
- No. 28 I.** Military material within the meaning of Section 265(1) of the Penal Code on the crime of transacting foreign trade with military material without a permit or a licence is not, in principle, depreciated and inactive ammunition subjected to previous delaboration and carrying a depreciatory label.
- III. If the accused reasonably relied on the correctness of the professional opinion of the competent authority (e.g. of the Military Technical Institute regarding the character of certain material) that the thing handled by the accused was not military material and there were no doubts to the contrary supported by concrete circumstances, as a rule, it is not possible to deduce the wilful fault of the accused in relation to the indicated normative characteristic, even if it is subsequently ascertained that such a thing may be considered military material.
- IV. It is not possible to decide on the seizure of a thing pursuant to Section 101 of the Code of Criminal Procedure from a concrete person other than the accused unless such person has the recognized status of a participating person, is instructed and allowed to exercise their rights under Section 42(1), (2) of the Code of Criminal Procedure, namely to present their standpoint to the possible decision on the seizure of the thing prior to the award thereof.

- No. 29** The crime of negligent homicide pursuant to Section 143(1), (2) of the Penal Code may be committed by a driver of a motor vehicle who in consequence of not paying sufficient attention to traffic and exceeding the speed limit crashed into another motor vehicle standing in the same lane and killed the driver who was moving around their motor vehicle due to having a defect. The offender's criminal liability is not excluded by the circumstance that the standing motor vehicle was not duly designated as a traffic obstacle and that the driver was not wearing clothing accessories with retroflex material markings. It is completely irrelevant that the killed driver who was a holder of a valid driver's licence did not have a certificate demonstrating their medical fitness to drive a motor vehicle.

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

- No. 39** A natural person authorised to act for and on behalf of a legal person pursuant to Section 21 of the Civil Procedure Code (in combination with Section 120 of the Public Register Act) may file an electronic submission in accordance with Section 22 of the Public Register Act also from their data mailbox (from a data mailbox of a natural person pursuant to Section 8(1) of the Act on Electronic Acts). In such a case, the submission is signed by the natural person (Section 18(2) of the Act on Electronic Acts); if the submission clearly implies that it is effected on behalf of a legal person, e.g. by a chairperson of its statutory body [Section 21(1)(a) of the Civil Procedure Code], it is a submission made for the legal person and signed by a natural person authorised to act on behalf of the relevant legal person.
- No. 40** If a court accorded an action or another motion in a given case, grounds for the petitioner's liability for damage or other injury inflicted by a preliminary measure proposed by them are not laid by the mere circumstance that the preliminary measure became extinct with the legal force of a dismissive and subsequently overruled decision (Section 77a(1), Section 77(1)(b) of the Civil Procedure Code).
When proceedings in the given case continue after the overruling of the final decision whereby the court dismissed the action or another motion in the given case, pursuant to Section 109(1)(b) of the Civil Procedure Code, the court shall discontinue the proceedings concerning the lodged action claiming compensation of damage or other injury inflicted by the preliminary measure until the final termination of the proceedings in the given case.
- No. 41** A public address of a government member made within their authority, whereby presumption of innocence is violated, is an incorrect official procedure pursuant to Section 13(1) of Act No. 82/1998 Coll., which imposes an obligation upon the state to remedy non-material injury inflicted upon the affected person.
The presumption of innocence is violated by a statement of a public official in the sense that a person accused of a criminal offence (or only suspected of committing the same) is guilty before being lawfully proven guilty. From this perspective, there is a fundamental difference between an allegation that someone is merely suspected of committing a criminal offence and a clear statement that the affected person has committed the particular act without having been finally sentenced.
- No. 42** Where a manager of a common thing acts as an indirect representative of the co-owners and concludes in his/her own name agreements with third parties in relation to the management of the common thing while providing any fulfilment from these agreements to the co-owners, then with respect to the individual co-owners such manager is actively legitimised to demand amounts that the co-owners are obligated to pay for fulfilment provided in such manner (services, supply of water, energy, etc.).
- No. 43** The co-owners' option right pursuant to Section 1124(1) of the Civil Code, in the wording effective until 31 December 2017, was limited only to cases, in which co-ownership was newly established as property community by acquisition for the event of death or another legal circumstance.
- No. 44** Property value acquired by one of the spouses as fulfilment from a legal contractual relationship, the scope of which exceeds an amount commensurate to the property-related situation of the spouses and which was accepted by him/her without the consent of the other spouse, is a part of the joint property of spouses, whereas the joint property of spouses does not include debts arising for such spouse from the legal contractual relationship.

Where funds used for the acquisition of property value belonging to the joint property of spouses were obtained by means of such obligation of only one of the spouses, which is not a part of the joint property of spouses and which is to be fulfilled only by the obligated spouse after the termination of marriage, then upon the extinction of the joint property of spouses, such fact does not give rise to an entitlement to the settlement of the contribution from separate property to the joint property.

The exclusive obligation of the spouse who acquired such property value in favour of the joint property of spouses may be considered by the court during the settlement of the joint property of spouses, e.g. when examining the disparity of their shares.

No. 45 The right to the hearing of a case in a reasonable time period, the content of which coincides with the right to the hearing of a case without unreasonable protraction within the meaning of Article 38(2) of the Charter of Fundamental Rights and Freedoms, pertains likewise to parties to proceedings, which fall under Article 6(1) of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms or the subject of which is a fundamental right or freedom, regardless of whether the relevant administrative proceedings are followed by court review.

No. 46 The mere finding that products having the statutory nature of food supplements are labelled, within economic relations, to include information on their influence on human health cannot serve as the basis for the conclusion that the placement of products labelled in such manner on the market is, within the meaning of Section 297(1) of the Civil Code, an act in conflict with good manners of competition capable of deceiving customers.

The violation of legal regulations on labelling food supplements to include information on their influence on human health is an act of unfair competition provided that such act is carried out within economic relations, which constitutes a violation of the good manners of competition and is concurrently capable of inflicting injury upon other competitors or customers. However, the capability of such act to inflict injury upon other competitors or customers need not be the exclusive consequence of the deception of customers.

No. 47 If, with a view to any and all circumstances and already at the time of award of a decision on the debtor's bankruptcy by the court, it is possible to reasonably presume the reorganisation petition filed by the debtor is pursuing a dishonest objective, the insolvency court shall dismiss the reorganisation petition in compliance with Section 326(1)(a) of the Insolvency Act, regardless of whether, along with the petition, the debtor submitted a reorganisation plan accepted by at least a half of all secured creditors, counted according to the amount of their claims, and at least a half of all unsecured creditors, counted according to the amount of their claims (cf. Section 148(2) of the Insolvency Act). The insolvency court should not award a decision on declaring bankruptcy (with conditionally permissible reorganisation) with respect to the debtor's assets because the debtor is pursuing a dishonest objective by filing (in a timely fashion) a reorganisation petition [Section 326(1)(a) of the Insolvency Act] only in the case when having postponed the decision on the petition to a time after the first meeting of creditors summoned based on a decision on bankruptcy, such meeting adopts, by the prescribed majority of votes, a resolution on the method of resolution of the debtor's bankruptcy by reorganisation (cf. Section 150 of the Insolvency Act).

Facts coming to light during the first meeting of creditors summoned based on the decision on bankruptcy may be significant for the decision of the insolvency court

on the method of resolution of the debtor's bankruptcy also in situations when the meeting of creditors does not adopt a resolution on the method of resolution of the debtor's bankruptcy.

In cases when the insolvency court arrives at the conclusion that, by filing the reorganisation petition, the debtor is pursuing a dishonest objective, the consequence of such conclusion [being the dismissal of the reorganisation petition under Section 326(1)(a) of the Insolvency Act] cannot be reverted by claiming that the debtor acquired the consent (with the reorganisation plan) of the required majority of creditors or that the debtor prepared the reorganisation plan in such a way to prevent harm to any of the creditors.

Tisk a distribuci zajišťuje Wolters Kluwer ČR, a. s., U Nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3.
Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.
Cena základního předplatného je 2 065 Kč bez DPH.

Odpovědná redaktorka:
e-mail:
Administrace předplatného:

PhDr. Mgr. Marie Novotná, tel. 246 040 417, 603 826 881,
marie.novotna@wolterskluwer.com

Wolters Kluwer ČR, a. s.,
U Nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3

Zákaznická linka:

tel. 246 040 400, 246 040 401
e-mail: zakaznicke@wolterskluwer.com

Distribuce:

CASUS direct mail, a. s.,
Žilinská 5/2773, 141 00 Praha 4

Tisk:

Serifá, s. r. o.

Archiv časopisu
je v systému ASPI.

Vytištěno na 100% recyklovaném
papíru se značkou Eco-label EU